

ISSN 2822 - 0617 (Online) ISSN 2822 - 1141 (Print)

วารสารศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล

Arts and Culture Journal of the Lower Moon River

กำหนดออก ปีละ 3 ฉบับ (วารสารออกราย 4 เดือน)

ฉบับที่ 1 (มกราคม ถึง เมษายน) | ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม ถึง สิงหาคม) | ฉบับที่ 3 (กันยายน ถึง ธันวาคม)

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพการศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัส อินทวี ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

นายสุตใจ สะอาดยิ่ง ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
นายฉัตรเอก หล้าล้ำ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
นางลาววัลย์ งามชื่น ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.วิจิตรา โปธิสาร รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ ภายนอกมหาวิทยาลัย

ระดับชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.นิยม วงศ์พงษ์คำ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ จำปาแดง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ นารีรักษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.อัสนีย์ เปลียนศรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน วัชรชโนรส มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คำภีร์ภาพ อินทะนุ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิจติพงษ์ ประชาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติธนต์ ญาณพิสิษฐ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชชาณัฐ ตูจันดา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อาจารย์ ดร.นราวิทย์ ดาวเรือง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.วศิน โกมุท มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ ภายนอกมหาวิทยาลัย

ระดับนานาชาติ

Professor Dr.Irom Gambhir Singh Manipur University, India
Assoc. Prof. Dr.Zijun Shen Sichuan University of Media and
Communications, China
Assoc. Prof. Dr.Tikaram Poudel Kathmandu University, Nepal
Asst. Prof. Dr. Inam Ullah Khan Multimedia University, Malaysia
Asst. Prof. Dr.Chingtham Diana Devi Manipur University, India

Dr.Maleeny Phinith

National University of Laos,

Lao People's Democratic Republic

Dr.Samphose Prak

Preah Sihanouk Raja Buddhist University,
Cambodia

กองบรรณาธิการ ภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัคราพร สุขทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ระไล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์ ชื่นบาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชวาล สนิทสันเทียะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กานต์ กาญจนพิมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อาจารย์ ดร.ธงไชย สุขแสวง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อาจารย์ ดร.วิโรจน์ ทองปลิว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

อาจารย์วันมพร พาพะนิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ทีมสนับสนุนงานวารสาร สังกัดสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

นายสมชาย มิถุนดี

นายพัทธ์ สุทธิประภา

นางสาวณฤดี แผลงดี

นายอนุชา ถือสมบัติ

นางนิมิตรา บุตรกันหา

นายพิพัฒน์ วิถี

นางสาวพวงฤดี สุขใส

นายทวีวัฒน์ มูลจัด

นางสาวนุชสรา พันแก้ว

นายเสรี มัลทอง

นางสาวอัญชิสา สมบัติพิทักษ์สุข

นางสาวอศุภา คงสุข

สำนักงาน วารสารสำนักศิลปะและวัฒนธรรม อาคาร 38 ชั้น 1 สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

186 หมู่ 1 ถ.สุรินทร์-ปราสาท ต.นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์ 32000 โทรศัพท์ 0 4451 5227

อีเมล acj.lmr@srnu.ac.th เว็บไซต์ <https://so07-mi.tci-thaijo.org/index.php/acj>

บทสรุปผู้บริหาร

วารสารศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล ได้เริ่มต้นตีพิมพ์ผลงานวิชาการ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นปีที่ 13 โดยวารสารได้มีการปรับปรุงรูปแบบและการบริหารจัดการวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์ TCI กองบรรณาธิการได้เปิดรับบทความ 2 ประเภท คือ บทความวิจัย และบทความวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วารสารมีกำหนดการออกปีละ 3 ฉบับ (วารสารออกราย 4 เดือน) ได้แก่ ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม ถึง เมษายน ฉบับที่ 2 ประจำเดือน พฤษภาคม ถึง สิงหาคม และฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน ถึง ธันวาคม ขอบเขตของวารสาร ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาและบูรณาการศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และสืบสาน และเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม บทความที่ส่งเข้ามาจะได้รับการประเมินคุณภาพของผลงานทางวิชาการ โดยผู้ประเมินซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน ซึ่งพิจารณาแบบปกปิดรายชื่อทั้งผู้เขียนบทความ ผู้ประเมิน และผู้ที่เกี่ยวข้อง (Double Blind Review)

ในปี พ.ศ. 2568 นี้ วารสารได้ถูกจัดให้เป็น วารสารกลุ่มที่ 1 (TCI Tier 1) โดย ศูนย์ TCI ให้คำรับรองคุณภาพวารสาร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 - 31 ธันวาคม 2572 ซึ่งเป็นมาตรฐานการรับรองการดำเนินงานวารสารของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ และนานาชาติ

ทั้งนี้วารสารจะดำเนินงานตามกรอบจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสารวิชาการ (Publication Ethics) อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้วารสารศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูลหวังเป็นอย่างยิ่งว่านักวิจัย นักวิชาการ จะส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการในวารสารศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล วารสารขอเชิญชวนส่งผลงานวิชาการมายังวารสารเพื่อที่เราจะได้ประเมินคุณภาพและตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการของท่านต่อไป อนึ่งที่สำคัญวารสารขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาในการกลั่นกรองคุณภาพผลงานวิชาการให้มีคุณภาพ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารนี้จะแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัส อินทวิ
ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
ที่ปรึกษา

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล มีขอบเขตการตีพิมพ์ของวารสาร ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาและบูรณาการศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และสืบสาน และเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม

โดยในปีที่ 14 ฉบับที่ 1 ประจำปีเดือน มกราคม – เมษายน พ.ศ. 2568 มีบทความ จำนวน 17 บทความ เป็นออกเป็นบทความวิจัย จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่

1) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาษิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย

2) กลยุทธ์การบริหารการศึกษาศตวรรษที่ 21 ภายใต้กระบวนการทัศน์ธรรมาภิบาลแนวใหม่สู่การสืบสานและธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมชุมชน

3) The Conditions and Guidelines for Student Club Administration in Nanning Normal University, People's Republic of China

4) การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น

5) การออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางแพ จังหวัดนครปฐม

6) Cultural Humility and Its Role in EFL Learners' Language Development and Intercultural Competence Skills

7) การฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตาจากพื้นที่วัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจฐานรากกรณีศึกษา บ้านเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

8) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

9) Modernizing Myth : A Comparative Analysis of Traditional Legends in the Ne Zha Animated Film Series

10) ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา : กลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม

11) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์

12) คลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อพัฒนาคุณภาพวิถีชีวิตเกษตรกรกับแนวทางการพัฒนาการสอนกฎหมายไทย : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ จังหวัดอุดรธานี

13) การพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

14) Composing the Chinese's Ancient Poetry Songbook Found in Music Textbook for Student at Star Studio in Jinan City, Shandong Province, China

15) A Design Thinking Process of Developing Souvenir Products from Cultural Capital of the Tai Yuan Ethnic Group in Phitsanulok Province

16) Study and Analysis Heishan Petroglyphs by Digital Preservation in Jiayuguan City

และบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ 1) The Future of New Zealand's Cities as Forecast by the Literary Method of Urban Design

อาจารย์ ดร.วิจิตรา โพธิสาร
รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
<ul style="list-style-type: none"> ● การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาษิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย <ul style="list-style-type: none"> ▪ มัลลิกา มาภา, วัฒนา ศรีจันทร์มูล 	1-13
<ul style="list-style-type: none"> ● กลยุทธ์การบริหารการศึกษาศตวรรษที่ 21 ภายใต้กระบวนการทัศนธรรมาภิบาลแนวใหม่สู่การสืบสานและธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมชุมชน <ul style="list-style-type: none"> ▪ ณัฐ วัฒนพานิช, บุศรา นิยมเวช, กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์, สัญญา เคนาภูมิ 	14-29
<ul style="list-style-type: none"> ● The Conditions and Guidelines for Student Club Administration in Nanning Normal University, People's Republic of China <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lei Yuan, Phatchanee Kultanan, Sripen Poldech 	30-40
<ul style="list-style-type: none"> ● การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น <ul style="list-style-type: none"> ▪ บุศรา นิยมเวช, สัญญา เคนาภูมิ, กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์, ณัฐ วัฒนพานิช 	41-56
<ul style="list-style-type: none"> ● การออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชน บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม <ul style="list-style-type: none"> ▪ พรพิมล ศักดา, วรารัตน์ วัฒนชนโนบล 	57-71
<ul style="list-style-type: none"> ● Cultural Humility and Its Role in EFL Learners' Language Development and Intercultural Competence Skills <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hatsadin Samanchit, Butsayamas Srinam, Ranchana Sakhonram, Supit Pongsiri, Chaleomkiet Yenphech 	72-87
<ul style="list-style-type: none"> ● การฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตาจากพื้นที่วัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจฐานรากกรณีศึกษา บ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม <ul style="list-style-type: none"> ▪ นัชชา อุ่เงิน, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, เจษฎากรณ์ รันศรี 	88-101
<ul style="list-style-type: none"> ● คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ <ul style="list-style-type: none"> ▪ นัยน์ปพร ชูติภาดา, สุรรัตน์ จินพงษ์ 	102-116
<ul style="list-style-type: none"> ● Modernizing Myth : A Comparative Analysis of Traditional Legends in the Ne Zha Animated Film Series <ul style="list-style-type: none"> ▪ Huimin Qin, Suwich Tirakoat 	117-130
<ul style="list-style-type: none"> ● ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา : กลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม <ul style="list-style-type: none"> ▪ กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์, ณัฐ วัฒนพานิช, บุศรา นิยมเวช, สัญญา เคนาภูมิ 	131-142

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทความวิจัย	
● ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ ▪ วนมพร พาหะนิชย์, สุพัตรา วยะละลุน	143-158
● คลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อพัฒนาคุณภาพวิถีชีวิตเกษตรกรกับแนวทางการพัฒนาการสอน กฎหมายไทย : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ จังหวัดอุดรธานี ▪ ณิชฎานุช เมฆธา	159-168
● การพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะ และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ▪ พีรวัส อินทวิ, วิโรจน์ ทองปลิว, อนุชา ถือสมบัติ, ณฤดี แปลงดี, พิพัฒน์ วิถี, วนมพร พาหะนิชย์, เกศสุดา อินทวิ	169-182
● Composing the Chinese's Ancient Poetry Songbook Found in Music Textbook for Student at Star Studio in Jinan City, Shandong Province, China ▪ Wang Chen, Nayos Sartjinpong, Pakorn Rodchangphuen	183-194
● A Design Thinking Process of Developing Souvenir Products from Cultural Capital of the Tai Yuan Ethnic Group in Phitsanulok Province ▪ Keeratiya Sornnoey, Jiraphat Kaewsritong	195-207
● Study and Analysis Heishan Petroglyphs by Digital Preservation in Jiayuguan City ▪ Dayong Zhao, Sathit Thimwatbunthong, Chakapong Phaetlakfa	208-222
บทความวิชาการ	
● The Future of New Zealand's Cities as Forecast by the Literary Method of Urban Design ▪ Alan Marshall	223-232

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาษิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการ
จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย

Enhancing Learning Achievement in Thai Language on King Ruang's Maxims Using
Group Investigation Learning Activity and Concept Mapping for Grade 7, Students
at Phatumthep Witthayakarn School, Nong Khai Province

มัลลิกา มาภา^{1*} และ วัฒนา ศรีจันทร์มูล²

Mallika Mapa^{1*}, and Watthana Srijanmoon²

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี^{1*}

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี²

Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Udon Thani Rajabhat University^{1*}

Program in Thai Language, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University²

*Corresponding author, e-mail: mallika.ma@udru.ac.th

วันที่รับบทความ: 21 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ: 4 มกราคม 2568; วันตอบรับบทความ: 13 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/ 80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ โดยวิธีสุ่มแบบกลุ่มเพื่อเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน จากทั้งหมด 648 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สุภาษิตพระร่วง จำนวน 5 แผน 2) แบบฝึกหัด จำนวน 5 ชุด 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน-หลังเรียน จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องสุภาษิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.95/ 86.00 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, แผนผังมโนทัศน์

Abstract

This research aims to 1) develop an effective learning management process meeting the 80/ 80 criterion and 2) compare the learning achievement in the Thai language before and after instruction using the group investigation learning process and concept mapping. Cluster random sampling was employed to select a sample of 40 grade 7, students out of 648. The research instruments included 1) five lesson plans on the topic King Ruang's Maxims 2) five sets of exercises, and 3) a 20-item pretest-posttest learning achievement test. The data were analyzed using mean, standard deviation, and a t-test. The research findings revealed that the learning achievement of grade 7, students in Thai language studies on the topic of King Ruang's Maxims, using the group

investigation learning approach and concept mapping, achieved an efficiency rate of 83.95/ 86.00. This exceeded the established standard criterion and post-learning achievement was significantly higher than pre-learning at the .05 level.

Keywords: Learning Achievement, Group Investigation, Concept Mapping

บทนำ

เมื่อมนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นสังคมสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจต่อกันคือการสร้างภาษามาใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นมนุษย์จึงพยายามคิดค้น และหาวิธีต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลของการใช้ภาษาเดียวกันจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี สามารถลดความขัดแย้ง และเพิ่มความเข้าใจอันดีต่อกันได้ ภาษาไทย ได้ถูกสร้างขึ้นโดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เมื่อปี พ.ศ. 1826 สำหรับให้คนไทยได้สื่อสารกัน อีกทั้งยังช่วยหล่อหลอมความต่างของชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (อิงอร สุพันธ์ภูมิ, 2527 : 33) ภาษาไทยมีพัฒนาการตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยอันเกิดจากปัญหาในการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอยู่เสมอซึ่งภาษาก็เปลี่ยนแปลงควบคู่ไปด้วยเช่นกัน (กาญจนา นาคสกุล และคณะ, 2554 : 4) ดังนั้นผู้ภาษาจำเป็นต้องเรียนรู้ให้เท่าทันและเล็งเห็นความสำคัญในการใช้ภาษาด้วย

ภาษาไทยสามารถเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทยทั้งการใช้ภาษาในการพูดและการแสดงกิริยาอาการที่แสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของบุคคลและสังคม ดังนั้นการเรียนรู้และการพัฒนาการใช้ภาษา จะช่วยสร้างความเข้าใจและความพันธ์อันดีต่อกันมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตซึ่งควรค่าแก่การรักษาและสืบทอดต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1) การใช้ภาษาในการเขียนหนังสือ เป็นสิ่งสร้างสรรค์จากความรู้หรือความคิดของผู้ประพันธ์ โดยหนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีสมัยโบราณ มีความงดงามทางภาษา มีคุณค่า อีกทั้งยังมีการสอดแทรกคติแง่คิดสอนใจต่าง ๆ เรียกว่า วรรณคดี ซึ่งหมายถึง วรรณกรรมที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 1,100) จะเห็นได้ว่าการเรียนวรรณคดีไทยจะช่วยอนุรักษ์ สืบสาน และสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของความเป็นไทย โดยเฉพาะการเรียนด้านวรรณศิลป์ ซึ่งเป็นการเรียนเกี่ยวกับความงามทางภาษา ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อเรียนวรรณคดีไทย คือ ผู้เรียนเห็นคุณค่าด้านใด ซึ่งในแต่วรรณคดีจะพบว่ามีความยากง่ายแตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนจะต้องเลือกวรรณคดีไทยและออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย สอดคล้องกับ นันทฤกษ์ภักดิ์ พรหมมา (2563 : 5) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนวรรณคดีให้ชัดเจน ออกแบบเนื้อหาซึ่งประกอบด้วย เนื้อเรื่อง มโนทัศน์ ฉันทลักษณ์ ความไพเราะ การตีความ รวมไปถึงการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การคิดและการตั้งคำถามแบบหมวกหกใบ การวาดภาพ การร้องเพลงหรือแต่งเพลงที่สอดคล้องกับวรรณคดี เป็นต้น และเน้นการสอนโดยผู้เรียนเป็นสำคัญ

แม้ว่าการสอนวรรณคดีไทยจะต้องคำนึงถึงช่วงวัยของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามการสอนวรรณคดีไทยก็ยังพบปัญหาหลายด้าน ดังที่ อรุโณทัย อินทนิล และคณะ (2565 : 340) ได้กล่าวถึงปัญหาการสอนวรรณคดีไทยที่มีกพบในชั้นเรียนไว้หลายประเด็น เช่น ผู้เรียนขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดี เข้าไม่ถึงคุณค่าที่ปรากฏในวรรณคดี ครูขาดเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ ใช้กิจกรรมไม่หลากหลายหรือไม่เหมาะสมกับช่วงวัย และสื่อการสอนไม่สร้างความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยควรมีวิธีการจัดการเรียนการสอน หรือออกแบบกิจกรรม และสื่อที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น และเน้นความเข้าใจทั้งภาษา และคุณค่าด้านต่าง ๆ ของวรรณคดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว กล่าวคือเป็นการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจเรียนวรรณคดีมากขึ้น ดังที่ทศนา ขัมมณี (2553 : 98) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ ถือเป็นวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน และช่วยกันแก้ไขปัญหา ระดมความคิด ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม และสร้างมนุษยสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้การนำแผนผังมโนทัศน์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ จดจำ เนื้อหาสำคัญได้โดยการสรุปความรู้ให้สั้น กระชับ และสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน มีระเบียบ มีสีสัน ทำให้เข้าใจภาพรวมเนื้อหา มีความรู้ความเข้าใจวรรณคดีไทยที่ซับซ้อนได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังที่ กิตติพงษ์ สมณัส และเตชามาธ เพียรชนะ (2565 : 3) กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ มีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาความคิดโดยสรุปของนักเรียนทำให้สามารถพัฒนาทักษะการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียนได้ โดยเฉพาะทักษะการอ่านวรรณคดีเพื่อความเข้าใจ ซึ่งจะให้นักเรียนสามารถจับประเด็นสำคัญมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์เป็นการเขียนสรุปความรู้ในเรื่องที่เรียนในรูปแบบง่าย ๆ สามารถระบุรายละเอียดที่สำคัญในเนื้อหาโดยอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียนเชื่อมโยงกับแนวความคิดเดิมสู่แนวความคิดใหม่ได้อย่างเป็นระบบระเบียบ สอดคล้องกับปิยนุช แหวนเพชร (2560 : 84) ที่ได้กล่าวถึงการใช้เทคนิคแผนผังมโนทัศน์ไว้ว่าเป็นเทคนิคที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดลำดับความคิดและความรู้อย่างเป็นระบบ นำเสนอความรู้ได้อย่างเป็นขั้นตอน ผูกทักษะการคิดของผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้

สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้วรรณคดีมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยการทำงานเป็นกลุ่มย่อยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งจะทำให้เรียนรู้วรรณคดีได้เข้าใจ อีกทั้งยังเกิดการจัดการข้อมูลในการเรียนรู้วรรณคดีอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมเนื้อหา และสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ จากเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาชิตพระร่วง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ เพื่อนำผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนวรรณคดีไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/ 80 วิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาชิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/ 80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องสุภาชิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์

การทบทวนวรรณกรรม

1. วรรณคดี เรื่อง สุภาชิตพระร่วง

ประพันธ์ กุณวินิจฉัย (2561 : 167) ได้ทำการศึกษาคุณค่าของสุภาชิตพระร่วงที่มีต่อสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า สุภาชิตพระร่วงเป็นคำสอนที่มีลักษณะสอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพระราชกุศโลบายของพระมหากษัตริย์ในการประยุกต์เป็นหลักการปกครองบ้านเมือง และคุณค่าของสุภาชิตพระร่วงที่มีต่อการดำเนินชีวิตของสังคมไทย จะพบสุภาชิตที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตคนไทย เช่น 1) เมื่อน้อยเรียนวิชา 2) ให้หาสินมาเมื่อใหญ่ 3) อย่าไฝเอาทรัพย์ท่าน 4) อย่าริร่าน แก่ความ นอกจากนี้ ยังพบหลักคำสอนที่ปรากฏในสุภาชิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น 1) สันโดษ 2) วาจาสัตย์ 3) เมตตา 4) วิชา 5) โลภะ โดยที่สันโดษ วาจาสัตย์ และเมตตา จัดเป็นกุศลธรรมที่ควรเจริญให้เกิดปัญญา ส่วนวิชาและโลภะจัดเป็นอกุศลธรรมที่ควรละเพื่อมิให้เกิดทุกข์

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

อัศวี เมฆิยานนท์ (2562 : 104) กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้เหมาะสมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม อารมณ์ ความคิด ความสนใจ ความสามารถ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในการดำเนินงานและตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จิรวรรณ สรบุญทอง (2564 : 89) ได้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความคิดเห็นของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก

ดลชัย อินทรโกสม และ ทรงภพ ขุนมธุรส (2564 : 161) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า มีค่าคะแนนคุณภาพเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้าหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับ กระบวนการกลุ่มสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.56 คิดเป็นร้อยละ 75.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่มมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.27 อยู่ในระดับมาก

3. แผนผังมโนทัศน์

พรชมล มูลศาสตร์ (2563 : 47) กล่าวถึงการใช้ผังมโนทัศน์ว่ามีขั้นตอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้น อยากรู้ข้อมูลและสามารถจัดวางในผังมโนทัศน์ได้อย่างครบถ้วน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง

ฐาปนี โพธิ์เปี้ยศรี (2562 : 1) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้แผนผังความคิดกับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องกาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้แผนผังความคิดกับการสอนแบบปกติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องกาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้แผนผังความคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องกาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนแบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

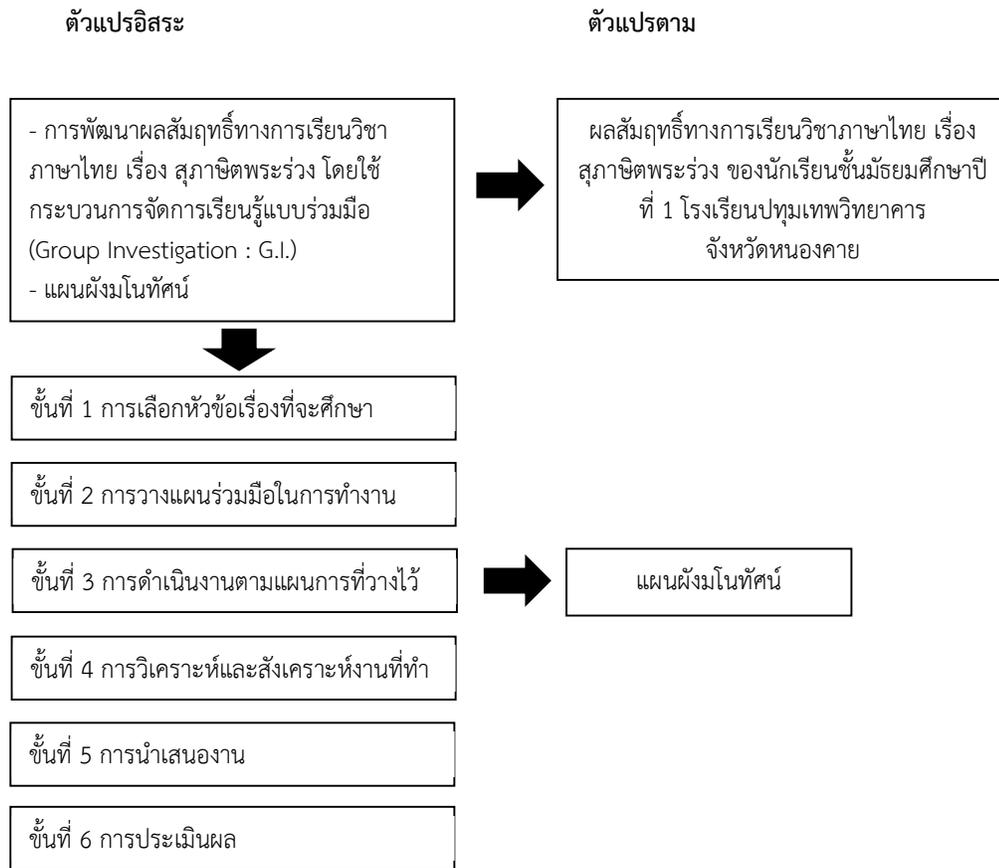
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาชิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนำเสนอกรอบแนวคิดวิจัย ดังภาพที่ 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัยและรูปแบบการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิจัยนี้เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest - Posttest Design ซึ่งมีลักษณะแบบแผนการวิจัยดังตารางที่ 1 และรูปแบบการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตารางที่ 2

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T1	X	T2

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
 T1 แทน การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)
 X แทน วิธีการหรือสื่อวัตกรรมการที่เลือกใช้
 T2 แทน การทดสอบหลังเรียน (Posttest)

ตารางที่ 2 รูปแบบการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปรตาม	แบบแผนการวิจัย	หมายเหตุ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	One Group Pretest - Posttest Design	ใช้แบบทดสอบฉบับเดิม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จำนวน 19 ห้อง รวมทั้งสิ้น 648 คน ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2566 (โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/ 11 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จำนวน 40 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้แกนกลาง การวัดและการประเมินผล กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ และมาตรฐานการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแบบร่วมมือ (G.I.) และการใช้แผนผังมโนทัศน์

4. ศึกษาหลักสูตรและโครงสร้างของโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จังหวัดหนองคาย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5. กำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ และการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของกระบวนการแบบร่วมมือ (G.I.) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์

6. ศึกษาเนื้อหาสาระของวรรณคดี เรื่อง สุภาชิตพระร่วง ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (G.I.) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ จำนวน 5 แผน 5 ชั่วโมง ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสุภาชิตพระร่วง 1 ชั่วโมง

2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การถอดคำประพันธ์สุภาชิตพระร่วง 1 ชั่วโมง

3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ 1 ชั่วโมง

4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การวิเคราะห์คุณค่าด้านสภาพสังคม 1 ชั่วโมง

5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การวิเคราะห์คุณค่าด้านข้อคิด 1 ชั่วโมง

โดยแต่ละแผนประกอบด้วยสาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ และ การวัดการประเมินผลการเรียนรู้ โดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (G.I.) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา

ขั้นที่ 2 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนสำหรับการทำงานตามประเด็นของเรื่องที่ได้เลือก

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มดำเนินงานตามที่วางแผนกับภายในกลุ่มเพื่อแสวงหาข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ เป็นลำดับขั้นตอน

ขั้นที่ 4 ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้และสังเคราะห์เป็นผลงานกลุ่มตามหัวข้อที่ได้เลือกออกมาในรูปแบบแผนผังมโนทัศน์

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่ได้สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบแผนผังมโนทัศน์

ขั้นที่ 6 ผู้สอนประเมินผลการค้นคว้า การนำเสนอผลงาน ของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

8. ปรับปรุง และแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ปีการศึกษา 2/ 2566 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย และได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 4 คน (ทดลองเดี่ยว) ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถ อยู่ในระดับสูง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับการใช้สำนวนภาษา

9. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ปีการศึกษา 2/ 2566 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย และได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 12 คน (ทดลองกลุ่มเล็ก) ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับสูง 3 คน ปานกลาง 6 คน และต่ำ 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับเวลา สื่อการสอน ปริมาณเนื้อหา และชุดกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นปรับปรุงแก้ไข ให้สมบูรณ์

10. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์พร้อมนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/ 11 จำนวน 40 คน

3.2 แบบฝึกหัดเขียนสรุปความรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ เรื่อง สุภาชิตพระร่วง จำนวน 5 เรื่อง

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียน ชนิดตัวเลือก 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามของแบบทดสอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยหาค่า IOC ซึ่งที่ใช้ได้มีค่าได้ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกข้อ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้างเทคนิคการเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบ คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สุภาชิตพระร่วง

2. สร้างตารางวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาชิตพระร่วง แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง

4. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน วิชาภาษาไทย การวิจัยและด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาตรวจสอบให้คะแนน ดังนี้

1) ให้คะแนนเป็น +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบวัดได้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2) ให้คะแนนเป็น 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดได้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

3) ให้คะแนนเป็น -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบวัดได้ไม่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

5. นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยหาค่า IOC ซึ่งที่ใช้ได้มีค่าได้ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกข้อ

6. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลอง (Try out) กับนักเรียนที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ปีการศึกษา 2566 ที่เรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาชิตพระร่วง ผ่านมาแล้วและไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) เป็นรายชื่อ

7. นำข้อสอบที่คัดเลือกแล้วจำนวน 20 ข้อ ไปทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน KR - 20

8. นำแบบทดสอบที่ได้ไปวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2/ 2566 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองภาคสนามต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สุภาชิตพระร่วง ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที

4.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นที่วางไว้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน เริ่มตั้งแต่ขั้นนำ ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ขั้นวางแผน ขั้นสรุปความรู้โดยใช้ผังมโนทัศน์ ขั้นนำเสนอ เสนอแนะ และประเมินผล

4.3 หลังจากจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนครบตามเนื้อหาที่กำหนด ผู้สอนนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้เวลา 30 นาที

4.4 ตรวจสอบผลการสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรม โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ด้วยวิธีการหาค่าที่ แบบ Dependent

ผลการวิจัย

1. ผลการทดสอบประสิทธิภาพกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สุภาชิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/ 80

ผลการวิจัย ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบประสิทธิภาพกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สุภาชิตพระร่วง ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์

เลขที่เรียน	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนระหว่างเรียน					รวมคะแนนระหว่างเรียน	คะแนนหลังเรียน (20)
		แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5		
1-40		(10)	(10)	(10)	(10)	(10)	(50)	
รวม	313	288	303	339	364	385	1,679	688
\bar{x}	7.83	7.20	7.58	8.48	9.10	9.63	41.98	17.20
S.D.	1.20	0.85	0.55	0.60	0.67	0.48	1.62	0.97
ร้อยละ	39.13	72.0	75.75	84.75	91.00	96.25	83.95	86.00
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) = 83.95								
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) = 86.00								

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/ 11 ได้คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 7.83 คิดเป็นร้อยละ 39.13 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20 ส่วนคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนได้จากการทำแบบฝึกทักษะเท่ากับ 41.98 คิดเป็นร้อยละ 83.95 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.62 และได้คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 17.20 คิดเป็นร้อยละ 86.00 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97

ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพของผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สุภาชิตพระร่วง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/ 11

รายการประเมิน	จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/ 80
คะแนนกระบวนการระหว่างเรียน (E ₁)	40	50	41.98	83.95
คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E ₂)	40	20	17.20	86.00

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สุภาชิตพระร่วง ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.95/ 86.00 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ $E_1/ E_2 = 80/ 80$

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องสุภาชิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่ม ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์

ผลการวิจัย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่อิสระและระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง สุภาชิตพระร่วง โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน (n = 40)

การทดสอบ	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	7.83	1.20	76.59*	0.00
หลังเรียน	17.20	0.97		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 7.83 คิดเป็นร้อยละ 39.13 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20 และได้คะแนนทดสอบหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 17.20 คิดเป็นร้อยละ 86.00 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สุภาชิตพระร่วง โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (G.I.) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.95/ 86.00 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ $E_1/ E_2 = 80/ 80$

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

2. อภิปรายผล

2.1 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ เรื่องสุภาชิตพระร่วง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.95/ 86.00 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/ 80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (G.I.) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์เป็นซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่นักเรียนมีความสามารถและประสบการณ์แตกต่างกัน และเรียนรู้ไปพร้อมกัน อีกทั้งยังรู้จักการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ให้

ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังได้รู้จักการจัดลำดับความรู้อย่างเป็นระบบในการสรุปความรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐภาพร จันลาวงค์ (2563 : 111) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบแผนผังความคิด เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.07/ 88.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากแผนการสอนได้พัฒนาขึ้น ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนใช้จริง ส่วน กรรณภรณ์ เครื่องคำ (2565 : 41) กล่าวถึงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังทางปัญญา พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานวิจัยนี้ได้จัดการเรียนการสอนโดยนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังทางปัญญามาประยุกต์กับการสอนเนื้อหาวรรณคดี คือ การนำวรรณคดีมาเป็นแกนกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด และหลักการใช้ภาษาไทยมาเชื่อมโยงกับวรรณคดีทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาได้ครบถ้วนในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐศิษฐ์ ถาวร (2564 : 66) ได้กล่าวถึงผลผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อประสมกับเกณฑ์ร้อยละ 70 เทียบเท่ากับ 21 คะแนน พบว่านักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.42 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 78.06 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อประสม เป็นวิธีการสอนที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนสืบค้นและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ดีขึ้นกว่าการฟังบรรยายหรือการท่องจำจากตำราเรียน ซึ่งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยเรื่อง มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และ รัตนดิยา ใช้สอย (2565 : 71) ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนผังความคิดหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์คือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 78.75 หมายความว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนสูงขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 75 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิดมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้สูงขึ้น นอกจากนี้นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านที่สูงขึ้นแล้ว ยังสังเกตได้ว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการที่ข้อสอบ มีสมาธิมากยิ่งขึ้น เมื่อครูเฉลยแบบทดสอบนักเรียนก็จดจ่อกับคะแนนที่ตนเองจะได้รับ แสดงให้เห็นถึงความสุขของนักเรียนที่ได้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิดอีกด้วย

2.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องสุภาหิตพระร่วง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มซึ่งสมาชิกที่มีความแตกต่างกัน เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือกันจนนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ ดังที่ กฤติยาภรณ์ เหมทัย และ ไชยวัฒน์ ชุมนาสีเยว (2565 : 78) กล่าวว่าจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเน้นให้นักเรียนสืบค้นแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและนำมาแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มนั้นจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็ว เกิดความสนใจในการเรียนรู้และมีความกระตือรือร้นในการร่วมทำกิจกรรม สอดคล้องกับ จารุวรรณ สังฆะจารย์ (2565 : 89) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการ ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 16.67 คะแนนหลังเรียนเท่ากับ 20.87 ค่า t เท่ากับ 10.69 แสดงว่าความสามารถด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแบบฝึกทักษะการเขียน เชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย ที่ได้สร้างขึ้นนี้มีกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางภาษาได้ดีขึ้น และผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจกระบวนการคิดที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนภายในกลุ่ม รวมถึงการทำงานในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้ง นักเรียนแต่ละกลุ่มให้ ความสนใจในกิจกรรมและให้ความสำคัญกับ

งานของนักเรียน นักเรียนมีการตอบสนอง ทำให้นักเรียน ประสบผลสำเร็จในการทำแบบฝึกทักษะแต่ละครั้งที่ขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยในการทบทวนความเข้าใจ ในเรื่องที่เรียนมาแล้ว เพราะวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ จินณพัจน์ มีดวงศ์ และสุทธิษา วิเศษนคร (2567 : 72 - 73) การจัดการเรียน ด้วยกระบวนการกลุ่มด้วยเทคนิคกลุ่มสืบค้น (G.I.) ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการพูดนำเสนออย่างเป็นระบบ เพราะ ขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มด้วยเทคนิคกลุ่มสืบค้น (G.I.) ในขั้นที่ 2 ผู้เรียนต้องวางแผนการทำงาน ซึ่งขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เมื่อผู้เรียนรู้สึกสนุกและมีเพื่อนช่วยกันวางแผน ผู้เรียนก็จะเกิดเจตคติที่ดีในการเรียน ในสัปดาห์ที่ 2 ได้กำหนดหัวข้อที่กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการออกแบบ วางแผนการวางโครง เรื่องนำเสนอ ประกอบไปด้วย 4 หัวข้อ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม อาหาร เทศกาล การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เน้นพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม คือ พฤติกรรมที่แสดงออกของสมาชิกภายในกลุ่มที่มีทั้งกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานกลุ่ม สามารถวัดได้โดยสังเกตจากการมีปฏิสัมพันธ์และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงานกลุ่มการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม มีความรับผิดชอบงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตาม ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้แบบ กลุ่มย่อย ครูควรสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนว่าสามารถยอมรับความแตกต่างของคนในกลุ่ม หรือช่วยเหลือกันและกันหรือไม่ เพราะอาจทำให้ การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จได้

1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (G.I.) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็น กลุ่ม ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะการปฏิสัมพันธ์ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ด้วยลักษณะโดยทั่วไปของมนุษย์ซึ่งมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านลักษณะนิสัย ความคิด หรือการแสดงออก ทำให้การทำงานเป็นกลุ่มเกิดความขัดแย้ง หรือผู้เรียนบางคน อาจไม่มีส่วนร่วมมากเท่าที่ควร ซึ่งผู้สอนอาจกำหนดบทบาทให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน โดยจะต้องมีผู้ศึกษา ข้อมูล รวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ผลงานเป็นแผนผังมโนทัศน์ และผู้นำเสนอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และช่วยแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวมาได้อย่างตรงจุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ และเลือกวรรณคดีเรื่องอื่นที่ยัง ไม่มีผู้ศึกษา

2.2 ควรมีการประยุกต์ใช้ความรู้จากสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เข้ากับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (G.I.) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ สามารถ ประยุกต์ใช้ความรู้ตามความถนัดของตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของการทำงาน เป็นกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

กรรณาภรณ์ เครื่องคำ. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังทางปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2* [การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรัตนนคร]. NU Intellectual Repository. <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5552>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.

กฤติยาภรณ์ เหมุทัย และ ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว. (2565). การพัฒนาทักษะการพูด โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค G.I ร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1. *วารสารสถาบันวิจัยพัฒนวัฒนธรรม*, 9(2), 67 - 79.

- กาญจนา นาคสกุล, วัลยา ช่างขวัญยืน, วิรุฬห์รัตน์ ไฉนจัน, และ อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2554). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2*. สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ.
- กิตติพงษ์ สมณัส และ เตชาเมธ เพียรชนะ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 9(1), 220 - 230.
- จารุวรรณ สังฆะจารย์. (2565). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. คลังข้อมูลวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/1642>
- จินณพัจน์ มีดวงค์ และ สุทธิชา วิเศษนคร. (2565). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้การพูดนำเสนอในรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยวนครราชสีมา โดยใช้กระบวนการกลุ่มด้วยเทคนิคกลุ่มสืบค้น (Group Investigation: GI). *วารสารชัยพฤกษ์ภิรมย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 6(1), 72 - 73.
- จิรวรรณ สรบุญทอง. (2564). *การศึกษามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและทักษะการร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ 3 ร่วมกับการใช้คำถามพัฒนาการคิด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3112>.
- ฐานิณี โพธิ์เปี้ยศรี. (2561). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องกาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐฐาพร จันลาวงค์. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบแผนผังความคิด เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. ThaiLIS Digital Collection. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=567589.
- ณัฐศิษฐ์ ถาวร. (2564). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยเรื่องมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (SE) ร่วมกับสื่อประสม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/6412>.
- ดลชัย อินทรโกสมุ และ ทรวงภพ ขุนมธุรส (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ MACRO Model ร่วมกับกระบวนการกลุ่ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 16(3), 161 - 173.
- ทิศนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทฤกษ์ภัค พรหมมา. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3298>.
- ประพันธ์ กุลวิจิฉฉัย. (2561). คุณค่าของสุภาชิตพระร่วงที่มีต่อสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 3(2), 167 - 178.
- ปิยนุช แหวนเพชร. (2560). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้แผนที่ความคิด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/1473>.

- พรหมมล มูลศาสตร์. (2563). ผลการใช้ผังมโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนเรื่องสั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สถานศึกษานานาชาติกรุงเทพฯ [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOU IR at Sukhothai Thammathirat Open University. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/3146>.
- รัตน์ดิยา ใช้สอย. (2565). การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. คลังข้อมูลวิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <http://202.28.34.124/dspace/handle/123456789/1732>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ : นามิบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร. (2566). ข้อมูลนักเรียน 2566. โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร. <https://www.schoolptk.ac.th/main/index.php/school-information/information/student-information/803-student2>.
- อรุณทัย อินทนิล, ภัคพล คำน้อย, และ กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2565). สถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ช่วงปี พ.ศ. 2555 - 2564. วารสารครูพิบูล, 9(2), 337 - 354.
- อัศวี เมฆิยานนท์. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสืบค้นเรื่อง ระบบสุริยะ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อิงอร สุพันธ์วิช. (2527). วิวัฒนาการอักษร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กลยุทธ์การบริหารการศึกษาศตวรรษที่ 21 ภายใต้กระบวนทัศน์ธรรมาภิบาลแนวใหม่สู่การสืบสาน
และธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมชุมชน

21st Century Educational Administration Strategy under the New Public
Governance Paradigm for Preserving and Maintaining
the Community Arts and Culture

ณัฐ วัฒนพานิช¹ บุศรา นิยมเวช² กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์³ และ สัญญา เคนปาหoom^{4*}

Narat Wattapanit¹, Busara Niyomves², Krisda Tanchaisak³, and Sanya Kenpahoom^{4*}

รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง²

รองศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง³

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม⁴

Associate Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University¹

Assistant Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University²

Associate Professor, Graduate School, Ramkhamhaeng University³

Assistant Professor, Faculty of Political Science and Public Administration,

Rajabhat Maha Sarakham University⁴

*Corresponding author, e-mail: zumsa_17@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 13 ธันวาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 30 มกราคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางเชิงกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษาภายใต้รูปแบบธรรมาภิบาลแนวใหม่สู่การสืบสานและธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมชุมชน การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์และนำเสนอตามวัตถุประสงค์การศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้แนวคิด ธรรมาภิบาลแบบใหม่ มุ่งเน้นไปที่ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร เพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืน การมีส่วนร่วมของ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการตัดสินใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูล และเครื่องมือสื่อสารออนไลน์ ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน การบริหารการศึกษาที่ประสบความสำเร็จยังต้องคำนึงถึง ความยั่งยืน ความเท่าเทียม และความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน โดยโรงเรียนควรร่วมมือกับองค์กรภายนอกและนำแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดมาใช้ นอกจากนี้ กรณีศึกษาจากประเทศต่าง ๆ เช่น ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ แสดงให้เห็นว่า การกระจายอำนาจ การใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกุญแจสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงสู่รูปแบบธรรมาภิบาลใหม่เผชิญกับอุปสรรค เช่น ความต้านทานจากระบบเดิม ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และปัญหาจริยธรรม ดังนั้น การพัฒนานโยบาย การพัฒนาผู้นำ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างระบบการศึกษาที่ทันสมัยและยั่งยืน สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้แนวคิด ธรรมาภิบาลแบบใหม่ เน้น การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความยั่งยืน ของระบบการศึกษา ขณะที่การบริหารที่ดีต้องเผชิญกับความท้าทาย เช่น ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความต้านทานจากระบบเดิม การพัฒนานโยบายและการใช้เทคโนโลยีเชิงกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกภาคส่วน นอกจากนี้ การใช้กลยุทธ์ธรรมาภิบาลแนวใหม่ใน

การบริหารการศึกษาช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน ความพยายามเหล่านี้ทำให้มั่นใจได้ว่า ศิลปะและมรดกของชุมชนจะเจริญรุ่งเรืองสำหรับคนรุ่นต่อไป

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารการศึกษา, โรงเรียนศตวรรษที่ 21, กระบวนทัศน์ธรรมาภิบาลแนวใหม่, ศิลปวัฒนธรรมชุมชน

Abstract

This research aims to analyze strategic approaches to educational governance under the New Public Governance model. This study examines documentary research, analyzes and synthesizes, and presents the results in accordance with the study objectives. The study results reveal that educational governance in the 21st century under the New Public Governance (NPG) framework focuses on decentralization, stakeholder participation, and technology in governance to achieve effective, transparent, and sustainable governance. The participation of teachers, students, parents, and communities in decision-making helps create a sense of shared ownership and responsibility. In addition, using digital platforms, data analytics, and online communication tools can enhance management efficiency and informed decision-making. At the same time, successful educational governance must also take into account sustainability, equity, and student well-being. Schools should collaborate with external organizations and adopt best practices. In addition, case studies from countries such as Finland, New Zealand, and Singapore show that decentralization, the use of technology, and community participation are key to improving the quality of education. However, transitioning to a new governance model faces several obstacles, including resistance to the old system, resource constraints, and ethical concerns. Therefore, policy development, leadership development, and strategic use of technology are essential to create a modern and sustainable education system. In conclusion, educational administration in the 21st century under the concept of New Governance (NPG) emphasizes decentralization, stakeholder participation, and the use of technology to increase the efficiency, transparency, and sustainability of the education system. While good governance faces challenges such as resource constraints and resistance from the old system, policy development and strategic use of technology are essential to create an effective and inclusive system. In addition, applying New Public Governance strategies in educational administration fosters inclusive and sustainable cultural preservation. These efforts ensure that community arts and heritage thrive for future generations.

Keywords: Educational Administration Strategy, 21st Century School, New Governance Paradigm, Community Arts and Culture

บทนำ

แนวคิดธรรมาภิบาลแนวใหม่ (New Governance Paradigm : NPG) เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อข้อจำกัดของการบริหารราชการแบบดั้งเดิมและการบริหารจัดการสาธารณะแบบใหม่ (NPM) การบริหารราชการแบบดั้งเดิมซึ่งได้รับอิทธิพลจากรูปแบบการบริหารราชการของ Max Weber เน้นที่ลำดับชั้น กฎเกณฑ์ และการตัดสินใจแบบรวมศูนย์ (Osborne, 2009) เมื่อลัทธิเสรีนิยมใหม่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 NPM จึงได้้นำการปฏิรูป การแข่งขัน และเทคนิคการจัดการที่เน้นตลาดมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการส่งมอบบริการสาธารณะ (Hood, 1991) อย่างไรก็ตาม ทั้งสองรูปแบบถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่สามารถจัดการกับความท้าทายในการบริหารสาธารณะที่ซับซ้อน เป็นเครือข่าย และมีหลายภาคส่วนในสังคมร่วมสมัยได้ NPG ซึ่งนำมาใช้ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยน

โพกัสจากการควบคุมตามลำดับขั้นและแนวทางที่ขับเคลื่อนโดยตลาดไปสู่การบริหารแบบร่วมมือ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการผลิตบริการสาธารณะร่วมกัน (Osborne, 2006) NPG จึงมีความสำคัญเนื่องจากตระหนักถึงความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของการบริหารสาธารณะ ซึ่งรัฐบาลต้องทำงานร่วมกับผู้มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงองค์กรไม่แสวงหากำไร องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม (Torfining et al., 2012) ต่างจาก NPM ซึ่งเน้นที่ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าเป็นหลัก NPG ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (Ansell & Gash, 2008) การเน้นที่การกำกับดูแลเครือข่ายทำให้แนวคิดนี้สอดคล้องกับความเป็นจริงของการกำหนดนโยบายร่วมสมัย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การวางผังเมือง และสวัสดิการสังคม จำเป็นต้องมีความร่วมมือจากหลายภาคส่วน การรับรู้การกำกับดูแลเป็นกระบวนการแบบพหุภาคีและโต้ตอบกันทำให้ NPG มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับการแก้ไขปัญหานโยบายสาธารณะสมัยใหม่ ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของ NPG คือการเน้นที่การผลิตร่วมกันและการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการออกแบบนโยบายและการให้บริการ (Bovaird & Loeffler, 2012) แนวทางการมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยปรับปรุงผลลัพธ์ของบริการสาธารณะเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างรัฐบาลและประชาชนอีกด้วย การบริหารแบบลำดับขั้นแบบดั้งเดิมมักล้มเหลวในการใช้ประโยชน์จากความรู้และความเชี่ยวชาญของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่ NPG สนับสนุนการตัดสินใจแบบกระจายอำนาจและการบริหารหลายระดับ (Pierre, 2000) การเปลี่ยนแปลงนี้มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งในยุคดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีช่วยให้เกิดรูปแบบใหม่ของการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของพลเมือง ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสิทธิผลของการบริหารให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ภูมิทัศน์ของการบริหารโรงเรียนได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเพื่อตอบสนองต่อภาวะโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความคาดหวังของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการบริหารแบบลำดับขั้นดั้งเดิมกำลังถูกแทนที่ด้วยกรอบการทำงานที่ยืดหยุ่นและไดนามิกซึ่งให้ความสำคัญกับการรวมเอาทุกคน การทำงานร่วมกัน และนวัตกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ (Bush, 2020) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดจากความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องรับมือกับความท้าทายที่หลากหลาย เช่น การเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียน การส่งเสริมความเท่าเทียม และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมที่รวดเร็ว บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริหารโรงเรียนขยายออกไปนอกเหนือจากการจัดการปฏิบัติการไปจนถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งกรอบแนวคิดธรรมภิบาลมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์และประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียน รูปแบบธรรมภิบาลแบบดั้งเดิมมักจะจำกัดข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความสามารถในการปรับตัว ในขณะที่รูปแบบธรรมภิบาลแบบใหม่เน้นที่การตัดสินใจร่วมกัน ความรับผิดชอบ และการตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาที่หลากหลาย (Ball, 2017) รูปแบบนี้สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และสมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้แน่ใจว่ากลยุทธ์ทางการศึกษาสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่นและระดับโลก รูปแบบธรรมภิบาลที่ยอมรับการกระจายอำนาจและความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมนั้นมีประสิทธิภาพเป็นพิเศษในการส่งเสริมนวัตกรรมและแก้ไขความท้าทายเฉพาะตัวของโรงเรียนสมัยใหม่ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้กรอบแนวคิด New Public Governance (NPG) ถือเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากระบบการศึกษาสมัยใหม่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น โมเดลลำดับขั้นแบบดั้งเดิมและขับเคลื่อนโดยตลาดมักไม่สามารถแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว โลกาภิวัตน์ ความเท่าเทียมในการศึกษา และความจำเป็นในการตัดสินใจร่วมกันได้ (Osborne, 2009) NPG ส่งเสริมการกำกับดูแลแบบเครือข่าย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการกำหนดนโยบายที่ปรับเปลี่ยนได้ ทำให้สถาบันการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมนวัตกรรม การรวมกลุ่ม และความรับผิดชอบ (Ansell & Gash, 2008) ผู้นำด้านการศึกษาสามารถสร้างระบบที่มีความยืดหยุ่น ตอบสนอง และมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 โดยทำความเข้าใจและนำกลยุทธ์ที่อิงตาม NPG ไปใช้ เพื่อให้แน่ใจว่าผลลัพธ์การเรียนรู้จะดีขึ้นและการพัฒนาการศึกษาจะยั่งยืน (Torfining et al., 2012)

อย่างไรก็ตามการอนุรักษ์และบำรุงรักษาศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมอัตลักษณ์และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งร่วมกันในหมู่สมาชิกในชุมชน การปฏิบัติทางวัฒนธรรม รูปแบบศิลปะดั้งเดิม และ

กิจกรรมในชุมชนเป็นช่องทางให้บุคคลต่าง ๆ เชื่อมโยงกับมรดกของตนและซึ่งกันและกัน การปฏิบัติเหล่านี้ช่วยรักษาเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชนและเปิดโอกาสให้มีการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น (UNESCO, 2005) การอนุรักษ์ศิลปะและการแสดงออกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นทำให้ชุมชนไม่เพียงแต่เฉลิมฉลองประวัติศาสตร์และความหลากหลายเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสนับสนุนให้สังคมมีความครอบคลุมและเหนียวแน่นมากขึ้นอีกด้วย ในทางเศรษฐกิจ ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาในท้องถิ่นด้วยการดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างงาน และสนับสนุนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เทศกาลในท้องถิ่น ตลาดงานฝีมือ และการแสดงทางวัฒนธรรมมักทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดแคลนทรัพยากรหรือชนบท (Markusen & Gadwa, 2010) ยิ่งไปกว่านั้น การลงทุนในโครงการศิลปะของชุมชนได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถฟื้นฟูชุมชนใกล้เคียง ส่งเสริมนวัตกรรม และสร้างความภาคภูมิใจและความเป็นเจ้าของในหมู่ผู้อยู่อาศัย ดังนั้น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจึงมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน นอกจากนี้ การรักษาศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในด้านการศึกษาก็ด้วย โดยเป็นโอกาสในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และความเห็นอกเห็นใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะของชุมชนช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของพลเมือง และเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่ถูกละเลยได้แสดงความคิดเห็นในสาธารณะ (Goldbard, 2006) เมื่อสังคมมีความเป็นสากลมากขึ้น ความเสี่ยงของการที่วัฒนธรรมจะกลายมาเป็นเนื้อเดียวกันก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้การปกป้องประเพณีท้องถิ่นและการแสดงออกทางศิลปะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น การให้คุณค่าและรักษาสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ ชุมชนต่าง ๆ จะพร้อมรับมือกับความท้าทายทางสังคมและปลูกฝังความยืดหยุ่นผ่านการปฏิบัติทางวัฒนธรรมร่วมกันได้ดีขึ้น ซึ่งรูปแบบการกำกับดูแลแบบใหม่จะต้องเน้นที่การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมของการรวมเอาทุกฝ่ายและการตอบสนองทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในการศึกษาศิลปะของชุมชน ผู้นำด้านการศึกษาจะต้องใช้แนวทางเชิงกลยุทธ์ที่มองการณ์ไกลซึ่งบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับนโยบาย หลักสูตร และกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะทำให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาสามารถเป็นตัวแทนที่กระตือรือร้นในการรักษาประเพณีท้องถิ่นและการแสดงออกทางศิลปะ (Penuel & Gallagher, 2017)

จะเห็นว่าการบริหารการศึกษาจึงมีความจำเป็นในการวางแนวทางเชิงกลยุทธ์ภายใต้รูปแบบการกำกับดูแลแบบใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้แน่ใจว่าศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนจะคงอยู่และอนุรักษ์ไว้ ยิ่งไปกว่านั้น การวางแนวทางเชิงกลยุทธ์ยังสนับสนุนการวางแผนระยะยาวและการจัดสรรทรัพยากรที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ผู้บริหารด้านการศึกษาที่ยึดถือการคิดเชิงกลยุทธ์จะพร้อมกว่าในการจัดหาเงินทุน สร้างความร่วมมือกับองค์กรด้านวัฒนธรรม และออกแบบโปรแกรมสหวิทยาการที่ผสมรวมศิลปะและการศึกษาทางวัฒนธรรมของชุมชนในทุกวิชา ภายใต้รูปแบบการกำกับดูแลใหม่ และผ่านแนวทางปฏิบัติทางการสอนร่วมสมัย (Mulcahy, 2006) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาและวิเคราะห์หาแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษาภายใต้รูปแบบธรรมาภิบาลแนวใหม่โดยมุ่งหวังให้เกิดการดำรงอยู่และพัฒนาอย่างแข็งแกร่งสู่การสืบสานและธำรงรักษาศิลปะวัฒนธรรมชุมชนและเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความมีชีวิตชีวาของวัฒนธรรมท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์แนวทางเชิงกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษาภายใต้รูปแบบธรรมาภิบาลแนวใหม่สู่การสืบสานและธำรงรักษาศิลปะวัฒนธรรมชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

1. คำจำกัดความและหลักการของหลักธรรมาภิบาลแนวใหม่และรูปแบบธรรมาภิบาลแบบดั้งเดิม

หลักธรรมาภิบาลแบบใหม่เป็นแนวทางการร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำและการตัดสินใจ ซึ่งเน้นที่ความยืดหยุ่น ครอบคลุม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งแตกต่างจากธรรมาภิบาลแบบลำดับขั้นแบบเดิม หลักการนี้เน้นที่ความรับผิดชอบต่อส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงนักศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชน หลักการสำคัญ ได้แก่ การกระจายอำนาจ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการ

ตอบสนองต่อความต้องการและบริบทที่หลากหลาย (Osborne, 2009) หลักธรรมาภิบาลแบบใหม่นี้ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและใช้ประโยชน์จากมุมมองที่หลากหลาย ทำให้กระบวนการตัดสินใจในด้านการศึกษามีนวัตกรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่รูปแบบธรรมาภิบาลแบบดั้งเดิมในการบริหารโรงเรียนจะมีลักษณะเฉพาะคือโครงสร้างจากบนลงล่าง การตัดสินใจแบบรวมศูนย์ และนโยบายที่เข้มงวด รูปแบบเหล่านี้มักจำกัดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้าม รูปแบบธรรมาภิบาลแบบใหม่ส่งเสริมความร่วมมือในแนวนอน ความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม และเน้นที่ผลลัพธ์มากกว่าการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวจะบูรณาการการตัดสินใจตามข้อมูลและให้ความสำคัญกับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนในระบบการศึกษาในปัจจุบัน นอกจากนี้ แนวทางใหม่นี้ยังส่งเสริมความร่วมมือแบบสหวิทยาการและข้ามภาคส่วน ส่งเสริมแนวทางองค์รวมในการบริหารจัดการโรงเรียน (Ball, 2017)

2. การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความท้าทายในการบริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 นำเสนอความท้าทายที่ไม่เหมือนใครสำหรับการบริหารโรงเรียน ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจที่รวดเร็ว ความท้าทายเหล่านี้ ได้แก่ **โลกาภิวัตน์** ทำให้ระบบการศึกษามีความจำเป็นมากขึ้นในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับสภาพแวดล้อมระดับโลกที่เชื่อมโยงกัน พหุวัฒนธรรม และการแข่งขัน ผู้บริหารต้องออกแบบหลักสูตรที่เน้นที่การเป็นพลเมืองโลก การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบริบทที่หลากหลาย (Spring, 2008) การสร้างสมดุลระหว่างลำดับความสำคัญด้านการศึกษาระดับท้องถิ่นและระดับโลกทำให้การตัดสินใจด้านการบริหารมีความซับซ้อนมากขึ้น **การผสมรวมเทคโนโลยี** การเพิ่มขึ้นของเครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ปฏิวัติวงการการศึกษา แต่ก็ก่อให้เกิดความท้าทายที่สำคัญด้วยเช่นกัน ผู้บริหารต้องเผชิญกับภารกิจสองประการ ได้แก่ การจัดเตรียมเทคโนโลยีล้ำสมัยให้กับโรงเรียนและการรับรองการเข้าถึงที่เท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนทุกคน ยิ่งไปกว่านั้น การผสมรวมเทคโนโลยีเข้ากับการสอนยังต้องมีการลงทุนอย่างมากในการฝึกอบรมครูและการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน (Kirkland & Sutch, 2009) **ความเสมอภาคและการรวมกลุ่ม** การแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพยังคงเป็นความท้าทายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องพัฒนากลยุทธ์เพื่อสนับสนุนกลุ่มที่ถูกละเลย สร้างความหลากหลายในห้องเรียน และดำเนินนโยบายที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน (Galloway & Ishimaru, 2017) และ **ความยั่งยืนและการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม** โรงเรียนคาดหวังให้แก้ไขปัญหาลังแวดล้อมมากขึ้น โดยนำการศึกษาและแนวทางปฏิบัติด้านความยั่งยืนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน ซึ่งเพิ่มความรับผิดชอบอีกชั้นหนึ่งให้กับผู้บริหารที่พยายามจัดแนววัตถุประสงค์ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านความยั่งยืนระดับโลก (Sterling, 2001) ดังนั้นการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นี้ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวและสร้างนวัตกรรมได้ ซึ่งความสามารถประกอบด้วย **ความคล่องตัวในการตัดสินใจ** มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ (Harris & Jones, 2020) **การส่งเสริมนวัตกรรม** การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ในการสอนและการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตามโครงการหรือการนำรูปแบบการศึกษาแบบผสมผสานมาใช้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้นำ (Fullan, 2020) และ **การเรียนรู้ตลอดชีวิต** ผู้นำด้านการศึกษาเองต้องนำการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาใช้เพื่อให้ทันกับแนวโน้มใหม่ ๆ และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในด้านความเป็นผู้นำ เทคโนโลยี และการสอน (Leithwood et al., 2020)

3. การสืบสานและธำรงรักษาศิลปะวัฒนธรรมชุมชน

การอนุรักษ์และรักษาศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนมีรากฐานมาจากการตระหนักว่าการแสดงออกทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่ออัตลักษณ์ของชุมชน ความสามัคคีทางสังคม และความต่อเนื่องระหว่างรุ่น ศิลปะของชุมชนครอบคลุมแนวทางสร้างสรรค์ในท้องถิ่นที่หลากหลาย ตั้งแต่ศิลปะภาพและดนตรี ไปจนถึงการเต้นรำ การเล่านิทาน เทศกาล และงานฝีมือ ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่า ประวัติศาสตร์ และประเพณีของกลุ่มเฉพาะ (UNESCO, 2005) ในบริบทนี้ การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับการปกป้องรูปแบบทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่ให้เสื่อมถอยหรือหายไป ในขณะที่ความยั่งยืนช่วยให้แน่ใจถึงความเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและวิวัฒนาการแบบไดนามิกในสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ความพยายามในการอนุรักษ์มักเน้นที่การบันทึก การศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางปฏิบัติเหล่านี้ช่วยรักษาความรู้และทักษะแบบดั้งเดิมที่มักถ่ายทอดกันด้วยวาจาหรือผ่านการฝึกงาน ระบบ

การศึกษาและสถาบันทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับบริบทการเรียนรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จึงส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจและความรับผิดชอบในคนรุ่นใหม่ (Smith, 2006) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนยังมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการอนุรักษ์ไม่สามารถเป็นกระบวนการจากบนลงล่างได้ แต่ต้องเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของชุมชนที่มีวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบสาน ในทางกลับกัน ความยั่งยืนนั้นไม่ได้หมายความว่าความถึงการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของแนวทางปฏิบัติทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองต่อความเป็นจริงในปัจจุบัน ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนจะต้องยังคงมีความเกี่ยวข้องกับคนรุ่นใหม่ โดยนำนวัตกรรมมาใช้ในขณะที่ยังคงรักษาประเพณีหลักเอาไว้ ซึ่งอาจรวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โซเชียลมีเดีย และความร่วมมือแบบสหวิทยาการเพื่อเข้าถึงผู้ชมที่กว้างขึ้นและดึงดูดเยาวชน (Cohen-Cruz, 2010) การพัฒนาแนวทางปฏิบัติทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนยังเกี่ยวข้องกับการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น การยอมรับและการสนับสนุนนโยบายแก่ศิลปินและผู้ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมเพื่อให้เจริญรุ่งเรืองภายในชุมชนของตน นอกจากนี้ ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมยังเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม เนื่องจากระบบความรู้แบบดั้งเดิมมักส่งเสริมความสมดุลทางนิเวศและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน ดังนั้น การอนุรักษ์และรักษาศิลปะชุมชนจึงไม่เพียงแต่เป็นสิ่งจำเป็นทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นกลยุทธ์สำหรับการพัฒนาแบบองค์รวมอีกด้วย ในท้ายที่สุด แนวคิดในการอนุรักษ์และรักษาศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเน้นที่ความสมดุลระหว่างการปกป้องและนวัตกรรม แนวคิดนี้ตระหนักว่าวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง แต่มีการวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องผ่านปฏิสัมพันธ์ การอพยพ และการตีความใหม่ ดังนั้น นโยบายและแนวปฏิบัติที่มุ่งรักษามรดกทางวัฒนธรรมจึงต้องสนับสนุนทั้งความต่อเนื่องและความคิดสร้างสรรค์ ในการทำเช่นนี้ นโยบายและแนวปฏิบัติเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนมีความครอบคลุม หลากหลาย และมีชีวิตชีวามากขึ้น โดยที่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้รับการเฉลิมฉลองและหล่อเลี้ยงจากรุ่นสู่รุ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการอย่างมีโครงสร้างในการรวบรวม จัดระเบียบ และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดการกำกับดูแลสาธารณะแบบใหม่ (NPG) ในศตวรรษที่ 21 วิธีการวิจัยประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามประการ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

การศึกษาที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากแหล่งที่น่าเชื่อถือหลากหลาย รวมถึงหนังสือวิชาการ บทความในวารสารที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ รายงานนโยบาย เอกสารของรัฐบาล และกรณีศึกษา แหล่งอ้างอิงที่สำคัญ ได้แก่ วรรณกรรมเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา โมเดลการกำกับดูแล และการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการศึกษา นอกจากนี้ กรณีศึกษาระหว่างประเทศจากประเทศต่าง ๆ ที่นำการกำกับดูแลตาม NPG ไปใช้ในการศึกษา (เช่น ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์) ยังให้ข้อมูลเชิงลึกเชิงเปรียบเทียบ

2. กระบวนการรวบรวมข้อมูล

กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบโดยใช้เกณฑ์ที่มีโครงสร้างเพื่อให้แน่ใจว่าแหล่งที่มาที่มีความเกี่ยวข้อง น่าเชื่อถือ และถูกต้อง การวิจัยจะเลือกเอกสารตามคำสำคัญ เช่น "การกำกับดูแลสาธารณะแบบใหม่" "กลยุทธ์การบริหารการศึกษา" และ "การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21" แหล่งที่มาได้มาจากฐานข้อมูลดิจิทัล ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และเอกสารสำคัญของสถาบัน เพื่อให้แน่ใจว่ามีการรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งมุมมองทางทฤษฎี แนวทางการกำกับดูแล และกรณีศึกษาเชิงประจักษ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จะได้รับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเพื่อระบุธีม รูปแบบ และแนวโน้มสำคัญในการบริหารการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิด NPG การศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อประเมินกลยุทธ์การกำกับดูแลในบริบทต่าง ๆ โดยเน้นที่แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและความท้าทายในการนำหลักการ NPG มาใช้ ผลการวิจัยได้รับการสังเคราะห์เพื่อให้ความแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้กำหนดนโยบายและผู้นำทางการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับดูแลในระบบการศึกษาร่วมสมัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แนวทางเชิงกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษายieldsรูปแบบธรรมาภิบาลแนวใหม่สู่การสืบสานและธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ผลการวิจัยสามารถอธิบาย ดังนี้

1. แนวทางเชิงกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษา

1.1. เน้นที่การตัดสินใจร่วมกันและมีส่วนร่วม โดยการตัดสินใจร่วมกันและมีส่วนร่วมเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารการศึกษายุคใหม่ แนวทางนี้เน้นที่การรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายในกระบวนการ ส่งเสริมความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วยให้มั่นใจได้ว่านโยบายและแนวทางปฏิบัติเป็นตัวแทนและปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนโรงเรียนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น โครงสร้างธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการโรงเรียนและสภาที่ปรึกษา จะให้แพลตฟอร์มสำหรับเสียงที่หลากหลาย (Epstein, 2011)

2) การเป็นผู้นำร่วมกัน รูปแบบการเป็นผู้นำแบบร่วมมือกัน เช่น การเป็นผู้นำแบบกระจายอำนาจ ช่วยให้บุคคลในทุกระดับขององค์กรมีบทบาทเชิงรุกในการตัดสินใจ สิ่งนี้สร้างวัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจ ความรับผิดชอบ และนวัตกรรม เนื่องจากครูและเจ้าหน้าที่รู้สึกว่ามีคุณค่าและมีแรงจูงใจ (Harris, 2013)

3) การแก้ไขข้อขัดแย้งและการสร้างฉันทามติ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต้องมีกลไกที่แข็งแกร่งสำหรับการแก้ไขข้อขัดแย้ง เพื่อให้แน่ใจว่าความขัดแย้งได้รับการแก้ไขอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้บรรลุฉันทามติ ทักษะการสื่อสารและการอำนวยความสะดวกแบบเปิดกว้างมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ดูแลระบบในบริบทนี้ (Bush & Glover, 2014)

1.2 การผสมเทคโนโลยีในกระบวนการบริหาร โดยเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความโปร่งใสของการบริหารโรงเรียน การผสมเครื่องมือดิจิทัลเชิงกลยุทธ์สามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการ ตรวจสอบ และประเมินโรงเรียนได้ องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1) ประสิทธิภาพการบริหาร ด้วยแพลตฟอร์มดิจิทัลทำให้กระบวนการบริหารงานต่าง ๆ คล่องตัวขึ้น เช่น การติดตามการเข้าเรียน การรายงานผลการเรียน และการจัดสรรทรัพยากร เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ระบบการจัดการการเรียนรู้ (LMS) และซอฟต์แวร์การวางแผนทรัพยากรองค์กร (ERP) ช่วยลดภาระงานด้วยตนเอง ทำให้ผู้ดูแลระบบสามารถมุ่งเน้นไปที่การวางแผนเชิงกลยุทธ์ได้ (Selwyn, 2021)

2) การตัดสินใจตามข้อมูล การใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ผู้ดูแลระบบสามารถตัดสินใจอย่างรอบรู้โดยอิงจากข้อมูลเชิงลึกแบบเรียลไทม์ ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์เชิงทำนายสามารถระบุตัวนักเรียนที่มีความเสี่ยงในการออกจากโรงเรียน ทำให้สามารถดำเนินการแก้ไขได้ทันที่ (West, 2012)

3) เครื่องมือสื่อสารและการทำงานร่วมกัน เทคโนโลยีช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถสื่อสารกันได้อย่างราบรื่น แพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น อีเมล การประชุมทางวิดีโอ และพื้นที่ทำงานดิจิทัลที่ใช้ร่วมกัน ช่วยให้เห็นใจได้ว่าข้อมูลจะถูกแบ่งปันและทำงานร่วมกันได้อย่างทันที่ โดยเฉพาะในบริบทการเรียนรู้แบบกระจายทางภูมิศาสตร์หรือการเรียนรู้ทางไกล (Williamson & Hogan, 2020)

4) การพัฒนาทางวิชาชีพ ผู้ดูแลระบบสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อให้พนักงานได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องผ่านหลักสูตรออนไลน์ เว็บinars และเวิร์กช็อปเสมือนจริง เพื่อให้แน่ใจว่านักการศึกษาจะได้รับข้อมูลอัปเดตเกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางปฏิบัติล่าสุด (Darling-Hammond et al., 2017)

1.3 การสร้างสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่ยั่งยืนและครอบคลุม

การสร้างสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่ยั่งยืนและครอบคลุมถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการส่งเสริมความเสมอภาคและความยืดหยุ่นในการศึกษา สิ่งนี้ต้องใช้แนวทางหลายแง่มุมที่คำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม:

1) ความยั่งยืนในการดำเนินงาน ผู้บริหารสามารถนำแนวทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพด้านพลังงาน การลดขยะ และการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน การนำการศึกษาเกี่ยวกับความยั่งยืนมาผนวกเข้าในหลักสูตรยังช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ในหมู่เด็กนักเรียนอีกด้วย (Sterling, 2001)

2) ส่งเสริมความหลากหลายและการรวมกลุ่ม โรงเรียนที่รวมกลุ่มกันให้ความสำคัญกับความเสมอภาคโดยแก้ไขอุปสรรคที่กลุ่มที่ถูกกลืนเหยียด เช่น นักเรียนที่มีความทุพพลภาพ นักเรียนจากชุมชนชนกลุ่มน้อย และภูมิหลังที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ ผู้บริหารต้องนำนโยบายที่รับรองการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม และมาตรการต่อต้านการเลือกปฏิบัติมาใช้ (Galloway & Ishimaru, 2017)

3) ความร่วมมือกับชุมชน การร่วมมือกับองค์กรและธุรกิจในท้องถิ่นช่วยให้โรงเรียนเข้าถึงทรัพยากรเพิ่มเติม โปรแกรมการให้คำปรึกษา และความเชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนโครงการที่ยั่งยืนและรวมกลุ่มกัน (Waddock, 2017)

4) ความเป็นอยู่ที่ดีและการสนับสนุนสุขภาพจิต สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ยั่งยืนยังให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจและอารมณ์ของนักเรียนและเจ้าหน้าที่อีกด้วย ผู้บริหารสามารถดำเนินการตามโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ บริการให้คำปรึกษา และพื้นที่ปลอดภัย การส่งเสริมสุขภาพจิตของนักเรียนช่วยปรับปรุงพฤติกรรมในห้องเรียน การมีส่วนร่วมในโรงเรียน และความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการ (Mental Health Action Guide, 2024)

ด้วยการผสมผสานแนวทางเชิงกลยุทธ์เหล่านี้ ผู้บริหารการศึกษาสามารถรับมือกับความซับซ้อนของภูมิทัศน์การศึกษาสมัยใหม่ได้ ขณะเดียวกันก็สร้างโรงเรียนที่ปรับตัวได้ เสมอภาค และมุ่งเน้นอนาคต

2. กรณีศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการนำกลยุทธ์การบริหารแบบใหม่ไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ

2.1 การบริหารแบบกระจายอำนาจในฟินแลนด์ ในภาพรวม พบว่า ระบบการศึกษาของฟินแลนด์มีชื่อเสียงไปทั่วโลกในด้านรูปแบบการบริหารแบบกระจายอำนาจ ซึ่งมอบอำนาจตัดสินใจที่สำคัญให้กับโรงเรียนและครู สำหรับการนำไปปฏิบัติ พบว่า เทศบาลในพื้นที่ดูแลโรงเรียน โดยให้ผู้บริหารสามารถปรับหลักสูตร วิธีการสอน และการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น ครูมีอำนาจในการออกแบบแผนการสอนโดยไม่ต้องมีคำสั่งที่เข้มงวด และผลลัพธ์ พบว่า แนวทางนี้ส่งเสริมนวัตกรรม ความไว้วางใจ และความรับผิดชอบภายในโรงเรียน

ฟินแลนด์ได้รับการจัดอันดับสูงอย่างสม่ำเสมอในการประเมินระดับนานาชาติ เช่น PISA (โครงการประเมินนักเรียนนานาชาติ) เนื่องจากเน้นที่ความเสมอภาคและความเป็นมืออาชีพของครู (Sahlberg, 2011)

2.2 การบริหารที่เน้นชุมชนในนิวซีแลนด์ ในภาพรวม พบว่า รูปแบบการบริหารของคณะกรรมการบริหารของนิวซีแลนด์เน้นที่การมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับการนำไปปฏิบัติ พบว่า คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครองที่ได้รับการเลือกตั้ง สมาชิกในชุมชน และเจ้าหน้าที่โรงเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการโรงเรียน คณะกรรมการเหล่านี้ทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับเป้าหมายระดับชาติในขณะที่จัดการกับลำดับความสำคัญในท้องถิ่น และผลลัพธ์ พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้มั่นใจว่านโยบายของโรงเรียนสะท้อนถึงความต้องการของชุมชน ปรับปรุงการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์ทางการศึกษา (Wylie, 2012)

2.3 การบริหารที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีในสิงคโปร์ ในภาพรวม พบว่า กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับธรรมชาติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจและประสิทธิภาพ สำหรับการนำไปปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการติดตามผลการปฏิบัติงานของนักเรียน การจัดการทรัพยากร และการสื่อสาร ฐานข้อมูลระดับชาติช่วยให้ผู้ดูแลระบบวิเคราะห์แนวโน้มและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นว่าสิงคโปร์มีการเตรียมความพร้อมสูงแบบให้การเรียนออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรฝึกครู นอกจากนี้ยังมีการปิดโรงเรียนทุกปีเป็นเวลา 1 สัปดาห์เพื่อฝึกซ้อมรับมือเหตุฉุกเฉิน (Topping et al., 2022)

จากกรณีศึกษาข้างต้นส่งผลให้เกิดบทเรียนที่ได้รับจากรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่สร้างสรรค์ ดังนี้

1) การเสริมพลังให้ครูเป็นผู้นำ จากบทเรียนในระบบเช่นฟินแลนด์และแคนาดา การเสริมพลังให้ครูเป็นผู้นำในการริเริ่มโครงการต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจและความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นและคุณภาพของการศึกษา (Hargreaves & Fullan, 2012) ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดให้มีโอกาสและแพลตฟอร์มสำหรับการพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การปรับปรุงโรงเรียน

2) การให้ความสำคัญกับความเสมอภาคในธรรมชาติ จากบทเรียนในธรรมชาติที่เน้นความเสมอภาค ซึ่งแสดงให้เห็นในนิวซีแลนด์และสวีเดน ช่วยให้มั่นใจได้ว่าทรัพยากรจะกระจายตามความต้องการ ช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเมืองและในชนบท ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด คือ การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นประจำสามารถช่วยระบุความไม่เสมอภาคได้ โดยแนะนำการแทรกแซงที่ตรงเป้าหมายเพื่อสนับสนุนกลุ่มที่ด้อยโอกาส

3) การใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างรอบรู้ จากบทเรียนแนวทางที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลของสิงคโปร์เน้นย้ำถึงความสำคัญของการใช้การวิเคราะห์เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โรงเรียนสามารถระบุรูปแบบ คาดการณ์ความท้าทาย และเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากรผ่านการบูรณาการข้อมูล (West, 2012) ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด คือ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการฝึกอบรมผู้ดูแลระบบเพื่อตีความข้อมูลสามารถปรับปรุงการตัดสินใจในทุกกระดับได้

4) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อความยั่งยืน จากบทเรียน รูปแบบธรรมชาติแบบร่วมมือกัน เช่น ในนิวซีแลนด์ เน้นย้ำถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการส่งเสริมนโยบายที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสร้างความไว้วางใจ ปรับปรุงความรับผิดชอบ และทำให้แน่ใจว่าการตัดสินใจสอดคล้องกับค่านิยมของชุมชน (Epstein, 2011) ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดตั้งฟอรัมแบบสำรวจ และกลไกการตอบรับเป็นประจำเพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน และพันธมิตรในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการ

5) การสร้างสมดุลระหว่างความเป็นอิสระกับความรับผิดชอบ จากบทเรียน ในขณะที่การกระจายอำนาจให้ความยืดหยุ่น กรอบความรับผิดชอบที่ชัดเจนมีความจำเป็นต่อการรักษาคุณภาพและความสม่ำเสมอ ดังที่เห็นได้จากโครงการ "โรงเรียนรัฐบาลอิสระ" ของออสเตรเลีย ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด คือ โรงเรียนควรกำหนดมาตรฐานวัดประสิทธิภาพและกลไกการรายงานเป็นประจำเพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาที่กว้างขึ้น

ดังนั้นจากการศึกษารณคดีศึกษาและบทเรียนเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 นั้นอาศัยรูปแบบธรรมาภิบาลที่สร้างสรรค์ซึ่งให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม ความร่วมมือ และการบูรณาการเทคโนโลยี โดยการนำแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดเหล่านี้มาใช้ โรงเรียนจะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนได้และครอบคลุมซึ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย

3. กลยุทธ์การบริหารการศึกษาภายใต้กรอบการบริหารภาครัฐใหม่เพื่อการอนุรักษ์และรักษา ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

กลยุทธ์การบริหารการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการสาธารณะใหม่ (NPG) เน้นย้ำถึงแนวทางการดำเนินนโยบายแบบร่วมมือ มีส่วนร่วม และกระจายอำนาจ ในบริบทของการอนุรักษ์และรักษา ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน กลยุทธ์เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดึงดูดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย รวมถึงหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรชุมชน และสาธารณชน เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์และรักษาความคิดริเริ่มทางวัฒนธรรม กลยุทธ์หลักที่สำคัญได้แก่

3.1 การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดย NPG สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายในกระบวนการตัดสินใจ โดยการนำแบบจำลองการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ ผู้บริหารการศึกษาสามารถมั่นใจได้ว่านโยบายและโปรแกรมทางวัฒนธรรมสะท้อนถึงความต้องการและแรงบันดาลใจของชุมชน แนวทางนี้ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบในหมู่สมาชิกชุมชน นำไปสู่ความพยายามในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น กรอบแนวคิดการศึกษาวัฒนธรรมและศิลปะของ UNESCO สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการกำกับดูแลและนโยบายผ่านกลยุทธ์ที่ยั่งยืน ครอบคลุม และปรับตัวได้ ซึ่งส่งเสริมการสนทนาและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ (UNESCO, 2024)

3.2 ความร่วมมือเชิงความร่วมมือ การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ความร่วมมือเหล่านี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรมที่ผสมผสานมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับหลักสูตรการศึกษา เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมในหมู่นักศึกษา ตัวอย่างเช่น ศูนย์ศิลปะและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแห่งลอนดอน (LCACE) เป็นโครงการริเริ่มของมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และความเชี่ยวชาญกับภาคส่วนศิลปะและวัฒนธรรมของเมืองหลวง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย พันธมิตรและภาคส่วนศิลปะและวัฒนธรรมของลอนดอน ปัจจุบันถูกเปลี่ยนเป็น The Culture Capital Exchange (TCCT) และกลายเป็นบริษัทอิสระในปี 2554 และด้วยเครือข่ายที่กว้างขวางและความรู้ในทั้งสองภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน (TCCE, n.d.)

3.3 การสร้างขีดความสามารถ โดยผู้บริหารด้านการศึกษาควรเน้นที่การสร้างขีดความสามารถของนักการศึกษาและสมาชิกชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการให้การฝึกอบรมและทรัพยากรเพื่อผสมผสานมรดกทางวัฒนธรรมเข้ากับแนวทางการสอนและโปรแกรมชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันพิพิธภัณฑ์และบริการห้องสมุด (IMLS) เสนอทุนสนับสนุนโครงการที่พัฒนาและนำไปสู่การปฏิบัติสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่อนุรักษ์และให้การเข้าถึงคอลเลกชันด้านมนุษยศาสตร์ จึงช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการอนุรักษ์วัฒนธรรม (IMLS, n.d.)

3.4 การพัฒนาและการดำเนินการตามนโยบาย ภายใต้กรอบแนวคิด NPG นโยบายควรได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการร่วมมือซึ่งรวมถึงข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สิ่งนี้ช่วยให้แน่ใจว่านโยบายมีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการเฉพาะของชุมชน โปรแกรม "วัฒนธรรม 21" หรือที่เรียกว่า Agenda 21 สำหรับวัฒนธรรม เป็นตัวอย่างของโปรแกรมการกำกับดูแลทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มวัฒนธรรมเป็นเสาหลักที่สี่ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อม การรวมทางสังคม และเศรษฐกิจ (Hájek et al., 2011)

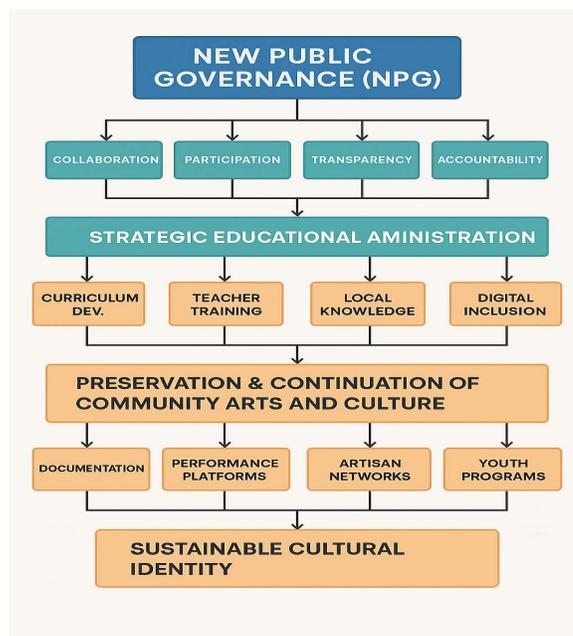
3.5 การจัดสรรทรัพยากร โดยการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นต่อความยั่งยืนของโครงการทางวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการจัดหาเงินทุน สิ่งอำนวยความสะดวก และบุคลากรที่ทุ่มเทเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น New York Community Trust มอบทุนสนับสนุนที่มุ่งส่งเสริมความหลากหลายในศิลปะ

ขยายการเข้าถึงสำหรับศิลปินและผู้ชม และเสริมสร้างการจัดการของกลุ่มศิลปะที่ให้บริการชุมชนในห้าเขต (The New York Community Trust, n.d.)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

กรอบแนวคิดธรรมาภิบาลแบบใหม่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงการบริหารโรงเรียนโดยเปลี่ยนจากรูปแบบลำดับชั้นจากบนลงล่างเป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน ครอบคลุม และปรับตัวได้ กรอบแนวคิดนี้เน้นที่การกระจายอำนาจ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และการตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาที่หลากหลาย ช่วยให้โรงเรียนสามารถรับมือกับความซับซ้อนของศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมนวัตกรรม ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กรอบแนวคิดธรรมาภิบาลแบบใหม่จะปรับแนวทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความท้าทายของสังคมและระดับโลกในปัจจุบัน ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะช่วยยกระดับคุณภาพและการเข้าถึงการศึกษา เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลแนวใหม่ ผู้นำด้านการศึกษาจะต้องนำกลยุทธ์การปรับตัวมาใช้ซึ่งให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น ครอบคลุม และความยั่งยืน ซึ่งต้องอาศัยความมุ่งมั่นในการแก้ไขโครงสร้างธรรมาภิบาลแบบดั้งเดิม การลงทุนในการพัฒนาความเป็นผู้นำ และการนำแนวทางการตัดสินใจที่อิงหลักฐานมาใช้ ผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และผู้บริหารควรทำงานร่วมกันเพื่อนำการปฏิรูปที่ส่งเสริมอำนาจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดมาใช้ สร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบร่วมกันและความรับผิดชอบในการบริหารการศึกษา การวิจัยอย่างต่อเนื่องและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความจำเป็นต่อการรักษาวิวัฒนาการของรูปแบบธรรมาภิบาลในการศึกษา การวิจัยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด จัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ และประเมินผลกระทบในระยะยาวของนวัตกรรมธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย รวมถึงนักเรียน ผู้ปกครอง สมาชิกชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย ช่วยให้เห็นใจได้ว่ารูปแบบธรรมาภิบาลยังคงมีความเกี่ยวข้องและมีประสิทธิผล โดยการส่งเสริมการสนทนาอย่างต่อเนื่องระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปและรักษาบทบาทของตนในฐานะตัวเร่งปฏิกิริยาสำหรับความก้าวหน้าของสังคม สามารถกำหนดการบริหารการศึกษาศตวรรษที่ 21 ภายใต้กระบวนการธรรมาภิบาลแนวใหม่ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การบริหารการศึกษาศตวรรษที่ 21 ภายใต้กระบวนการธรรมาภิบาลแนวใหม่

จากภาพที่ 2 พบว่า กรอบธรรมาภิบาลแนวใหม่ (NPG) สำหรับการบริหารการศึกษาที่นำเสนอในแผนภาพนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบลำดับชั้นแบบดั้งเดิมไปสู่รูปแบบการกำกับดูแลแบบร่วมมือกัน มีส่วนร่วม และปรับตัวได้ รูปแบบนี้เน้นที่การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำกับดูแลแบบปรับตัวได้ และการตัดสินใจร่วมกันเป็นองค์ประกอบหลักที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปดังนี้

1. การบริหารจัดการสาธารณะแบบใหม่ (NPG) – ปรัชญาหลัก ปรัชญาหลักนี้ถือเป็นแนวคิดหลักและทำหน้าที่เป็นกรอบแนวทาง NPG เน้นย้ำถึง (1) ความร่วมมือ: การทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ (รัฐบาล การศึกษา ชุมชน เอกชน) เพื่อร่วมกันสร้างกลยุทธ์ทางวัฒนธรรม (2) การมีส่วนร่วม: การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นและเยาวชน (3) ความโปร่งใส: การสื่อสารและกระบวนการตัดสินใจที่เปิดกว้าง (4) ความรับผิดชอบ: ความรับผิดชอบและผลลัพธ์ที่ชัดเจน หลักการเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการระบบการศึกษา

2. การบริหารจัดการการศึกษาเชิงกลยุทธ์ – แพลตฟอร์มการดำเนินการ ระดับนี้ซึ่งสร้างขึ้นจาก NPG จะแปลงหลักการกำกับดูแลเป็นกลยุทธ์การศึกษาที่สนับสนุนความต่อเนื่องทางวัฒนธรรม: (1) การพัฒนาหลักสูตร: การผสมผสานศิลปะ มรดก และประเพณีท้องถิ่นเข้ากับเนื้อหาของโรงเรียน (2) การฝึกอบรมครู: การเตรียมครูให้สามารถสอนเนื้อหาและคุณค่าทางวัฒนธรรมตามชุมชน (3) ความรู้ในท้องถิ่น: การใช้ประโยชน์จากความรู้พื้นเมืองและข้อมูลจากชุมชนในการกำหนดรูปแบบการศึกษา (4) การรวมดิจิทัล: การใช้เทคโนโลยีเพื่ออนุรักษ์ แบ่งปัน และสอนเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม

3. การอนุรักษ์และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน – แกนหลักทางวัฒนธรรม เป็นจุดที่การศึกษามอบรรจบกับแนวทางปฏิบัติของชุมชน กลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้นช่วยส่งเสริมผลลัพธ์เหล่านี้: (1) การบันทึกข้อมูล: การบันทึกเรื่องราว พิธีกรรม งานฝีมือ และการแสดงแบบดั้งเดิม (2) แพลตฟอร์มการแสดง: การสร้างพื้นที่ (ทางกายภาพและดิจิทัล) สำหรับการแสดงออกทางวัฒนธรรม (3) เครือข่ายช่างฝีมือ: การสนับสนุนศิลปินในท้องถิ่น และงานฝีมือของพวกเขาในด้านเศรษฐกิจและสังคม (4) โครงการเยาวชน: ดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้เรียนรู้ สร้างสรรค์ และสืบสานประเพณี

4. เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน – เป้าหมายสูงสุด จุดสุดยอดของแบบจำลอง กรอบการทำงานนี้รับประกันได้ว่า: (1) เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาและมีชีวิตชีวา (2) การถ่ายทอดความรู้ระหว่างรุ่น (3) ระบบนิเวศทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนซึ่งหยั่งรากลึกในความภาคภูมิใจและการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. อภิปรายผล

การศึกษานี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการตัดสินใจร่วมกันในการบริหารการศึกษา โดยเน้นที่โครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการโรงเรียนและสภาที่ปรึกษา (Epstein, 2011) แม้ว่ากรอบอภิปรายจะยอมรับถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่การศึกษานี้ขาดการตรวจสอบอย่างละเอียดเกี่ยวกับพลวัตของอำนาจภายในการบริหารแบบมีส่วนร่วม การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจเป็นเชิงสัญลักษณ์มากกว่าเชิงเนื้อหา โดยที่การตัดสินใจมักถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยผู้บริหาร (Arnstein, 1969) การศึกษานี้จะได้รับประโยชน์จากการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นต่อการมีส่วนร่วมที่มีความหมาย เช่น ความแตกต่างในอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการเข้าถึงทรัพยากร

ส่วนที่เกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีนำเสนอข้อโต้แย้งที่น่าสนใจสำหรับการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการบริหารการศึกษา โดยอ้างอิงบทบาทของเครื่องมือดังกล่าวในประสิทธิภาพ การตัดสินใจตามข้อมูล และการพัฒนาทางวิชาชีพ (Selwyn, 2021) อย่างไรก็ตาม การอภิปรายไม่ได้กล่าวถึงช่องว่างทางดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบต่อโรงเรียนที่ได้รับเงินสนับสนุนไม่เพียงพออย่างไม่สมส่วน การศึกษาระบบความรู้ทางเทคโนโลยีในการบริหารสามารถทำให้ความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่รุนแรงขึ้นได้หากสถาบันต่าง ๆ ขาดโครงสร้างพื้นฐาน การฝึกอบรม หรือทรัพยากร (Warschauer, 2003) การวิจารณ์ที่สมเหตุสมผลขึ้นควรพิจารณาทั้งโอกาสและความท้าทายในการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้

การอภิปรายเกี่ยวกับความยั่งยืนและครอบคลุมในระบบการศึกษาระบบกลยุทธ์สำคัญ เช่น การกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมและความร่วมมือของชุมชนได้อย่างถูกต้อง (Galloway & Ishimaru, 2017) อย่างไรก็ตาม การอภิปรายถือว่าสามารถประยุกต์ใช้ความคิดริเริ่มด้านความยั่งยืนได้อย่างสากลโดยไม่ต้องพิจารณาถึงความแตกต่าง

ในบริบท การวิจัยเน้นย้ำว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ในการนำนโยบายที่ครอบคลุมไปปฏิบัติ (Harris et al., 2017) เอกสารดังกล่าวสามารถเสริมการโต้แย้งได้โดยการสำรวจความท้าทายเฉพาะกรณีและเสนอโซลูชันที่เหมาะสมสำหรับการศึกษามากมาย

การศึกษานี้ระบุว่าการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นความท้าทายที่สำคัญในการนำการกำกับดูแลแบบมีส่วนร่วมไปใช้ (Bush, 2020) แม้ว่านี่จะเป็นข้อกังวลที่สมเหตุสมผล แต่การโต้แย้งอาจได้รับการเสริมความแข็งแกร่งด้วยการรวมกรอบทฤษฎีที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์กร ตัวอย่างเช่น แบบจำลองการจัดการการเปลี่ยนแปลงของ Kotter (1996) เน้นย้ำถึงความสำคัญของความเป็นผู้นำ ความเร่งด่วน และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การรวมมุมมองดังกล่าวจะช่วยให้วิเคราะห์ได้อย่างมีโครงสร้างมากขึ้นว่าสถาบันต่าง ๆ สามารถเอาชนะการต่อต้านและดำเนินการปฏิรูปการกำกับดูแลได้สำเร็จอย่างไร

ดังนั้นการศึกษานี้เสนอข้อโต้แย้งที่ผ่านการค้นคว้าอย่างดี แต่ขาดการตรวจสอบอย่างวิพากษ์วิจารณ์ถึงข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและอุปสรรคตามบริบท การรวมการอภิปรายที่สมดุลมากขึ้นเกี่ยวกับความท้าทาย พลังอำนาจ และความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคม จะทำให้การวิเคราะห์นี้ให้มุมมองที่ครอบคลุมและสมจริงยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการกำกับดูแลการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 การปรับปรุงการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษา การศึกษานี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นที่ความเป็นผู้นำร่วมกันและการรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นโรงเรียนควรจัดตั้งแพลตฟอร์มที่มีโครงสร้างสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น คณะที่ปรึกษาหรือสภาโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน แนวทางนี้ส่งเสริมการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม เพิ่มความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และปรับนโยบายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.2 การบูรณาการการตัดสินใจตามข้อมูลในการบริหารจัดการโรงเรียน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากรและปรับปรุงประสิทธิภาพของนักเรียน ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรนำเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลและระบบการจัดการการเรียนรู้ (LMS) มาใช้เพื่อติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและจัดสรรทรัพยากรตามตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพ โรงเรียนสามารถระบุตัวนักเรียนที่มีความเสี่ยงได้เร็วขึ้น ปรับปรุงการติดตามผลการเรียน และให้แน่ใจว่ามีการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น

1.3 ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ครอบคลุมและยั่งยืน การศึกษานี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นของความยั่งยืนและการรวมกลุ่มในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มที่ถูกละเลย ดังนั้นโรงเรียนควรนำนโยบายที่ครอบคลุมมาใช้เพื่อแก้ไขอุปสรรคสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาส เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่เข้าถึงได้ การสอนที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม และโครงการต่อต้านการเลือกปฏิบัติ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสนับสนุนมากขึ้น ลดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา และส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างการกำกับดูแลแบบลำดับชั้นแบบดั้งเดิมมักจะต่อต้านการปฏิรูปแบบกระจายอำนาจและแบบมีส่วนร่วม

2.2 ควรมีการวิจัยการบูรณาการเทคโนโลยีช่วยปรับปรุงการกำกับดูแล โรงเรียนที่ได้รับเงินสนับสนุนไม่เพียงพอต้องเผชิญกับอุปสรรคเนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานและความรู้ด้านดิจิทัลที่จำกัด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ด้วย ChatGPT ในการทบทวนวรรณกรรมและใช้ Napkin ในการสร้างภาพไดอะแกรมการบริหารการศึกษาศตวรรษที่ 21 ภายใต้กระบวนการที่ศูนย์ธรรมาภิบาลแนวใหม่ โดยผลการสร้างภาพปรากฏในภาพที่ 2

เอกสารอ้างอิง

- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative Governance in Theory and Practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543–571. <https://doi.org/10.1093/jopart/mum032>.
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>.
- Ball, S. J. (2017). *The Education Debate* (3rd ed.). Policy Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1t893tk>.
- Bovaird, T., & Loeffler, E. (2012). From Engagement to Co-production: The Contribution of Users and Communities to Outcomes and Public Value. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 23, 1119–1138. <https://doi.org/10.1007/s11266-012-9309-6>.
- Bush, T. (2020). *Theories of Educational Leadership and Management* (5th ed.). Sage Publications.
- Bush, T., & Glover, D. (2014). School Leadership Models: What Do We Know?. *School Leadership & Management*, 34(5), 553–571. <https://doi.org/10.1080/13632434.2014.928680>.
- Cohen-Cruz, J. (2010). *Engaging Performance: Theatre as Call and Response*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203847695>.
- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute.
- Epstein, J. L. (2011). *School, Family, and Community Partnerships Preparing Educators and Improving Schools* (2nd ed.). Routledge.
- Fullan, M. (2020). *Leading in a Culture of Change* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Galloway, M. K., & Ishimaru, A. M. (2017). Equitable Leadership on the Ground: Converging on High-Leverage Practices. *Education Policy Analysis Archives*, 25, 2. <https://doi.org/10.14507/epaa.25.2205>.
- Goldbard, A. (2006). *New Creative Community: The Art of Cultural Development*. New Village Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt21pxmht>.
- Hájek, O., Novosák, J., & Bednář, P. (2011). Local Agenda 21 and Culture: Lessons from the Czech Republic. *Culture and Local Governance*, 83–94. <https://doi.org/10.18192/clg-cgl.v3i1.187>.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional Capital: Transforming Teaching in Every School*. Teachers College Press.
- Harris, A. (2013). Distributed Leadership: Friend or Foe?. *Educational Management Administration & Leadership*, 41(5), 545–554. <https://doi.org/10.1177/1741143213497635>.
- Harris, A., & Jones, M. (2020). COVID 19 - School Leadership in Disruptive Times. *School Leadership & Management*, 40(4), 243–247. <https://doi.org/10.1080/13632434.2020.1811479>.
- Harris, J., Carrington, S., & Ainscow, M. (2017). *Promoting Equity in Schools Collaboration, Inquiry and Ethical Leadership*. Routledge & CRC Press.

- Hood, C. (1991). A Public Management for All Seasons? *Public Administration*, 69(1), 3–19.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x>.
- IMLS. (n.d.). *Learn About IMLS*. <https://www.imls.gov/about/learn-about-imls>.
- Kirkland, K., & Sutch, D. (2009). Overcoming the Barriers to Educational Technology. Futurelab.
- Kotter, J. P. (1996). *Leading Change*. Harvard Business School Press.
- Leithwood, K., Sun, J., & Schumacker, R. (2020). How School Leadership Influences Student Learning: A Test of “The Four Paths Model.” *Educational Administration Quarterly*, 56(4), 570–599.
<https://doi.org/10.1177/0013161X19878772>.
- Markusen, A., & Gadwa, A. (2010). *Creative Placemaking*. <https://www.arts.gov/sites/default/files/CreativePlacemaking-Paper.pdf>.
- Mental Health Action Guide. (2024). *Promoting Mental Health and Well-Being in Schools*.
<https://www.cdc.gov/mental-health-action-guide/about/index.html>.
- Mulcahy, D. (2006). The Saliency of Space for Pedagogy and Identity in Teacher Education: Problem-based Learning as a Case in Point. *Pedagogy, Culture & Society*, 14(1), 55–69.
<https://doi.org/10.1080/14681360500487827>.
- Osborne, S. P. (2006). The New Public Governance?. *Public Management Review*, 8(3), 377–387.
<https://doi.org/10.1080/14719030600853022>.
- Osborne, S. P. (2009). *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Routledge.
- Penuel, W. R., & Gallagher, D. J. (2017). *Creating Research Practice Partnerships in Education*. Harvard Education Press.
- Pierre, J. (2000). *Debating Governance: Authority, Steering, and Democracy*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780198295143.001.0001>.
- Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?*. Teachers College Press.
- Selwyn, N. (2021). *Education and Technology: Key Issues and Debates* (3rd ed.). Bloomsbury Academic.
- Smith, L. (2006). *Uses of Heritage*. Routledge.
- Spring, J. (2008). *Globalization of Education: An Introduction*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203886854>.
- Sterling, S. (2001). *Sustainable Education: Revisioning Learning and Change*. Schumacher Society/Green Books.
- TCCE. (n.d.). *About Us*. The Culture Capital Exchange. <https://tcce.co.uk/about-us>.
- The New York Community Trust. (n.d.). *Arts, Culture & Historic Preservation New York City*.
<https://thenytrust.org/grant-funding/arts-culture-historic-preservation-nyc>.
- Topping, K. J., Douglas, W., Robertson, D., & Ferguson, N. (2022). Effectiveness of online and blended learning from schools: A systematic review. *Review of Education*, 10(2), e3353.
<https://doi.org/10.1002/rev3.3353>.
- Torring, J., Peters, B. G., Pierre, J., & Sørensen, E. (2012). *Interactive Governance Advancing the Paradigm*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199596751.001.0001>.

- UNESCO. (2005). *Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000142919>.
- UNESCO. (2024). *UNESCO Framework for Culture and Arts Education*. https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_0.pdf.
- Waddock, S. (2017). *The Difference Makers*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351280167>.
- Warschauer, M. (2003). *Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide*. MIT Press.
- West, D. M. (2012). *Big Data for Education: Data Mining, Data Analytics, and Web Dashboards*. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/04-education-technology-west.pdf>.
- Williamson, B., & Hogan, A. (2020). *Commercialization and Privatization in/of Education in the Context of COVID-19*. Education International Research.
- Wylie, C. (2012). *Vital Connections: Why We Need More Than Self-managing Schools*. NZCER Press.

The Conditions and Guidelines for Student Club Administration in Nanning Normal University, People's Republic of China

Lei Yuan^{1*}, Phatchanee Kultanan², and Sripen Poldech²

Student, Program in Educational Administration, Faculty of Education,
Buriram Rajabhat University¹

Lecturer Dr., Faculty of Education, Buriram Rajabhat University²

*Corresponding author, e-mail: 660426021028@bru.ac.th

Received: January 23th, 2025; **Revised:** March 5th, 2025; **Accepted:** March 10th, 2025

Abstract

There are multiple challenges within the student club at Nanning Normal University, including deficiencies in financial record-keeping, low member participation, and inadequate risk management for activities. These issues significantly impede the sustainable development of the student club. Therefore, this study aims to investigate the conditions and guidelines for student club administration in Nanning Normal University. The study sample consists of 377 student members from 23 student clubs at Nanning Normal University. Data collection tools include questionnaires and semi-structured interviews, which cover the current status and guidelines of student club administration at the university. The questionnaire includes 41 questions, utilizing a 5-point Likert scale, with the item correlation values ranging from 0.442 to 0.771 and a reliability of 0.975. Additionally, the semi-structured interviews were designed based on two questions from the three aspects with the lowest average scores in the questionnaire. Data analysis was conducted using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis methods. The research results found that: 1. The overall level of conditions and guidelines for student club administration at Nanning Normal University is relatively high. Financial management received the highest average score, followed by student club activity management. 2. Guidelines for student club administration in Nanning Normal University across three aspects. The development guidelines are as follows: 1) Financial Management, student clubs should establish a scientific financial planning system and strict financial management policies to ensure transparency and efficiency in fund usage. Data collection and regular financial disclosures should be conducted to enhance members' sense of involvement. 2) Human Resource Management, student clubs should improve member engagement satisfaction by implementing transparent selection processes, fair evaluation standards, and incentive mechanisms. Attention should also be given to members' mental health and academic balance. 3) Activity Management, student clubs should implement comprehensive risk assessments and contingency plans, establish feedback mechanisms, and optimize activity content to enhance activity quality and strengthen members' sense of belonging. The research findings will serve as guidelines for the effective management of student clubs.

Keywords: Student Club, Student Club Administration, Nanning Normal University

Introduction

In 2016, the Central Committee of the Communist Youth League, the Ministry of Education, and the All-China Students' Federation jointly issued the "Interim Measures for the Management of Student Clubs in Higher Education Institutions," setting higher requirements and regulations for enhancing the educational functions of student clubs and promoting their healthy development in universities. Although the country increasingly emphasizes the important role of student clubs in higher education, there are still challenges that need to be addressed in the construction of student clubs (Qiu, 2019 : 7).

Nanning Normal University, located in Nanning, Guangxi Zhuang Autonomous Region. To further regulate the management of student clubs and deepen their moral education function, as well as to actively promote their healthy development, the university has established a student club administration policy. The university actively promotes the management of student clubs, including financial management, human resource management, and student club activity management. (Nanning Normal University, 2019) However, there are still some obstacles in achieving efficient management of student clubs, such as issues related to the accuracy of financial budgeting and the risk management of student club activities, which have been identified as key problems that need to be addressed.

In the process of cultural development in universities, student clubs play an important role in providing spaces for communication and interaction and offering conditions for campus ideological and political education (Yin & Li, 2022 : 146). Student clubs are an indispensable part of the higher education system. By continuously improving the management of student clubs through a collaborative management approach, universities can further improve the ideological and political work system and enhance the implementation of moral education, strengthen the supply of high-quality educational resources, and significantly contribute to the overall improvement of talent cultivation capabilities (Bao, 2023 : 8). In the context of higher education increasingly emphasizing innovation, entrepreneurship, and creative education, university student clubs serve as an essential platform not only for enriching campus culture and enhancing students' comprehensive qualities but also for cultivating talents in innovation and entrepreneurship (Ou, 2024 : 147). Student clubs provide a healthy and positive learning environment outside of the classroom, fostering students' healthy and optimistic worldview, life outlook, and values (Zhang, 2021 : 22). Effective management of student clubs is a strong guarantee for their smooth operation and development, directly affecting the reform and progress of student clubs within the university (Jin, 2023 : 127).

However, there are some issues with student club management. For instance, activities often lack innovation and diversity, failing to meet the varying interests and needs of different members, which impacts their participation (Ning & Wang, 2022 : 22). Furthermore, student clubs face limited funding, and public financial management is not standardized (Xu & Su, 2020 : 123).

This study aims to investigate the conditions of student club administration in Nanning Normal University, with a focus on identifying its strengths and areas for improvement. Through data analysis of 377 student club members from 23 student clubs, this research will explore the conditions of student club administration in three main areas: financial management, human resource management, and student club activity management. Furthermore, the study will propose guidelines

to further enhance student club administration, to improve the quality of student club administration at Nanning Normal University.

Currently, there are several weaknesses in the management of student organizations at Nanning Normal University, such as unreasonable financial budgeting, improper financial record-keeping, and insufficient attention to member participation and mental health. Furthermore, the organizations also exhibit significant shortcomings in activity risk assessment and contingency planning.

This research is not only timely but also particularly significant in the context of China's broader higher education reform. By providing an in-depth analysis of the conditions of student club administration, this study aims to contribute to the enhancement of student club administration standards and ultimately support the comprehensive advancement of educational reform in universities.

Research Objectives

1. To study the conditions for student club administration in Nanning Normal University, People's Republic of China.
2. To study the guidelines for student club administration in Nanning Normal University, People's Republic of China.

Literature Review

The theory applied in this research is based on the ideas of Zhang & Guo (2021 : 85 - 90), which focuses on enhancing the student club administration. The study is divided into three key areas:

1. Financial management

Financial management is crucial for university clubs. It not only provides financial support for club activities, ensuring the smooth implementation of events and maintaining daily operations, but also, by standardizing fund management, helps clubs establish sound systems, improve organizational management, and enhance decision-making scientificity, thus driving the club's sustainable development (Zhao, 2019). Financial management is not only related to the safety and efficiency of organizational funds but is also key to improving financial transparency and boosting public trust. An effective financial management system ensures the rational allocation and use of funds, which helps optimize resource distribution and improve the efficiency of fund utilization (Li, 2024).

2. Human resource management

By establishing clear selection standards and methods, organizations can attract and screen talents that meet their needs. In addition, by establishing core values and encouraging innovation and collaboration, a cultural atmosphere that supports member growth can be fostered (Nam & Luu, 2022). Human resource management has a profound impact on the long-term development of organizations. Human resources are the cornerstone of an organization's long-term and stable development, helping to build a positive organizational culture and core values, strengthening internal cohesion, and enhancing the organization's overall effectiveness. (Zhang, 2021)

3. Activity Management

Student club activities promote students' self-development, social skills learning, and practical experience. At the same time, discussions on diverse topics and social practices stimulate students' critical thinking abilities and social responsibility awareness (Yang & Yang, 2024). By organizing educational activities that meet students' needs and offering flexible schedules, student participation can be enhanced. Additionally, establishing a fair and reasonable management and reward system can ensure the sustainability and stability of these activities (Han, 2024).

In conclusion, financial management, human resources management, and activity management form the foundation for the sustainable development of student clubs. These elements play a pivotal role in the development of student clubs, working synergistically to ensure their stable operation and long-term growth.

Research Framework

Based on the relevant literature and comprehensive theoretical knowledge, the researcher has developed a conceptual framework for studying the conditions and guidelines for student club administration in Nanning Normal University, as shown below.

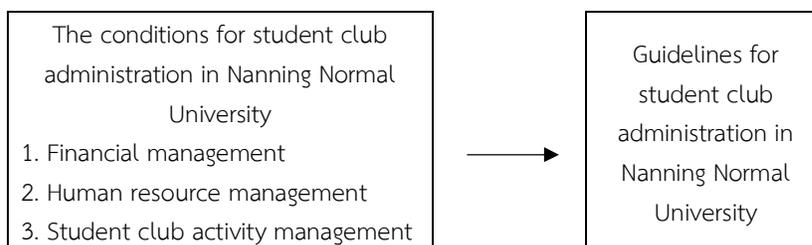

Figure 1 Research Framework

Research Methodology

1. Research Design

The research was conducted in the following two phases. Phase 1: Analyzing the conditions for student club administration in Nanning Normal University by using a questionnaire. Phase 2: Investigating the guidelines for student club administration in Nanning Normal University by using a semi-structured interview.

2. Population and Sample

The subjects of this study are the members of 46 university-level student Clubs at Nanning Normal University during the 2024 academic year, totalling 21,565 student club members. The sample group is the first phase of 377 members from the university-level student club at Nanning Normal University during the 2024 academic year. The sample size was determined based on Krejcie and Morgan's sample size table (Krejcie & Morgan, 1970 : 608 – 610, as cited in Suwannarak, 2012 : 148 - 149), followed by a multi-stage sampling technique.

The sample group used in the second phase included one university-level student club manager with at least five years of management experience at Nanning Normal University, and five college-level student club managers, each with at least five years of management experience.

3. Research Instrument

For the study on the conditions and guidelines for student club administration in Nanning Normal University, the instruments were used as follows:

1. A questionnaire with 41 items on a 5-level Likert scale. The questionnaire consisted of 41 items, using a 5-point Likert scale. It was first piloted with 30 student club members, and the quality was evaluated using Pearson's correlation coefficient, compared with a critical value of 0.306. The results showed that the correlation coefficients for all items ranged from 0.442 to 0.771, with an overall reliability of 0.975.

2. A semi-structured interview for the study aimed to explore the guidelines for student club administration in Nanning Normal, People's Republic of China. Six interview questions were developed based on the two questions with the lowest average scores across all three areas. The interview data were then analyzed using content analysis techniques.

4. Data Collection

For this research, the data collection was conducted through a questionnaire and interview: The researcher collected data on the conditions and guidelines for student club administration in Nanning Normal University.

5. Data Analysis

The researchers analyzed the data from the questionnaire and interview as follows.

1. Analyze the questionnaire and study the conditions for student club administration in Nanning Normal University, People's Republic of China by analyzing it using mean and standard deviation. The criteria for interpretation of the questionnaire data were as follows (Srisa-ard, 2011):

Mean Range	Interpretation
4.51 - 5.00	The highest
3.51 - 4.50	High
2.51 - 3.50	Moderate
1.51 - 2.50	Low
1.00 - 1.50	The lowest

2. Analyze the interview and study the guidelines for Student club administration in Nanning Normal University, People's Republic of China by using Semi-structured interviews conducted with a smaller sample of student club managers. These interviews were focused on areas identified from the questionnaire as having the lowest mean scores. The interview data was analyzed through content analysis, where recurring themes and patterns were identified and categorized. This qualitative approach allowed for a deeper exploration of the challenges and opportunities related to the student club administration in Nanning Normal University. The interview responses were cross-referenced with the quantitative findings to provide a more nuanced understanding of the data and to validate the conclusions drawn from the questionnaire results. By employing both quantitative and qualitative methods, the study ensured a robust and well-rounded analysis of the collected data, allowing for actionable insights to improve the student club administration in Nanning Normal University.

Results

The research results found that:

1. The data on the conditions for student club administration in Nanning Normal University, People's Republic of China.

As shown in Table 1 and Figure 2

Table 1 Average and standard deviation of conditions for student club administration in Nanning Normal University People's Republic of China.

Aspects of using Student Club administration	Opinion Level			
	\bar{X}	S.D.	Meaning	Ranking
1. Financial management	3.79	0.72	High	1
2. Human resource management	3.56	0.77	High	3
3. Student club activity management	3.68	0.68	High	2
Total	3.68	0.72	High	

From Table 1, it can be observed that student club members have generally high opinions regarding the conditions for student club administration at Nanning Normal University. Specifically, the aspect of financial management received the highest average score ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.72), followed by student club activity management ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.68). On the contrary, the lowest average score was given to student club activity management ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.77).

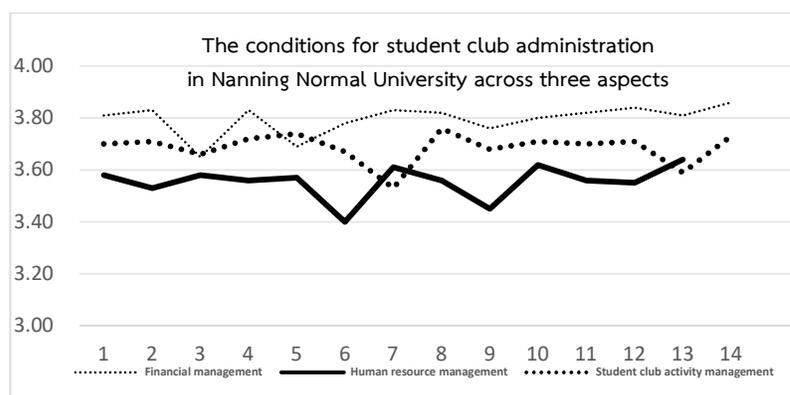

Figure 2 Comparative analysis of the results in three aspects of the conditions for student club administration in Nanning Normal University.

2. Guidelines for student club administration in Nanning Normal University across three aspects.

The development guidelines are as follows: (1) Financial Management, student clubs should establish a scientific financial planning system and strict financial management policies to ensure transparency and efficiency in fund usage. Data collection and regular financial disclosures should be conducted to enhance members' sense of involvement. (2) Human Resource Management,

student clubs should improve member engagement satisfaction by implementing transparent selection processes, fair evaluation standards, and incentive mechanisms. Attention should also be given to members' mental health and academic balance. (3) Activity Management, student clubs should implement comprehensive risk assessments and contingency plans, establish feedback mechanisms, and optimize activity content to enhance activity quality and strengthen members' sense of belonging. Based on the research findings, a synthesis can be made as in Figure 3.

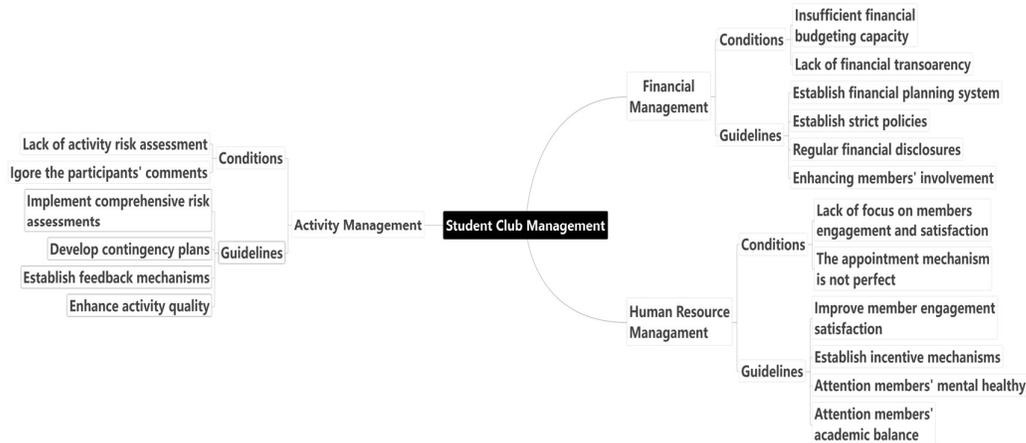

Figure 3 The three aspects of the conditions for student club administration in Nanning Normal University.

Conclusion and Discussion

1. The financial management received the highest average level of satisfaction, which may be attributed to the university's establishment of a strict financial management system for student clubs. This system clearly defines the funding sources for student clubs, including school allocations and legitimate channels such as membership fees. It requires that any student club activities have a clear budget, with fund usage being supervised by members, faculty advisors, and affiliated institutions, and evaluated by higher authorities. This aligns with the Central Committee of the Communist Youth League (2020 : 3 - 5), which states that student clubs should establish clear financial management systems, have stable funding sources, be subject to supervision and scrutiny by members, and undergo assessment and incentivization by higher authorities. However, Ni (2019 : 40) found that financial management of student clubs in the United States emphasizes standardization and transparency. The sources of funding are diversified, including university allocations, alumni donations, corporate sponsorships, and self-raised funds. In Vietnam, Duong & Thuy (2019 : 65) mentioned that student clubs manage their activities based on the available budget. The student clubs at Nanning Normal University create a financial budget according to the activities required. The research findings of Phunukram (2014) highlight that one of the primary reasons Thai students do not engage in student club activities is due to the overhead costs of activity implementation. Li (2024 : 29) mentions that financial management not only concerns the safety and efficiency of organizational funds but is also key to enhancing organizational financial transparency and increasing public trust.

An effective financial management system ensures the rational allocation and use of funds, which aids in optimizing resource distribution and improving funding efficiency. Qiao (2024 : 98) points out that financial management, as an integral part of organizational management, directly impacts the survival and development of the organization. Zhao (2019 : 158) emphasizes that financial management is crucial for university student clubs. It not only provides financial support for student club activities, ensuring their smooth execution and the daily operations of the club, but also standardizes fund management, prompting student clubs to establish sound systems, improve organizational management, and enhance decision-making science, thereby driving the sustainable development of student clubs. In conclusion, the financial management measures at Nanning Normal University validate the important role they play in enhancing student club administration.

2. The human resource management at the student club ranked the lowest compared to other areas. Human resource management is particularly important for cultural and art clubs, because this type of club has the largest number of participants, so this type of club must have good human resource management. During interviews, respondents indicated that human resource management plays a crucial role in student club administration and can significantly impact the management level of student clubs. This may be because many student clubs lack sufficient care for their members in terms of human resource management, leading to high member turnover, especially with low member participation in the appointment of Student Club Administration members. This aligns with the research by Qiu (2019 : 54), who pointed out that many student clubs face issues such as a lack of cohesion among participants, high staff turnover, weak communication between faculty advisors and student clubs, and inadequate evaluation and assessment mechanisms for student clubs. These problems result in insufficient control over personnel management, affecting the sustainable development of student clubs. Furthermore, Song (2019 : 110) noted that student clubs generally exhibit low activity levels, weakened organizational cohesion, and a weak sense of belonging among members. One issue is that after members pay their membership fees, they participate in fewer activities, accelerating member loss. Another issue is the lack of core personnel, incomplete regulations, and irregular elections. Additionally, Gao & Liu (2024 : 74) pointed out that some university student clubs have a narrow range of activities, lack innovation in their content, and struggle to motivate students to actively participate, leading to an inability to continuously attract students. The lack of lasting appeal and binding power in student clubs leads to significant member turnover. Additionally, Ni (2019 : 43) discovered that, like in China, student clubs in the United States achieve the institutionalization, professionalization, and democratization of human resource management through clear organizational structures, rigorous selection and training processes, incentive and evaluation mechanisms, democratic and transparent decision-making processes, as well as legal and institutional safeguards, all of which ensure the efficient operation of the clubs and the comprehensive development of their members. However, in Nanning Normal University, the advisors of student clubs are all faculty members from within the institution. Therefore, Nanning Normal University must promptly develop guidelines for human resource management to enhance the level of human resource management and ensure that student club personnel configurations operate efficiently, thereby promoting the sustainable development of student clubs.

Suggestion

The research findings indicate that the overall evaluation of student club management at Nanning Normal University is generally at a high level. The highest-rated aspect is financial management, followed by the management of club activities and activity management. The guidelines for student clubs at Nanning Normal University, People's Republic of China, can be summarized as follows:

1. Financial Management: Student clubs should ensure the transparency and efficiency of fund usage by establishing a scientific financial planning system, a comprehensive financial review mechanism, and strict financial management policies. Additionally, data should be collected through surveys, interviews, and financial reviews to support budget preparation. Financial status should be regularly disclosed to enhance members' sense of involvement and understanding.

2. Human Resource Management: Student clubs should ensure fairness and impartiality in the selection of core members by adopting transparent selection criteria and multi-level selection methods, while also encouraging members to participate in recommendations and feedback. Moreover, to enhance members' satisfaction and engagement, student clubs should implement incentive mechanisms, organize team-building activities, focus on members' mental well-being, arrange activities reasonably to avoid undue pressure, create a relaxed and enjoyable atmosphere, and offer flexible work schedules to balance academic and club responsibilities.

3. Activity Management: Student clubs should ensure smooth operations and enhance emergency response capabilities through comprehensive risk assessments, contingency plans, and safety training. At the same time, clubs should establish feedback mechanisms to gather participant opinions through various channels, develop improvement plans, and conduct regular follow-ups to optimize activity quality and strengthen members' sense of involvement and belonging.

Acknowledgement

The authors would like to express their deepest gratitude to advisors and experts for academic guidance, research methodology suggestions, and valuable recommendations that contributed to the accuracy and completeness of this independent study.

References

- Bao, L. Y. (2023). An Analysis of the Innovation of the Management Mechanism of Student Organizations in Colleges and Universities. *Beijing Education (Moral Education)*, (05), 7 - 10. (In Chinese)
- Duong, H. T. T., & Thuy, D. T. T. (2019). Factors Affecting Organizational Commitment of Students in Foreign Trade University's Clubs. *Journal of International Economics and Management*, 124, 64 – 88.
- Gao, Y., & Liu, Q. R. (2024). Research on the Innovation Path of Management of College Student Organizations from the Perspective of the Communist Youth League. *Journal of Liaoning Open University*, (02), 74 - 77. (In Chinese)
- Han, Y. (2024). The Significance and Strategies of Conducting Club Activities in Rural Schools. *Henan Education (Primary Education Edition)*, (Z1), 57 - 58. (In Chinese)

- Jin, Z. W. (2023). Research on the Management System and Development Countermeasures of Sports Clubs in Chinese Universities : From the Perspective of Comparative Research with Harvard University. *Research on Innovation in Ice and Snow Sports*, (13), 126 - 129. (In Chinese)
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.
- Li, J. (2024). Practical Experience and Improvement Strategy of Financial Management System Construction of Public Institutions. *Modern Auditing and Accounting*, (08), 29 - 31. (In Chinese)
- Nam, V. H., & Luu, H. N. (2022). How Do Human Resource Management Practices Affect Innovation of Small- and Medium-sized Enterprises in a Transition Economy? *Journal of Interdisciplinary Economics*, 34(2), 228 – 249. <https://doi.org/10.1177/02601079211032119>.
- Nanning Normal University. (2019). *Measures for the Management of the Student Club of Nanning Normal University*. Nanning Normal University. (In Chinese)
- Ni, J. (2019). *A Study on the Management of Student Clubs in American Universities* [Unpublished Master's dissertation]. Henan University. (In Chinese)
- Ning, W., & Wang, Z. J. (2022). Exploration of the Development of Student Organizations Served by the Management Platform of University Societies. *Research on Logistics in Universities*, (3), 61 - 63. (In Chinese)
- Ou, Z. X. (2024). Research on the Management of College Students' Associations from the Perspective of Innovation, Entrepreneurship and Creation Education. *Science and Education Journal*, (20), 147 - 149. (In Chinese)
- Phunukram, C. (2014). Undergraduate Students' Participation in Activities at Suranaree University of Technology 2013. *Research Report*. Suranaree University of Technology. (In Thai)
- Qiao, H. F. (2024). Research on Financial Management Innovation in the Reform of State-owned Assets and State-owned Enterprises. *China Convention & Exhibition*, (15), 98 - 100. (In Chinese)
- Qiu, Y. (2019). *Research on the Construction of College Students' Associations* [Unpublished Master's dissertation]. Liaoning University. (In Chinese)
- Song, J. (2019). An Analysis of the Management Path of College Student Associations under the Background of the Communist Youth League Reform. *Think Tank Times*, (19), 110 - 111. (In Chinese)
- Srisa-ard, B. (2011). *Introduction to Research* (8th ed.). Suriyasan. (In Thai)
- Suwannarak, P. (2012). *Research Methodology in Behavioral and Social Sciences* (10th ed.). Buriram Rajabhat University. (In Thai)
- The Central Committee of the Communist Youth League. (2020). *Administrative Measures for the Construction of Student Organizations in Colleges and Universities*. Ministry of Education. (In Chinese)
- Xu, L., & Su, L. (2020). Problems and Countermeasures in the Management of College Student Associations. *Heilongjiang Science*, (23), 122 - 123. (In Chinese)
- Yang, Y., & Yang, Z. N. (2024). Exploration of Moral Education Paths for University Student Clubs from the Perspective of Ideological Education. *Journal of Xingyi Nationalities Normal University*, (03), 96 – 100 + 124. (In Chinese)

- Yin, H., & Li, J. J. (2022). Research on the Standardization of Management Systems for College Student Organizations. *China Standardization*, (08), 146 - 148. (In Chinese)
- Zhang, D. (2021). Reflections on the Management Path of Student Organizations in Colleges and Universities under the Background of the Reform of the Communist Youth League. *Education Observation*, 10(30), 20 - 24. (In Chinese)
- Zhang, J. Y., & Guo, M. J. (2021). A Brief Discussion on the Management of University Library Societies. *Office Business*, (03), 79 - 80. (In Chinese)
- Zhao, Y. (2019). A Study on the Financial Issues and Countermeasures of University Club Organizations. *Business News*, (14), 156 + 158. (In Chinese)

การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์
ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น
Promoting Teaching and Learning through the Application of Artificial Intelligence
Technology in Higher Education Management in the Dimension of
Local Cultural Development

บุศรา นิยมเวช¹ สัญญา เคนพาคูม^{2*} กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์³ และ ณรัฐ วัฒนพานิช⁴
Busara Niyomves¹, Sanya Kenpahoom^{2*}, Krisda Tanchaisak³, and Narat Wattanapanit⁴

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม²

รองศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง³

รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง⁴

Assistant Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University¹

Assistant Professor, Faculty of Political Science and Public Administration,

Rajabhat Maha Sarakham University²

Associate Professor, Graduate School, Ramkhamhaeng University³

Associate Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University⁴

*Corresponding author, e-mail: zumsa_17@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 13 ธันวาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 30 มกราคม 2568; วันตอบรับบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ

การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพโดยทำให้การทำงานด้านการบริหารในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยระบบอัตโนมัติ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรและปรับปรุงระบบสนับสนุนนักศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูล ทำให้มั่นใจได้ว่าจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการการศึกษานในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษากำลังเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้โดยเน้นความเป็นส่วนตัวและความยืดหยุ่น ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัว ระบบทวิซอร์อัจฉริยะ และการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้รับเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ปัญญาประดิษฐ์ ยังถูกนำมาใช้ในการบริหารการศึกษา เช่น ระบบให้คะแนนอัตโนมัติ การสนับสนุนนักศึกษาผ่านแชทบอท และการจัดสรรทรัพยากรภายในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพ ลดภาระงานของผู้สอน และช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และอคติในอัลกอริทึม ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา จำเป็นต้องมีการกำกับดูแลที่เข้มงวดและการออกแบบระบบปัญญาประดิษฐ์ที่โปร่งใสและเป็นธรรมเพื่อให้มั่นใจว่าประโยชน์ของเทคโนโลยีจะเกิดขึ้นอย่างทั่วถึงและยั่งยืน นอกจากนี้ผ่านการแปลงเป็นดิจิทัล ระบบการเรียนรู้แบบรายบุคคล และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ปัญญาประดิษฐ์ในระดับอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของชุมชนและการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมเพื่อให้แน่ใจว่ามีการบูรณาการเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน

และเท่าเทียมกัน สรุปได้ว่าปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาช่วยปรับปรุงการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารผ่านระบบอัตโนมัติ แต่ยังคงเผชิญความท้าทายด้านจริยธรรมและความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูล จึงต้องมีมาตรการกำกับดูแลที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเรียนการสอน, การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, การบริหารจัดการอุดมศึกษา, มิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น

Abstract

The application of artificial intelligence (AI) in higher education management in local cultural development improves efficiency by automating administrative tasks, improving resource allocation, and improving student support systems. It also enables informed decision-making, ensuring personalized learning experiences and better academic performance. Therefore, this study aimed to study the promotion of teaching and learning by applying AI technology in higher education management in the dimension of local cultural development. This study examined academic literature on AI that can be applied to learning management and education management in the dimension of local cultural development. The results of the study found that the use of AI in education is transforming the learning system by emphasizing privacy and flexibility through adaptive learning platforms, intelligent tutoring systems, and student data analytics, which help students receive content that is appropriate for their abilities and needs. AI is also being used in education management, such as automated grading systems, student support via chatbots, and resource allocation within universities, resulting in greater efficiency, reduced teacher workload, and easier access for students to information. However, the challenges of AI in education include ethical issues, data privacy, and algorithmic bias, which may lead to inequities in access to education. Strict governance and transparent and fair AI system design are needed to ensure that the benefits of technology are universal and sustainable. In addition, through digitization, individualized learning systems, and cultural diversity, artificial intelligence (AI) in higher education plays a vital role in preserving and advancing local cultures by improving community engagement and addressing ethical issues to ensure sustainable and equitable technological integration. In conclusion, AI in education can improve personalized learning and enhance administrative efficiency through automation, but it still faces ethical challenges and equity in access to information, which requires appropriate governance measures.

Keywords: Promotion of Teaching and Learning, Application of Artificial Intelligence Technology, Higher Education Management, Dimension of Local Cultural Development

บทนำ

นวัตกรรมในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นสำหรับสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้ยังคงมีความเกี่ยวข้องในภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความท้าทายต่าง ๆ เช่น ความหลากหลายของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และความต้องการด้านความยั่งยืนและความเท่าเทียมของสังคม ทำให้สถาบันอุดมศึกษา (HEIs) ต้องนำกลยุทธ์ที่มองการณ์ไกลมาใช้ แนวทางที่สร้างสรรค์ช่วยปรับกระบวนการบริหารให้คล่องตัวขึ้น ปรับปรุงประสบการณ์การสอนและการเรียนรู้ และขยายการเข้าถึงการศึกษา การนำโซลูชันที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีมาใช้ช่วยให้สถาบันต่าง ๆ สามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป และมอบทักษะที่จำเป็น

สำหรับกำลังแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาให้กับนักศึกษา (Marginson, 2016) นวัตกรรมเหล่านี้ส่งเสริมความยืดหยุ่นของสถาบัน ทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถรับมือกับความท้าทายในปัจจุบันได้ ขณะเดียวกันก็เตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้กลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงในการจัดการกับความท้าทายที่สำคัญในการสอนและการเรียนรู้ เทคโนโลยีที่ขับเคลื่อนด้วย AI นำเสนอโซลูชันสำหรับการศึกษาระดับบุคคลโดยปรับแต่งเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษาแต่ละคน จึงช่วยปรับปรุงการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์ของการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์เชิงทำนายช่วยให้นักการศึกษาสามารถระบุตัวนักเรียนที่มีความเสี่ยงและดำเนินการแทรกแซงอย่างทันทั่วถึง ซึ่งจะช่วยให้สามารถรักษาและความสำเร็จ นอกจากนี้ เครื่องมือ AI เช่น ผู้ช่วยเสมือนจริงและแชทบอท ยังช่วยปรับกระบวนการดูแลระบบและให้การสนับสนุนทันที ลดภาระงานของนักการศึกษา และปรับปรุงความพึงพอใจของนักเรียน (Huang et al., 2019) แอปพลิเคชันเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของ AI ในการปฏิวัติแนวทางปฏิบัติทางการศึกษาโดยแก้ไขอุปสรรคที่มีมายาวนานในด้านการเข้าถึง ความสามารถในการปรับขนาด และประสิทธิภาพ

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) กำลังปฏิวัติการศึกษาโดยการปรับปรุงการเรียนรู้ส่วนบุคคล ทำให้งานบริหารเป็นระบบอัตโนมัติ และปรับปรุงการตัดสินใจผ่านการวิเคราะห์เชิงทำนาย เทคโนโลยีที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัวและระบบกวดวิชาอัจฉริยะ ปรับแต่งการสอนให้เหมาะกับความต้องการของนักเรียน ปรับปรุงการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์การเรียนรู้ (Huang et al., 2019) การให้คะแนนอัตโนมัติและแชทบอทที่ขับเคลื่อนด้วย AI ช่วยลดภาระงานของผู้สอน ทำให้สามารถมุ่งเน้นไปที่การโต้ตอบของนักเรียนได้มากขึ้น (Long & Siemens, 2014) นอกจากนี้ AI ยังช่วยให้สถาบันสามารถระบุตัวนักเรียนที่มีความเสี่ยงผ่านการวิเคราะห์การเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้สามารถดำเนินการแทรกแซงได้ทันทั่วถึง (Zawacki-Richter et al., 2019) อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องแก้ไขข้อกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูล อคติทางอัลกอริทึม และปัญหาทางจริยธรรมผ่านนโยบาย AI ที่โปร่งใสและการพัฒนารูปแบบที่ครอบคลุม เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน (Floridi et al., 2018)

การผสมรวมปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการการศึกษาระดับสูงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอน การเรียนรู้ และการบริหารงานโดยจัดให้มีการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การประเมินอัตโนมัติ และเพิ่มประสิทธิภาพบริการสนับสนุนนักศึกษา การวิเคราะห์ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ช่วยให้นักการศึกษาปรับแต่งการสอนตามความต้องการของนักศึกษา ปรับปรุงการมีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Huang et al., 2019) นอกจากนี้ AI ยังช่วยปรับกระบวนการทำงานด้านการบริหาร เช่น การลงทะเบียนและการจัดสรรทรัพยากร ในขณะที่โมเดลการทำนายจะระบุนักศึกษาที่มีความเสี่ยงเพื่อดำเนินการแก้ไขอย่างทันทั่วถึง (Zawacki-Richter et al., 2019) อย่างไรก็ตาม การศึกษาด้าน AI ในการศึกษาที่มีความจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และอคติทางอัลกอริทึม เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการเป็นไปอย่างยุติธรรมและครอบคลุม (Floridi et al., 2018) การวิจัยในสาขานี้มีความจำเป็นต่อการเพิ่มศักยภาพของ AI ขณะเดียวกันก็ปกป้องสิทธิของนักศึกษาและความสมบูรณ์ของสถาบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนามาตรฐานท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

ปัญญาประดิษฐ์และการศึกษา ปัญญาประดิษฐ์ (AI) กำลังปฏิวัติการศึกษาด้วยการปรับปรุงประสบการณ์การสอนและการเรียนรู้ ปรับปรุงกระบวนการบริหาร และส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนบุคคล เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัว ระบบกวดวิชาอัจฉริยะ (ITS) และซอฟต์แวร์ให้คะแนนอัตโนมัติ ได้เปลี่ยนโฉมแนวทางการศึกษาแบบดั้งเดิมด้วยการปรับแต่งการสอนให้เหมาะกับความต้องการและความเร็วในการเรียนรู้ของนักเรียน (Huang et al., 2019) เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้ผู้สอนปรับกลยุทธ์การสอนให้เหมาะสมที่สุดโดยวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียน เพื่อปรับปรุงการมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพทางวิชาการ ระเบียบที่

ขับเคลื่อนด้วย AI ยังอำนวยความสะดวกในการตอบรับแบบเรียลไทม์ ช่วยให้นักเรียนสามารถก้าวหน้าได้ตามความเร็วของตนเอง และได้รับการสนับสนุนส่วนบุคคลเมื่อจำเป็น

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ช่วยให้สถาบันต่าง ๆ สามารถระบุตัวนักเรียนที่มีความเสี่ยงได้ตั้งแต่เนิ่น ๆ ทำให้ครูสามารถเข้าไปแทรกแซงด้วยกลยุทธ์สนับสนุนที่ตรงเป้าหมายได้ ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านการบริหาร AI ช่วยให้ครูสามารถมุ่งเน้นไปที่การสอนแบบโต้ตอบและการมีส่วนร่วมของนักเรียนได้มากขึ้น

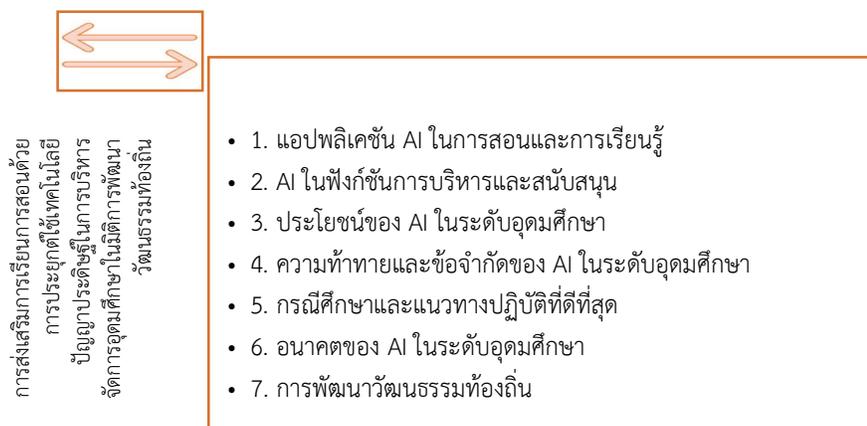
AI ยังมีบทบาทสำคัญในการขยายการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลหรือผู้พิการ เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น แอปพลิเคชันการแปลงคำพูดเป็นข้อความ บริการแปลอัตโนมัติ และแพลตฟอร์มการส่งมอบเนื้อหาส่วนบุคคล รองรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบครอบคลุม (Zawacki-Richter et al., 2019) ตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชันการแปลภาษาแบบเรียลไทม์ช่วยให้ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้ในภาษาที่ต้องการได้ ในทำนองเดียวกัน เทคโนโลยีช่วยเหลือที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น โปรแกรมอ่านหน้าจอและซอฟต์แวร์การจดจำเสียง ช่วยให้นักเรียนที่มีความพิการมีส่วนร่วมในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แม้จะมีข้อได้เปรียบ แต่ AI ในระบบการศึกษาก็มีความท้าทายทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูล อคติทางอัลกอริทึม และความยุติธรรม ระบบ AI ที่พึ่งพาชุดข้อมูลขนาดใหญ่ ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในทางที่ผิด (Floridi et al., 2018) นอกจากนี้ อคติในอัลกอริทึม AI สามารถเสริมสร้างความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่มีอยู่ได้หากข้อมูลการฝึกอบรมขาดความหลากหลาย การแก้ไขปัญหเหล่านี้ต้องอาศัยการนำนโยบาย AI ที่โปร่งใส กรอบงาน AI ที่มีจริยธรรม และกลไกการกำกับดูแลข้อมูลที่แข็งแกร่งมาใช้ เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนจะได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่ยุติธรรมและเท่าเทียมกัน

เนื่องจาก AI ยังคงพัฒนาต่อไป บทบาทของ AI ในการศึกษาจะขยายตัวออกไป โดยเปิดโอกาสใหม่ ๆ สำหรับนวัตกรรมและการปรับปรุง ความก้าวหน้าในอนาคตของการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วย AI อาจรวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้เสมือนจริงที่ได้รับการปรับปรุง ที่ปรึกษาที่ขับเคลื่อนด้วย AI และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมจริงโดยใช้ความจริงเสริม (AR) และความจริงเสมือน (VR) (Long & Siemens, 2014) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้บรรลุศักยภาพของ AI ในการศึกษาได้อย่างเต็มที่ สถาบันต่าง ๆ จะต้องสร้างสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับการพิจารณาทางจริยธรรม เพื่อให้แน่ใจว่า AI ยังคงเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงการศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง แทนที่จะเข้ามาแทนที่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีของบทความวิจัยสารคดี “การส่งเสริมการสอนและการเรียนรู้ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น”

1. แหล่งข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลรองที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการและอุตสาหกรรมที่น่าเชื่อถือที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา แหล่งข้อมูลเหล่านี้ได้แก่ บทความในวารสารที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เอกสารการประชุม หนังสือ รายงานนโยบาย และกรณีศึกษาของสถาบันที่ตรวจสอบบทบาทของ AI ในการส่งเสริมการสอนและการเรียนรู้ นอกจากนี้ รายงานของรัฐบาลและองค์กรจาก UNESCO, OECD และธนาคารโลกยังให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวโน้ม AI ระดับโลกในด้านการศึกษา เอกสารของสถาบันที่เกี่ยวข้อง เอกสารเผยแพร่ และแนวทางการนำ AI มาใช้จากมหาวิทยาลัยที่ใช้ระบบการจัดการการเรียนรู้ (LMS) ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ก็ได้รับการพิจารณาด้วยเช่นกัน

2. กระบวนการรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์เอกสารเพื่อระบุและดึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องออกมา กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับ

1. การกำหนดคำสำคัญและเงื่อนไขการค้นหา โดยใช้คำสำคัญเช่น “AI ในระดับอุดมศึกษา” “การเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วย AI” “AI ในการสอนและการเรียนรู้” “AI ในการบริหารวิชาการ” และ “การพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น” จะถูกใช้เพื่อเรียกค้นเอกสารทางวิชาการและที่เกี่ยวข้อง

2. การเลือกฐานข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลวิชาการ เช่น Scopus, Web of Science, IEEE Xplore และ Google Scholar เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพสูงที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

3. เกณฑ์การรวมและการยกเว้น เอกสารจะถูกเลือกโดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้อง ความน่าเชื่อถือ และความใหม่ล่าสุด (เผยแพร่ภายในสิบปีที่ผ่านมา) เพื่อให้แน่ใจว่าการศึกษานี้ได้รับการอัปเดตด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

4. การแบ่งประเภทตามหัวข้อ ซึ่งวรรณกรรมที่เลือกจะถูกจัดประเภทตามหัวข้อ เช่น AI ในการเรียนรู้ส่วนบุคคล AI ในระบบอัตโนมัติในการบริหาร AI ในบริการสนับสนุนนักศึกษา การกำกับดูแล AI ในการศึกษา และ AI กับวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเพื่อตีความและสังเคราะห์ผลการค้นพบจากวรรณกรรมที่รวบรวม กระบวนการวิเคราะห์ประกอบด้วย

1. การเข้ารหัสตามหัวข้อ นำข้อมูลที่แยกออกมาจะถูกจัดระเบียบเป็นหัวข้อที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อระบุแนวโน้มและความท้าทายทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับ AI ในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมิติวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบกรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยและสถาบันต่าง ๆ เพื่อประเมินแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและประสิทธิภาพของการแทรกแซงที่ขับเคลื่อนด้วย AI

3. การประเมินเชิงวิพากษ์ ดำเนินการตรวจสอบผลกระทบด้านจริยธรรม การสอน และการปฏิบัติการของการนำ AI มาใช้ รวมถึงข้อกังวลด้านความเป็นส่วนตัวของข้อมูล อคติทางอัลกอริทึม และการปรับตัวของคณาจารย์

4. การสังเคราะห์ผลลัพธ์ ดำเนินการสังเคราะห์ขั้นสุดท้ายเพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ครอบคลุมว่าเทคโนโลยี AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้ได้อย่างไรในขณะที่จัดการกับความท้าทายในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระบบส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผลการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารจัดการอุดมศึกษา

1. ระบบการเรียนรู้ส่วนบุคคล แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัวที่ขับเคลื่อนด้วย AI กำลังเปลี่ยนแปลงแนวทางการสอนแบบดั้งเดิมด้วยการเสนอประสบการณ์การศึกษาส่วนบุคคลที่ปรับให้เหมาะกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ระบบเหล่านี้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และความชอบของผู้เรียนเพื่อส่งมอบเนื้อหา จังหวะ และการประเมินที่ปรับแต่งได้ ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มเช่น DreamBox และ Knewton ใช้ขั้นตอนการเรียนรู้ของเครื่องจักรเพื่อปรับเนื้อหาการสอนแบบเรียลไทม์ เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนยังคงเผชิญกับความท้าทายแต่ไม่รู้สึกกดดันเกินไป (Huang et al., 2019) เนื้อหาการสอนที่ปรับแต่งดังกล่าวจะรองรับกลุ่มนักเรียนที่หลากหลาย รวมถึงนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ ความสามารถ หรือภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ส่งเสริมการรวมกันเป็นหนึ่งและปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ระบบกวดวิชาอัจฉริยะ ระบบกวดวิชาอัจฉริยะ (ITS) ใช้ประโยชน์จาก AI เพื่อให้การสนับสนุนการกวดวิชาเสมือนจริง โดยมอบคำติชมและคำแนะนำแบบเรียลไทม์ให้กับนักเรียน ระบบเหล่านี้จำลองบทบาทของผู้สอนที่เป็นมนุษย์ ตอบคำถาม ชี้แจงแนวคิด และเสนอแบบฝึกหัดส่วนบุคคล ตัวอย่างเช่น ผู้สอน AI เช่น Carnegie Learning หรือ ALEKS ช่วยเหลือนักเรียนในวิชาต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ โดยระบุพื้นที่เฉพาะของความยากลำบาก และปรับเส้นทางการเรียนรู้ให้เหมาะสม (VanLehn, 2011) การเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ITS ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและการรักษานักเรียนได้อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ทางไกล

3. การวิเคราะห์การเรียนรู้และแบบจำลองเชิงทำนาย การวิเคราะห์การเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วย AI และแบบจำลองเชิงทำนายช่วยให้นักการศึกษาสามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน ระบุรูปแบบ และคาดการณ์ผลลัพธ์ในอนาคตได้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมิน การเข้าเรียน และการมีส่วนร่วม เครื่องมือเหล่านี้ให้ข้อมูลเชิงลึกที่ดำเนินการได้เกี่ยวกับพฤติกรรมและประสิทธิภาพของนักเรียน แบบจำลองเชิงทำนายสามารถระบุนักเรียนที่มีความเสี่ยงได้ ทำให้นักการศึกษาสามารถดำเนินการแทรกแซงในเวลาที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงอัตราการรักษาและความสำเร็จ นอกจากนี้ เครื่องมือการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลเหล่านี้ยังช่วยให้นักการศึกษาปรับแต่งกลยุทธ์การสอนและการจัดสรรทรัพยากร โดยปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและเป้าหมายของสถาบัน (Long & Siemens, 2014)

สรุปได้ว่า AI ในการศึกษาเสริมสร้างการเรียนรู้ส่วนบุคคลผ่านแพลตฟอร์มปรับตัวและระบบกวดวิชาอัจฉริยะที่ให้คำแนะนำแบบเรียลไทม์ ช่วยปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคาดการณ์แนวโน้มและพัฒนากลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ

ผลการใช้ AI ในฟังก์ชันการบริหารและสนับสนุน

1. การให้คะแนนและการประเมินอัตโนมัติ ระบบให้คะแนนอัตโนมัติที่ขับเคลื่อนด้วย AI ได้ปฏิวัติกระบวนการประเมินผลในระบบการศึกษาด้วยการปรับปรุงการประเมินผลและรับรองความสม่ำเสมอ ระบบเหล่านี้สามารถจัดการงานปริมาณมากได้ เช่น การให้คะแนนคำถามแบบเลือกตอบ เรียงความ และการบ้าน ซึ่งช่วยลดภาระงานของผู้สอนได้อย่างมาก เครื่องมือเช่น Gradescope และ Turnitin ไม่เพียงแต่ให้ข้อเสนอแนะอย่างรวดเร็ว แต่ยังรับประกันความยุติธรรมโดยลดอคติของมนุษย์ให้เหลือน้อยที่สุด (Huang et al., 2019) ยิ่งไปกว่านั้น การให้คะแนนอัตโนมัติช่วยให้ผู้สอนสามารถมุ่งเน้นไปที่ด้านที่ซับซ้อนและสร้างสรรค์มากขึ้นของการสอนในขณะที่ยังคงแนวทางการประเมินผลมาตรฐานไว้

2. บริการสนับสนุนนักศึกษา แอททอปทและผู้ช่วยเสมือนจริงที่ขับเคลื่อนด้วย AI กำลังปรับปรุงบริการสนับสนุนนักศึกษาด้วยการให้ความช่วยเหลือแบบเรียลไทม์สำหรับการให้คำแนะนำด้านวิชาการและคำถามด้านการบริหาร เครื่องมือเช่น IBM Watson Assistant ช่วยให้ผู้เรียนได้รับคำตอบทันทีสำหรับคำแนะนำแก่นักศึกษาที่มหาวิทยาลัยดีกินในออสเตรเลียได้ตลอดเวลา 365 วันต่อปี (Akinwalere & Ivanov, 2022 : 3)

3. การจัดการทรัพยากร ระบบ AI มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรภายในสถาบันอุดมศึกษา AI สามารถปรับปรุงตารางเรียนโดยวิเคราะห์ข้อมูลและคาดการณ์แนวโน้มต่าง ๆ ช่วยลดความขัดแย้งในตารางเรียนและใช้พื้นที่ห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เครื่องมือ AI ยังช่วยจัดสรรงานของคณาจารย์ตามความเชี่ยวชาญ ความสมดุลของภาระงาน และลำดับความสำคัญของสถาบัน นอกเหนือจากตารางเรียนแล้ว AI ยังช่วยจัดการทรัพยากรของมหาวิทยาลัย เช่น ระบบห้องสมุด การใช้พลังงาน และการบำรุงรักษาสสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความคุ้มค่า (Zawacki-Richter et al., 2019)

สรุปได้ว่า AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษาด้วยการทำให้การให้คะแนนเป็นแบบอัตโนมัติ ปรับปรุงบริการสนับสนุนนักเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากร ช่วยลดภาระงานของผู้สอน รับผิดชอบต่อความยุติธรรมในการประเมินผล และให้ความช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมงทุกวันผ่านแชทบอทที่ขับเคลื่อนด้วย AI นอกจากนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ขับเคลื่อนด้วย AI ยังช่วยให้สถาบันต่าง ๆ ปรับปรุงกระบวนการทำงาน ส่งผลให้มีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากขึ้น

ประโยชน์ของ AI ในระดับอุดมศึกษา

1. เพิ่มการเข้าถึงและการรวมกลุ่ม AI มีบทบาทสำคัญในการทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาเข้าถึงและรวมกลุ่มกันได้ง่ายขึ้น เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น การแปลภาษาแบบเรียลไทม์ แอปพลิเคชันการแปลงคำพูดเป็นข้อความ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ส่วนบุคคล ช่วยขจัดอุปสรรคสำหรับนักเรียนที่มีความทุพพลภาพหรือผู้ที่มีพื้นเพทางภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มอย่าง Microsoft Translator และเทคโนโลยีช่วยเหลือที่ใช้ AI ช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือผู้พูดภาษาที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (Huang et al., 2019) นอกจากนี้ AI ยังอำนวยความสะดวกในการส่งมอบหลักสูตรและทรัพยากรออนไลน์ให้กับชุมชนห่างไกลหรือชุมชนที่ไม่ได้รับบริการเพียงพอ ทำให้สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้กว้างขวางขึ้น

2. เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอน AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสอนโดยทำให้งานประจำเป็นแบบอัตโนมัติและให้ข้อมูลเชิงลึกแบบเรียลไทม์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของนักเรียน ระบบการให้คะแนนอัตโนมัติ ระบบการสอนพิเศษอัจฉริยะ และการวิเคราะห์การเรียนรู้ ช่วยให้ผู้สอนสามารถมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมการสอนขั้นสูง เช่น การให้คำปรึกษาและการปรับปรุงหลักสูตร นอกจากนี้ เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น การวิเคราะห์เชิงทำนาย ช่วยให้ผู้สอนระบุตัวนักเรียนที่มีปัญหาได้ตั้งแต่เนิ่น ๆ ทำให้สามารถดำเนินการแทรกแซงได้ทันทีที่ ซึ่งจะช่วยให้ปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ (VanLehn, 2011) การผสมผสานระหว่างการทำงานอัตโนมัติและข้อมูลเชิงลึกที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลนี้ช่วยลดภาระงานด้านการบริหารได้อย่างมาก ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยเพิ่มคุณภาพของการสอน

3. ส่งเสริมนวัตกรรมในการออกแบบหลักสูตร AI ส่งเสริมนวัตกรรมในการออกแบบหลักสูตรโดยช่วยให้สามารถพัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนได้และสหวิทยาการ อัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่องจะวิเคราะห์แนวโน้มที่เกิดขึ้นใหม่และความต้องการของกำลังแรงงาน ช่วยให้สถาบันต่าง ๆ ออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบันและอนาคต ตัวอย่างเช่น AI สามารถระบุช่องว่างด้านทักษะในอุตสาหกรรมต่าง ๆ และแนะนำหลักสูตรที่ผสมผสานความสามารถด้านเทคนิค ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ แพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนด้วย AI ยังสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดื่มด่ำผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ความจริงเสริม (AR) และความจริงเสมือน (VR) โดยเปลี่ยนวิธีการสอนแบบดั้งเดิมให้เป็นรูปแบบที่โต้ตอบและน่าสนใจ (Zawacki-Richter et al., 2019)

สรุปได้ว่า AI ช่วยให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาเข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยใช้เครื่องมือแปลภาษา แอปพลิเคชันช่วยเหลือ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ส่วนบุคคล เพื่อสนับสนุนนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านภาษาและความบกพร่องทางร่างกาย นอกจากนี้ AI ยังเพิ่มประสิทธิภาพการสอนด้วยการทำงานอัตโนมัติและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ทำให้ผู้สอนสามารถให้คำปรึกษาและปรับปรุงหลักสูตรได้ดีขึ้น อีกทั้ง AI ยังส่งเสริมนวัตกรรมด้านหลักสูตร โดยช่วยออกแบบโปรแกรมการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวโน้มของตลาดแรงงานและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสมจริงผ่านเทคโนโลยี AR และ VR

ความท้าทายและข้อจำกัดของ AI ในระดับอุดมศึกษา

1. ข้อกังวลด้านจริยธรรมและปัญหาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความท้าทายหลักประการหนึ่งในการนำ AI มาใช้ในระดับอุดมศึกษาคือการจัดการกับข้อกังวลด้านจริยธรรมและการรับรองความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ระบบ AI มักพึ่งพาข้อมูลนักเรียนจำนวนมากเพื่อมอบประสบการณ์การเรียนรู้และการวิเคราะห์แบบเฉพาะบุคคล เรื่องนี้ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลที่ละเอียดอ่อน การใช้ในทางที่ผิด และการปฏิบัติตามข้อบังคับด้านการปกป้องข้อมูล เช่น GDPR หรือ FERPA ยิ่งไปกว่านั้น การขาดความโปร่งใสในวิธีที่ระบบ AI ประมวลผลและใช้ข้อมูลก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นของกรอบการกำกับดูแลข้อมูลและความรับผิดชอบที่แข็งแกร่ง (Floridi et al., 2018) การสร้างความไว้วางใจของนักเรียนที่มีต่อระบบเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการนำระบบเหล่านี้ไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ

2. การต่อต้านการนำเทคโนโลยีมาใช้โดยนักการศึกษาและนักเรียน การต่อต้านการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ถือเป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่ง นักการศึกษาและนักเรียนจำนวนมากลังเลที่จะนำ AI มาใช้เนื่องจากขาดความคุ้นเคย กลัวการถูกเลิกจ้าง หรือกังวลเกี่ยวกับการลดทอนความเป็นมนุษย์ของกระบวนการเรียนรู้ สำหรับนักการศึกษา การผสมรวม AI ต้องใช้การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการเรียนรู้เครื่องมือใหม่ ๆ ซึ่งอาจเป็นเรื่องน่ากังวล โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีจำกัด (Kezar & Holcombe, 2017) ในทางกลับกัน นักเรียนอาจรู้สึกไม่เชื่อมโยงกับระบบที่ขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งขาดความเห็นอกเห็นใจและความเป็นมนุษย์ของการสอนแบบดั้งเดิม การเอาชนะแรงต้านทานนี้จำเป็นต้องมีโปรแกรมการฝึกอบรมที่ครอบคลุม กลยุทธ์การจัดการการเปลี่ยนแปลง และการสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับประโยชน์ของ AI

3. อคติที่อาจเกิดขึ้นในอัลกอริทึม AI อัลกอริทึม AI ไม่สามารถหลีกเลี่ยงอคติได้ ซึ่งอาจส่งผลให้ผลลัพธ์ไม่เท่าเทียมกันในระดับอุดมศึกษา อคติมักเกิดจากข้อมูลที่ใช้ในการฝึกอบรมระบบเหล่านี้ ซึ่งสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมหรือแบบแผนในอดีต

สรุปได้ว่า AI ในระดับอุดมศึกษามีความท้าทายด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เนื่องจากต้องใช้ข้อมูลนักเรียนจำนวนมาก ซึ่งอาจเสี่ยงต่อการละเมิดความปลอดภัยและขาดความโปร่งใส นอกจากนี้ยังมีการต่อต้านจากนักการศึกษาและนักเรียน เนื่องจากความกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้และความไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี อีกทั้ง อคติในอัลกอริทึม AI อาจนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในการศึกษา ทำให้เกิดข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบในระบบการรับสมัครและการประเมินผล

กรณีศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

1. การนำ AI ไปใช้อย่างประสบความสำเร็จในสถาบันระดับโลก สถาบันระดับโลกหลายแห่งได้นำ AI มาใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการสอน การเรียนรู้ และการบริหารได้สำเร็จ ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ (UNSW) ใช้ Question Bot (QBot) มาใช้ ซึ่งกำหนดคำถามของผู้เรียนให้กับผู้ช่วยสอน (TA) ที่เกี่ยวข้อง โดยให้บทสามารถตอบคำถามของนักเรียนและค้นหาคำตอบก่อนหน้านี้ได้ (Akinwalere & Ivanov, 2022 : 4) ในทำนองเดียวกัน มหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนา (ASU) ได้บูรณาการ AI เข้ากับการดำเนินงานผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ที่รองรับ Alexa สำหรับการช่วยเหลือนักศึกษาในทันที และแดชบอร์ดสำหรับนักศึกษาส่วนบุคคลที่ให้การอัปเดตแบบเรียลไทม์เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิชาการและทรัพยากร แอปพลิเคชันเหล่านี้เน้นย้ำถึงศักยภาพของ AI ในการทำให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เป็นส่วนตัวมากขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. บทเรียนที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยผู้บุกเบิก มหาวิทยาลัยผู้บุกเบิกที่นำ AI มาใช้นั้นมอบบทเรียนอันมีค่าให้กับสถาบันอื่น ๆ ที่ต้องการนำเทคโนโลยีที่คล้ายคลึงกันมาใช้ ประการแรก มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดเน้นย้ำถึงความสำคัญของการลงทุนในการฝึกอบรมและการทำงานร่วมกันของคณาจารย์เพื่อให้แน่ใจว่าการนำ AI มาใช้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันและแนวทางปฏิบัติทางการสอน เครื่องมือการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วย AI ของสแตนฟอร์ดได้รับการออกแบบร่วมกับนักการศึกษา เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาตอบสนองความต้องการทางวิชาการที่เฉพาะเจาะจงในขณะที่ยังคงองค์ประกอบของมนุษย์ในการสอน (Long & Siemens, 2014) ประการที่สอง University College London (UCL) เน้นย้ำถึงความสำคัญของความโปร่งใสและการพิจารณาทางจริยธรรมในการนำ

AI มาใช้ โดยการปฏิบัติตามโปรโตคอลความเป็นส่วนตัวของข้อมูลที่แข็งแกร่งและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกระบวนการตัดสินใจ UCL ได้ส่งเสริมความไว้วางใจในระบบ AI

ทั้ง USQ และ ASU แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับขนาดและความสามารถในการปรับตัวของแอปพลิเคชัน AI ในบริบทของสถาบันที่หลากหลาย ในขณะที่ Stanford และ UCL แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดแนว AI ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่เน้นมนุษย์และมีจริยธรรม กรณีศึกษาเหล่านี้ร่วมกันเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวางแผนอย่างรอบคอบ การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ และการกำกับดูแลทางจริยธรรมในการใช้ประโยชน์จาก AI เพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษาระดับสูง

สรุปสถาบันระดับโลก เช่น มหาวิทยาลัยเซาเทิร์นควีนส์แลนด์ (USQ) และมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนา (ASU) ได้นำ AI มาใช้ในการติดตามผลการเรียนและช่วยสนับสนุนนักศึกษาแบบเรียลไทม์ ส่งผลให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดเน้นย้ำถึงความสำคัญของการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้ AI สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา ขณะที่ University College London (UCL) มุ่งเน้นการกำกับดูแลข้อมูลและจริยธรรมเพื่อสร้างความไว้วางใจ กรณีศึกษาต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของ AI ในการศึกษาสูงขึ้นอยู่กับการวางแผนที่รอบคอบ การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ และการดำเนินงานที่โปร่งใส

อนาคตของ AI ในระดับอุดมศึกษา

1. เทคโนโลยี AI ใหม่ ๆ ในด้านการศึกษา อนาคตของ AI ในด้านการศึกษาถูกกำหนดโดยวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีใหม่ ๆ นวัตกรรมต่าง ๆ เช่น การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) ความจริงเสริม (AR) และความจริงเสมือน (VR) ที่ผสานรวมกับ AI กำลังกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย NLP เช่น เครื่องตรวจเรียงความที่ขับเคลื่อนด้วย AI หรือครูสอนสนทนาที่ขับเคลื่อนด้วย AI กำลังทำให้การศึกษาส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้มากขึ้น ในขณะเดียวกัน AR และ VR ที่ได้รับการปรับปรุงโดย AI ช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมจริง ซึ่งนักเรียนสามารถสำรวจแนวคิดที่ซับซ้อน เช่น ขั้นตอนทางการแพทย์หรือการสร้างประวัติศาสตร์ขึ้นใหม่ในรูปแบบโต้ตอบและมีส่วนร่วม (Huang et al., 2019) เทคโนโลยีเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะขยายความเป็นไปได้ทางการศึกษาให้กว้างไกลออกไปนอกเหนือจากรูปแบบดั้งเดิม

2. แนวโน้มของเครื่องมือการสอนและการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วย AI เครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้แบบปรับตัวและครอบคลุมมากขึ้น แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัวยังคงปรับปรุงความสามารถในการปรับแต่งการสอนให้เหมาะกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยปรับตามความเร็วและความชอบของนักเรียน แนวโน้มใหม่ที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งคือการผสานรวม AI กับประสบการณ์การเรียนรู้แบบเกมมิฟาย ซึ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจผ่านระบบโต้ตอบและแบบให้รางวัล นอกจากนี้ เครื่องมือ AI เชิงร่วมมือที่รองรับการเรียนรู้แบบเพื่อนต่อเพื่อนและกลุ่มการศึกษาเสมือนจริงกำลังได้รับความนิยมมากขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมและการทำงานเป็นทีมในหมู่นักศึกษา แนวโน้มเหล่านี้สะท้อนถึงความสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นในการสร้างระบบนิเวศการศึกษาแบบองค์รวมและเน้นที่นักเรียน (Zawacki-Richter et al., 2019)

3. ผลกระทบในระยะยาวต่อภูมิทัศน์การศึกษาระดับอุดมศึกษา คาดว่าผลกระทบในระยะยาวของ AI ต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีความลึกซึ้ง โดยจะปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของสถาบันและการส่งมอบการศึกษา AI มีแนวโน้มที่จะกำหนดบทบาทของนักการศึกษาใหม่ โดยเปลี่ยนโฟกัสจากการส่งมอบเนื้อหาไปที่การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ซึ่งสนับสนุนโดยข้อมูลเชิงลึกที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล สถาบันอาจเห็นการเชื่อมต่อระดับโลกที่เพิ่มขึ้น เนื่องจาก AI อำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกันทางการศึกษาข้ามพรมแดนและการเข้าถึงแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้น ความสามารถของ AI ในการจัดการกับความท้าทายด้านความเท่าเทียมและการรวมเข้าด้วยกันจะช่วยลดช่องว่างในการเข้าถึงการศึกษา ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความเท่าเทียมกันทั่วโลกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าเหล่านี้จะต้องมีกรอบจริยธรรมที่แข็งแกร่งเพื่อแก้ไขข้อกังวลต่าง ๆ เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและอคติทางอัลกอริทึม ซึ่งจะช่วยให้แน่ใจได้ว่าศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงของ AI สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม (Floridi et al., 2018)

สรุปได้ว่า อนาคตของ AI ในการศึกษาสูงจะขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีใหม่ เช่น การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP), ความจริงเสริม (AR), และความจริงเสมือน (VR) ซึ่งช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริง

และเข้าถึงได้มากขึ้น แนวโน้มสำคัญคือการใช้ AI เพื่อปรับการสอนให้เหมาะกับนักเรียนรายบุคคล พร้อมทั้งผสมรวมการเรียนรู้แบบเกมมิฟายและแพลตฟอร์มที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ AI มีผลกระทบเชิงบวกในระยะยาว จำเป็นต้องมีกรอบจริยธรรมที่แข็งแกร่งในการจัดการปัญหาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและอคติทางอัลกอริทึม

ผลประยุกต์ใช้ AI ในการจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาระดับสูง โดยนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ ในการรักษา ส่งเสริม และบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเข้ากับบริบททางวิชาการ การนำ AI มาใช้ในโดเมนนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์แบบดิจิทัล การศึกษาทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมของชุมชน ขณะเดียวกันก็ช่วยแก้ไขข้อกังวลด้านจริยธรรม

1. การแปลงเป็นดิจิทัลและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

AI ช่วยให้การแปลงเป็นดิจิทัลและการอนุรักษ์สิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมเป็นไปได้ง่ายขึ้น ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถปกป้องมรดกในท้องถิ่นได้ อัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่องจักรสามารถประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่จากแหล่งวัฒนธรรม ต้นฉบับ ประวัติศาสตร์ปากเปล่า และสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งสนับสนุนการบันทึกและการเข้าถึง

ตัวอย่าง เทคโนโลยีที่ขับเคลื่อนด้วย AI ถูกนำมาใช้ในการจัดเก็บแบบดิจิทัลเพื่อฟื้นฟู จัดประเภท และแสดงภาพคอลเลกชันมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้แน่ใจว่าคอลเลกชันเหล่านี้จะได้รับการอนุรักษ์ในระยะยาว (Patton, 2024)

2. การปรับปรุงการศึกษาทางวัฒนธรรมผ่านการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล

ระบบการสอนพิเศษอัจฉริยะที่ขับเคลื่อนด้วย AI และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนได้ช่วยผสมรวมเนื้อหาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรการศึกษา ระบบเหล่านี้มอบประสบการณ์การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและแบบโต้ตอบ ทำให้การศึกษาทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมมากขึ้น

ตัวอย่าง แพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนด้วย AI แนะนำการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในระบบการศึกษาเฉพาะบุคคลและยกระดับผลการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีปรับเปลี่ยนได้และข้อมูลเชิงลึกที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Taşkın, 2025)

3. ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการรวมกลุ่ม

AI ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในระดับอุดมศึกษาโดยทำให้แน่ใจว่าเนื้อหาทางการศึกษาแสดงถึงมุมมองทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เครื่องมือแปลที่ขับเคลื่อนด้วย AI ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมเสมือนจริง และซอฟต์แวร์การจดจำเสียงพูดทำให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นเข้าถึงผู้เรียนที่หลากหลายได้ง่ายขึ้น

ตัวอย่าง ระบบ AI กำลังได้รับการพัฒนาเพื่อทำความเข้าใจและเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทำให้แน่ใจว่าชุมชนที่ไม่ได้รับการเป็นตัวแทนจะได้รับการเป็นตัวแทนที่เท่าเทียมกันในพื้นที่ดิจิทัล (The Culture Factor, n.d.)

4. อำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ขับเคลื่อนด้วย AI และเครื่องมือการตัดสินใจที่ชาญฉลาดช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาทางวัฒนธรรม แพลตฟอร์มการมีส่วนร่วมที่ขับเคลื่อนด้วย AI ช่วยให้ชุมชนสามารถร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการรักษาประเพณีทางวัฒนธรรมได้

ตัวอย่าง มีการใช้โมเดลที่ใช้ AI เพื่อเสริมพลังให้กับความคิดริเริ่มที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนโดยให้ข้อมูลเชิงลึกเชิงทำนายสำหรับโครงการทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน (Hsu et al., 2023)

5. การจัดการกับข้อควรพิจารณาทางจริยธรรมในการนำ AI ไปใช้

การใช้ AI ในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการพัฒนาทางวัฒนธรรมต้องให้ความสนใจอย่างรอบคอบต่อข้อกังวลทางจริยธรรม เช่น อคติทางอัลกอริทึม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และการละเมิดทางวัฒนธรรม AI ควรได้รับการพัฒนาและนำไปใช้ด้วยความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมและความโปร่งใสทางจริยธรรม

ดังตัวอย่าง ชุมชนการศึกษาาระดับอุดมศึกษายังคงสำรวจแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการกำกับดูแล AI เพื่อให้แน่ใจว่าแอปพลิเคชัน AI ในการศึกษาทางวัฒนธรรมนั้นยุติธรรม ไม่ลำเอียง และถูกต้องตามจริยธรรม (Robert, 2024)

ภาพที่ 2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากภาพที่ 2 กล่าวว่า การนำ AI ไปใช้ในการจัดการการศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นโดยดำเนินการ ดังนี้

1. การแปลงเป็นดิจิทัลและรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมผ่านเทคนิคการเก็บถาวรขั้นสูง
2. การปรับปรุงการศึกษาทางวัฒนธรรมโดยใช้แบบจำลองการเรียนรู้ส่วนบุคคล • ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยรับรองเนื้อหาการศึกษาที่ครอบคลุม
3. การดึงดูดชุมชนให้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรม
4. การจัดการกับความท้าทายทางจริยธรรมเพื่อให้แน่ใจว่ามีการใช้งาน AI อย่างมีความรับผิดชอบ

แนวทางที่ขับเคลื่อนด้วย AI เหล่านี้ทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถรักษาและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมได้ ทำให้มั่นใจได้ว่าประเพณีท้องถิ่นยังคงมีความเกี่ยวข้องในยุคดิจิทัล

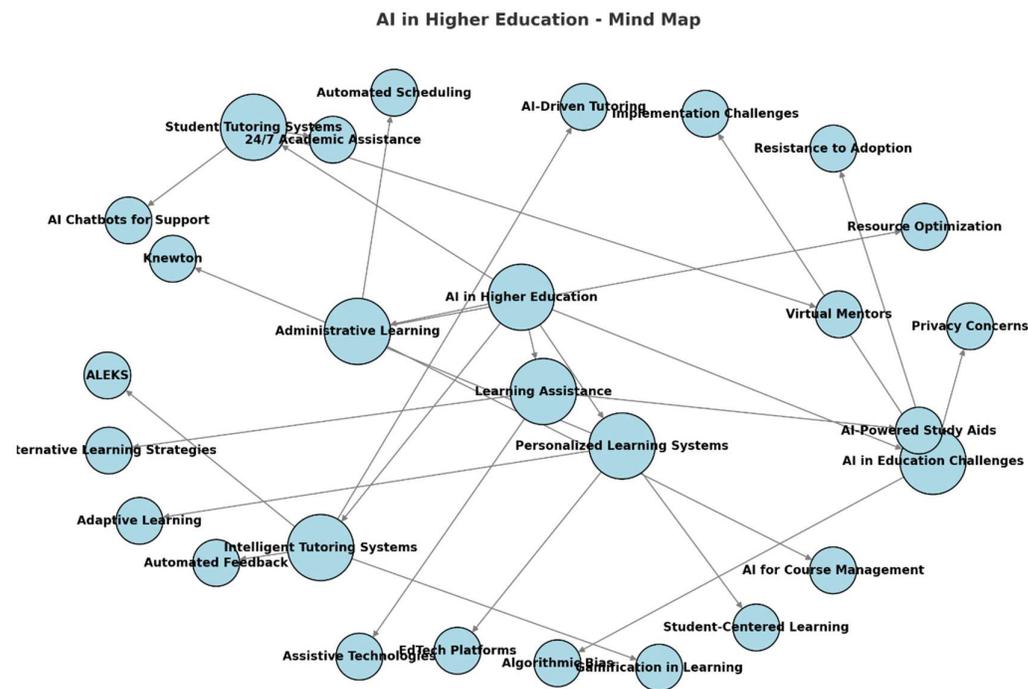
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพการเปลี่ยนแปลงในระบบอุดมศึกษา โดยปฏิวัติกระบวนการสอน การเรียนรู้ และการบริหาร ด้วยการเปิดโอกาสให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคล ปรับปรุงบริการสนับสนุนนักศึกษา และปรับกระบวนการดำเนินการของสถาบันให้มีประสิทธิภาพ AI จึงส่งเสริมการเข้าถึงประสิทธิภาพ และการรวมเข้าด้วยกัน การผสมรวมเครื่องมือ AI เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบปรับตัว ระบบกวดวิชาอัจฉริยะ และการวิเคราะห์เชิงทำนาย ช่วยเพิ่มผลลัพธ์ของนักศึกษาและประสิทธิภาพของสถาบันได้อย่างมาก นอกจากนี้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีเสริมและความจริงเสมือนที่ขับเคลื่อนด้วย AI กำลังปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ทำให้มีส่วนร่วมและดื่มด่ำมากขึ้น

อย่างไรก็ตามเพื่อใช้ประโยชน์จากศักยภาพทั้งหมดของ AI สถาบันอุดมศึกษาต้องใช้แนวทางเชิงกลยุทธ์และรอบคอบ ผู้นำควรเน้นที่การฝัง AI ลงในภารกิจของสถาบัน หลักสูตร และกรอบการทำงานในขณะที่รับรองว่าสอดคล้องกับหลักการทางจริยธรรมและมาตรฐานความเป็นส่วนตัวของข้อมูล โปรแกรมการฝึกอบรมที่ครอบคลุมสำหรับนักการศึกษาและเจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นในการสร้างศักยภาพและลดการต่อต้านการนำ AI มาใช้ สถาบันต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงเครื่องมือ AI อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมีภูมิหลังอย่างไรก็สามารถได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าเหล่านี้ได้ ความร่วมมือกับนักพัฒนาเทคโนโลยี ผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการศึกษาอื่น ๆ จะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างโซลูชัน AI ที่ปรับขนาดได้และมีผลกระทบ

นอกจากนี้วิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องของ AI ในระดับอุดมศึกษาต้องการการวิจัยและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานต้องสำรวจแอปพลิเคชัน AI ที่เกิดขึ้นใหม่ ประเมินผลกระทบในระยะยาว และแก้ไขความท้าทาย เช่น อคติในอัลกอริทึมและปัญหาทางจริยธรรม ความพยายามร่วมกันระหว่างสถาบัน อุตสาหกรรม และรัฐบาลมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนวัตกรรมและส่งเสริมแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน ชุมชนวิชาการสามารถมั่นใจได้ว่า AI ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสนับสนุนความท้าทายระดับโลก เช่น ความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคมอีกด้วย

ภาพที่ 3 บทบาทเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารจัดการอุดมศึกษา

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นบทบาทของ AI ในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาระดับสูง โดยเน้นที่สี่ด้านหลัก ได้แก่ การสอนและการเรียนรู้ หน้าที่การบริหาร ประโยชน์ และความท้าทาย ในการสอนและการเรียนรู้ ระบบที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ส่วนบุคคล (เช่น DreamBox, Knewton) จะปรับให้เข้ากับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน โดยนำเสนอเนื้อหาและข้อเสนอแนะที่ปรับแต่งได้ ระบบกวดวิชาอัจฉริยะ (ITS) เช่น Carnegie Learning และ ALEKS ให้การสนับสนุนเสมือนจริง ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนด้วยความช่วยเหลือแบบเรียลไทม์ การวิเคราะห์การเรียนรู้และการสร้างแบบจำลองเชิงทำนายช่วยให้ผู้สอนสามารถติดตามความคืบหน้าของ

นักเรียน คาดการณ์ความเสี่ยง และปรับแต่งการแทรกแซง ทำให้มั่นใจได้ว่าจะมีแนวทางที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลมากขึ้น ในการปรับปรุงผลลัพธ์ทางการศึกษา

ในขอบเขตของหน้าที่การบริหาร AI จะปรับกระบวนการให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล เครื่องมือให้คะแนนอัตโนมัติ เช่น Gradescope และ Turnitin จะช่วยเร่งการประเมินในขณะที่ยังคงความยุติธรรมและความสม่ำเสมอ การสนับสนุนนักเรียนได้รับการปฏิบัติผ่านแชทบ็อต AI เช่น IBM Watson ซึ่งให้ความช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมงทุกวันสำหรับคำถามทางวิชาการและการบริหาร ช่วยปรับปรุงการเข้าถึงและคุณภาพการบริการ ประโยชน์จากการจัดการทรัพยากรจากเครื่องมือที่ขับเคลื่อนด้วย AI ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดตารางเวลา การกระจายภาระงานของคณาจารย์ และการใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในมหาวิทยาลัย ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานของสถาบันราบรื่นยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของ AI ในระดับอุดมศึกษาค่อนข้างมาก ตั้งแต่การเพิ่มการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงการออกแบบหลักสูตรที่สร้างสรรค์ เครื่องมือช่วยเหลือ เช่น การแปลแบบเรียลไทม์และเทคโนโลยีการแปลงคำพูดเป็นข้อความช่วยจัดอุปสรรคสำหรับนักศึกษาที่มีความทุพพลภาพหรือมีพื้นเพทางภาษาที่หลากหลาย AI ส่งเสริมประสิทธิภาพโดยทำให้การทำงานประจำวันเป็นอัตโนมัติและมอบข้อมูลเชิงลึกที่นำไปปฏิบัติได้ให้กับนักการศึกษา ช่วยให้เราสามารถมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมการสอนที่มีคุณค่าสูงได้ นอกจากนี้ AI ยังสนับสนุนนวัตกรรมหลักสูตรด้วยการวิเคราะห์แนวโน้มของกำลังคนและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ปรับแต่งด้วยเทคโนโลยี เช่น AR/VR อย่างไรก็ตาม ความท้าทาย เช่น ความกังวลทางจริยธรรมเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูล การต่อต้านการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ และอคติทางอัลกอริทึม เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการนำไปใช้อย่างระมัดระวังและการกำกับดูแลที่มั่นคงเพื่อให้แน่ใจว่ามีการบูรณาการ AI อย่างเท่าเทียมและมีจริยธรรมในระบบการศึกษา

2. อภิปรายผล

การศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในระดับอุดมศึกษาให้ข้อมูลเชิงลึกอันมีค่าเกี่ยวกับผลกระทบเชิงปฏิรูปของ AI ต่อการสอน การเรียนรู้ และการบริหาร โดยเน้นย้ำถึงแพลตฟอร์มการเรียนรู้ส่วนบุคคลที่ขับเคลื่อนด้วย AI ระบบการให้คะแนนอัตโนมัติ และการวิเคราะห์เชิงทำนายอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงผลลัพธ์ทางการศึกษา (Huang, 2019) อย่างไรก็ตาม การประเมินเชิงวิพากษ์วิจารณ์เผยให้เห็นพื้นที่ที่ต้องมีการสำรวจเชิงลึกมากขึ้น รวมถึงการประเมินที่เข้มงวดยิ่งขึ้นเกี่ยวกับข้อกังวลด้านจริยธรรม ความท้าทายในการปรับตัวของคณาจารย์ และผลกระทบในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นของ AI ต่อบทบาทของนักการศึกษา การศึกษานี้เน้นที่ประโยชน์ของ AI เป็นหลัก แต่ขาดการอภิปรายที่สมดุลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและผลที่ตามมาโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจบทบาทของ AI ในระบบการศึกษาอย่างครอบคลุม

ข้อจำกัดหลักประการหนึ่งของการศึกษานี้คือการขาดความลึกซึ้งในการหารือเกี่ยวกับข้อกังวลด้านจริยธรรมและปัญหาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล แม้ว่าจะขอยอมรับในประเด็นสั้น ๆ เกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลนักศึกษาและอคติทางอัลกอริทึม แต่ก็ยังไม่สามารถระบุถึงผลกระทบในวงกว้างของการกำกับดูแล AI ในระดับอุดมศึกษาได้อย่างเพียงพอ (Floridi et al., 2018) การพึ่งพาระบบ AI มากขึ้นในการประมวลผลข้อมูลนักศึกษาจำนวนมากอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงที่สำคัญ รวมถึงการละเมิดที่อาจเกิดขึ้น การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในทางที่ผิด และความท้าทายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบการปกป้องข้อมูลระดับโลก เช่น GDPR และ FERPA หากไม่มีกรอบการทำงานที่มั่นคงสำหรับการนำ AI ไปใช้ในทางจริยธรรม สถาบันต่าง ๆ ก็เสี่ยงที่จะทำให้ความไม่เท่าเทียมที่มีอยู่เลวร้ายลงแทนที่จะส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน (Long & Siemens, 2014) การอภิปรายอย่างวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้นเกี่ยวกับการกำกับดูแลและกรอบการกำกับดูแล AI จะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและการนำไปใช้ของการศึกษา

นอกจากนี้ การศึกษายังไม่สามารถตรวจสอบการต่อต้านและความท้าทายในการปรับตัวของคณาจารย์ในการบูรณาการ AI เข้ากับการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีวิจรรย์ญาณ การนำ AI ไปใช้ต้องอาศัยให้ผู้สอนนำแนวทางการสอนแบบใหม่มาใช้ เข้ารับการฝึกอบรมทางเทคนิค และเปลี่ยนจากรูปแบบการสอนแบบเดิมเป็นการสอนที่สนับสนุนด้วย AI (Kezar & Holcombe, 2017) คณาจารย์หลายคนอาจต่อต้านการนำ AI มาใช้เนื่องจากกังวลเกี่ยวกับการเลิกจ้าง การสูญเสียปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในการสอน หรือการขาดความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี การศึกษานี้

ไม่ได้สำรวจว่าสถาบันต่าง ๆ สามารถสนับสนุนคณาจารย์ได้อย่างไรผ่านโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพ กลยุทธ์การบูรณาการ AI แบบร่วมมือกัน หรือแนวนโยบายที่รับรองว่า AI จะเข้ามาเสริมแทนที่จะเข้ามาแทนที่ผู้สอน การแก้ไขข้อกังวลเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบูรณาการ AI เข้ากับการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน

ช่องว่างสำคัญอีกประการหนึ่งในการศึกษานี้คือการเน้นย้ำมากเกินไปเกี่ยวกับผลกระทบเชิงบวกของ AI โดยไม่พูดถึงความแตกต่างที่อาจเกิดขึ้นในการเข้าถึง AI เครื่องมือทางการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วย AI จำเป็นต้องมีการลงทุนทางการเงิน โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และความรู้ด้านดิจิทัลอย่างมาก ซึ่งอาจไม่มีให้เท่าเทียมกันในทุกสถาบันและกลุ่มนักเรียน (Zawacki-Richter et al., 2019) มหาวิทยาลัยในภูมิภาคกำลังพัฒนาหรือสถาบันที่ขาดเงินทุนอาจประสบปัญหาในการนำแบบจำลองการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วย AI มาใช้ ซึ่งจะทำให้ช่องว่างทางดิจิทัลกว้าง ดังนั้น จำเป็นต้องมีการอภิปรายอย่างละเอียดถี่ถ้วนมากขึ้นเกี่ยวกับการเข้าถึง AI ความสามารถในการซื้อ และความเท่าเทียม เพื่อให้แน่ใจว่า AI จะให้ประโยชน์ต่อนักศึกษาทุกคน แทนที่จะทำให้ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่มีอยู่รุนแรงขึ้น

สุดท้าย การศึกษานี้ขาดมุมมองในระยะยาวเกี่ยวกับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของนักศึกษาในระบบการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วย AI แม้ว่า AI จะมีศักยภาพในการทำให้การทำงานด้านการบริหารเป็นระบบอัตโนมัติและทำให้การเรียนรู้เป็นรายบุคคล แต่ผลกระทบต่อบทบาทดั้งเดิมของนักศึกษายังคงไม่ชัดเจน AI อาจเปลี่ยนความรับผิดชอบของนักศึกษาจากการส่งมอบเนื้อหาไปสู่การเป็นที่ปรึกษา การอำนวยความสะดวกในการคิดวิเคราะห์ และการแนะนำนักศึกษา (Long & Siemens, 2014) อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ไม่ได้สำรวจว่า AI อาจกำหนดบทบาทของคณาจารย์ใหม่ ปรับรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู หรือมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางวิชาการที่กว้างขึ้นได้อย่างไร การวิเคราะห์ที่มุ่งเน้นอนาคตโดยพิจารณาว่า AI จะเปลี่ยนแปลงงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และนโยบายของสถาบันได้อย่างไร จะช่วยเพิ่มความลึกและความเกี่ยวข้องของการศึกษา

แม้ว่าการศึกษานี้จะให้ภาพรวมที่มีประโยชน์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ AI ในระดับอุดมศึกษา แต่การศึกษานี้จะได้รับประโยชน์จากการอภิปรายที่สมดุลและวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบทางจริยธรรม ความท้าทายในการปรับตัวของคณาจารย์ ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึง และผลกระทบในระยะยาวต่อบทบาทของนักศึกษา การแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้จะช่วยปรับปรุงการประยุกต์ใช้ของการศึกษาและให้มุมมองที่ครอบคลุมมากขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของ AI ในการกำหนดอนาคตของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

จากการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแอปพลิเคชัน AI ในระดับอุดมศึกษา คำแนะนำเชิงปฏิบัติหลายประการสามารถปรับปรุงการนำไปใช้และลดความท้าทายที่มีอยู่ได้

1.1 พัฒนาการรอบการกำกับดูแล AI ที่มีจริยธรรม โดยสถาบันต่าง ๆ ควรกำหนดนโยบายที่โปร่งใสเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ความปลอดภัย และการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนโดย AI ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น GDPR และ FERPA เพื่อปกป้องข้อมูลนักเรียนจากการใช้งานในทางที่ผิด) คณะกรรมการกำกับดูแล AI ควรกำกับดูแลความยุติธรรมของอัลกอริทึม เพื่อให้แน่ใจว่าแอปพลิเคชัน AI จะไม่ทำให้เกิดอคติ

1.2 ปรับปรุงการฝึกอบรมและการสนับสนุนคณาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้ครูมีความรู้ด้าน AI และทักษะดิจิทัล โครงการฝึกอบรมแบบร่วมมือกันสามารถช่วยให้คณาจารย์บูรณาการเครื่องมือ AI เข้ากับกลยุทธ์ทางการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปัญหาการต่อต้านและข้อกังวลเกี่ยวกับการเลิกจ้างงาน

1.3 รับประกันการเข้าถึง AI และโครงสร้างพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน มหาวิทยาลัยควรลงทุนในเครื่องมือทางการศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วย AI ขณะเดียวกันก็ต้องรับประกันความสามารถในการซื้อและการเข้าถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชากรที่ไม่ได้รับบริการเพียงพอ รัฐบาลและสถาบันต่าง ๆ ควรทำงานร่วมกันเพื่อจัดหาทรัพยากรทางการเงินและเทคโนโลยีเพื่อเชื่อมช่องว่างทางดิจิทัล

1.4 นำแบบจำลองความร่วมมือระหว่างมนุษย์กับ AI มาใช้ โดยแทนที่จะแทนที่นักการศึกษา AI ควรทำหน้าที่เป็นระบบสนับสนุนที่ช่วยเพิ่มการเรียนรู้ส่วนบุคคลและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ควรใช้ AI เพื่อปลดปล่อยคณาจารย์จากงานซ้ำซากจำเจ ช่วยให้พวกเขาสามารถมุ่งเน้นไปที่การเป็นที่ปรึกษา การคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาส่วนบุคคลได้

1.5 ส่งเสริมการประเมินอย่างต่อเนื่องของการนำ AI ไปใช้ โดยสถาบันต่าง ๆ ต้องประเมินผลกระทบของแอปพลิเคชัน AI ต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา ภาระงานของคณาจารย์ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการเป็นประจำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินตามข้อมูล ข้อเสนอแนะของนักศึกษา และการตรวจสอบระบบ AI เป็นระยะเพื่อให้แน่ใจว่ามีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

แม้ว่า AI จะมีศักยภาพมหาศาลในระดับอุดมศึกษา แต่จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขความท้าทายและปรับให้การนำไปใช้งานเหมาะสมที่สุด

2.1 การสำรวจผลกระทบในระยะยาวของ AI ต่อบทบาทของนักการศึกษา การวิจัยควรตรวจสอบว่า AI จะปรับเปลี่ยนความรับผิดชอบของคณาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และกลยุทธ์การสอนในระยะยาวได้อย่างไร ซึ่งรวมถึงการประเมินว่านักการศึกษาสามารถเปลี่ยนจากการนำเสนอเนื้อหาไปสู่บทบาทที่เน้นการให้คำแนะนำมากขึ้นได้อย่างไร

2.2 การตรวจสอบอคติและความเป็นธรรมของ AI ในระดับอุดมศึกษา การศึกษาในอนาคตควรเน้นที่การระบุอคติในอัลกอริทึม AI ที่ใช้ในการรับเข้าเรียน การให้คะแนน และการสนับสนุนนักเรียน การวิจัยควรสำรวจวิธีต่าง ๆ ในการลดอคติจากอัลกอริทึมและสร้างกระบวนการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนโดย AI ที่ครอบคลุมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ด้วย ChatGPT ในการทบทวนวรรณกรรมและใช้ Napkin ในการสร้างภาพไดอะแกรมภาพที่ 2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการอุดมศึกษาในมิติการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น และภาพที่ 3 บทบาทเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารจัดการอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Akinwalere, S. N., & Ivanov, V. (2022). Artificial Intelligence in Higher Education : Challenges and Opportunities. *Border Crossing*, 12(1), 1–15. <https://doi.org/10.33182/bc.v12i1.2015>.
- Floridi, L., Cowls, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., Luetge, C., Madelin, R., Pagallo, U., Rossi, F., Schafer, B., Valcke, P., & Vayena, E. (2018). AI4People - An Ethical Framework for a Good AI Society : Opportunities, Risks, Principles, and Recommendations. *Minds and Machines*, 28(4), 689 – 707. <https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5>.
- Hsu, Y. C., Huang, T. H. 'K.', Verma, H., Mauri, A., Nourbakhsh, I., & Bozzon, A. (2022). Empowering Local Communities Using Artificial Intelligence. *Patterns*, 3(3), 100449. <https://doi.org/10.1016/j.patter.2022.100449>.
- Huang, R., Spector, J. M., & Yang, J. (2019). *Educational Technology : A Primer for the 21st Century*. Springer Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-6643-7>.
- Kezar, A. J., & Holcombe, E. M. (2017). *Shared Leadership in Higher Education : Important Lessons from Research and Practice*. American Council on Education. <https://www.acenet.edu/Documents/Shared-Leadership-in-Higher-Education.pdf>.
- Long, P. D., & Siemens, G. (2014). Penetrating the Fog : Analytics in Learning and Education. *TD Tecnologie Didattiche*, 22(3), 132 - 137. <https://doi.org/10.17471/2499-4324/195>. (In Italiano)

- Marginson, S. (2016). *The Dream Is Over : The Crisis of Clark Kerr's California Idea of Higher Education*. University of California Press. <https://doi.org/10.1525/luminos.17>.
- Patton, S. (2024). *AI Meets Archives : The Future of Machine Learning in Cultural Heritage*. Council on Library and Information Resources. <https://www.clir.org/2024/10/ai-meets-archives-the-future-of-machine-learning-in-cultural-heritage>.
- Robert, J. (2024). *The Future of AI in Higher Education*. <https://www.educause.edu/ecar/research-publications/2024/2024-educause-ai-landscape-study/the-future-of-ai-in-higher-education>.
- Taşkın, M. (2025). Artificial Intelligence in Personalized Education : Enhancing Learning Outcomes Through Adaptive Technologies and Data-Driven Insights. *Human Computer Interaction*, 8(1), 173. <https://doi.org/10.62802/ygye0506>.
- The Culture Factor. (n.d.). *Does Artificial Intelligence Have a Culture Problem?*. <https://news.theculturefactor.com/news/does-artificial-intelligence-have-a-culture-problem>.
- VanLehn, K. (2011). The Relative Effectiveness of Human Tutoring, Intelligent Tutoring Systems, and Other Tutoring Systems. *Educational Psychologist*, 46(4), 197–221. <https://doi.org/10.1080/00461520.2011.611369>.
- Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic Review of Research on Artificial Intelligence Applications in Higher Education - Where are the Educators? *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1), 39. <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0>.

การออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชน
บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
Digital Media Design for the Herbal Medicine and Community Health Wisdom
Learning Center, Ban Sala Din, Maha Sawat Subdistrict, Phutthamonthon District,
Nakhon Pathom Province

พรพิมล ศักดา^{1*} และ วรารัตน์ วัฒนชโนบล²

Pornpimon Sakda^{1*} and Wararat Watthanachanobon²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์¹

นักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์²

Assistant Professor, Dr., Faculty of Architecture and Design,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin¹

Researcher, Institute of Research and Development, Rajamangala University of Technology Rattanakosin²

*Corresponding author, e-mail: pompimol.sak@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ: 1 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ: 30 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ: 7 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน ประเมินความเหมาะสม และประเมินความพึงพอใจสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน มีวิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ ศึกษาบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสำรวจพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์โจทย์การออกแบบ กำหนดองค์ประกอบกราฟิกทางทัศนศิลป์และการออกแบบสร้างแนวคิดการออกแบบ และออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ โดยผู้แทนชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เข้ามามีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และประเมินความเหมาะสม เพื่อการปรับปรุงผลงาน จากนั้นทำการประเมินความพึงพอใจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 115 คน ด้วยการเลือกแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อแปลผลระดับความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบชุดสื่อดิจิทัล ได้ประยุกต์ใช้โทนสีหลักจากอัตลักษณ์ชุมชน คือ สีเขียวบัวหลวง และสีน้ำตาลข้าวตัง และเรือมาต ผลงานออกแบบประกอบด้วย ตราสัญลักษณ์ การ์ตูนคาแรคเตอร์ดีไซน์ ระบบป้าย นิทรรศการ งานตกแต่ง และสื่อการเรียนรู้ โดยผลงานการออกแบบชุดสื่อดิจิทัล มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกด้าน (Mean = 4.77, S.D. = 0.42) และมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด (Mean = 4.64, S.D. = 0.51) ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรเพิ่มเนื้อหาของพืชสมุนไพรที่พบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือนและความเป็นจริงเสริมเข้ามาช่วยเสริมการจำลองการเดินทางชมสวนสมุนไพร หรือการแสดงวิธีการใช้สมุนไพรแบบ 3 มิติ และควรมีคู่มือการบำรุงรักษาศูนย์การเรียนรู้ เพื่อช่วยทำให้ให้ชุมชนสามารถดูแลรักษาและซ่อมแซมเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: สื่อดิจิทัล, ศูนย์การเรียนรู้, บ้านศาลาดิน

Abstract

This article aims to study and design digital media for the Herbal Medicine and Community Health Wisdom Learning Center, to evaluate its appropriateness, and to assess user satisfaction with the digital media developed for the learning center through a mixed-method research approach. The

research methodology encompassed studying the context and identity of the area through document analysis, interviews, and site surveys to formulate design challenges. This process involved establishing visual art graphic elements and design principles, developing design concepts, and creating digital media for the learning center. A participatory approach was implemented, wherein five community representatives and experts contributed their insights and recommendations while evaluating the appropriateness of the designs to facilitate improvements. Subsequently, satisfaction assessment was conducted using questionnaires to collect data from 115 respondents selected through accidental sampling. The data was analyzed using mean and standard deviation (S.D.) to interpret satisfaction levels. The research findings revealed that the digital media design incorporated primary color schemes derived from the community's identity, specifically Lotus Green (Bua Luang) and the brown tones reminiscent of Rice Crackers and local boat (Ruae Mart). The design portfolio encompassed logo creation, character design, signage systems, exhibitions, decorative elements, and learning materials. The digital media package design demonstrated exceptional appropriateness across all dimensions (Mean=4.77, S.D.=0.42) and achieved the highest level of satisfaction (Mean=4.64, S.D.=0.51). Additional recommendations suggested expanding content to include commonly found medicinal herbs in daily life, incorporating VR and AR technologies to enhance virtual herb garden tours or to demonstrate three-dimensional herbal applications, and developing a maintenance manual to empower the community in performing basic upkeep and repairs independently.

Keywords: Digital Media, Learning Center, Ban Saladin

บทนำ

ชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางแพ จังหวัดนครปฐม มีการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรเพื่อการดูแลสุขภาพเบื้องต้นสืบต่อกันมา มีการปลูกเพื่อใช้ประโยชน์ภายในครัวเรือนเพื่อเป็นอาหารเป็นหลัก แต่ยังไม่ได้มีการนำมาใช้ด้านอื่น ๆ เพราะขาดองค์ความรู้ และความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนในชุมชนรู้จักพืชสมุนไพรน้อยมากและแทบจะไม่รู้จัก ทั้งที่พืชสมุนไพรเหล่านั้นอยู่ใกล้ตัว ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงบ้านศาลาดิน และชาวบ้านบ้านศาลาดิน จึงมีแนวคิดร่วมกันในการจะพัฒนาและปรับปรุงศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงบ้านศาลาดิน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านสมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชน เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้การพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญาด้านสุขภาพและพืชสมุนไพร และเพื่อเป็นสถานที่เรียนรู้วิธีการปลูก วิธีการนำไปใช้ประโยชน์ เก็บรวบรวม และอนุรักษ์พืชสมุนไพรของชุมชน เป็นต้น เพื่อจะช่วยเหลือกระตุ้นให้คนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนวิถีชีวิตหันมาปลูกพืชสมุนไพรไว้กินเอง ทำให้สุขภาพคนในชุมชนดีขึ้น และมีรายได้เพิ่มเติมจากการขายพืชสมุนไพร

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ร่วมกันวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดินขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนดังกล่าว ผ่านการนำเสนอองค์ความรู้ในรูปแบบสื่อดิจิทัลที่ทันสมัย ที่เป็นการบันทึกและเผยแพร่ความรู้ให้คงอยู่และเข้าถึงได้ง่าย สามารถนำเสนอข้อมูลที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น ภาพ วิดีโอ และสื่อโต้ตอบ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งหลังจากการออกแบบจะมีการประเมินความเหมาะสมของสื่อดิจิทัลดังกล่าว เพื่อช่วยสร้างความมั่นใจว่าสื่อที่ออกแบบมานั้นตรงกับความต้องการและบริบทของชุมชน รวมทั้งมีการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของสื่อเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด จะมีส่วนช่วยให้คนในชุมชน และผู้มาเรียนรู้ สามารถดูแลสุขภาพตนเองในเบื้องต้นได้ เป็นการลดรายจ่ายในการดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาล นอกจากนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างอาชีพและรายได้จากการเพาะปลูกพืชสมุนไพร รวมทั้งการต่อยอดมูลค่าเพิ่มให้กับพืชสมุนไพรผ่านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร ช่วยให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้และภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้และภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดด้านอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ชุมชน

อัตลักษณ์ เป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่แสดงความเป็นตัวตน ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบทของสังคมและเวลา (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2550) อัตลักษณ์ชุมชนมีความเป็นพลวัต เป็นไปตามกลไกของวัฒนธรรมในบริบทพื้นที่ที่มีความเฉพาะตัว เช่น คำขวัญประจำจังหวัด ประเพณี วัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน การแต่งกาย เป็นต้น การปรับตัวต่อปัจจัยภายนอก และกระบวนการสืบทอด ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (พิรยา บุญประสงค์, 2562; นุพงษ์ กองพิมพ์, 2563; สุพัตรา คำแหง และคณะ, 2561) ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชน ควรพิจารณาองค์ประกอบร่วม ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ระบบกิจกรรมบนพื้นที่ และสัญลักษณ์ของสถานที่ ที่เป็นตัวแทนอธิบายลักษณะของสถานที่ได้ถูกต้อง เมื่อมีการอ้างอิงถึงสถานที่นั้น ๆ (ศิริลักษณ์ เมฆอ่อน และ มนสิชา เพชรานนท์, 2556)

2. แนวคิดด้านแหล่งเรียนรู้ชุมชน

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง สถานที่ พื้นที่กายภาพ และพื้นที่เสมือนจริง ที่รวมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ ความรู้ ประวัติศาสตร์ อารยธรรม ภูมิปัญญา ปรากฏชาวบ้าน บุคคล และประสบการณ์ต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้น ผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลาตามอัธยาศัย ต่อเนื่องตลอดชีวิต (ชไมพร ดิสถาพร และคณะ, 2564) แหล่งการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ มีแหล่งที่มาของความรู้และเนื้อหาความรู้ มีผู้ให้ข้อมูล/ ผู้ถ่ายทอดที่เชี่ยวชาญ มีวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสถานที่เรียนรู้จริง (วรพงศ์ ผูกภู, 2563) เป้าหมายของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน คือ การเป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่ช่วยเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน และเป็นแหล่งบริการชุมชนในด้านต่าง ๆ (สุภูมิ วรวิทย์พินิต และคณะ, 2560)

3. ทฤษฎีด้านทัศนศิลป์และการออกแบบสื่อดิจิทัล

ทฤษฎีทัศนศิลป์และการออกแบบ เป็นการนำทัศนธาตุพื้นฐาน 7 ประการ ได้แก่ จุด เส้น น้ำหนัก พื้น ที่ว่าง รูปร่างและรูปทรง สี และลักษณะพื้นผิว มารวมเข้าด้วยกันโดยการจัดระเบียบส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ให้ประสานกลมกลืนกันในการสร้างสรรค์งานศิลปะและการออกแบบ โดยการนำมาใช้สร้างสรรค์งานขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน จุดมุ่งหมายของงาน ทักษะ ประสบการณ์ ตลอดจนความพอใจของผู้สร้างสรรค์ผลงาน (พรพิมล คักดา, 2561) องค์ประกอบในการสร้างงานศิลปะและการออกแบบที่สำคัญประกอบด้วย การซ้ำ จังหวะ ความกลมกลืน การตัดกัน ความสมดุล เอกภาพ และจุดเด่นและการเน้น ซึ่งช่วยสร้างความน่าสนใจและความเป็นระเบียบในงานออกแบบ สำหรับสื่อดิจิทัลแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก คือ สื่อดิจิทัลเพื่อการนำเสนอ มุ่งเน้นการสร้างความตื่นตาตื่นใจ น่าสนใจ น่าติดตามและถ่ายทอดผ่านประสาทสัมผัสที่หลากหลายผ่านตัวอักษร ภาพและเสียง และสื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ มุ่งเน้นให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบสื่อสารกับสื่อได้โดยตรงผ่านโปรแกรมมัลติมีเดียที่มีลักษณะของสื่อหลายมิติ โดยมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ ตัวอักษร รูปภาพและกราฟิก แอนิเมชัน เสียง และวิดีโอ (สุริยะ ฉายะเจริญ, 2557; พรศพล เจริณาเทพ, 2565)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัชรียา ขลากระโทก (2565) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านหนองบัวโคก อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบอัตลักษณ์องค์กรของพิพิธภัณฑ์ จากการศึกษาประวัติความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และทฤษฎีหลักการออกแบบ และทำการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร สีประจำพิพิธภัณฑ์ ตราสัญลักษณ์ แผ่นผัง ระบบป้าย โทนสี LOGO พิพิธภัณฑ์ LOGO แก้วกาแฟ และ

นามบัตร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสื่อสารอัตลักษณ์องค์กรที่มีเอกภาพเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายและช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะให้ทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่จะช่วยส่งผลต่อการท่องเที่ยวในอนาคต

อาวิน อินทร์ชัย (2564) ได้ศึกษา เรื่อง โครงการออกแบบอัตลักษณ์เพื่อสร้างมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดน้ำยะกัง อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานออกแบบที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนและสร้างมูลค่าให้แหล่งท่องเที่ยว ทำการศึกษาบริบทพื้นที่และความต้องการของชุมชน และนำมาออกแบบตราสัญลักษณ์ มาสคอต บรรจุภัณฑ์ และปรับภูมิทัศน์โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ผลการศึกษารูปได้ว่า ตราสัญลักษณ์และผลิตภัณฑ์ผ้าสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน นำไปต่อยอดได้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

ดังนั้นสรุปได้ว่า ในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชนจากลักษณะทางกายภาพ ระบบกิจกรรม และสัญลักษณ์ของสถานที่ เพื่อนำข้อมูลไปทำการออกแบบสื่อดิจิทัล ควรคำนึงถึงหลักการทางทัศนศิลป์ และองค์ประกอบของสื่อดิจิทัล ร่วมกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่มีองค์ประกอบ คือ มีแหล่งที่มาของความรู้และเนื้อหาความรู้ มีผู้ให้ข้อมูล/ ผู้ถ่ายทอดที่เชี่ยวชาญ มีวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสถานที่เรียนรู้จริง เพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประชากร และตัวอย่าง

1.1 ขั้นการศึกษา และออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ที่จะเป็นวิทยากรประจำกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาชุมชน จำนวน 30 คน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนนี้จะถูกนำไปใช้ในการออกแบบและพัฒนาสื่อดิจิทัลในขั้นตอนต่อไป

1.2 ขั้นการประเมินความเหมาะสมสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นสำหรับศูนย์การเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลหลักใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและการออกแบบกราฟิก จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านหรือสมาชิกในชุมชนที่ได้รับการแนะนำว่าสามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน 2 คน

1.3 ขั้นการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียน หรือนักศึกษา หรือบุคคลทั่วไปที่มาท่องเที่ยว หรือมาทำกิจกรรม ณ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

2. ตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่มาท่องเที่ยวหรือร่วมทำกิจกรรม ณ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงบ้านศาลาดิน จำนวน 115 คน ได้จากการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในช่วงกำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 1 เดือน และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แบบประเมินความเหมาะสมสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเหมาะสมชุดสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน ใช้เกณฑ์การวัดระดับความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้ มากที่สุด มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5 มาก มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4 ปานกลาง มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3 น้อย มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2 และน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น เป็นคำถามแบบปลายเปิด

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้และภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านประชากร เป็นคำถามปลายปิดที่มีคำตอบแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะการเข้าเยี่ยมชม และวัตถุประสงค์การเข้าเยี่ยมชม

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจ ใช้เกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้ มากที่สุด มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5 มาก มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4 ปานกลาง มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3 น้อย มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2 และน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น เป็นคำถามแบบปลายเปิด

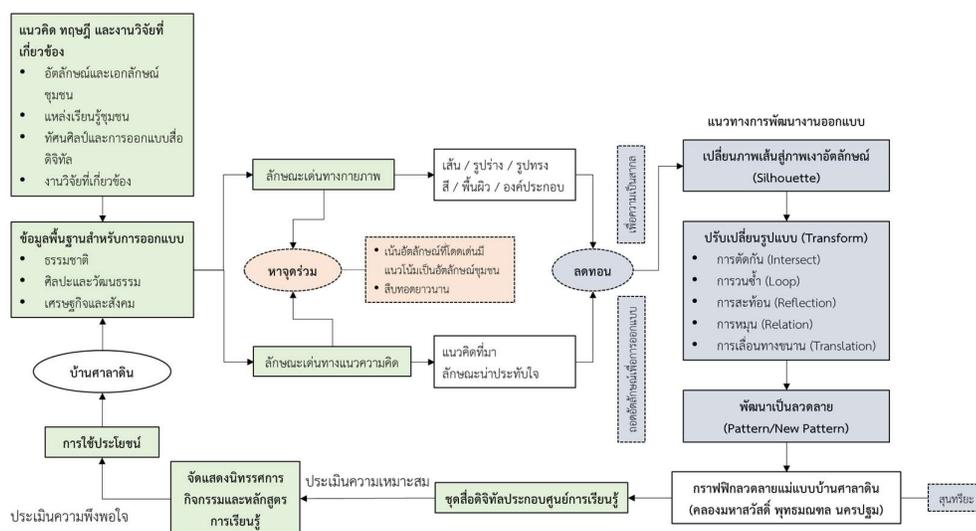
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ด้านภูมิปัญญาสุขภาพของชุมชน บ้านศาลาดิน ร่วมกับการประชุมสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และทวนสอบความถูกต้องของข้อมูล รวมทั้งร่วมกันวางแผนกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 สืบหาพื้นที่เพื่อบันทึกภาพพืชสมุนไพรและบริบทชุมชน วิเคราะห์และจัดทำข้อมูลสมุนไพร และสูตรหรือตำรับสมุนไพร ด้วยเทคโนโลยี QR Code และ AR (Augmented Reality) เพื่อช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและน่าสนใจขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการเผยแพร่ข้อมูล ร่วมกับการทดลองจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.3 ประชุมสนทนากลุ่มเพื่อเลือกประเภทสื่อดิจิทัลที่เหมาะสม และวางแผนการสร้างสื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์โจทย์การออกแบบและศึกษากรณีตัวอย่าง เพื่อให้ได้แนวความคิดการออกแบบที่มีประสิทธิภาพ และจัดทำแบบร่างสื่อรูปแบบ 2 มิติและ 3 มิติ เพื่อแสดงภาพรวมของสื่อและทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ก่อนการพัฒนาจริง

3.4 ประเมินความเหมาะสม และความพึงพอใจของสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบว่าสื่อที่พัฒนาขึ้นนั้นตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ผลการประเมินจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาสื่อให้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ การแปลผลใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563 : 74) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

สำหรับแบบร่างชุดสื่อดิจิทัลที่มีความเหมาะสม จะมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน น้อยกว่า 1.00 และรูปแบบมีค่าเฉลี่ยสูงสุดจะถูกนำไปพัฒนางานต้นแบบ (Prototype) และผลงานจริง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจ ปัจจัยด้านประชากร ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) การแปลผลระดับความพึงพอใจใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563 : 74) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลบริบทพื้นที่และอัตลักษณ์ชุมชนบ้านศาลาดิน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

บ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนที่มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาแบบพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านการสร้างรายได้ การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น และได้รับการยกย่องให้เป็นจุดท่องเที่ยววิถีชุมชนที่สำคัญของจังหวัดนครปฐม เมื่อปี พ.ศ. 2550 ชุมชนได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards 2007) จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และ ปี พ.ศ. 2560 ได้รับเลือกเป็นชุมชนนำร่องในโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industry Village) หรือ หมู่บ้าน CIV ของกระทรวงอุตสาหกรรม ด้วยจุดเด่นของวิถีของชุมชนริมน้ำที่นักท่องเที่ยวสามารถมาเยี่ยมชม พร้อมกิจกรรมที่ให้ความรู้ได้ตลอดทั้งปี มีกิจกรรมการล่องเรือชมสวนเลียบบคลองมหาสวัสดิ์ ชมวิถีชีวิตชุมชนริมคลอง นาข้าว นาบัว สวนกล้วยไม้ เลือกซื้อสินค้า OTOP และ สินค้าแปรรูปทางการเกษตร (ธัญพืช ฝรั่งคัสชัวร์, 2565 : 30 - 31) จึงกล่าวได้ว่า เป็นตำบลที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเชิงประวัติศาสตร์ มีประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น จากลักษณะดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาบริบทของพื้นที่ด้านสภาพธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อหาจุดร่วมและตีความหมายเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน คือ บัวหลวง เรือมาต ข้าวตัง และวิถีสายน้ำ

ภาพที่ 2 บริบทของพื้นที่ด้านสภาพธรรมชาติ และโทนสีจากอัตลักษณ์ (บัวหลวง)

ภาพที่ 3 บริบทของพื้นที่ด้านเศรษฐกิจ และโทนสีจากอัตลักษณ์ (ข้าวตัง)

ภาพที่ 4 บริบทของพื้นที่ด้านสังคม และโทนสีจากอัตลักษณ์ (วิถีสายน้ำ)

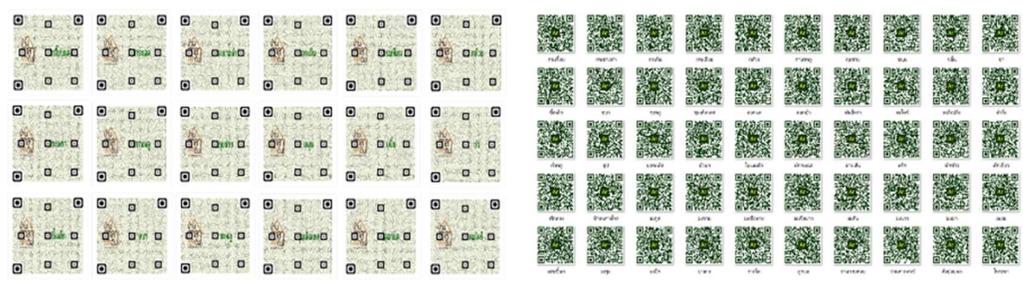
ภาพที่ 5 บริบทของพื้นที่ด้านศิลปะและวัฒนธรรม และโทนสีจากอัตลักษณ์ (เรือมาด)

จากนั้นจึงได้นำอัตลักษณ์ของชุมชน มาสร้างลวดลายตามทฤษฎีทesselเลชัน (Tessellations) เพื่อใช้ประยุกต์ในงานออกแบบ ได้แก่ การสะท้อน (Reflection) การเลื่อนขนาน (Translation) การหมุน (Rotation) การสะท้อนแบบเลื่อน (Glide-reflection) และการผสมผสานเพื่อให้เกิดลวดลายใหม่

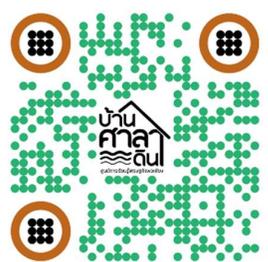
ภาพที่ 6 ตัวอย่างการนำอัตลักษณ์ของชุมชนมาทำให้เกิดลวดลายตามแนวทางทฤษฎีเซต

2. สื่อดิจิทัลประกอบการเรียนรู้ชุมชนโพธิ์และภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน ประกอบด้วยฐานข้อมูลพืชสมุนไพร ที่นำเสนอด้วยเทคโนโลยี QR CODE เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม AR และ สื่ออินโฟกราฟิกภาพนิ่ง

เทคโนโลยี QR CODE

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม AR

สื่ออินโฟกราฟิก

ภาพที่ 7 ตัวอย่างฐานข้อมูลพืชสมุนไพรของชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 8 แบบร่างชุดสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้และภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม จำแนกตามด้านการสื่อความหมาย ด้านการออกแบบ และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้

ด้าน	รูปแบบที่ 1			รูปแบบที่ 2			รูปแบบที่ 3		
	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล	Mean	S.D.	แปลผล
การสื่อความหมาย	4.70	0.48	มากที่สุด	4.10	0.32	มาก	4.80	0.42	มากที่สุด
การออกแบบ	4.78	0.41	มากที่สุด	3.88	0.61	มาก	4.43	0.58	มากที่สุด
การส่งเสริมการเรียนรู้	4.60	0.52	มากที่สุด	3.80	0.79	มาก	4.80	0.42	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.77	0.42	มากที่สุด	3.89	0.60	มาก	4.48	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดสื่อดิจิทัลในรูปแบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมระดับมากที่สุด (Mean = 4.77, S.D.= 0.42) รองลงมาเป็นรูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมระดับมากที่สุด (Mean = 4.48,

S.D.= 0.58) และรูปแบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมระดับมาก (Mean = 3.89, S.D.= 0.60) จึงได้เลือกการออกแบบในรูปแบบที่ 1 มาพัฒนาต่อยอดเป็นผลงานจริง เนื่องจากเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ สำหรับแบบร่างรูปแบบชุดสื่อที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน น้อยกว่า 1.00 และมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินสูงสุดจะถูกนำไปพัฒนางานต้นแบบ (Prototype) และผลงานจริง ผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการสื่อความหมายอัตลักษณ์ มีความเห็นว่า รูปร่าง รูปทรง การใช้สี และโทนสีที่ใช้ในการออกแบบ สามารถสื่อความถึงชุมชนบ้านศาลาดินได้อย่างชัดเจน ด้านการออกแบบ มีความเห็นว่า ระบบป้าย สัญลักษณ์ และโปสเตอร์ มีการออกแบบที่คำนึงถึงความสวยงามและประโยชน์ใช้สอย นอกจากนี้ การออกแบบแผนผัง การแบ่งพื้นที่ในศูนย์การเรียนรู้ การออกแบบระบบสัญญาณ และส่วนงานตกแต่งประกอบนิทรรศการ แสดงให้เห็นภาพการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ มีความเห็นว่า สื่อดิจิทัลที่ออกแบบและพัฒนาขึ้น สามารถใช้ในการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้

2.3 ผลประเมินความพึงพอใจสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้และภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน

1. จัดแสดงนิทรรศการ และทดลองกิจกรรมฐานการเรียนรู้

ภาพที่ 9 นิทรรศการสำหรับศูนย์การเรียนรู้ และทดลองกิจกรรมฐานการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาปัจจัยด้านประชากร พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.74 ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.57 ส่วนระดับการศึกษา เป็นระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.04 ตัวอย่างทั้งหมดมีลักษณะการเข้าเยี่ยมชมในรูปแบบหมู่คณะ และเป็นผู้ที่ไม่เคยเข้ามาเยี่ยมชมศูนย์ฯ มาก่อน โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์คือ การมาท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 56.52 และการศึกษาประกอบรายงาน/ การเรียน คิดเป็นร้อยละ 43.48

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์เรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน แสดงดังตาราง

ตารางที่ 2 จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน

รายการการประเมิน	ความพึงพอใจ					Mean	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ด้านการสื่อความหมาย								
1. รูปร่าง รูปทรง การใช้สี และโทนสีของสื่อดิจิทัลที่ใช้สำหรับศูนย์การเรียนรู้ สามารถสื่อความถึงอัตลักษณ์พื้นที่ได้อย่างชัดเจน	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความพึงพอใจ					Mean	S.D.	การแปลผล	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
2. งานตกแต่งประกอบนิทรรศการ สามารถบอกเล่าเรื่องราวให้ข้อมูลเกี่ยวกับพืชสมุนไพรและอัตลักษณ์ของพื้นที่ ได้อย่างชัดเจน	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
3. ระบบป้ายและสัญลักษณ์ สามารถบอกเล่าเรื่องราวพืชสมุนไพร และอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
						รวมเฉลี่ย	4.66	0.67	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ									
4. แผนผังศูนย์การเรียนรู้ สามารถให้รายละเอียดได้ชัดเจน	70 (60.87)	36 (31.30)	9 (7.83)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.53	0.64	มากที่สุด	
5. ระบบสื่อในศูนย์การเรียนรู้ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด	
6. ส่วนงานตกแต่งประกอบนิทรรศการ มีเอกลักษณ์เฉพาะ และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
7. รูปแบบและการใช้สีในงานตกแต่งประกอบนิทรรศการ มีความเหมาะสม	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด	
8. รูปแบบระบบป้าย มีความเหมาะสม	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
9. ตัวอักษรบนระบบป้ายมีความเหมาะสม สามารถมองเห็นได้ชัดเจน	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
10. ภาพรวมของระบบป้ายสามารถสื่อความหมายที่แสดงอัตลักษณ์ของพื้นที่	70 (60.87)	36 (31.30)	9 (7.83)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.53	0.64	มากที่สุด	
11. สัญลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ มีความเหมาะสม กับบริบทของชุมชน	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
12. ภาพรวมของสัญลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ สามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์ของพื้นที่	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
13. แผ่นพับ มีความงามด้านรูปแบบ และการใช้สี	70 (60.87)	36 (31.30)	9 (7.83)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.53	0.64	มากที่สุด	
14. ตัวอักษรบนแผ่นพับ มีขนาดที่เหมาะสม สามารถอ่านได้ชัดเจน	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
15. ภาพรวมของแผ่นพับสามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์พื้นที่	115 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	5.00	0.00	มากที่สุด	
16. รูปแบบของโปสเตอร์มีความสวยงามเหมาะสม มีขนาดที่เหมาะสม	70 (60.87)	36 (31.30)	9 (7.83)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.53	0.64	มากที่สุด	
17. ตัวอักษรบนโปสเตอร์ มีขนาดที่เหมาะสม สามารถอ่านได้ชัดเจน	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
18. ภาพรวมของโปสเตอร์สามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์พื้นที่	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความพึงพอใจ					Mean	S.D.	การแปลผล	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
19. คู่มือนำชมศูนย์การเรียนรู้ ขนาดที่เหมาะสม มีความสวยงาม	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด	
20. คู่มือนำชมศูนย์การเรียนรู้ สามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์ของพื้นที่	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
						รวมเฉลี่ย	4.64	0.52	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้									
21. สื่อดิจิทัลส่งเสริมการเรียนรู้ที่ออกแบบและพัฒนาขึ้น สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้จริง	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด	
22. รูปแบบการออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ จะสามารถทำให้ผู้เข้าชมศูนย์การเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวพืชสมุนไพร และอัตลักษณ์ของพื้นที่ได้เหมาะสม	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด	
23. ท่านคิดว่า ศูนย์การเรียนรู้ ที่ได้รับการพัฒนาในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจได้ในระดับใด	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด	
24. ท่านได้รับความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ ที่ได้รับการพัฒนาในครั้งนี้ในระดับใด	87 (75.65)	28 (24.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.76	0.43	มากที่สุด	
25. รูปแบบการออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับศูนย์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ ในระดับใด	71 (61.74)	44 (38.26)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.62	0.49	มากที่สุด	
						รวมเฉลี่ย	4.63	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านการสื่อความหมายมีภาพรวมของความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (Mean = 4.66, S.D.= 0.67) รองลงมาเป็นด้านการออกแบบ (Mean = 4.64, S.D.= 0.52) และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ (Mean = 4.63, S.D.= 0.52)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาและออกแบบสื่อดิจิทัลได้นำแนวคิดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านศาลาดินมาเป็นฐานในการพัฒนา โดยใช้โทนสีที่สะท้อนอัตลักษณ์สำคัญของชุมชน ได้แก่ สีเขียวบัวหลวงและสีน้ำตาลเรือมาต ซึ่งสอดคล้องกับจุดร่วมของความซ้ำของสีที่พบจากการถ่ายภาพตามบริบทพื้นที่ทั้งด้านสภาพธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะและวัฒนธรรม โดยสื่อดิจิทัลที่ออกแบบได้ถ่ายทอดอัตลักษณ์สำคัญของชุมชน คือ บัวหลวง เรือมาต ข้าวตัง และวิถีสายน้ำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบ้านศาลาดิน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของสื่อดิจิทัลรูปแบบที่ 1 พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการออกแบบมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (Mean = 4.78, S.D. = 0.41) รองลงมาคือด้านการสื่อความหมาย (Mean = 4.70, S.D. = 0.48) และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ (Mean = 4.60, S.D. = 0.52) แสดงให้เห็นถึงความ

สมบูรณ์และครบถ้วนของสื่อดิจิทัล ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของศูนย์การเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุม และการที่สื่อดิจิทัลมีประสิทธิภาพในทุกด้าน ทำให้มั่นใจได้ว่าสื่อดิจิทัลจะสามารถนำไปใช้งานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงได้เลือกสื่อดิจิทัลรูปแบบที่ 1 เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นผลงานจริงสำหรับจัดแสดงในศูนย์การเรียนรู้

3. การประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าชมศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.74) และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 53.04) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว (ร้อยละ 56.52) และการศึกษาประกอบรายงาน/ การเรียน (ร้อยละ 43.48) พบว่า ผู้เข้าชมมีความพึงพอใจต่อสื่อดิจิทัลในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการสื่อความหมายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 4.66, S.D. = 0.67) รองลงมาคือด้านการออกแบบ (Mean = 4.64, S.D. = 0.52) และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ (Mean = 4.63, S.D. = 0.52) สะท้อนให้เห็นว่าสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้และมีประสิทธิภาพในการสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างชัดเจน

2. อภิปรายผล

การวิจัยนี้ได้ให้ความสำคัญกับการตีความเชิงคุณค่าของอัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งสะท้อนผ่านการสื่อความหมาย การจดจำ และการรับรู้ของคนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุพงษ์ กองกิมพ์ (2563) ที่อธิบายว่าอัตลักษณ์มีความหลากหลายในการตีความ โดยเฉพาะในมิติเชิงคุณค่าที่อาจไม่เป็นสากล แต่เป็นการสร้างตัวตนจากความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีพลวัตอยู่ตลอดเวลา อัตลักษณ์จึงมีความเฉพาะตัวตามบริบทพื้นที่ เช่น คำขวัญประจำจังหวัด ประเพณี วัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน และการแต่งกาย ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ อัตลักษณ์ชุมชนบ้านศาลาดินมีลักษณะผสมผสานหลายองค์ประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ พุทธิธานันต์ (2559) ที่พบว่าอัตลักษณ์เฉพาะทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่มีความคาบเกี่ยวร่วมกัน ไม่สามารถระบุด้วยอัตลักษณ์โดดเด่นเพียงหนึ่งเดียว แต่เกิดจากการผสมผสานความโดดเด่นทางวัฒนธรรมหลายส่วนที่หลอมรวมเป็นเรื่องราวเฉพาะของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งเอื้อต่อการสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบเฉพาะพื้นที่ได้หลากหลายมากขึ้นภายใต้กรอบแนวความคิดและทิศทางการออกแบบเดียวกัน

สำหรับผลการประเมินความเหมาะสมของผลงานออกแบบสื่อดิจิทัลที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์วรุตม์ อินตสนัย และคณะ (2564) ที่ศึกษาการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยมีแรงบันดาลใจจากวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ของการแสดงพื้นบ้านที่ปรากฏในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งพบว่าการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมส่งผลให้ได้ผลประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.58) ดังนั้นการนำอัตลักษณ์ชุมชนบ้านศาลาดินมาใช้ในการออกแบบชุดสื่อที่จะใช้นำเสนอข้อมูลของชุมชนในรูปแบบดิจิทัล จะช่วยถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในรูปแบบที่น่าสนใจ แสดงให้เห็นถึงความงดงามของสถานที่ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตในชุมชนได้อย่างครบถ้วน และชุมชนสามารถนำสื่อชุดนี้ไปเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนบ้านศาลาดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการจัดทำจำลองการเดินทางชมสวนสมุนไพร หรือ การแสดงวิถีการใช้สมุนไพรแบบ 3 มิติ ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (AR) เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และสร้างความประทับใจในการเรียนรู้

1.2 ควรมีการจัดทำคู่มือการบำรุง รักษา ศูนย์การเรียนรู้ และสื่อดิจิทัล เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ในการดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซม เบื้องต้นได้ด้วยตนเอง

1.3 ควรมีการขยายเครือข่าย หรือทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ มีมาตรฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ เพื่อวางแผนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เข้าถึงผู้คนทุกช่วงวัย

2.2 ควรศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.3 ควรมีการพัฒนาสื่อดิจิทัลที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบสื่อดิจิทัลอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไพรและภูมิปัญญาสุขภาพชุมชนบ้านศาลาดิน ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม ได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับโครงการวิจัย มูลฐาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2566 และขอขอบคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ สถาบันวิจัยและพัฒนา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชไมพร ดิสภาพ, สุมลนิตย์ เกิดหนูวงศ์, กัมปนาท บริบูรณ์, มิ่งขวัญ คงเจริญ, และ ชนนภรณ์ อารีกุล. (2564). *การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้*. เอกสารประกอบการสอน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฌฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มคุณป้า ชุมชนบ้านศาลาดิน นครปฐม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(2), 29 – 44.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 18). เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นุพงษ์ กองพิมพ์. (2563). *ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านชาว อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. PSU Knowledge Bank. <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/17689>.
- พรพิมล คักดา. (2561). *องค์ประกอบศิลป์*. เอกสารประกอบการสอน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- พรรคพล เจริณาเทพ. (2565). *เทคโนโลยีการสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล*. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. <https://library.wu.ac.th/km/เทคโนโลยีการสร้างสรรค์>.
- พีรยา บุญประสงค์. (2562). อัตลักษณ์ของถิ่นที่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยของอาคารเก่าในเขตเมืองเก่า. *Journal of Architectural/Planning Research and Studies*, 16(2), 31 – 48. <https://doi.org/10.56261/jars.v16i2.175256>.
- วงศ์วรุตม์ อินตะนัย, พีรพงษ์ พันธะศรี, และ บัญชา จุลกุล. (2564). การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีแรงบันดาลใจจากวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ของการแสดงพื้นบ้านที่ปรากฏในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์*, 8(1), 124 – 140.
- วรพงศ์ ผูกภู. (2563). *องค์ประกอบการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้*. อาร์แอนด์ดี ครีเอชัน. <https://www.randdcreation.com/content/2992>.
- วัชรียา ชลากระโทก. (2565). โครงการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านหนองบัวโคก อ.ลำปลายมาศ จ. บุรีรัมย์. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศิริลักษณ์ เมฆอ่อน และ มนสิชา เพชรานนท์. (2556). ผลกระทบการท่องเที่ยวต่ออัตลักษณ์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวอัมพวา. *วารสารสิ่งแวดลอมสรรค์สร้างวิจัย*, 12(2), 1 – 19.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). *อัตลักษณ์*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=อัตลักษณ์-๑๖-มิถุนายน-๒๕>.

- สิริลักษณ์ พฤทธิอนันต์. (2559). *การออกแบบอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวออนูภูมิภาคลุ่มน้ำโขงไทยอย่างยั่งยืน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakom University Repository. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/14439>
- สุพัตรา คำแหง, จิราภรณ์ ถมแก้ว, หยาดพิรุฬห์ พิทักษ์ศึกษานนท์, อมรรัตน์ ธนาวุฒิ, และ นาริยา แข็งแรง. (2561). การสร้างผู้ประกอบการใหม่ภายใต้อัตลักษณ์ชุมชน. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 2(2), 121 - 130.
- สุริยะ ฉายะเจริญ. (2557). (พื้นฐานของ) “สื่อ” ดิจิทัล. https://jumpsuri.blogspot.com/2014/02/blog-post_8390.html.
- สุภูมิ วรวิทย์พิณิต, วรณวีร์ บุญคุ้ม, และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakom University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 10(2), 1657 - 1674.
- อาวิน อินทร์ซี่. (2564). โครงการออกแบบอัตลักษณ์เพื่อสร้างมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนตลาดน้ำยะกังอำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส. *The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, 1(2), 1 - 17.

Cultural Humility and Its Role in EFL Learners' Language Development and Intercultural Competence Skills

Hatsadin Samanchit¹, Butsayamas Srinam¹, Ranchana Sakhonram¹, Supit Pongsiri²,
and Chaleomkiet Yenphech^{3*}

English Program Student, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University¹

Ph.D. in Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University²

Lecturer, English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University³

*Corresponding author, e-mail: chaleomkiet.yip@bru.ac.th

Received: March 5th, 2025; **Revised:** March 26th, 2025; **Accepted:** April 5th, 2025

Abstract

The successful achievement of communication and significant interaction in various societies depends on cultural humility. This research investigated the essential role of cultural humility for students who learn English as their second language. The research highlighted its impact on language acquisition together with the development of intercultural competencies. The research involved third-year English program students at Buriram Rajabhat University who enrolled in the Intercultural Communication course through a mixed-methods approach that analyzed both survey data and semi-structured interview results. EFL students evaluated cultural humility as essential for acquiring their second language according to the study findings. The approach improved communication while increasing student confidence and leading to better adaptability when working with people from different cultural backgrounds. The qualitative data showed that combining practical exercises with theoretical instruction helped students develop their cultural understanding better. The research findings support the development of inclusive classroom environments which promote cultural humility and intercultural communication abilities. The research results demonstrate how teaching methods based on cultural awareness and responsiveness enhance the entire EFL learning quality.

Keywords: Cultural Humility, EFL Learners' Intercultural Competence, Language Development

Introduction

In the world where connections widespread and vital communication is key, with various cultures in a meaningful way is crucial for effective interaction between people from different backgrounds and beliefs. Cultural humility plays a role in this scenario by encouraging individuals to reflect on themselves and remain open to learning from diverse cultural viewpoints. It goes beyond being culturally competent by stressing the importance of being adaptable and committed to learning. For English, as a Foreign Language (EFL) student who face challenges in both language and cross-cultural communication in their journey having humility is especially important for their growth (Omar & Shaalan, 2023).

Learning a language goes beyond knowing grammar and words—it's also, about grasping the cultural aspects tied to its usage over time. By adopting humility and recognizing our gaps in understanding while staying receptive to continuous learning (Cantizano, 2020) we pave the way for more meaningful exchanges and a deeper respect, for varied viewpoints. This approach not improves language skills. Also boosts our ability to navigate diverse cultures effectively (Kantamas et al., 2024).

English is widely used for communication. EFL learners often interact with people, from different cultures to build bridges across diverse backgrounds effectively experiencing and adapting to cultural differences plays a crucial role in their success in cross cultural communication skills, like empathy adaptability and active listening are fostered by cultural humility which in turn enhances language learning outcomes and facilitates seamless integration into global communities as noted by Kyi Kyi Naing & Mar (2022), Hockett et al. (2014), and Tai (2023).

Furthermore, embracing humility can enhance ones grasp of a language as it pushes learners to go beyond just what's in the textbooks and delve into real world experiences instead It encourages them to immerse themselves in genuine cultural interactions which, in turn aids in understanding idiomatic expressions unique to certain regions and varying communication styles. This hands-on exposure plays a crucial role, in building fluency and boosting confidence during everyday conversations (Anderson, 2022; Chen, 2023; Ruttkay, 2009; Tsubaki, 2018).

Furthermore, fostering humility creates a setting of respect and admiration, in the educational setting. By recognizing and valuing viewpoints, the cooperation and inclusiveness are improved (Matthew et al., 2018). This welcoming learning atmosphere enables students to aid each other's development by exchanging diverse experiences and participating in significant conversations that expand their cross-cultural awareness (Aswad & Wirentake, 2023; Youfi & Brigui, 2024).

Moreover, the integration of humility, in language education can help connect learning with real life scenarios. Numerous language learners find it challenging to apply what they learn in the classroom to situations. By infusing humility into teaching approaches teachers can develop interactive learning environments that equip learners, for actual linguistic and cultural interactions (Hockett et al., 2014; Javadi & Tahmasbi, 2020; Tai, 2023).

In addition, to settings, understanding and respecting cultures are essential for English as a Foreign Language (EFL) students aiming for international job prospects. In settings communicating effectively goes beyond language skills; it involves being aware and respectful of different cultures. Graduates who embrace humility have an edge in thriving in work environments working well with colleagues from around the world and adjusting to various cultural norms. These skills are especially beneficial in fields, like business, tourism, and international relations. In the interconnected society we live in today it is crucial to engage in interactions, with people from cultures to achieve success (Aswad & Wirentake, 2023; Matthew et al., 2018; Youfi & Brigui, 2024) have highlighted this importance. When individuals immerse themselves in viewpoints, they enhance their capacity to analyze various perspectives and adapt their communication styles accordingly. This adaptive mindset aids, in language learning. Enhances the effectiveness of communication. Moreover, emphasizing cultural humility nurtures thinking skills and problem-solving capabilities. The abilities mentioned are vital, for learning and individual growth (Tai, 2023). This mental adaptability not just improves language learning. Also promotes thinking and problem-solving skills through the development of cultural

humility as well (Tai, 2023). As individuals acquire capabilities, for learning and personal advancement (Hockett et al., 2014), they enhance their overall cognitive aptitude and critical thinking skills.

This research focuses on evaluating the extent of humility, in students learning English as a language and examining how it influences their language learning and ability to communicate across cultures effectively. By connecting the study with teaching approaches this research offers valuable perspectives on incorporating cultural humility into English language teaching programs to improve language skills and promote intercultural interactions. The results will assist teachers in adopting instructional techniques that encourage cultural sensitivity leading to a more enriching educational journey for English, as a foreign language learners.

Research Objectives

1. To examine the specific levels (high, moderate, low) of cultural humility measure through key indicators such as openness, self-reflection, and respect for cultural differences.
2. To explore how cultural humility influences language acquisition and intercultural competence among EFL learners.

Research Questions

1. What are the measured levels (high, moderate, low) of cultural humility based on openness, self-awareness, and respect for cultural diversity among EFL learners?
2. How does cultural humility impact EFL learners' language acquisition and their ability to engage in intercultural communication?

Literature Review

1. Exploring the Concept of Cultural Humility

In the realm of humility lies an emphasis, on self-reflection and continual learning to foster appreciation and respect for diverse cultures in society today. This stands in opposition to the concept of competence that's more centered on acquiring specific knowledge about various cultures as mentioned by Kathija et al. (2024). Cultural competence involves the ability to acknowledge and value individuals, from backgrounds while engaging with them effectively. It entails adjusting one's viewpoint to understand and value the beliefs experiences and circumstances of others according to Kroenlein & Wilson (2024) and Wang & Lee (2024).

Definition and Theoretical Framework

Embracing humility involves focusing on self-reflection and awareness of power dynamics to nurture connections, in language education contexts (Curtiss & Perry, 2023). This approach helps tackle power differentials and advance fairness by fostering a mindset of learning and adjustment through acknowledging the boundaries of one's knowledge. This method is especially important, for dealing with injustices and promoting practices, in organizations to improve the impact of diversity and inclusion efforts (Nomikoudis & Starr, 2016; Rose et al., 2023).

2. Cultural Humility in EFL Contexts

In English, as a Foreign Language (EFL) setting it's essential to embrace humility to appreciate viewpoints and promote acceptance. Cultural humility is an aspect of leadership education that emphasizes self-assessment and personal development, in recognizing cultural

diversity (Rodomanchenko & Sorokina, 2024). Unlike competence which suggests a fixed understanding of cultures; cultural humility encourages individuals to engage in ongoing introspection and growth to recognize and respect cultural distinctions.

3. Theoretical Perspectives on Cultural Humility in EFL Contexts

The concept of cultural humility derives from social identity theories together with intercultural communication principles and transformative learning approaches. Research shows that self-awareness and reflection create the foundation for building effective cross-cultural connections. According to transformative learning theory people need to analyze their assumptions and biases before they can successfully adapt to new cultural settings. The theoretical framework demonstrates why it is essential to develop adaptability and empathy skills for EFL learners (Coppola & Taylor, 2022; Tai, 2023).

4. Language Acquisition and Cultural Humility

Cultural humility, unlike cultural competence, is a continuous process of learning and empathy towards the values and experiences of others, which is crucial for cross-cultural communication (Sidek & Malek, 2024). Language acquisition and cultural humility are two related concepts that highlight the significance of cultural contexts in communication and education. Cultural humility means being aware of power dynamics, reflecting on oneself, and valuing the viewpoints of others, especially in multicultural environments (Haskins & Ramos, 2023; Tai, 2023; Viggiani et al., 2023).

5. Intercultural Competence and Cultural Humility

In the realm of counseling, cultural humility and competence are closely linked ideas that highlight aspects of how counselors interact with diverse groups. While these ideas overlap in areas cultural humility stresses the importance of counselors engaging in self-assessment and being open, to learning whereas cultural competence centers around developing the necessary skills and knowledge to effectively connect with people, from diverse cultural contexts. Both concepts are essential, in improving the effectiveness of counseling sessions (as discussed by Tilstra et al. (2024) and Wang & Lee (2024). Win et al. (2020) also highlight their significance, in the process.

Defining Intercultural Competence

Interpersonal adaptability is the skill to communicate and engage successfully with people, from backgrounds. It involves having sensitivity to cultures and being flexible, in your communication approach while also being able to navigate differences (Thu, 2024; Yenpdech & Intanoo, 2022; Yenpdech et al., 2022).

Research on Cultural Humility and Intercultural Competence in EFL

Developing interactions, across cultures goes beyond just knowing the language well; it involves grasping cultural subtleties and customs while being prepared to navigate communication challenges that may arise in diverse settings with an open attitude that fosters meaningful relationships between various groups of people worldwide (Haddaoui et al., 2024; Roza et al., 2024). In times focusing on improving understanding has become a significant goal, in teaching foreign languages. This study aimed to explore how learning about English speaking cultures can help students studying language and literature improve their abilities to communicate effectively across cultural backgrounds. It looked closely at how students view if these courses focusing on culture help improve their communication skills, in both informal situations. It also stressed the importance of competency in English as a Foreign Language (EFL) learners for supporting growth through

encouraging mutual understanding and respect, for diversity to build a more cohesive society (Omar & Shaalan, 2023).

6. Conclusion of the Literature Review

The importance of humility, in improving language learning and intercultural skills among EFL students is emphasized in literature materials. The incorporation of self-reflection techniques and exposure to life experiences by teachers can boost students' language proficiency and adaptability to different cultures. It is suggested that upcoming studies should delve into long term research on the effects of cultural humility education in language learning and its wider significance, for interactions (Chen & Sukying, 2024).

Research Framework

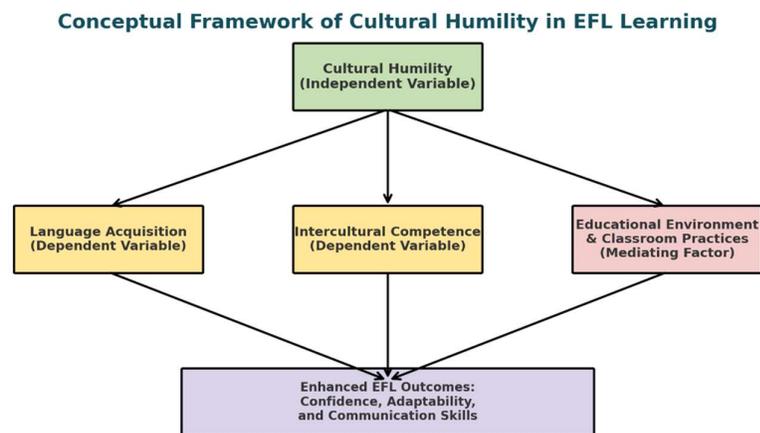

Figure 1 Research Framework

Research Methodology

1. Research Design

This research employed a mixed-methods approach, integrating both quantitative and qualitative data collection techniques. A questionnaire was used to gather quantitative data on learners' perceptions of cultural humility, while semi-structured interviews provided qualitative insights into their experiences and perspectives.

2. Population and Sample

In this research project were third year students pursuing the program at Buriram Rajabhat University who were taking the Intercultural Communication course. There were a total of 75 students, in the study population out of which 63 students were chosen randomly based on Krejcie & Morgans (1970) sample size determination table. Furthermore, five participants were specifically chosen for formal interviews using certain criteria. The selection process, for interview participants considered three factors were followed: 1) Having a GPA of 3.00 or above, 2) Participating, and 3) Being actively engaged in university activities. The data gathering phase used two tools. A survey to gauge students views on humility and how it affects language learning and intercultural

skills. Interview sessions to delve into learners' real-life encounters and difficulties concerning humility, in the English as a Foreign Language (EFL).

3. Research Instrument

In the research studies aspect, a survey was used as the tool, for gathering information. The survey had two parts; one to collect details and the other to assess cultural humility. It employed a five-point Likert scale (Likert, 1967) where the rankings were outlined as follows; 5 = Agree, 4 = Agree, 3 = Neutral, 2 = Disagree and 1 = Disagree. The survey questions were based on existing models and prior research, by authors such as Byram (1997), Byram (2020), Chen (2005), Pérez Cañado & Méndez García (2007), Holliday (2010), Kramersch (1993) and the work of Tervalon & Murray-García (1998). Three experts evaluated the questionnaires content validity. Found an Index of Item-Objective Congruence (IOC) value of 1.00. Twenty fourth year students participated in a test to evaluate the questionnaires' reliability; the Cronbach's Alpha coefficient was determined to be 0.89, during this assessment phase. In addition to this analysis the qualitative segment involved conducting formal interviews, with open ended questions geared towards understanding the student's cultural humility levels and assessing how cultural humility influences learning English as a Foreign Language (EFL). The interview protocols content validity was appraised by three professionals resulting in an IOC value of 1.00.

4. Data Collection

For this research projects data gathering process involved utilizing both a survey and semi formal interviews approach. The survey was distributed via Google Forms for participants to conveniently fill out online. The class representatives were reached out to through media platforms, like Facebook and Line to invite them to take part in the survey. Participants were granted a timeframe of around a week or two to finish the survey. Subsequent, to the completion of the survey aspect semi formal interviews were carried out as well. The survey questions were sent out using Google Forms for the interview process – participants were asked to answer three ended prompts that aimed to delve into their thoughts and experiences regarding humility in a thorough manner. Ample time was given to participants, for responding to the interview questions in order to encourage detailed answers.

5. Data Analysis

In order to address the two research inquiries, at hand in this study a combination of qualitative methodologies was utilized for data analysis purposes. The first research query. "How do cultural humility levels vary among EFL students?". Was investigated by analyzing the data obtained from the questionnaire through descriptive statistical methods. Measures such as mean and standard deviation were calculated to determine overall trends and the degree of agreement among learners. Responses were interpreted using the following scale (Likert, 1967):

- 4.50 – 5.00 = Strongly Agree
- 3.50 – 4.49 = Agree
- 2.50 – 3.49 = Neutral
- 1.50 – 2.49 = Disagree
- 1.00 – 1.49 = Strongly Disagree

Research Question 2 delves, into the effects of humility on the language learning process of EFL students and their capacity to engage in cross cultural communication practices

through an analysis of qualitative data obtained from semi formal interviews where responses to open ended queries were transcribed and categorized into common themes representing learners experiences and outlooks that helped in examining the influence of cultural humility, on their communication abilities and intercultural interactions.

Through this examination and review process we gained an insight into the role of cultural humility, in English as a Foreign Language (EFL) education. We utilized both data analysis and personal narratives to address the research inquiries, in a manner.

Results

The specific levels of cultural humility are measured through key indicators such as openness, self-reflection, and respect for cultural differences.

The quantitative analysis was conducted on questionnaire responses collected from 63 participants majoring in English within the Faculty of Humanities and Social Sciences at Buriram Rajabhat University. The demographic distribution of the participants, indicating that 17 were male (27.0%) and 46 were female (73.0%), comprising a total of 63 participants (100%). The overall level of cultural humility among EFL learners in diverse educational settings was shown in Table 1.

Table 1 Cultural Humility among EFL Learners in Diverse Educational Settings.

Items	Statements	Mean	S.D.	Meaning
1	Cultural humility helps me understand and appreciate different perspectives in my English studies.	4.13	0.75	Agree
2	Discussing cultural differences is a regular part of my English classes.	4.11	0.76	Agree
3	I actively seek to learn about different cultures from my own.	4.05	0.75	Agree
4	Understanding cultural humility is important for learning English effectively	3.97	0.78	Agree
5	My teachers encourage us to practice cultural humility in the English language use.	3.92	0.83	Agree
6	I regularly seek feedback on my cultural interactions from my English teacher or peers.	3.79	0.75	Agree
Total		3.97	0.77	Agree

As presented in Table 1, the findings revealed that the overall level of cultural humility among EFL learners in diverse educational settings was high. Analysis of individual items indicated that the highest agreement was reported for the statement, "Cultural humility helps me understand and appreciate different perspectives in my English studies." This was followed by "Discussing cultural differences was a regular part of my English classes," and "I actively sought to learn about cultures different from my own." These results suggested that cultural humility played a significant role in fostering awareness, openness, and engagement with diverse cultural perspectives within the context of English language learning.

Table 2 The Impact of Cultural Humility on EFL Learners' Language Acquisition and Intercultural Competence.

Items	Statements	Mean	S.D.	Meaning
1	Cultural humility positively affects my English skills.	4.17	0.79	Agree
2	Cultural humility helps me better understand English spoken by people from different cultural backgrounds.	4.06	0.82	Agree
3	Practicing cultural humility helps me understand English idioms and expressions more effectively.	4.05	0.75	Agree
4	Cultural humility helps me better understand English spoken by people from different cultural backgrounds.	4.03	0.72	Agree
5	Practising cultural humility improves my ability to navigate cross-cultural situations effectively.	4.03	0.78	Agree
6	Understanding cultural humility in class helps me use English more effectively in intercultural situations.	3.98	0.74	Agree
7	I believe that cultural humility is crucial for improving my overall language learning experience.	3.98	0.77	Agree
8	Support for cultural humility in my institution helps me adapt my English communication in diverse cultural contexts.	3.97	0.92	Agree
9	Cultural humility positively affects my English skills.	3.90	0.86	Agree
10	The inclusion of cultural humility in the curriculum improves my ability to interpret meaning in different cultural settings.	3.87	0.79	Agree
11	I have effective strategies for overcoming challenges related to practicing cultural humility.	3.83	0.87	Agree
12	Activities focused on cultural humility improve my fluency and confidence when using English with people from other cultures.	3.76	0.93	Agree
13	My level of intercultural competence has increased as a result of learning about cultural humility.	3.60	1.13	Agree
14	Practicing cultural humility helps me understand English idioms and expressions more effectively.	3.25	0.65	Neutral
Total		3.89	0.82	Agree

According to the results presented in Table 2, the perceived impact of cultural humility on EFL learners' language acquisition and intercultural competence was reported at a high level. In particular, the highest agreement was recorded for the statement, "Cultural humility positively affected my English skills." After that came the realization that embracing humility aided me in grasping the nuances of English spoken by individuals, from cultural heritages and, in comprehending idiomatic expressions more easily. These results indicated that fostering humility played a role in improving the language skills and cross-cultural sensitivity of English as a Foreign Language (EFL) students by empowering them to communicate more proficiently in varied cultural settings.

The results of semi-structured interviews on how cultural humility influences language acquisition and intercultural competence among EFL learners.

1. To answer the question research 1: What are the levels of cultural humility among EFL learners? The results was shown in Table 3.

Question 1: How do you define cultural humility in the context of learning English as a foreign language? Do you think it's important for language learners to develop cultural humility? Why or why not?

Table 3 The answers of question research 1.

Learning	Answers
Learner A	There are so many languages in the world for me English is one of language usage that people used to communicate around the world. I think it is important for people who are learning a foreign language because when you travel to a country, you should never respect their culture if you want to learn them.
Learner B	It is the situation that we have to accept and honor the culture of other people who we are with. It is important because cultural humility makes me and others learn with no problem, so we can share ideas about work, culture, and other things between us through English. This helps us learn efficiently.
Learner C	We should respect the culture and traditions of every nation. Therefore, cultural exchange is a good thing and gives us some knowledge. Of course, this is very important and necessary because it allows us and them to exchange cultural information with each other.
Learner D	Cultural humility is a way to develop people who want to learn foreign languages more easily, and it is important because if we know more about another culture, we can easily learn another language.
Learner E	Respectful and open-minded about different cultures. I think that it is important because it helps to reduce misunderstandings and promote more useful learning in using English.

From Table 4, the summary was as follows: During the formal conversations conducted with EFL learners revealed that they place great value on respecting and comprehending diverse cultures while studying foreign languages, like English specifically. They acknowledge that showing respect enhances communication and facilitates learning processes that pave the way, for meaningful cultural interactions. This respect helps reduce misunderstandings and enhances the overall learning experience.

2. To answer the question research 2: How does cultural humility influence EFL learners' language acquisition and their ability to engage in intercultural communication? The results are shown in Table 4.

Question 2: In what ways do you believe your understanding and practice of cultural humility have affected your English language skills? Have you noticed any specific changes in your ability to understand or use the language?

Table 4 The answers of question research 2.

Learning	Answers
Learner A	Mentioned that my English language skills have been influenced by humility as new words are being coined nowadays. Understanding the culture of the nation in which we aim to grasp the language can help us adjust and simplify the learning process.
Learner B	Believes that embracing humility boosts their confidence, in communicating in English with individuals from diverse backgrounds and facilitates better comprehension of communication nuances, in varied scenarios.
Learner C	Learning English improved my skills. Boosted my confidence, in approaching others to practice the language allowing me to speak more fluently without hesitating over vocabulary choices beforehand.
Learner D	If one remains receptive, to learning from cultures and perspectives it becomes easier to grasp ideas and communicate with depth. This facilitates a nuanced use of language.
Learner E	Slightly affected because each country's culture is different.

From Table 4, the summary was as follows: During the formal discussions, with participants who are learning English as a foreign language (EFL) it emerged that they view cultural humility as having a positive impact on their language proficiency levels. They express feeling a sense of assurance and ease when interacting with individuals, from cultural backgrounds. This heightened comfort level not improves their abilities but also lessens their reluctance to engage in conversations. Through embracing the culturally sensitive attitude they are able to grasp ideas comprehensively and communicate in English more proficiently.

3. To answer the question research 3: How does cultural humility influence EFL learners' language acquisition and their ability to engage in intercultural communication? The results are shown in Table 5.

Question 3: How do you feel that your educational setting (e.g., classroom environment, teaching methods, diversity of peers) supports or hinders the development of cultural humility among EFL learners? What changes could be made to better support this?

Table 5 The answers of question research 3.

Learning	Answers
Learner A	In my education, maybe it supports and maybe it is not for the development of students or learners because teachers always teach only theories but do not teach them for use in real life. For what I want them to change is to teach students to use it in daily life and build the confidence of learners to be brave in using it.

Table 5 (Cont.)

Learning	Answers
Learner B	I think it is already good but have a bit of a problem. I think that some Thai people still make fun of accents and appearances, or others that make them lack cultural humility. We have to change their mindsets, so it would be better.
Learner C	Making the environment feel better, supports teaching that makes students understand and want to learn more by increasing fun learning and friends to stimulate learning.
Learner D	In the present educational setting, I cannot feel any setting can help me develop my skills because in my classroom I learn the foreign language with our country culture, not foreign culture. And I think we should change the classroom environment to be similar to the country where we want to learn their language.
Learner E	I feel that a classroom with people from different places helps us learn more about culture because everyone has different perspectives. But when teaching focuses too much on exams, it makes us hesitant to share our opinions. It would be better to use teaching methods that encourage more discussions or group work.

From the semi-structured interviews, it was found that EFL learners express mixed feelings about their educational experience. They highlight that teachers often focus on theoretical knowledge rather than practical application, which affects their confidence and real-life language use. Concerns about cultural humility arise, as some learner's mock accents and appearances. They suggest creating a more engaging and inclusive classroom environment that fosters fun and collaboration.

The findings suggest that having humility greatly benefits English as a Foreign Language (EFL) students by enhancing their communication skills and boosting their confidence and adaptability levels, in the subject matter area of communication skills proficiency and interpersonal dynamics across cultures. Students displaying a sense of humility tended to show more willingness to participate in genuine cross-cultural interactions and demonstrated increased fluency in language usage. Furthermore, candid discussions highlighted an inclination, towards interactive and hands on learning approaches that highlight the importance of exchange and teamwork.

Conclusion and Discussion

Conclusion

Effective language learning and intercultural competence are greatly enhanced by embracing humility, in EFL education as highlighted in this research study. Integrating humility into teaching methods can boost communication skills and confidence in cultural settings for learners. Educators can create a dynamic learning atmosphere by using inclusive approaches that support ability and intercultural interaction. Further studies should look into the long-term effects of cultural humility training on EFL students to better understand its impact, on education.

Discussion

The results of this study show that being culturally humble is important, for improving language learning and understanding cultures among students learning English as a language (EFL). As seen in studies; participants noted that cultural humility helped them communicate effectively and feel more confident and adaptable in environments (Nava, 2015). This supports the idea that mastering a language goes beyond grammar skills – it also involves being open, to cultural viewpoints and continuously reflecting on oneself.

The study shows that cultural humility has an impact, on language development and aligns with Xin et al. (2024) research highlighting the importance of integrating awareness into language education to improve cross cultural communication skills and linguistic competence overall. Participants in the study also mentioned that cultural humility helped them understand expressions better and adjust to communication styles effectively—a sentiment echoed by Anderson (2022) and Chen (2023) who emphasized the significance of experiential learning and cultural sensitivity, in practical language usage.

In addition, to that point made earlier on information emphasizing the significance of inclusive learning environments that support understanding and empathy in education was highlighted throughout the study findings as well. This finding mirrors the perspective put forth by Aswad & Wirentake (2023) who emphasized the importance of classroom setups that promote diversity and collaborative learning in order to enhance skills. However; participants of the research study expressed concerns about an overemphasis on teachings which limited their chances for hands on experiences, with various cultures—an issue also addressed by Javadi & Tahmasbi (2020) who suggested incorporating elements of sociocultural identity into English as a Foreign Language (EFL) curriculums to address these challenges.

Moreover, the inclination of the participants, toward engaging in participatory learning experiences resonates with Tai (2023) perspective that cultural humility evolves through introspection and hands on involvement. This mirrors the transformative learning theory advanced by Coppola & Taylor (2022) highlighting the significance of self-reflection and flexibility, in nurturing competence.

In conclusion the research highlighted difficulties, in fostering sensitivity in settings due to issues like perpetuating stereotypes and making fun of accents that hinder an inclusive learning environment. This aligns with the views of Matthew et al. (2018), emphasizing the importance of empathy, respect and open communication, in nurturing humility in contexts.

Ultimately the findings confirm that having humility is crucial not, for personal growth but also for improving language skills and communication, in EFL environments. These results highlight the importance of educators incorporating methods that integrate humility into language teaching using reflective and inclusive approaches.

Suggestion

1. Implications

The results of this research highlight the importance of promoting cultural humility within EFL education. Educators and institutions should consider the following actions:

1.1 Integrate cultural humility into classroom practices by adopting learner-centered and culturally responsive teaching strategies that encourage open dialogue and reflection.

1.2 Design learning environments that celebrate diversity, where students feel safe to express their cultural backgrounds and learn from others without fear of judgment.

1.3 Enhance teacher training programs to include modules on cultural humility, helping educators understand and model respectful, inclusive communication.

1.4 Encourage curriculum development that connects language learning with cultural exploration, allowing learners to experience meaningful intercultural engagement alongside linguistic skills.

1.5 Support institutional initiatives aimed at promoting intercultural collaboration, both within the classroom and through extracurricular activities.

2. Further Studies

To deepen understanding of cultural humility in EFL contexts, future research should explore:

2.1 Long-term effects of cultural humility on learners' communication abilities and academic performance through longitudinal studies.

2.2 Comparative research involving diverse student populations to identify how cultural humility manifests across regions or educational systems.

2.3 Intervention-based investigations to evaluate the outcomes of specific teaching models designed to foster cultural humility in language learners.

2.4 Technology-enhanced approaches, such as virtual exchanges or online intercultural projects, to examine their role in cultivating cultural awareness and empathy. Educator perspectives, focusing on how teachers perceive, implement, and assess cultural humility in their teaching practice.

Acknowledgement

The authors express sincere appreciation to the organizers of the English Program (ELP), Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University for their financial support.

References

- Anderson, A. M. (2022). Reflecting on Refugee Simulations as Experiential Learning Opportunities to Improve Empathy and Cross-cultural Communication. *Journal of Scholarly Engagement*, 5(1), 18 - 26. <https://doi.org/10.9743/jse.2022.5.1.3>.
- Aswad, M., & Wirentake, W. (2023). Creating Inclusive Language Learning Environments : Addressing the Needs of Diverse Learners. *Transformational Language Literature and Technology Overview in Learning*, 2(3), 1 – 6. <https://doi.org/10.55047/transtool.v2i3.1360>.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Multilingual Matters.
- Byram, M. (2020). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence: Revisited*. Multilingual Matters.
- Cantizano, B. (2020). Fostering Language Acquisition and Intercultural Competence Through Authentic Literary Texts: The Use of Short Stories in ELT. In Membrive, V., & Armie, M. (Eds.), *Using Literature to Teach English as a Second Language* (34 - 51). IGI Global Scientific Publishing. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-4670-3.ch002>.

- Chen, G. (2023). Enhancing Cross-Cultural Communication Skills and Cultural Sensitivity in EFL Students: Integrating GeoGuessr and Problem-Based Learning. *International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching*, 13(1), 1 – 16. <https://doi.org/10.4018/ijcallt.333716>.
- Chen, G. M. (2005). A Model of Global Communication Competence. *China Media Research*, 1(1), 3 – 11.
- Chen, Z., & Sukying, A. (2024). The Relationship Between Intrinsic Motivation, Self-efficacy, Self-regulated Learning, and English Learning Achievement in Chinese High School Students. *Journal of English Language and Linguistics*, 5(3), 261 – 276. <https://doi.org/10.62819/jel.2024.578>.
- Coppola, W., & Taylor, D. (2022). Cultural Humility in Music Teacher Education : Toward Transformative Dialogues on Power, Privilege, and Social (In)equity. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 21(1), 110 – 141. <https://doi.org/10.22176/act21.1.110>.
- Curtiss, S. L., & Perry, S. C. (2023). Cultural Humility in Youth Work : a Duoethnography on Anti-racist, Anti-ableist Practice. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 37(4), 1077 – 1092. <https://doi.org/10.1080/09518398.2023.2178756>
- Haddaoui, M., El Messaoudi, M., Fatmi, H., & Laabidi, H. (2024). Bridging the Intercultural Divide: Sensitivity and Competence in Moroccan EFL Classrooms. *International Journal of Linguistics and Translation Studies*, 5(4), 77 – 98. <https://doi.org/10.36892/ijlts.v5i4.524>.
- Haskins, C., & Ramos, S. (2023). Cultural Humility : An Approach to Mitigate the Challenges of Teaching About Race and Racism. In Powell, J. M., Linger, R. M. (Eds), *Best Practices for Acknowledging and Addressing Racial and Ethnic Health Disparities in Medical Education* (55 – 67). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-31743-9_4.
- Hockett, E., Samek, L., & Headley, S. (2014). Cultural Humility: A Framework for Local and Global Engagement. *International Christian Community of Teacher Educators Journal*, 8(1), 4.
- Holliday, A. (2010). Complexity in Cultural Identity. *Language and Intercultural Communication*, 10(2), 165 – 177. <https://doi.org/10.1080/14708470903267384>.
- Javadi, Y., & Tahmasbi, M. (2020). Application of Sociocultural Identity Theory to Education in EFL Textbooks Development. *Theory and Practice in Language Studies*, 10(5), 536. <https://doi.org/10.17507/tpls.1005.07>.
- Kantamas, K., Hsai, N. N., & Kham, N. P. (2024). The Challenges of Intercultural Communication Competence and the Use of English as Lingua Franca. *Journal of English Language and Linguistics*, 5(3), 314 – 331. <https://doi.org/10.62819/jel.2024.589>.
- Kathija, P. J., Feddeck, M. V., & Johnson, E. M. (2024). Cultural Humility and Social Identity in Coaching. *Philosophy of Coaching: An International Journal*, 9(2), 16 – 24. <https://doi.org/10.22316/poc/09.2.03>.
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford University Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>.
- Kroenlein, S. W., & Wilson, D. L. (2024). Cultural Humility in Veteran Research and Practice. *New Horizons in Adult Education and Human Resource Development*, 19394225241277080. <https://doi.org/10.1177/19394225241277079>.

- Kyi Kyi Naing, W., & Mar, A. A. (2022). Students' Attitude towards English Literature in EFL Curricula. *Journal of English Language and Linguistics*, 3(2), 167–186. <https://doi.org/10.62819/jel.2022.25>.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Fishbein, M. (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (90 – 95). Wiley & Son.
- Matthew, S., Hockett, E., & Samek, L. (2018). Learning Cultural Humility Through Stories and Global Service-Learning. *Journal of Christian Nursing*, 35(1), 33–37. <https://doi.org/10.1097/cnj.0000000000000454>.
- Nava, M. R. (2015). Language and Communication: A Matter of Intercultural Competence?. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 4(3 S1), 217. <https://doi.org/10.5901/ajis.2015.v4n3s1p217>.
- Nomikoudis, M., & Starr, M. (2016). Cultural Humility in Education and Work : A Valuable Approach for Teachers, Learners and Professionals. In Arvanitakis, J., Hornsby, D.J. (Eds) *Universities, the Citizen Scholar and the Future of Higher Education* (69 - 84). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137538697_6.
- Omar, A., & Shaalan, I. E. N. A. W. (2023). Intercultural Competence in EFL Learning: Implications for Sustainable Development. *World Journal of English Language*, 13(8), 335. <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n8p335>.
- Pérez Cañado, M. L., & Méndez García, M. C. (2007). Intercultural Communication in the Global Workplace : The Case of Multicultural Teams in Spain. *Cultura, Lengua y Representación*, 4, 185 - 202.
- Rodomanchenko, A. S., & Sorokina, E. V. (2024). A Road to Success in Language Olympiads: A Comprehensive Analysis of EFL Olympiad Tasks in Russia from Inception to 2023. *Professional Discourse & Communication*, 6(3), 97 – 115. <https://doi.org/10.24833/2687-0126-2024-6-3-97-115>.
- Rose, A. J., Cooper-Duffy, K., & Molefe, B. P. (2023). A Global Interdisciplinary Service-Learning Project to Develop Cultural Humility in Educators of Children with Autism and Developmental Disabilities. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 35(1), 82 – 114. <https://doi.org/10.36366/frontiers.v35i1.720>.
- Roza, V., Melani, M., Reflinda, R., Rianto, R., Welsh, A., & Fudhla, N. (2024). Measuring EFL Students' Intercultural Competence and Language Skill after Having an International Living. *World Journal of English Language*, 14(6), 544. <https://doi.org/10.5430/wjel.v14n6p544>.
- Ruttkay, Z. (2009). Cultural Dialects of Real and Synthetic Emotional Facial Expressions. *AI & SOCIETY*, 24(3), 307 – 315. <https://doi.org/10.1007/s00146-009-0219-0>.
- Sidek, N. A. B. A., & Malek, N. P. (2024). Cultural Immersion and Language Acquisition: An Autoethnographic Study of Japanese Students in a Summer School English Programme. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 13(4), 2497 - 2503. <https://doi.org/10.6007/IJARPED/v13-i4/23837>.
- Tai, J. (2023). Cultural Humility. *The American Archivist*, 86(1), 247 – 251. <https://doi.org/10.17723/2327-9702-86.1.247>.

- Tervalon, M., & Murray-García, J. (1998). Cultural Humility Versus Cultural Competence: A Critical Distinction in Defining Physician Training Outcomes in Multicultural Education. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 9(2), 117 – 125. <https://doi.org/10.1353/hpu.2010.0233>.
- Thu, N. T. A. (2024). Intercultural Communication Competence. *East African Scholars Journal of Education, Humanities and Literature*, 7(06), 190 – 194. <https://doi.org/10.36349/easjehl.2024.v07i06.002>.
- Tilstra, M. L., Berg-Carramusa, C., Peets, T. J., & Keptner, K. M. (2024). Cultural Competence with Humility: A Pre-Post Cohort Study of Student Self-Assessments. *The Internet Journal of Allied Health Sciences and Practice*, 22(2), 19. <https://doi.org/10.46743/1540-580X/2024.2470>.
- Tsubaki, M. (2018). Designing the Vocabulary Component for an EFL Cross-Cultural Communication Class. *Southeast Asia Language Teaching and Learning*, 1(1), 48 – 59. <https://doi.org/10.35307/saltel.v1i1.7>.
- Viggiani, P. A., Russell, E., & Kozub, M. (2023). A Course Sequence as a Model to Teach Cultural Humility to MSW Students. *Journal of Teaching in Social Work*, 43(3), 353 – 373. <https://doi.org/10.1080/08841233.2023.2221172>.
- Wang, X., & Lee, M. (2024). *Cultural Humility*. Encyclopedia of Social Work. <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-1375>.
- Win, N., Mary, Win, H., & Phiewma, W. (2020). Teaching Short Stories in the EFL Classroom: Myanmar Context. *Journal of English Language and Linguistics*, 1(2), 29 – 44. <https://doi.org/10.62819/jel.2020.74>.
- Xin, W., Zhang, Q., & Luo, X. (2024). Promoting Language Acquisition and Cross-Cultural Competence in Multilingual Environments : Effective Teaching Strategies and Educational Support. *Advances in Humanities Research*, 9(1), 50 – 54. <https://doi.org/10.54254/2753-7080/9/2024107>.
- Yenpdech, C., & Intanoo, K. (2022). Intercultural Sensitivity and Social Intelligence : The Case of EFL Internship Undergraduate Learners. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 18(2), 860 – 876.
- Yenpdech, C., Phoowong, S., Som-In, S., Pongpuehee, S., Amatiratna, J., & Intanoo, K. (2022). Exploring EFL Learners’ Intercultural Sensitivity and Communication Apprehension. *World Journal of English Language*, 12(6), 147. <https://doi.org/10.5430/wjel.v12n6p147>.
- Youfi, Q., & Brigui, H. (2024). Understanding Intercultural Competence in Moroccan EFL Education: Perspectives and Practices. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, 7(1), 208 - 215. <https://doi.org/10.32996/ijllt.2024.7.1.19>.

การฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตาจากพื้นที่วัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจฐานราก
กรณีศึกษา บ้านเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

Restoration and Continuation of the Tradition of Paying Homage to
Lord Sri Nakhon Tao from a Cultural Area to a Grassroots Economy : A Case Study
of Ban Muang Tao, Phayakkhaphum Phisai District, Maha Sarakham Province

นัชชา อุ่งเงิน^{1*}, ปิยลักษณ์ โปธิวรรณ², และ เจษฎากรณ์ รันศรี¹
Nutch Uongoen^{1*}, Piyaluk Photiwan², and Jedsadakorn Runsi¹
อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม¹
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม²
Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham Rajabhat University¹

Assistant Professor, Dr., Faculty of Education, Mahasarakham Rajabhat University²

*Corresponding author, e-mail: uongoen@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 13 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ: 4 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ: 11 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งเน้นการฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตา จากพื้นที่วัฒนธรรม สู่เศรษฐกิจฐานราก โดยพื้นที่วิจัยคือ บ้านเมืองเตา อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนาน แต่ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาการเสื่อมถอยจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจ งานวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ อาทิ การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดเวทีประชาคม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ความเชื่อ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนเกิดการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของเยาวชนเพิ่มขึ้น ตลาดวัฒนธรรมสร้างรายได้แก่ทางชุมชน โดยมีกิจกรรมสำคัญ เช่น การจัดนิทรรศการ การถ่ายทอดตำนาน การฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์ และการสร้างเทศกาลใหม่ คือ เทศกาลบวงสรวงดาบแสนต่อเจ้าพ่อศรีนครเตา ครั้งที่ 1 ทั้งหมดนี้ล้วนช่วยฟื้นฟูอัตลักษณ์ท้องถิ่นจากพื้นที่วัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจฐานรากโดยแท้ ผลจากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมสามารถดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การฟื้นฟูและสืบสานประเพณี, เจ้าพ่อศรีนครเตา, พื้นที่วัฒนธรรม, เศรษฐกิจฐานราก

Abstract

This research focuses on the restoration and continuation of the tradition of paying homage to Lord Sri Nakhon Tao from a cultural area to a grassroots economy. The research area is Ban Muang Tao, Phayakkhaphum Phisai District, Maha Sarakham Province, which is an area with a long history and culture. However, it is currently facing problems of social and economic decline. The research used qualitative research methods, such as interviews, participatory observation, and community forums, to collect information on local history, culture, beliefs, and community participation. The research results found that the community has increased cultural awareness and youth participation. The cultural market generates income for the community. Important activities include organizing

exhibitions, passing on legends, training young tour guides, and creating a new festival, the first Saen To Chao Pho Si Nakhon Tao Sword Worship Festival. All these truly help restore local identity from a cultural area to a grassroots economy. The results of this research show that cultural conservation can be carried out effectively alongside grassroots economic development. It can be used to develop cultural policies, promote a grassroots economy, and sustainably upgrade cultural tourism in the area.

Keywords: Restoration and Continuation of Traditions, Chao Pho Si Nakhon Tao, Cultural Area, Grassroots Economy

บทนำ

การศึกษานี้มีจุดเน้นสำคัญในการใช้วัตถุประสงคของการวิจัยเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยมุ่งฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตา ซึ่งถือเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชาวบ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ความพยายามนี้มิได้เกิดขึ้นในเชิงวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว หากยังสะท้อนความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนผ่านเศรษฐกิจฐานราก โดยเชื่อมโยงกับทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ และเสริมสร้าง “ฉันทามติร่วม” (Community Consensus) ให้เกิดการอภิปรายถกเถียงสาธารณะอย่างกว้างขวางของคนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสืบทอดที่มีพลังและยั่งยืนในมิติของอดีต ตำนานเจ้าพ่อศรีนครเตาเป็นมากกว่าเรื่องเล่า เป็นสิ่งที่แฝงข้อมูลประวัติศาสตร์ผ่านโครงสร้างความเชื่อและจารีตพิธีกรรม ประกอบกับหลักฐานทางโบราณคดี เช่น “หนองเตาเหล็ก” แหล่งถลุงเหล็กโบราณซึ่งสะท้อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในอดีต แสดงให้เห็นว่าชุมชนแห่งนี้มีบทบาทสำคัญด้านทรัพยากรและการผลิตเครื่องมือโลหะ ความศักดิ์สิทธิ์ของ “ดาบแสนตอ” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำองค์เจ้าพ่อ มิใช่เพียงเครื่องราง หากยังสะท้อนถึงบทบาทการปกป้องรักษาแผ่นดิน และการจัดระเบียบสังคมของชุมชนในยุคโบราณด้วยซึ่งปรากฏหลักฐานใน พงศาวดารภาคอีสาน (พระยาขัติยวงษา (เหลา ณ ร้อยเอ็จ), 2432) การยึดโยงตำนานกับข้อเท็จจริงทางโบราณคดี ช่วยให้สามารถอธิบายพัฒนาการของบ้านเมืองเตาในฐานะ “ชุมชนชายขอบของทุ่งกุลาร้องไห้” ที่มีบทบาททั้งในเชิงภูมิโนแควและเศรษฐกิจ และกลายเป็นศูนย์กลางความเชื่อที่แผ่ขยายไปยังพื้นที่ใกล้เคียง เช่น บ้านเมืองบัว บ้านกู่กาสิงห์ ตามบริบทของเมืองโบราณในอีสาน (หม่อมอมรวงศ์วิจิตร, 2516) โดยประวัติศาสตร์ของ บ้านเมืองเตา (อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม) และ บ้านเมืองเสือ (อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์) มีความเกี่ยวข้องกันในมิติเชิงตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และโครงสร้างทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นถิ่น โดยเฉพาะในบริบทความของศรัทธาต่อเจ้าพ่อศรีนครเตา ซึ่งในหลายตำนานท้องถิ่นและคำบอกเล่าของชาวบ้านเชื่อมโยงบ้านทั้งสองไว้ในเครือข่ายของ “เมืองลูก” ที่แตกแขนงมาจากศูนย์กลางอำนาจเดิมในยุคก่อนรัฐสมัยใหม่ (อมวาสี เถียรถาวร, 2532) เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์และความทันสมัยส่งผลต่อวิถีชีวิตชุมชน ความเชื่อและประเพณีเริ่มหล่นหาย พิธีกรรมที่เคยเข้มแข็งถูกลดทอนเหลือเพียงพิธีสัญลักษณ์ การฟื้นฟูจึงเป็นมากกว่าการรื้อฟื้นพิธีเก่า แต่คือการสร้าง “พื้นที่ความหมายใหม่” ผ่านการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเยาวชนที่ถูกเชื่อมโยงเข้ากับมรดกวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมหลากหลาย เช่น นิทรรศการมีชีวิต การสืบทอดดาบโบราณ การฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์ และเวที “ผู้เฒ่าเล่าให้เด็กฟัง” เหล่านี้คือกระบวนการสานต่อความทรงจำร่วม (Collective Memory) เพื่อปลูกฝังคุณค่าและสร้างรากฐานความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น

เทศกาลวัฒนธรรมไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตา และการจัด “เทศกาลแห่ดาบแสนตอ” ไม่เพียงเป็นกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม แต่ยังเป็น “เครื่องมือทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ที่ตอบสนองต่อความต้องการของยุคปัจจุบันได้อย่างลงตัว การสร้างแบรนด์ “ศรีนครเตาเฮอริเทจ” ไม่เพียงเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าชุมชนเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงสินค้าและเรื่องเล่าให้กลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ชุมชนสามารถพัฒนา “ตลาดวัฒนธรรม” เป็นพื้นที่ค้าขาย สื่อสารอัตลักษณ์ และสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้ยังเปิดทางให้ความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน รัฐ และเอกชน โดยชุมชนไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกเท่านั้น แต่ลุกขึ้นมาสร้างระบบของตนเอง โดยใช้ทุนวัฒนธรรมเป็นหัวใจในการพัฒนาการฟื้นฟูที่มีคุณค่าแท้จริงคือการรื้ออดีต ปัจจุบัน และอนาคต ให้เชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ โดยมี “พิธีกรรม” เป็นเครื่องเชื่อมกลางระหว่างยุคสมัย และมี “ความเชื่อ” เป็นโครงสร้างที่หล่อหลอมความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรมในหมู่ชาวบ้าน การตีความตำนานเป็น “เครื่องมือวิเคราะห์ประวัติศาสตร์” แทนที่จะเป็นเพียงความเชื่อ เป็น

สิ่งที่ช่วยปลดล็อกให้เห็นพลวัตของสังคมชุมชนทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งมีการปรับตัวต่อแรงกดดันภายนอกอย่างต่อเนื่อง และแปรเปลี่ยน “ความเชื่อ” ให้กลายเป็น “พลังสร้างสรรค์” ได้อย่างกลมกลืน

ด้วยเหตุนี้ การฟื้นฟูประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตา จึงมิใช่เพียงการอนุรักษ์วัฒนธรรม หากแต่เป็นการสร้างฉันทามติร่วมของชุมชน ที่เกิดจากการผสมผสานพลังศรัทธา ภูมิปัญญา และความหวังของคนในพื้นที่ ส่งผลให้กระบวนการฟื้นฟูและสืบสานนี้ มีศักยภาพในการขยายผลสู่ระดับภูมิภาค สามารถเป็นโมเดลการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตา
2. เพื่อฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตา โดยสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น นิทรรศการ ยุวมัคคุเทศก์ และกิจกรรมผู้เฒ่าเล่าให้เด็กฟัง
3. เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านเมืองเตาผ่านเทศกาลและตลาดวัฒนธรรม โดยประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม และเทศกาลชุมชน นับเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการศึกษาบทบาทของ “เจ้าพ่อศรีนครเตา” ซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยเฉพาะในชุมชนบ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ความเชื่อนี้ไม่ได้ปรากฏอยู่เพียงในมิติทางศาสนาหรือจิตวิญญาณเท่านั้น หากแต่ฝังแน่นอยู่ในกระบวนการสร้างความเป็นชุมชนและการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผ่านพิธีกรรม การจัดงานประจำปี และการยึดโยงความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและสังคม แนวคิดเรื่อง “ความทรงจำร่วม” (Collective Memory) อธิบายว่าพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตานั้นเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ผู้คนได้มีส่วนร่วมในการรำลึกถึงอดีต ร่วมสร้างความหมาย และธำรงความเป็นอัตลักษณ์ของตนในฐานะสมาชิกของชุมชน (Halbwachs, 1992) ขณะเดียวกัน แนวคิด “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) ตามทัศนะของ Bourdieu (1986) ก็สะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้มีคุณค่าที่สามารถถ่ายทอด สังคม และแปรเปลี่ยนเป็นทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อความเชื่อถูกนำมาใช้ในการจัดเทศกาลหรือกิจกรรมวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้แก่ชุมชน

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตาในหลากหลายมิติ อมาวสี เกียรติถาวร (2532) ศึกษาบริบทชาติพันธุ์ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ พบว่าเจ้าพ่อศรีนครเตาทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของชุมชน และเป็นพลังใจของประชาชนในการดำรงชีวิต ขณะที่ สุภิญญา ราหมาด (2550) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเมืองเตา โดยพบว่าความเชื่อนี้ฝังแน่นอยู่ในทุกระดับของชีวิตชุมชนตั้งแต่ครัวเรือนไปจนถึงพิธีกรรมส่วนรวม งานศึกษาของ บุญทัน กมล (2552) เสนอแนวทางการนำพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อศรีนครเตามาพัฒนาเป็นเขตอภัยทาน และต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

ด้าน นรวิทย์ ดาวเรือง (2560) ได้เสนอหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในพื้นที่บ้านเมืองเตา อาทิ ตะกรันเหล็ก เศษภาชนะดินเผา และใบเสมาหิน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความต่อเนื่องของการตั้งถิ่นฐานที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมในลุ่มน้ำมูล และช่วยยืนยันถึงบทบาทของเจ้าพ่อศรีนครเตาในฐานะบรรพบุรุษผู้ก่อตั้งเมืองอย่างเป็นระบบ และยังมีวิเคราะห์พัฒนาการของความเชื่อดังกล่าว และพบว่าเจ้าพ่อศรีนครเตาได้รับสถานะเป็น “ผีใหญ่” หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของชุมชน ผ่านกระบวนการจัดการทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ เช่น การสร้างพิธีกรรมสมัยใหม่ การฟื้นฟูตำนาน และการออกแบบเทศกาลวัฒนธรรมที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาร่วมกับแนวคิดเรื่องเทศกาลชุมชน งานวิจัยจากองค์กรระดับชาติ เช่น สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (2566) ได้เสนอว่าการจัดเทศกาลในชุมชนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม กระตุ้นความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการจัดเทศกาลในรูปแบบที่ผสมผสานวัฒนธรรมพื้นถิ่นเข้ากับกิจกรรมร่วมสมัย Rutagand (2024) ระบุว่าเทศกาลถือเป็นทั้งกลไกทางสังคมและเศรษฐกิจที่

มีบทบาทสำคัญในการเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระดับชุมชน ขณะเดียวกัน งานศึกษาของ Ahn et al. (2023) ได้เสนอว่าเทศกาลสามารถทำหน้าที่เป็น “ทรัพยากรทางวัฒนธรรม” ที่ไม่เพียงดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ยังสามารถกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นได้หลากหลายประเภท อีกทั้งยังมีบทบาทในการเสริมสร้างทุนทางสังคมและความผาสุกเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-being) ให้กับผู้เข้าร่วมในระดับนานาชาติ งานวิจัยของ Munsri (2023) ได้นำเสนอการวิเคราะห์เทศกาลในฐานะพื้นที่แห่ง “ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมร่วม” ของชุมชน โดยศึกษาบทบาทของผู้อยู่อาศัยระยะยาวในการหล่อหลอมอัตลักษณ์ ความทรงจำ และภูมิทัศน์ทางสังคม ผ่านพลวัตของพิธีกรรมที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เทศกาลกลายเป็นกลไกเชิงสัญลักษณ์ที่ไร้กาลเวลา ทำหน้าที่อ้างความต่อเนื่องของชุมชน และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ ในมิติของการอนุรักษ์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน Xu & Wang (2021) ศึกษากรณีหมู่บ้านหลิวฟางในประเทศจีน โดยเสนอแนวทางการประเมินคุณค่าทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านผ่านการผสมระหว่าง “คุณค่าตามวัตถุ” กับ “การรับรู้ของคนในพื้นที่” ซึ่งส่งเสริมการออกแบบนโยบายด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น และเป็นไปในแนวทางที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น โดยพบว่าการฟื้นคืนความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถเชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านรูปแบบการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์พื้นที่ ด้าน Khan (2020) นำเสนอการศึกษากรณีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบังกลาเทศ โดยเน้นการวิเคราะห์คุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งยังให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตด้านการท่องเที่ยวและพฤติกรรมกรรมการบริโภควัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์ระดับชาติ พร้อมทั้งสำรวจศักยภาพของวัฒนธรรมบังกลาเทศ ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมข้ามพรมแดน และบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมท้องถิ่นในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อรายได้ของชุมชน โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิอย่างครอบคลุม

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อศรีนครเตาในหลากหลายมิติ ทั้งด้านชาติพันธุ์วรรณา คติชนวิทยา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการจัดการวัฒนธรรม แต่ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษา “การฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตา” อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในมิติของการออกแบบเทศกาลวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ตลาดวัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้าน หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่องว่างทางการวิจัย (Research Gap) ของการศึกษานี้จึงอยู่ที่การบูรณาการความเชื่อท้องถิ่นเข้ากับกลไกทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายขอบของวัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมอย่างเต็มศักยภาพ หากสามารถพัฒนาเทศกาลวัฒนธรรมที่มีฐานจากความเชื่อเดิม และออกแบบอย่างมีส่วนร่วม ยั่งยืน และเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างเป็นระบบ จะสามารถสร้างความมั่นคงทั้งในมิติของวัฒนธรรมและเศรษฐกิจให้กับชุมชนในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดข้างต้น จึงนำไปสู่การตั้งคำถามการวิจัย คือ ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อศรีนครเตาในชุมชนบ้านเมืองเตามีลักษณะและพัฒนาการอย่างไร การฟื้นฟูประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตาส่งผลกระทบท่อการสร้างอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชุมชนอย่างไร ทุนความเชื่อดั้งเดิมและประวัติศาสตร์ของชุมชนสามารถนำมาพัฒนาเป็นเทศกาลใหม่ ต่อยอดด้วยตลาดวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากได้หรือไม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตาจากพื้นที่วัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษา บ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบวิจัยการฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตา

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการฟื้นฟูและต่อยอดทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยสร้างความตระหนักรู้ผ่าน เทศกาลทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่าย และการพัฒนา เศรษฐกิจฐานราก ผ่านตลาดวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้ชุมชนสามารถสืบทอด มรดกทางวัฒนธรรม ไปยังคนรุ่นต่อไปได้อย่างยั่งยืน โครงการนี้เป็นการ วิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมี ในการดำเนินโครงการวิจัยเรื่องการฟื้นฟูและต่อยอดทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านเทศกาลทางวัฒนธรรมและการสร้างเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนบ้านเมืองเตา ใช้แนวทางการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดกระบวนการการสืบทอดอย่างยั่งยืนจากรุ่นสู่รุ่น

1. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่วัฒนธรรมชุมชนบ้านเมืองเตา เด็กและเยาวชนจากโรงเรียนในพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด การเลือกกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เนื่องจากต้องการให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการออกแบบและขับเคลื่อนกระบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรมร่วมกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร การศึกษาภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก การออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานนี้มีเป้าหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกทั้งด้านประวัติศาสตร์ ความเชื่อ มิติทางสังคม วัฒนธรรม และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในบริบทชุมชนอย่างรอบด้าน โดยอาศัยทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์จากเอกสารและประสบการณ์ตรงของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบเทศกาลวัฒนธรรมและกลไกตลาดวัฒนธรรมที่มีรากฐานจากทุนทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การออกแบบการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการฟื้นฟูและพัฒนาทุนวัฒนธรรมของชุมชนบ้านเมืองเตา โดยศึกษา ตำนาน ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อศรีนครเตา ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและอัตลักษณ์ของชุมชน องค์ความรู้เหล่านี้ถูกถ่ายทอดผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น เทศกาลและตลาดวัฒนธรรม โดยมีกลุ่มศิลปินวัฒนธรรมชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนในด้านการแสดง อาหาร งานหัตถกรรม และภูมิปัญญา เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ พร้อมประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมผ่านเครื่องมือ ROI และ SROI กลยุทธ์สำคัญคือการสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ภาครัฐ เอกชน และชุมชน ผ่านเวทีเสวนาประชาคม และการวิเคราะห์โครงสร้างเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในอนาคต อีกทั้งยังส่งเสริมบทบาท

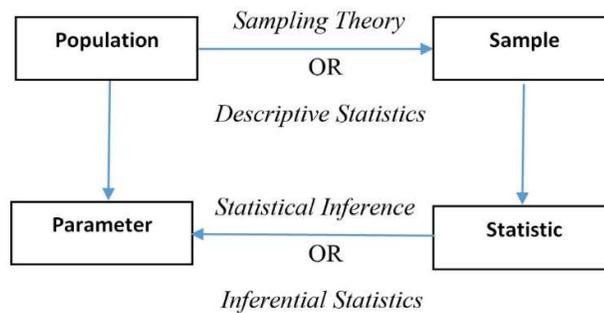
เยาวชนผ่าน “ยูวมัคคุเทศก์” และพื้นที่ “Cultural Space” เพื่อการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

การฟื้นฟูประเพณี เช่น เทศกาลเลี้ยงใหญ่และพิธีฉลองศาลเจ้าพ่อศรีนครเตา ได้รับการต่อยอดเป็น “เทศกาลบวงสรวงดาบแสนตอ” ซึ่งจัดขึ้นครั้งแรกในปีวิจัย 2567 มีกิจกรรมร่วมสมัย เช่น การรำถวาย การตีดาบโบราณ การประกวดมัคคุเทศก์น้อย และการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นถิ่น

การเก็บข้อมูลใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผ่านการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม เพื่อเข้าใจมิติทางวัฒนธรรมและพลวัตของชุมชนอย่างรอบด้าน และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนบนฐานทุนวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (sampling techniques) ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรที่ศึกษา สำหรับกรณีที่ไม่สามารถศึกษาประชากรทั้งหมดได้ นอกจากนี้ยังใช้สถิติบรรยาย (descriptive statistics) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้บรรยายและอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรที่ใช้ในการศึกษา (สุวิมล ติรกานันท์, 2551)

ภาพที่ 2 สถิติที่นำมาใช้ในการวิจัย

ที่มา: ibrahimsaleem (2015)

ผลการวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัย “การฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตาในเขตพื้นที่วัฒนธรรมชุมชนชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้ด้านทิศตะวันตก สู่การปลูกจิตสำนึกและสร้างเศรษฐกิจฐานรากผ่านตลาดวัฒนธรรมชุมชนกรณีศึกษา บ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” โดยศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตา ฟื้นฟูและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตา โดยสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น นิทรรศการ ยูวมัคคุเทศก์ และกิจกรรมผู้เฒ่าให้เด็กฟัง และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านเมืองเตาผ่านเทศกาลและตลาดวัฒนธรรม โดยประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน มีผลการวิจัย ดังนี้

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการศึกษาเชิงลึกในหลายมิติ ได้แก่ การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านเมืองเตา การสืบค้นความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อศรีนครเตา เพื่อสกัดองค์ความรู้ในการปลูกจิตสำนึกและสร้างความภาคภูมิใจในรากฐานทางวัฒนธรรมแก่เยาวชน โดยกิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการ ได้แก่ นิทรรศการเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตา กิจกรรมผู้เฒ่าให้เด็กฟัง การฝึกอบรมยูวมัคคุเทศก์ นอกจากนี้ โครงการยังส่งเสริมการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นกลไกในการสร้างรายได้แก่ชุมชน โดยจัดเทศกาลทางวัฒนธรรมและตลาดวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก อาศัยความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานราชการ และภาคเอกชนในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน โครงการวิจัยนี้มีเป้าหมายสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก โดยมุ่งเน้นการสร้างเทศกาลใหม่ คือ เทศกาลแห่ดาบแสนตอเจ้าพ่อศรีนครเตา

ครั้งที่ 1 เพื่อฟื้นฟูและสืบทอดความเชื่อเจ้าพ่อศรีนครเตา ผู้เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน โดยมีชุมชนมีส่วนร่วมใน ขบวนแห่ (ดังภาพที่ 3) ตลอดจนการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยเฉพาะกระบวนการตีดาบแบบโบราณที่ ยังคงใช้เตาสูบเป่าถ่านแบบดั้งเดิมด้วยการใช้แรงคน ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง คือการสร้างสำนึกร่วมและแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นใหม่ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ ท้องถิ่น อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมของชุมชน พร้อมทั้งเชื่อมโยงคนรุ่น เก่าและรุ่นใหม่ให้ร่วมกันสืบสาน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านเทศกาลวัฒนธรรมใหม่ พร้อมผลักดันให้บ้านเมือง เต่าเป็นพื้นที่วัฒนธรรมที่สำคัญผ่านตลาดวัฒนธรรมหนองอ่อม และเป็นต้นแบบในระดับภูมิภาค สำหรับการอนุรักษ์และ พัฒนาวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนต่อไป จากการดำเนินงานตลอดระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา คณะวิจัยสามารถนำเสนอข้อค้นพบ โดยมีรายละเอียดผลการวิจัยตามกรอบทวนทางวัฒนธรรม 5 กรอบ ได้แก่ การ จัดทำฐานข้อมูลทางวัฒนธรรม การสร้างกลไกความร่วมมือกับเครือข่าย การจัดเทศกาลวัฒนธรรมใหม่ การอนุรักษ์ และสร้างผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม และการฟื้นฟูความเชื่อดั้งเดิมผ่านกิจกรรมที่เข้าถึงเยาวชน ทั้งนี้มีการเชื่อมโยง องค์ความรู้กับการสร้างรายได้ เช่น การอบรมเยาวชนทำดาบแบบโบราณ การผลิตข้าวเขิบนวัตกรรมรสชาติใหม่ และ การจำลองเตาสูบเป่าถ่านเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม (ดังภาพที่ 4) สามารถสรุปเป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัดของ งานวิจัยนี้ ดังตารางที่ 1 – 4

ภาพที่ 3 ขบวนแห่ดาบแสนต่อเจ้าพ่อศรีนครเตา

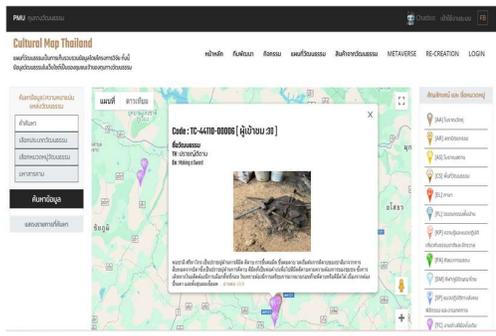

ภาพที่ 4 กิจกรรมตีมีดจากเตาสูบเป่าถ่าน

ตารางที่ 1 เป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัดในกรอบการวิจัย “การศึกษาข้อมูลทุนวัฒนธรรม”

เป้าหมาย	ผลผลิต	ตัวชี้วัด
<ol style="list-style-type: none"> 1. องค์ความรู้ทุนวัฒนธรรม/ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 2. ภูมิปัญญาทุนวัฒนธรรม 3. นวัตกรรม/เทคโนโลยีพร้อมใช้ ทุนวัฒนธรรม 4. แผนที่ชุมชนทุนวัฒนธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้และ จับต้องไม่ได้ จำนวน 50 ทุนวัฒนธรรม Cultural Map Thailand <ol style="list-style-type: none"> 2. ข้อมูลภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์สินค้าและการบริการทางวัฒนธรรม <ol style="list-style-type: none"> 3. นวัตกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์และสินค้าบริการทางวัฒนธรรม จำนวน 6 อย่าง คือ มีดเล่มเล็ก ดาบแสนต่อ จำลอง ดาบ มีดพริ้ว, ข้าวเข็บหน้ารสชาติต่างๆ, ชู่ง ตามอัตลักษณ์ประวัติศาสตร์เรื่องราวเจ้าพ่อศรีนครเตา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ฐานข้อมูลความรู้ทุนวัฒนธรรม/ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ฐานข้อมูล 2. ฐานข้อมูลภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ฐานข้อมูล 3. ฐานข้อมูลนวัตกรรม/เทคโนโลยีพร้อมใช้จำนวนไม่น้อยกว่า 5 ผลิตภัณฑ์ 4. ข้อมูลแผนที่วัฒนธรรม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เป้าหมาย	ผลผลิต	ตัวชี้วัด
	<p>4. ข้อมูลแผนที่วัฒนธรรมผ่านระบบ Cultural Map Thailand</p> 	

ตารางที่ 2 เป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัดในกรอบการวิจัย “กลไกความร่วมมือการสร้างตลาดวัฒนธรรมและเทศกาลวัฒนธรรม”

เป้าหมาย	ผลผลิต	ตัวชี้วัด
<ol style="list-style-type: none"> 1. เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนตลาดวัฒนธรรมและเทศกาลวัฒนธรรม 2. กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนตลาดวัฒนธรรมและเทศกาลวัฒนธรรม 3. ภาครีหรือเข้าร่วมทำงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระเบียบ/ กติกา/ ข้อบังคับ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนระเบียบ/ กติกา / ข้อบังคับ
	<ol style="list-style-type: none"> 2. โชนตลาดวัฒนธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 2. มีพื้นที่โชนตลาดวัฒนธรรม จำนวนไม่น้อยกว่า 1 พื้นที่ 3. ร่วมจัดงานเทศกาลเลี้ยงใหญ่ ประเพณี/ เทศกาล พิธีกรรมเลี้ยงศาลเจ้าพ่อศรีนครเตา/ เทศกาลใหม่ พร้อมทั้งมีมหรสพจัดสมโภช (cultural festival) 4. กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 เป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัดในกรอบการวิจัย “การจัดการและการแสดง”

เป้าหมาย	ผลผลิต	ตัวชี้วัด
1. ดึงดูดคนในท้องถิ่น และคนรุ่นต่อไปในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. การสร้างผู้ประกอบการ วัฒนธรรมที่สืบต่อมรดก	1. ผู้ประกอบการเข้าร่วม จำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์ และการบริการทางวัฒนธรรม 2. ผู้ประกอบการทาง วัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์	1. ผู้ประกอบการ ทางวัฒนธรรม 2. สินค้าและการ แสดง วัฒนธรรมไม่ น้อยกว่า 5 ประเภท
		

ตารางที่ 4 เป้าหมาย ผลผลิต และตัวชี้วัดในกรอบการวิจัย “เทศกาลวัฒนธรรม”

เป้าหมาย	ผลผลิต	ตัวชี้วัด
1. สร้างเทศกาล วัฒนธรรม ประจำปีหรือ ประเพณีที่มีการจัด ใน วงรอบประจำปีสม่ำเสมอ	1. เทศกาลบวงสรวงดาบแสนต่อเจ้าพ่อศรีนครเตา ครั้งที่ 1	1. จำนวนเทศกาล ไม่น้อยกว่า 1 เทศกาล
		

จากตารางที่ 1 – 4 สรุปผลผลิตและผลลัพธ์ดังนี้

ผลผลิต (Output) ที่ได้รับคือ ทุกกิจกรรมที่ดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาสร้างผลผลิตที่ชัดเจน เช่น การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรมการสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรม การสร้างกลไกความร่วมมือทางวัฒนธรรม ส่วนผลลัพธ์

(Outcome) ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีด้วยการสร้างเทศกาลขึ้นมาใหม่ภายใต้ทุนทางประวัติศาสตร์และความเชื่อเดิม การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม ผลกระทบ (Impact) ในระยะยาวที่เกิดขึ้น ได้แก่ การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน การเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน การลดการอพยพออกจากพื้นที่ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งจากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ การดำเนินกิจกรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสร้างผลกระทบเชิงบวกในระยะยาว

ผลลัพธ์ของโครงการปรากฏอย่างเด่นชัด ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจิตสำนึกในวัฒนธรรมท้องถิ่นจากการฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิมผ่านกิจกรรมที่เข้าถึงเยาวชน เช่น นิทรรศการ การแสดงทางวัฒนธรรม และเทศกาลประจำปี การพัฒนาทักษะเยาวชนและชาวบ้านจากการอบรมเยาวชนเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการตีเหล็กแบบโบราณ สนับสนุนกลุ่มชุมชนพัฒนาสินค้าและของที่ระลึก เช่น มีด ดาบ ข้าวเข็บรสชาติใหม่ ๆ รวมถึงฟื้นฟูการใช้เตาเผาถ่านแบบดั้งเดิมเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างแหล่งเรียนรู้ การกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากผ่านตลาดวัฒนธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นภายใต้แบรนด์ "ศรีนครเตาเฮอริเทจ" โดยมีการประเมิน SROI (Social Return on Investment) เท่ากับ 1.13 แสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าทางสังคมจากการจัดเทศกาลวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในอนาคต ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรม การพัฒนาเทศกาลให้เป็นระดับภูมิภาคและระดับประเทศ การส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมด้วยเทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือกับภาคีหลากหลาย เพื่อผลักดันให้บ้านเมืองเตาเป็นพื้นที่ต้นแบบของการใช้ทุนวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน การดำเนินงานตลอดระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของจิตสำนึกในวัฒนธรรมท้องถิ่น เยาวชนและประชาชนในชุมชนมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง มีการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเยาวชนและชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมทักษะใหม่ ๆ มีการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ผ่านตลาดวัฒนธรรมและการพัฒนาแบรนด์สินค้าท้องถิ่น มีการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สะท้อนถึงการบูรณาการแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม มีผลผลิตชัดเจน ผลลัพธ์เด่นชัดและผลกระทบในระยะยาวที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ เสริมสร้างจิตสำนึก และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านเมืองเตา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตาเป็นองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่มีพลวัต และได้รับการธำรงรักษาอย่างมั่นคงผ่านพิธีกรรมประจำปี เช่น การบวงสรวง การแห่ดาบ และการฉลองศาลเจ้าพ่อ ซึ่งทำหน้าที่ทั้งในเชิงศาสนาและในฐานะกลไกเชิงสัญลักษณ์ในการสร้างอัตลักษณ์ สานความสัมพันธ์ข้ามรุ่น และหลอมรวมความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในพื้นที่ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อท้องถิ่นมรดกทางวัฒนธรรม และเทศกาลชุมชน จึงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการศึกษาบทบาทของ “เจ้าพ่อศรีนครเตา” ซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยเฉพาะในชุมชนบ้านเมืองเตา ความเชื่อไม่ได้ดำรงอยู่เพียงในมิติศาสนาหรือจิตวิญญาณเท่านั้น หากยังฝังแน่นอยู่ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผ่านพิธีกรรม งานประจำปี และความสัมพันธ์ทางเครือญาติและสังคม แนวคิด “ความทรงจำร่วม” (Collective Memory) ของ Halbwachs (1992) อธิบายว่าพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตาเป็นพื้นที่ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้คนได้ร่วมกันรำลึกถึงอดีต สร้างความหมาย และธำรงอัตลักษณ์ร่วมในฐานะสมาชิกของชุมชน ขณะเดียวกัน แนวคิด “ทุนทางวัฒนธรรม” (Cultural Capital) ของ Bourdieu (1986) ชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้มีคุณค่าที่สามารถถ่ายทอด สันถัมภ์ และแปรเปลี่ยนเป็นทุนที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้ โดยเฉพาะเมื่อถูกนำมาใช้ในรูปแบบของเทศกาลวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้าง

รายได้ให้แก่ชุมชน แม้จะมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อศรีนครเตาในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านชาติพันธุ์ คติชน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการจัดการวัฒนธรรม อาทิ งานของ อมาวสี เกียรติถาวร (2532) สุกัญญา ราหมาด (2550) บุญทัน กมล (2552) และ นราวิทย์ ดาวเรือง (2560) แต่ยังไม่มีการวิจัยใดที่ศึกษาการ “ฟื้นฟูและสืบสานประเพณีให้เจ้าพ่อศรีนครเตา” อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในมิติของการออกแบบเทศกาลวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ตลาดวัฒนธรรม การแสดงพื้นบ้าน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่องว่างทางการวิจัย (Research Gap) จึงอยู่ที่การบูรณาการความเชื่อท้องถิ่นเข้ากับกลไกทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชายขอบของวัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมอย่างเต็มศักยภาพ หากสามารถออกแบบเทศกาลวัฒนธรรมที่มีรากฐานจากความเชื่อเดิมอย่างมีส่วนร่วม ยั่งยืน และเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างเป็นระบบ ก็จะสามารถสร้างความมั่นคงทั้งในด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจให้กับชุมชนในระยะยาว

การจัดเทศกาลวัฒนธรรม “แห่ดาบแสนต่อเจ้าพ่อศรีนครเตา ครั้งที่ 1” จึงเป็นกิจกรรมหลักของโครงการ ซึ่งได้รับการออกแบบให้เป็นเทศกาลสร้างสรรค์ที่ผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมเข้ากับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ช่างตีดาบแบบโบราณ การประดิษฐ์ธง และองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายและเข้าถึงประชาชนในหลายกลุ่ม ได้แก่ นิทรรศการ การสาธิต การประกวด การเสวนา และเวทีประชาคม ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนซึ่งเริ่มตระหนักและภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง ในเชิงเศรษฐกิจ โครงการได้นำทุนวัฒนธรรมมาต่อยอดในเชิงสร้างสรรค์ โดยจัดตั้ง “ตลาดวัฒนธรรมหนองอุ่ม” เป็นพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมภายใต้แบรนด์ “ศรีนครเตาเฮอริเทจ” ซึ่งครอบคลุมสินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นถิ่น และของที่ระลึก พร้อมกันนี้ ยังมีการสร้างกลไกการจัดการวัฒนธรรมร่วมกับภาคีในพื้นที่ ได้แก่ สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาเอกชน ผ่านเวทีประชาคมและการพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการท่องเที่ยว

ผลลัพธ์ของโครงการวิจัยปรากฏอย่างชัดเจนในหลายด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างจิตสำนึกในวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิม การจัดตั้งเทศกาลวัฒนธรรมที่มีฐานจากประวัติศาสตร์และความเชื่อของชุมชน โดยมีกิจกรรมที่เข้าถึงกลุ่มเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเองนอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาทักษะของเยาวชนและชาวบ้าน ผ่านการอบรมและสืบทอดภูมิปัญญาการตีเหล็กแบบโบราณ การสนับสนุนกลุ่มชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น มีด ดาบ ข้าวเข็บรสชาติใหม่ ๆ รวมถึงการฟื้นฟูการใช้เตาสูบเป่าถ่านแบบดั้งเดิมเพื่ออนุรักษ์องค์ความรู้ท้องถิ่นและสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน ในเชิงเศรษฐกิจ โครงการสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากผ่านตลาดวัฒนธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นภายใต้แบรนด์ “ศรีนครเตาเฮอริเทจ” โดยมีผลการประเมิน SROI (Social Return on Investment) เท่ากับ 1.16 สะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มค่าทางสังคมจากการจัดเทศกาลวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นใหม่จากทุนเดิมของชุมชน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. อภิปรายผล

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในการเป็นฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านอัตลักษณ์ สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อมีการออกแบบกระบวนการฟื้นฟูที่ตั้งอยู่บนฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้ข้ามรุ่น และการจัดการองค์ความรู้เชิงระบบ เทศกาลแห่ดาบแสนต่อฯ ไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่จัดกิจกรรมเชิงประเพณี หากแต่เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน กระตุ้นความภูมิใจในชุมชน และสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนในท้องถิ่น

ทั้งนี้ ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของโครงการ ได้แก่ ความเข้มแข็งของทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย และการพัฒนาเครื่องมือสื่อสารร่วมสมัย อาทิ การจัดทำฐานข้อมูล Cultural Map การเผยแพร่ผ่านสื่อดิจิทัล และการพัฒนาแบรนด์สินค้าชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดสำคัญที่ต้องเผชิญ ได้แก่ ความเปราะบางของกลไกสืบทอดองค์ความรู้ในกลุ่มเยาวชน ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน และการรับรู้ของคนรุ่นใหม่ที่ยังมีระยะห่างจากวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งคณะวิจัยได้วางแผนแก้ไขผ่านการพัฒนา “ผู้ประกอบการวัฒนธรรมรุ่น

ใหม่” การอบรมยุวมัคคุเทศก์ และการจัดกิจกรรมผู้เฒ่าเล่าให้เด็กฟัง เพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและสร้างความต่อเนื่องของทุนมนุษย์ในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

โครงการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมสามารถดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรส่งเสริมให้มีการต่อยอดสู่การจัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมบ้านเมืองเตา” ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และพิธีกรรมท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้าง ทั้งในรูปแบบเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และสื่อโซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ควรผลักดันเทศบาลให้เป็นที่รู้จักในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ผ่านการพัฒนาเนื้อหา กิจกรรม และระบบการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียงในทุ่งกุลาร้องไห้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการศึกษาผลกระทบเชิงลึกและระยะยาวของเทศกาลวัฒนธรรมต่อเศรษฐกิจฐานรากและทุนมนุษย์ในชุมชน รวมถึงการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการออกแบบเทศกาลให้ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง ควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังชุมชนอื่นที่มีลักษณะทุนวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน เพื่อพัฒนาเป็นเครือข่ายพื้นที่วัฒนธรรมที่มีการบริหารจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การฟื้นฟูและสืบสานประเพณีไหว้เจ้าพ่อศรีนครเตาในเขตพื้นที่วัฒนธรรมชุมชนชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้ด้านทิศตะวันตก สู่การปลูกจิตสำนึกและสร้างเศรษฐกิจฐานรากผ่านตลาดวัฒนธรรมชุมชน กรณีศึกษา บ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ขอขอบคุณ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบการวิจัย “การขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ” ในวิทยสถาน “ธัชภูมิ” ประจำปีงบประมาณ 2567 โครงการนี้มีบทบาทสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชน พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ ยุวมัคคุเทศก์ และกิจกรรมผู้เฒ่าเล่าให้เด็กฟัง รวมถึงการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากผ่านเทศกาลและตลาดวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ขอขอบคุณองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา โรงเรียน ศาลเจ้าพ่อศรีนครเตา ผู้นำชุมชน กลุ่มวิสาหกิจ และภาคีเครือข่ายที่ร่วมกันขับเคลื่อนงานอนุรักษ์วัฒนธรรม และขยายผลสู่การจัด “เทศกาลบวงสรวงตาบแสนต่อเจ้าพ่อศรีนครเตา” ครั้งที่ 1 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ ขอขอบคุณที่ปรึกษาโครงการและผู้สนับสนุนทุกท่านที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันงานวิจัยให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม คณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าโครงการนี้จะส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม สร้างงาน สร้างรายได้ และนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- นราวิทย์ ดาวเรือง. (2560). *เจ้าพ่อศรีนครเตา : การกลายเป็น “ผีใหญ่” ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ - สังคมในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ตั้งแต่หลังทศวรรษที่ 2500 – 2560* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. Chiang Mai University Digital Collections. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:160721>.
- บุญทัน กมล. (2552). *โครงการศึกษาดำเนินงานเจ้าพ่อศรีนครเตาและพลังความเชื่อที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาชุมชนหัวเมืองเตาที่ยั่งยืน บ้านเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.*

- พระยาขัติยวงษา (เหลา ณ ร้อยเอ็จ). (2432). *พงศาวดารภาคอีสาน (พิมพ์ในการปลงศพนางศรีสุภา โต เอี่ยมศิริ ณ เชียงบรมบรรพต วัดสระเกศ)*. โรงพิมพ์ศรีหงส์.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2566). *เทศกาลอีสานสร้างสรรค์ 2023 (Isan Creative Festival 2023)*. <https://www.cea.or.th/th/single-project/Isan-Creative-Festival-2023>.
- สุกัญญา ราชมาต. (2550). *ความเชื่อเรื่องเจ้าพ่อครั้นครเตาของชุมชนเมืองเตา ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* [สารนิพนธ์ประกาศนียบัตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:184257.
- สุวิมล ติรกันนท์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หม่อมอมรวงศ์วิจิตร. (2516). *เมืองในภาคอีสาน*. กรมศิลปากร.
- อมวาลี เกียรติถาวร. (2532). *เจ้าพ่อครั้นครเตา : บทบาทและความสำคัญของการถือผีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรณีศึกษาบ้านเมืองเตา ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/1627>.
- Ahn, Y., Kang, E. M., Kiatkawsin, K., & Zielinski, S. (2023). Relationships Between Community Festival Participation, Social Capital, and Subjective Well-being in a Cross-cultural Context. *Healthcare*, 11(16), 2361. <https://doi.org/10.3390/healthcare11162361>.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In Richardson, J. (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (241 - 258). Greenwood.
- Halbwachs, M. (1992). *On Collective Memory*. (Trans., Lewis, A. Coser from Les cadres sociaux de la mémoire, and from La Topographie légendaire des évangiles en terre sainte: étude de mémoire collective.) The University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226774497.001.0001>.
- ibrahimsaleem. (2015). *Definition of Statistics – Data Collection & Sources of Data – Variable and Its Types*. <https://blogsforeveryone.wordpress.com/2015/06/04/definition-of-statistics-data-collection-sources-of-data-variable-and-its-types>.
- Khan, M. M. H. (2020). Role of Stakeholders in Heritage Management in Bangladesh : A Case Study of Mahasthangarh. *CenRaPS Journal of Social Sciences*, 2(3), 354–372. <https://doi.org/10.46291/cenraps.v2i3.40>.
- Munsi, R. V. (2023). Cultural Performance Festivals in Japanese Settings : An Ethnographic Narrative Analysis and Interpretation (Part I). *Journal of the Nanzan Academic Society Humanities and Natural Sciences*, (26), 71 - 101.
- Rutagand, E. (2024). The Role of Cultural Festivals in Promoting Social Cohesion and Cultural Understanding. *International Journal of Humanity and Social Sciences*, 3(2), 13 – 25. <https://doi.org/10.47941/ijhss.2077>.
- Xu, Q., & Wang, J. (2021). Recognition of Values of Traditional Villages in Southwest China for Sustainable Development : A Case Study of Liufang Village. *Sustainability*, 13(14), 7569. <https://doi.org/10.3390/su13147569>.

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
Desired Attributes of Graduate in the Thai Dance Education Major,
Rajabhat University

นัยน์พร ชุตินาธา^{1*}, และ สุรรัตน์ จินพงษ์²

Naipaporn Chutipada^{1*}, and Sureerat Chenpong²

นิสิตปริญญาการศึกษาคุษฏีบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ²

Ed.D. Student in Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University¹

Assistant Professor, Dr., Department of Dance, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University²

*Corresponding author, e-mail: naipapron.c@nrnu.ac.th

วันที่รับบทความ: 10 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 3 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 11 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้การวิจัยรูปแบบผสมผสาน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 12 คน อาจารย์ 47 คน ครูผู้สอนนาฏศิลป์ 288 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 5 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 288 คน ศิษย์เก่า 317 คน ผู้ใช้บัณฑิต 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาจากการตอบคำถามแบบปลายเปิดและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำประเด็นคำตอบที่แยกเป็นหมวดหมู่มาสังเคราะห์สรุปเรียบเรียงประโยชน์ขึ้นใหม่ ผลการวิจัยพบว่าความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) แต่หากจัดเรียงลำดับความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพที่พึงประสงค์ สามารถเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) 2. ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) 3. ด้านทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) 4. ด้านพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) 5. ด้านรักษาศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) 6. ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) และ 7. ด้านการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ใช้บัณฑิต ครูผู้สอน ศิษย์เก่า ผู้บริหารและอาจารย์ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิต ดังนี้ ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เพิ่มรายวิชาที่ครอบคลุมไปถึงรายวิชาดนตรี – ศิลปะ ส่งเสริมทักษะการออกแบบการบูรณาการนาฏศิลป์เข้ากับรายวิชาอื่น ๆ จัดหาผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากล การคัดเลือกเยาวชนที่มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์และการให้การสนับสนุนทุนการศึกษา

คำสำคัญ: คุณลักษณะบัณฑิต, สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

Abstract

This study aims to explore the desirable graduate attributes and determine strategies for their development among Performing Arts Education graduates at Rajabhat University. The research employs a Mixed Method approach, using purposive sampling to select the sample groups, which include 12 administrators, 47 faculty members, 288 Thai dance teachers, 288 fourth- and fifth-year

student teachers undergoing professional training, 317 alumni, and 86 employers. The research tools consist of questionnaires and interviews validated by the experts. Data were analyzed using basic statistics such as mean and standard deviation and content analysis derived from open-ended responses and expert interviews. Responses were categorized and synthesized into new narrative summaries. The results indicate that the overall demand for desirable graduate attributes in the ideal condition has a mean score of (\bar{X} = 4.61), rated at the highest level. When ranked in order of importance, the findings show the following attributes: 1) Ethics and Morality: Achieved the highest mean score of (\bar{X} = 4.76) rated at the highest level. 2) Personality: Mean score of (\bar{X} = 4.73), rated at the highest level. 3) Emotional and Social Skills: Mean score of (\bar{X} = 4.72), rated at the highest level. 4) Self-Development: Mean score of (\bar{X} = 4.67), rated at the highest level. 5) Preservation of Arts and Local Culture: Mean score of (\bar{X} = 4.66), rated at the highest level. 6) Communication Skills: Mean score of (\bar{X} = 4.60), rated at the highest level. 7) Teaching Ability: Mean score of (\bar{X} = 4.53), rated at the highest level. Stakeholders such as employers, teachers, alumni, administrators, and faculty members suggest the following strategies: Enhancing entrepreneurial skills. Expanding the curriculum to include music and arts-related courses. Promoting skills in integrating Thai dance with other subjects. Engaging experts with knowledge in both traditional Thai and international performing arts. Selecting talented youths with skills in performing arts and providing them with scholarships.

Keywords: Desired Graduate Attributes, Dance Education Major, Rajabhat University

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ เดิมเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยเพื่อให้ประชากรในท้องถิ่นมีโอกาสได้เข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ระบุว่า ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนและมั่นคง ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ การวิจัย พร้อมทั้งให้บริการวิชาการแก่ท้องถิ่น และอีกหนึ่งภารกิจที่สำคัญและได้มีการพัฒนามาโดยตลอดอย่างไม่หยุดยั้ง นั่น ก็คือ การผลิตบัณฑิตครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นจากการเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู จากการจัดทำยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ได้กล่าวถึงการผลิตและพัฒนาครู โดยมีเป้าหมายผลิตบัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏให้มีอัตลักษณ์และสมรรถนะ ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น และเป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งบัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องสมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1. มีทัศนคติที่ดี 2. มีชีวิตที่มั่นคง 3. มีอาชีพ 4. เป็นพลเมืองที่ดี ตลอดจนให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาศิษย์เก่า ให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566 : 33 - 34, 42 - 43) ทั้งนี้ภาครัฐได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานพัฒนาครูเฉพาะทาง ที่จัดตั้งโดยหน่วยงานเฉพาะทางเพื่อฝึกครูที่ได้รับการบรรจุจากทั่วประเทศ ให้เข้ามาเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของครู อย่างลึกซึ้งเมื่อผ่านกระบวนการสอบวัดตามสาขาวิชาเอกแล้วจึงส่งไปปฏิบัติหน้าที่ครูไปยังสถานศึกษา ๆ ซึ่งจะทำได้ครูที่มีคุณภาพ จากการสำรวจจัดชั้นครูไทยของสวนดุสิตโพล พ.ศ. 2565 พบว่า ประชากรมีความพึงพอใจต่อคุณภาพ ครูไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 7.52 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพของครูไทยที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาของเยาวชนค่อนข้างสูง แต่ก็ยังพบว่าประชาชนยังกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะบางประการของครู เช่น คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและการควบคุมอารมณ์ (ฝ่ายข่าวหน้า1, 2566) ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 24 (4) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล ต้องปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ใน

ทุกวิชา และจะต้องเป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรมจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545) สอดคล้องกับ นวัตกรรม น้อยมณี และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนา คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์กับสภาการณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาชาติ พบว่า คุณลักษณะของครูที่พึง ประสงค์สอดคล้องกับสภาการณ์และกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้าน คุณธรรม ด้านทักษะการสอน ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติงาน

ปัจจุบันได้มีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา ทั่วประเทศ 12 แห่ง ประกอบด้วย 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 3. มหาวิทยาลัยนครราชสีมา 4. มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ 5. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 6. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 7. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 8. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 9. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 10. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ 11. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 12. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ซึ่งหลักสูตรสาขา วิชานาฏศิลป์ศึกษา เป็นอีก สาขาวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ ในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ ศิลปะวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรม ท้องถิ่น แต่หลังจากการผลิตนักศึกษารหัส 62 ที่เริ่มใช้หลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต 4 ปี (หลักสูตรอิงสมรรถนะ) สาขาวิชา นาฏศิลป์ศึกษาและได้มีการเก็บข้อมูลผู้ใช้บัณฑิตเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรใหม่ในปี พ.ศ. 2567 เพื่อพัฒนาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการรวบรวมเอกสารข้อมูลผู้ใช้บัณฑิต และนำข้อมูลมา วิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้น พบว่า ผู้ใช้บัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา ได้สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการ โดยแยก ปัญหาตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ มีความรู้ในเนื้อหาทฤษฎีและปฏิบัติในวิชานาฏศิลป์ มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และมีความรู้งานครุ
2. ด้านทักษะ สามารถการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบประดิษฐ์อุปกรณ์การแสดง เครื่องแต่งกาย การสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ
3. บุคลิกภาพ มีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ สามารถทำงานเป็นทีม มีบุคลิกภาพที่ดี มีความ รับผิดชอบ อดทน มีความเสียสละ กล้าแสดงออก มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์
4. จริยธรรม มีภาคภูมิใจในวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซื่อสัตย์สุจริต ความมีเมตตากรุณา มีวินัย เคารพสิทธิรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

จากปัญหาคุณลักษณะบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา ที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นปัญหาของผู้ใช้บัณฑิต ได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาที่ต้องการได้รับการพัฒนาอย่างมาก เพราะอาจจะ เกิดผลกระทบในภายหลัง เมื่อบัณฑิตไปประกอบอาชีพ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ สาขาวิชานาฏศิลป์ และหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชานาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพนักศึกษาให้เป็นครูนาฏศิลป์ที่มีคุณภาพ ตรงตามต้องการของ ตลาดแรงงานครู และความต้องการของสังคม และตรงตามบริบทพื้นที่ของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ดังนั้นจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตร บัณฑิตในสภาพที่ พึงประสงค์ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดสอน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในสภาพที่พึงประสงค์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราช ภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

การทบทวนวรรณกรรม

1. มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2565

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับ ต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติ และบริบทโลก ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ สามารถนำไปใช้ในการทำงาน และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

2. ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ เพื่อพัฒนางาน พัฒนาวิชาชีพหรือวิชาการ พัฒนานวัตกรรมและพัฒนาสังคม และสามารถดำรงชีวิตในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จริยธรรม (Ethics) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกมาอันสะท้อน ถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตน ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

4. ลักษณะบุคคล (Character) หมายถึง บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ที่สะท้อนคุณลักษณะเฉพาะ ศาสตร์ วิชาชีพ และสถาบัน โดยพัฒนาผ่านการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์จากหลักสูตร ให้มีความเหมาะสมกับแต่ละระดับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

ผลลัพธ์การเรียนรู้แต่ละด้านคุณวุฒิระดับปริญญาตรี

1. ด้านความรู้ ความรู้ที่จำเป็นต่อการนำไปต่อยอดความรู้ ปรับประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนางาน
2. ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองในการปฏิบัติและการปรับปรุงพัฒนางานของตน เพื่อการประกอบอาชีพ และทักษะด้านดิจิทัล

3. จริยธรรม หลักสูตรต้องกำหนดจริยธรรมที่เหมาะสมกับสาขาวิชาในแต่ละระดับคุณวุฒิ และจริยธรรมเฉพาะวิชาชีพที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพ หรือ จรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ

4. ลักษณะบุคคล หลักสูตรต้องกำหนดลักษณะบุคคลที่เป็นลักษณะบุคคลทั่วไปที่เหมาะสมสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรและสถาบัน ส่วนหลักสูตรวิชาชีพควรกำหนดลักษณะบุคคลเฉพาะวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพด้วย โดยอาจเลือกลักษณะบุคคลทั่วไปมากำหนดเป็นคุณสมบัติที่เป็นจุดเน้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร (มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษา ศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562, 2562)

2. มาตรฐานวิชาชีพครูไทย

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีคุณลักษณะและคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนดในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพแห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562) (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562) ประกอบด้วย

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

1) มาตรฐานความรู้ ต้องมีความรอบรู้และเข้าใจ บริบทของโลก สังคม และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ เชี่ยวชาญเนื้อหาที่สอน หลักสูตร ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถวัดประเมินผลและวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งภาษาไทยและอังกฤษ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

2) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด คือ 1. ฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 2. ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน ความหมายว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ หรือการแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้ รวมทั้งต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้

1) การปฏิบัติหน้าที่ครู คือ ครูที่ดีต้องมีจิตวิญญาณและจิตสำนึกของความเป็นครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน เข้าใจความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล และที่สำคัญครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) การจัดการเรียนรู้ คือ วางแผนและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ และศาสตร์การสอน วัดและประเมินผลการเรียนรู้ วิจัย สร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นและผู้เรียนได้อย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ

3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน คือ ครูต้องร่วมมือกับผู้ปกครองพัฒนาผู้เรียน สร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ เข้าใจเข้าถึงบริบทชุมชนเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายความว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องยึดถือปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม

1) จรรยาบรรณต่อตนเอง ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองอยู่เสมอให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ

2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ให้กำลังใจศิษย์ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญของศิษย์

4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

5) จรรยาบรรณต่อสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จะต้องประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้บำเพ็ญในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อมรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

3. สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21 มีอิทธิพลต่อการศึกษามาก ฉะนั้นการเตรียมเยาวชนให้พร้อมเผชิญกับอนาคต จึงมิใช่แค่การถ่ายทอดเนื้อหา แต่เป็นการบ่มเพาะทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ครูจึงต้องปรับตัวเองจากผู้สอนกลายเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ และคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเองผ่านการเรียนรู้แบบ Active Learning ครูในยุคนี้ต้องมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถนำความรู้ ทักษะ มาพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข โดยสมรรถนะครูศตวรรษที่ 21 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ครูต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้มีคุณภาพ มีการวางแผน ติดตาม และพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 การบริการที่ดี ครูต้องมีความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ และปรับปรุงบริการให้มีประสิทธิภาพ

1.3 การพัฒนาตนเอง ครูต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ และสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาางาน

1.4 การทำงานเป็นทีม ครูต้องให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ครูต้องประพฤติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

2. สมรรถนะประจำสายงาน

2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ครูต้องสามารถสร้างและพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.2 การพัฒนาผู้เรียน ครูต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาทักษะชีวิต และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน ครูต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดทำข้อมูลสารสนเทศ กำกับดูแลชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขและปลอดภัย

2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย ครูต้องสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนและรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.5 ภาวะผู้นำครู ครูต้องแสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น อันก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ครูจะต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

4. สมรรถนะครูราชภัฏ

ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติและรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ครูมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมรับมือกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะสถาบันที่ผลิตครู จึงได้พัฒนา “PTRU Model” หรือโมเดลผลิตบัณฑิตครู โดยได้กำหนดสมรรถนะหลักไว้ 17 สมรรถนะ เพื่อเป็นแนวทางให้แต่ละมหาวิทยาลัยนำไปปรับใช้ตามบริบทของตน ซึ่งโมเดลผลิตบัณฑิตครู (PTRU Model) มีดังนี้

1. ปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ ครอบรู้บริบทของโรงเรียน บทบาทหน้าที่ครู ปฏิบัติการทางอาชีพครู ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่คุรุสภากำหนด ปฏิบัติงานครูด้วยใจรักศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ภาวะผู้นำและสัมพันธ์ชุมชน มีภาวะผู้นำและสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และร่วมกันแก้ปัญหาแก่ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. บริหารจัดการชั้นเรียนออกแบบและบริหารจัดการชั้นเรียนด้วยความยืดหยุ่น และประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

4. ทำงานเป็นทีม สามารถทำงานเป็นทีมและร่วมกิจกรรมในการพัฒนาวิชาชีพกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

5. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย และนำ AI มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในศาสตร์ของตนเองได้

6. สื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ สามารถสื่อสารโดยใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างถูกต้อง และสามารถถ่ายทอดสู่ผู้เรียนให้เกิดทักษะในการสื่อสารได้

7. บุคลิกภาพความเป็นครู สามารถปฏิบัติการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดบุคลิกภาพความเป็นครูมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง รักและศรัทธาวิชาชีพครู สามารถปรับตัวได้ทุกสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

8. จิตอาสา จิตสาธารณะ สามารถช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีส่วนร่วมกับชุมชน แวดล้อมสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์

9. ศิลปะการใช้สื่อ สามารถผลิต พัฒนา ประยุกต์ใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

10. อำนวยการเรียนรู้ สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

11. สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้

12. ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้
13. ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร สามารถออกแบบการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นได้
14. เป็นพลเมืองดี พัฒนาตนเอง ใช้ความรู้ ความสามารถจนเป็นแบบอย่างพลเมืองที่ดี
15. สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในวิชาเอกกับการเรียนการสอนได้หลากหลายและยืดหยุ่น จัดกิจกรรมเสริมทักษะการบูรณาการ (TPACK และ CLIL EF STEM Coding)
16. นวัตกรรมทางการศึกษา สามารถเลือกใช้ผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนได้ สร้างและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้
17. จิตวิญญาณความเป็นครู ปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนทั้งภายในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

5. คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์

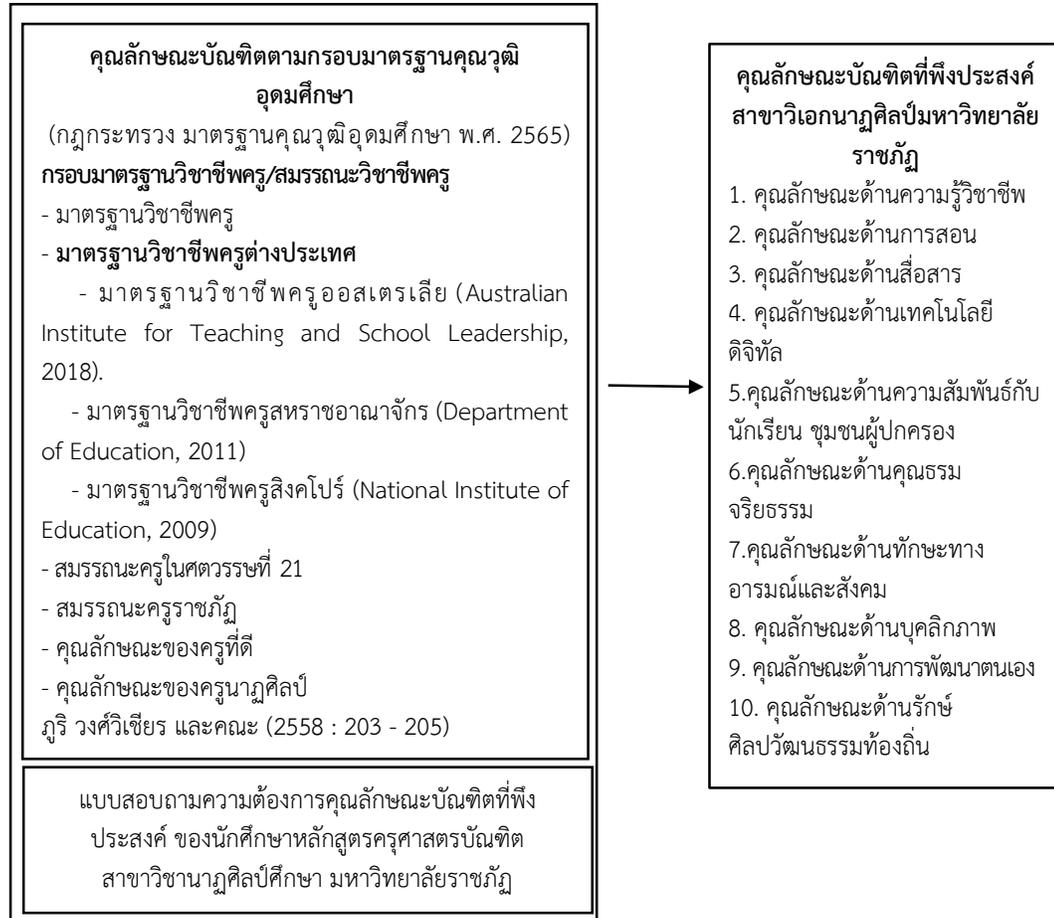
จากที่ได้ศึกษางานวิจัยของ ฐิริ วงศ์วิเชียร และคณะ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) พบว่าคุณลักษณะที่บัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยในอนาคตควรมี ประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะทางปัญญา มีความรู้และเข้าใจศิลปะวัฒนธรรมการแสดงอาเซียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ศิลปะวัฒนธรรมอาเซียนเข้ากับศิลปะวัฒนธรรมไทยได้ พัฒนาวิธีการสอนและเลือกใช้นวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม
2. คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อุดม เสียสละ มีความยุติธรรม รับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู
3. คุณลักษณะด้านความรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้รอบด้านหลักสูตรการสอน คณิตศาสตร์ พื้นฐาน วิจัย การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการศึกษา และสามารถปฏิบัติการสอนด้านนาฏศิลป์ไทยได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย เคารพและให้เกียรติผู้อื่น ปฏิบัติตนตามระบบประชาธิปไตย
5. คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อ่อนน้อมถ่อมตน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่นินทาให้ร้ายผู้อื่น ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
6. คุณลักษณะด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่เกิดขึ้น และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดี
7. คุณลักษณะด้านการพัฒนาตนเองฝึกฝนพัฒนาตนเองในวิชาชีพ มีใจใฝ่เรียนรู้และพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านการศึกษา
8. คุณลักษณะด้านภาษา สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้การสืบค้นข้อมูล สร้างสื่อนวัตกรรม ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน
9. คุณลักษณะด้านความเป็นไทย มีใจรัก ชื่นชมศิลปะวัฒนธรรมของชาติ เผยแพร่และสืบสานศิลปะวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชาติ (ฐิริ วงศ์วิเชียร และคณะ, 2558 : 203 - 205)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาและกรอบมาตรฐานวิชาชีพครูไทยและต่างประเทศ/สมรรถนะครูวิชาชีพ สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะของครูที่ดี คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ และได้สอบถามความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้ได้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีกรอบการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบันและในสภาพที่พึงประสงค์ ดังที่จะได้นำเสนอภาพกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีการเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ที่ผ่านการประเมินครูผู้ช่วย 288 คน ซึ่งเป็นกลุ่มครูที่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 และ 5

1.2 ผู้บริหาร อาจารย์ ที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ 12 แห่ง รวมทั้งหมด 73 คน จากการเทียบตารางของ Krejcie & Morgan (มารยาท โยทองยศ และ ปราณี สวัสดิ์สรรพ, ม.ป.ป) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 59 คน แบ่งเป็นคณาบดีคณะครุศาสตร์ 12 คน อาจารย์ 47 คน ซึ่งอาจารย์จะต้องมีประสบการณ์สอน 10 ปีขึ้นไป

1.3 ศิษย์ปัจจุบันชั้นปีที่ 4 และ 5 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 288 คน มาจากจำนวนนักศึกษาที่ทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 11 แห่ง

1.4 ศิษย์เก่าจะต้องเป็นผู้ที่ทำงานอาชีพครูที่จบการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 – 2565 ซึ่งเป็นจำนวนจากแผนรับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 10 แห่ง รวมจำนวนผู้จบการศึกษา 1,800 คน จากการเทียบตารางของ Krejcie & Morgan ก็จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน เนื่องจากบางมหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษาไม่ถึง 10 ปี และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษยังไม่มีบัณฑิตจบการศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีบัณฑิตจบการศึกษาเพียง 1 รุ่น การเก็บข้อมูลจึงไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

1.5 ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ประกอบการเกี่ยวกับทางด้านการศึกษา ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีขึ้นไป ทั้งหมด 110 คน ได้มาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 10 คน 11 มหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการเทียบตารางของ Krejcie & Morgan ก็จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน สาเหตุที่ไม่รวมมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเข้าไปด้วยเนื่องจากว่ายังไม่มีบัณฑิตจบการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะบัณฑิต สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์/ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ นักศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 5 ศิษย์เก่า ผู้ใช้บัณฑิต สถานที่ทำงาน/สถานที่ศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะบัณฑิต สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual responses)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการคุณลักษณะในบริบทพื้นที่ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เกี่ยวกับความต้องการคุณลักษณะในบริบทพื้นที่

2.3 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและดำเนินการปรับแก้ไขจนเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จากนั้นดำเนินการส่งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีค่าตั้งแต่ .60 ขึ้นไป นำไปสร้างแบบสอบถามอีกครั้งและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำเพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.4 เมื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเสร็จสมบูรณ์แล้ว ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก แบบสอบถามเป็นรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.99 โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไปนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามอีกครั้งซึ่งก็ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อ ทั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2567 เลขที่รับรอง HE-089-2567

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาศึกษาเอกสาร งานวิจัย มาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครูไทยและต่างประเทศ สมรรถนะครูราชภัฏ สมรรถนะครูศตวรรษที่ 21 คุณลักษณะของครูที่ดี คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และแยกเป็นกลุ่มคำ จากนั้นนำข้อมูลที่แยกเป็นกลุ่มคำมาสังเคราะห์และจัดหมวดหมู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.2 นำข้อมูลจากการจัดหมวดหมู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ นำมาสร้างแบบสอบถามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ รวมทั้งการตั้งคำถามปลายเปิด

3.3 ดำเนินการขอจดหมายความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงคณบดี คณะครุศาสตร์และประธานหลักสูตรทั้ง 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏ

3.4 ดำเนินจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 12 แห่ง โดยการตอบแบบสอบถามจะเป็นรูปแบบออนไลน์วิธีการดังนี้

1. ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ขอร่วมมือไปยังประธานหลักสูตร พร้อมแนบคิวอาร์โค้ดของแบบสอบถามเพื่อให้ประธานหลักสูตรได้นำส่งคิวอาร์โค้ดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 และ 5 ศิษย์เก่า ผู้ใช้บัณฑิต และกลุ่มครูผู้สอนรายวิชานาฏศิลป์ซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสกนคิวอาร์โค้ดเพื่อทำการตอบแบบสอบถาม และข้อมูลจะถูกบันทึกลงใน Google Forms โดยอัตโนมัติ จากนั้นจึงดาวน์โหลดข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์

3. การสัมภาษณ์คณบดี คณะครุศาสตร์ หรือผู้บริหารที่ได้รับมอบหมายจากคณบดีคณะครุศาสตร์ ซึ่งได้ขออนุญาตขออนุญาตในการสัมภาษณ์และดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (บุญชุม ศรีสะอาด, 2560 : 121) โดยแปลผลความคิดเห็นของความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างจากค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการตอบคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นคำถาม จากนั้นนำข้อมูลที่นำมาสังเคราะห์เรียบเรียงเป็นประโยคขึ้นใหม่

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ สถานภาพทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศชาย 312 คน คิดเป็นร้อยละ 35.94 เพศหญิง 556 คน คิดเป็นร้อยละ 64.05 จากวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบัน ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จากการวิเคราะห์ผลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปรากฏดังตารางที่ 1

2. การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบัน ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จากการวิเคราะห์ผลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลในภาพรวมการจัดลำดับความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างในสภาพปัจจุบัน ทั้ง 10 ด้าน

คุณลักษณะบัณฑิตที่ต้องการ	สภาพปัจจุบัน			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
ด้านที่ 1 ด้านความรู้วิชาชีพ	4.15	0.70	มาก	9
ด้านที่ 2 ด้านการสอน	4.23	0.67	มาก	7
ด้านที่ 3 เทคโนโลยีดิจิทัล	4.19	0.64	มาก	8
ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์กับนักเรียน ชุมชนผู้ปกครอง	4.10	0.75	มาก	10
ด้านที่ 5 คุณธรรมจริยธรรม	4.57	0.56	มากที่สุด	1
ด้านที่ 6 ทักษะอารมณ์และสังคม	4.47	0.59	มาก	3
ด้านที่ 7 บุคลิกภาพ	4.49	0.62	มาก	2
ด้านที่ 8 การสื่อสาร	4.25	0.68	มาก	6
ด้านที่ 9 การพัฒนาตนเอง	4.40	0.61	มาก	4
ด้านที่ 10 รักศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.36	0.67	มาก	5
ผลรวมค่าเฉลี่ย	4.32	0.64	มาก	

ตารางที่ 2 ผลในภาพรวมการจัดลำดับความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่างในสภาพที่พึงประสงค์ ทั้ง 10 ด้าน

คุณลักษณะบัณฑิตที่ต้องการ	สภาพปัจจุบัน			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
ด้านที่ 1 ความรู้วิชาชีพ	4.48	0.59	มาก	9
ด้านที่ 2 การสอน	4.53	0.57	มากที่สุด	7
ด้านที่ 3 เทคโนโลยีดิจิทัล	4.50	0.59	มาก	8
ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์กับนักเรียน ชุมชนผู้ปกครอง	4.47	0.63	มาก	10
ด้านที่ 5 คุณธรรมจริยธรรม	4.76	0.43	มากที่สุด	1
ด้านที่ 6 ทักษะอารมณ์และสังคม	4.72	0.49	มากที่สุด	3
ด้านที่ 7 บุคลิกภาพ	4.73	0.47	มากที่สุด	2
ด้านที่ 8 การสื่อสาร	4.60	0.54	มากที่สุด	6
ด้านที่ 9 การพัฒนาตนเอง	4.67	0.51	มากที่สุด	4
ด้านที่ 10 รักศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.66	0.53	มากที่สุด	5
ผลรวมค่าเฉลี่ย	4.61	0.53	มากที่สุด	4.61

จากตารางที่ 1 พบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบันภาพรวมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.64) อยู่ในระดับมาก แต่หากพิจารณาเป็นรายข้อจากการจัดเรียงลำดับความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบัน สามารถเรียงลำดับของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพปัจจุบัน ได้ดังนี้ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.57, S.D. = 0.56) 2. ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.49, S.D. = 0.62) 3. ด้านทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.59) 4.

ด้านพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.61) 5. ด้านรักษาศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.67) 6. ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.68) 7. ด้านการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.67) 8. ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.64) 9. ด้านความรู้วิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.70) และลำดับสุดท้ายคือลำดับที่ 10 ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

จากตารางที่ 2 พบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับมากที่สุด แต่หากพิจารณาเป็นรายข้อจากการจัดเรียงลำดับความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในสภาพที่พึงประสงค์ ได้ดังนี้ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) 2. ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.47) 3. ด้านทักษะอารมณ์และสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.49) 4. ด้านพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.51) 5. ด้านรักษาศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.53) 6. ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.51) 7. ด้านการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.57) 8. ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.59) 9. ด้านความรู้วิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.59) และลำดับสุดท้ายคือลำดับที่ 10. ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ชุมชนผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิดสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ในมุมมองของท่าน ท่านคิดว่าบัณฑิตสาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา จะต้องมีความรู้เพิ่มเติมอย่างไรบ้าง

ผู้ใช้บัณฑิต ยอมรับวัฒนธรรมที่หลากหลายไม่ดูหมิ่นหรือวิจารณ์การแสดงของผู้อื่นในทางลบ ครูผู้สอน ทักษะการสอนเชิงบูรณาการนาฏศิลป์เข้ากับศาสตร์อื่น ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ผสมผสานนาฏศิลป์ดั้งเดิมกับศิลปะสมัยใหม่และเทคโนโลยี

ศิษย์เก่า รู้และเข้าใจเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร สามารถนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์

ผู้บริหาร อาจารย์ มีทักษะในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของชุมชน มีความรู้และเข้าใจศิลปวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ

2. ท่านมีแนวคิดหรือแนวทางใดบ้างเพื่อดำเนินการพัฒนา คุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้ใช้บัณฑิต สร้างเสริมทักษะการบริหารจัดการแสดงและการเป็นผู้ประกอบการ ให้นักศึกษามีโอกาสจัดการแสดงหรือจัดโครงการศิลปะด้วยตนเอง

ครูผู้สอน เพิ่มรายวิชาหรือกิจกรรมที่เน้นการสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์ ส่งเสริมนักศึกษา ให้เข้าร่วมประกวดการสร้างสรรค, ฝึกให้นักศึกษาได้มีการทดลองสอนสภาพจริง ในโรงเรียนต้นแบบอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

ศิษย์เก่า จัดหาผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์สากล เพื่อให้ความรู้ แก่นักศึกษา, ควรเพิ่มรายวิชาในเนื้อหาหลักสูตรวิชาของศิลปะ เพราะบางโรงเรียนไม่ได้สอนแค่วิชานาฏศิลป์อย่างเดียว แต่ต้องสอน วิชาดนตรีและศิลปะด้วย

ผู้บริหาร อาจารย์ การคัดเลือกเยาวชนที่มีความสามารถทางด้านศิลปวัฒนธรรมและให้การสนับสนุนส่งเสริม ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนเยาวชนอย่างจริงจัง สนับสนุนโครงการวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ การจัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

จากตารางวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตทั้งในภาพที่พึงประสงค์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะในสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม ($\bar{X} = 4.61$) อยู่ในระดับมากที่สุด สูงกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมของคุณลักษณะในสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.32$) อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะในสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบัน มี 7 ด้านที่ต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตมากที่สุด คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.76$) 2) ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.73$) 3) ด้านทักษะอารมณ์และสังคม ($\bar{X} = 4.72$) 4) ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.67$) 5) ด้านรักษาศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.66$) 6) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.60$) และ 7) ด้านการสอน ($\bar{X} = 4.53$) ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ทั้ง 7 ด้านจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านความรู้วิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ชุมชนผู้ปกครอง จะอยู่ใน 3 ลำดับสุดท้าย แต่ผู้ตอบแบบสอบถามก็ยังให้ความสำคัญกับด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านความรู้วิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน ชุมชนผู้ปกครอง ฉะนั้นในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตครูนาฏศิลป์จึงต้องสอดแทรกด้านเทคโนโลยี ด้านความรู้ เข้าไปในรายวิชาที่อาจารย์สอนเสมอเพื่อนักศึกษาคูณาศิลป์ได้ความรู้เพิ่มเติมควบคู่ไปกับการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ หรือจัดกิจกรรมโครงการอันเนื่องมาจากรายวิชา สำหรับด้านความสัมพันธ์นักเรียน ชุมชนผู้ปกครอง ผู้ตอบแบบสอบถามอาจมองว่านักศึกษาเป็นคนที่พินิจ หากนักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปช่วยงานบริการวิชาการ หรือโครงการวิจัยต่าง ๆ ร่วมกับอาจารย์ผู้สอนก็จะทำให้นักศึกษามีความกล้าแสดงออกในทางความคิด กล้าที่จะพูดคุยกับบุคคลในชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การปรับตัวเข้าหาผู้ใหญ่และอยู่ในสภาพแวดล้อมด้วยความรู้สึกอันเป็นมิตร

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความต้องการของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ สาขาวิชาเอกนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะให้พัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตครูนาฏศิลป์ศึกษาในทุกด้านให้ดียิ่งขึ้น และยิ่งไปกว่านั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างต่อคุณภาพของบัณฑิตครูนาฏศิลป์ ซึ่งผลการวิจัยระบุว่า คุณลักษณะทั้ง 7 ด้าน ที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้พัฒนามากที่สุด ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (4.76) 2) ด้านบุคลิกภาพ (4.73) 3) ด้านทักษะอารมณ์และสังคม (4.72) 4) ด้านการพัฒนาตนเอง (4.67) 5) ด้านรักษาศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่น (4.66) 6) ด้านการสื่อสาร (4.60) และ 7) ด้านการสอน (5.53) ตามลำดับ แต่หากเมื่อพิจารณาคุณลักษณะรายด้านแล้วจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดก็คือคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ยังได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต ครูผู้สอน ผู้บริหาร อาจารย์และศิษย์เก่าถึงแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิต ดังนี้ ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ หรือเชิญผู้ประกอบการทางด้านนาฏศิลป์มาให้ความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจ, เพิ่มรายวิชาที่ครอบคลุมไปถึงสาระดนตรี ศิลปะ ส่งเสริมทักษะการออกแบบการบูรณานาฏศิลป์กับสาระอื่น ๆ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนครูเมื่อนักศึกษาไปบรรจุโรงเรียนขนาดเล็ก จัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากลมาให้ความรู้แก่นักศึกษาเพื่อที่นักศึกษาจะได้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เรียนกับศิลปินแห่งชาติและสามารถนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง คัดเลือกเยาวชนที่มีความสามารถด้านศิลปะวัฒนธรรมและให้ทุนสนับสนุนอย่างจริงจัง สนับสนุนโครงการวิจัย นวัตกรรมของนักศึกษาให้เข้าเวทีวิชาการในระดับชาติหรือนานาชาติ และสอดคล้องกับ วราภรณ์ ศรีอยุธยา (2565 : 77 - 79) ที่ได้ศึกษาการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กล่าวว่า แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู 1.ด้านความรู้และความสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย, จัดกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมความรู้โดยเน้นการบูรณาการกับรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง 2. ด้านความรักและความศรัทธา คัดเลือกครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการ

ประกอบอาชีพครู ส่งเสริมได้สนับสนุนในกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบท ของครูประถมศึกษาที่ หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกที่ดีในการประกอบวิชาชีพครู 3. ด้านบทบาทและหน้าที่ จัดกิจกรรมที่ กระตุ้นให้นักศึกษารู้จักบทบาทหน้าที่ของตนในการประกอบวิชาชีพครู, บูรณาการการจัดการเรียนรู้กับชีวิตจริงใน สถานการณ์จริงเพื่อให้นักศึกษาได้เห็นความสำคัญของการนำไปประยุกต์ใช้ 4. ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ ส่งเสริมให้ อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ดังนั้นหลักสูตรนาฏศิลป์ศึกษาจึง ควรสนับสนุนการอบรมเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถมีทักษะที่จำเป็น ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาก็ควรที่จะมุ่งมั่นพัฒนา ตนเองในทุก ๆ ด้าน ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ สอดคล้องกับ Dewi et al. (2024 : 112) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน หากสถาบันสนับสนุนการเข้าร่วมการอบรมของ ครูด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกและเวลาที่เหมาะสม ครูจะมีแรงจูงใจมากขึ้นในการพัฒนาทักษะและความรู้ของตน ครู จะมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการใช้วิธีการสอนที่เป็นนวัตกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน การ พัฒนาศาสตร์ไม่เพียงเป็นภาระหน้าที่ แต่ยังเป็นโอกาสสำหรับครูในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของตนเองอย่าง ต่อเนื่องตามการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่มีความ หลากหลายมากขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพลวัตในห้องเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นการตอบคำถามในแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ของ ผู้บริหาร อาจารย์ ครูผู้สอนนาฏศิลป์ ผู้ใช้บัณฑิต และศิษย์เก่า ทั้ง 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏ เกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่ ควรมีในบริบทของท้องถิ่น พบว่าความเห็นมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือต้องการให้บัณฑิตมีคุณลักษณะดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มุ่งหวังให้บัณฑิตครองตนอยู่ในศีลธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีจิตสาธารณะ ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู
2. ด้านการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งหวังให้บัณฑิตได้มีการพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ เพื่อพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี และมีความตั้งใจในการทำงาน
3. ด้านความรู้ และทักษะ มุ่งหวังให้บัณฑิตมีความความรู้ในสาขานาฏศิลป์และสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ด้านสัมพันธ์ภาพ มุ่งหวังให้บัณฑิต มีการสร้างสานสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นและชุมชน สามารถสื่อสาร กับผู้อื่นและชุมชนได้อย่างเข้าใจและเข้าถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีแนวทางในการพัฒนานักศึกษา ส่งเสริมทักษะการเป็น ผู้ประกอบการ ควรเพิ่มรายวิชาที่ครอบคลุมไปถึงสาระดนตรี ศาสตร์ศิลปะ ส่งเสริมทักษะการออกแบบการบูรณาการ นาฏศิลป์เข้ากับรายวิชาอื่น ๆ จัดหาผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากล การคัดเลือก เยาวชนที่มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์และการให้การสนับสนุนทุนการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

- 2.1 อาจารย์สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะของ นักศึกษา
- 2.2 หลักสูตรสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรนาฏศิลป์ศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาพัฒนารูปแบบสมรรถนะครูนาฏศิลป์ตามสมรรถนะครูราชภัฏ เพื่อนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มาพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตเพื่อผลิตบัณฑิตให้ได้ตามเกณฑ์สมรรถนะครูราชภัฏ

3.2 การศึกษาคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ต้นแบบ โดยศึกษาคุณลักษณะครูนาฏศิลป์ที่ประสบความสำเร็จในด้านการสอน การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ในยุคปัจจุบัน และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะ บัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566). *แผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2562, 20 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง, 18.
- นิวัตต์ น้อยมณี, กัญญา เอี่ยมพญา, อภิชาติ อนุกุลเวช, ดาวประกาย ระโส, และ กนกวรรณ โกนาคม. (2565). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์สอดคล้องกับสภาวการณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษชาติ. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 23(1), 103 – 116.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ฝ่ายข่าวหน้า1. (2566). *ดัชนีครูไทย ปี2565 “พลังครูคือ หัวใจของการพลิกโฉมคุณภาพการศึกษา”*. https://dusitpoll.dusit.ac.th/UPLOAD_FILES/POLL/2566/PS-2566-1673749811.pdf.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก, 16.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, 1.
- ภุริ วงศ์วิเชียร, สุนทรา โตบัว, และ ศุภชัย จันทร์สุวรรณ. (2558). อนาคตภาพของคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพรู สาขา นาฏศิลป์ไทย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569). *Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 8(2), 613–627.
- มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562 (2562, 6 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56 ง, 12.
- มารยาท โยทองยศ และ ปราณี สวัสดิ์สรรพ. (ม.ป.ป). *การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย*. <http://dSPACE.nSTRU.AC.TH:8080/dSPACE/bitstream/123456789/1580/3/เอกสารหมายเลข2.pdf>.
- วรภรณ์ ศรีอุทัย. (2565). การสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 13(1), 71 – 82.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- Australian Institute for Teaching and School Leadership. (2018). *Australian Professional Standards for Teachers*. <https://www.aitsl.edu.au/docs/default-source/national-policy-framework/australian-professional-standards-for-teachers.pdf>.
- Department of Education. (2011). *Teachers’ Standards*. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a750668ed915d3c7d529cad/Teachers_standard_information.pdf.
- Dewi, A. E. R., Kalil, N. C., Hidayat, H., & Juniati, S. R. (2024). Exploring the Relationship between Teacher Professional Development and Student Learning Outcomes. *Journal of Pedagogi*, 1(5), 109 – 116. <https://doi.org/10.62872/a5xyk576>.
- National Institute of Education. (2009). *A Teacher Education Model for the 21st Century*. <https://singteach.nie.edu.sg/wp-content/uploads/TE21-online-version.pdf>.

Modernizing Myth : A Comparative Analysis of Traditional Legends in the *Ne Zha* Animated Film Series

Huimin Qin¹, and Suwich Tirakoat^{2*}

Student, Department of New Media, Faculty of Informatics, Mahasarakham University¹

Assistant Professor, Dr., Department of New Media, Faculty of Informatics, Mahasarakham University²

*Corresponding author, e-mail: suwich.t@msu.ac.th

Received: February 17th, 2025; **Revised:** April 6th, 2025; **Accepted:** April 13th, 2025

Abstract

In recent years, the adaptation of mythological themes in audiovisual media has expanded significantly. However, existing research often focuses on case studies or broad paradigms, lacking a systematic exploration of the interactions between technological aesthetics, ideology, and mythic narratives. This article examines the animated films “Ne Zha” and “Ne Zha 2,” using a three-dimensional analytical framework of “cultural deconstruction—technological empowerment—value reconstruction” to explore the modern translation strategies of the Ne Zha character and its socio-cultural implications. Through text comparison and key scene interpretation, the study compares the films' narrative themes, character identities, visual symbols, and ideological expressions. It reveals that Ne Zha's image has shifted from “individual resistance” to “collective action,” with the narrative focus expanding from individual struggles against social prejudice to collective resistance against systemic oppression. This evolution is achieved through cyberpunk aesthetics and fluid simulation technologies, reshaping traditional mythological symbols and positioning animated films as a medium for critical cultural reproduction. The paper also discusses the balancing strategies used by Chinese animated films between traditional symbols and contemporary expression, offering a new theoretical framework for modernizing mythological intellectual properties (IPs).

Keywords: Ne Zha Series, Modern Mythological Translation, Identity Reconstruction, Power Narratives, Technological Empowerment

Introduction

In recent years, the modern adaptation of mythological themes has expanded significantly in both domestic and international academic research. Internationally, theories like Henry Jenkins' “transmedia storytelling” and Marie-Laure Ryan's “story worlds” provide foundational support for studying myth adaptations. However, there is a lack of depth in interpreting the reconstruction of cultural memory. Domestic research focuses on the evolution of adaptation paradigms, with models like Liang & Xu (2024) “Folk Film—Heritage Film—Prototype Film” revealing the integration of traditional myths into audiovisual media. Films like “Demon Forces Demon” showcase new possibilities for mythological adaptations through visually spectacular techniques and narrative reconstruction.

Existing research often focuses on case studies or broad paradigms, neglecting the interaction between technological aesthetics and ideology, particularly in animated films. For

instance, Zhang & Wang (2021) analyzed mythological imagery in “Ne Zha” (2019 film) but did not explore how technological aesthetics influence mythological narratives. Yang (2020) traced the evolution of mythological characters in Chinese animated films but did not systematically compare different adaptations or explore the symbolic translation of Ne Zha's image. Ding (2020) examined hero figures in “Ne Zha” (2019 film) and “Monkey King : Hero is Back” (2015 film) but did not address the evolution of Ne Zha's character or the global context of mythological reconstruction.

Recent studies highlight the role of technology in reinterpreting mythology. Guo & Sun (2024) explored digital media's role in visualizing Chinese mythological IP, while Zhang (2023) examined technical aesthetic expressions in Chinese mythological films. Bing (2023) investigated the influence of technology on myth narratives and subjectivity construction. However, these studies lack a comprehensive framework to explore the interconnected mechanisms of myth deconstruction, technological empowerment, and value reconstruction.

Research Objective

1. To analysis of “Ne Zha” and “Ne Zha 2” focuses on the evolution of narrative techniques, exploring how these films reconstruct symbols, embed values, and transform modes of individual and collective resistance. Moreover, to achieve a modern reinterpretation of traditional mythology while addressing contemporary social issues.

2. To analysis framwork of “Cultural Deconstruction - Technological Empowerment - Value Reconstruction” is constructed by integrating mythic archetype criticism, ideological criticism, and technological aesthetics.

Literature Review

1. Mythic Archetype Criticism : Reconstruction of the “Rebel” Archetype in Ne Zha

The evolution of Ne Zha's archetype as a “rebel” reflects the adaptability of mythological symbols within cultural integration and shifts in social values. This process can be analyzed in four stages as follows.

Phase One : Protective Deities and Early Resistance. Ne Zha originates from the Buddhist figure “Nalakuvara,” depicted as a multi-armed giant tasked with subduing demons (Ye et al., 2022). Early representations, like the Liao Dynasty stone box, show resistance against malevolent forces without ethical conflicts. Song Dynasty texts introduce philosophical dichotomies, symbolizing self-dissection for enlightenment (Ning & Yang, 2024).

Phase Two : Secular Transformation. From the Song to Ming and Qing Dynasties, Ne Zha evolved from a Buddhist protector to a mischievous child. Ming Dynasty's “Investiture of the Gods” secularized his rebellious nature, challenging Confucian filial piety and patriarchy (Bi, 2020). This phase highlights the conflict between individual freedom and traditional ethics, aligning with Northrop Frye's theory named “Tragic Mode” (Frye, 1957).

Phase Three : Modern Animation Deconstruction. The film “Ne Zha” (2019 film) reconfigures the “spiritual orb/demonic pill” dichotomy to symbolize social prejudice. Ne Zha's struggle against marginalization resonates with Jung's “shadow archetype,” but the film remains within the limits of individual heroism (Li, 2025).

Phase Four : Contemporary Sequels and Collective Resistance. “Ne Zha : The Devil’s Child” (2024 film) shifts focus to systemic oppression and collective resistance. The alliance between Ne Zha and Ao Bing critiques institutional violence, aligning with Frye’s “communal rebirth” (Frye, 1957). Technical aesthetics, like fluid dynamics rendering, enhance the film’s political significance and critical depth (Ye, 2013).

These phases illustrate Ne Zha’s evolution from a religious symbol to a figure of ethical rebellion and social critique, reflecting the dynamic adaptability of mythological symbols in different historical contexts.

2. Ideological Critique : The Projection of Societal Values Behind Adaptations

The film theory of “ideological criticism” integrates Marxist social critique, post-structuralism, and close textual analysis of films, engaging with changes in social reality and struggles (Shen, 2016). Animated films embody the socio-ideological consciousness of historical periods, reproducing mainstream values through narrative structure, character development, and visual language. The modern adaptation of the Ne Zha animated series reflects a dynamic reconstruction of social ideology in three core themes as follows.

2.1 Anti-Fatalism : Challenges traditional fatalistic views by emphasizing individual will and action. The film reinterprets Ne Zha’s character (released in 2019) with the narrative “My fate is not determined by me, but only by heaven.” “哪吒的人生信条是我命由我不由天”，“申公豹的豹生缩影则是我命不由我只能由天” highlighting individual subjectivity and self-identity (Methven, 2025).

2.2 Anti-Elitism : Shifts focus from individual heroism to collective action. The sequel “Ne Zha : 2” portrays group resistance, addressing contemporary youth concerns about social stratification and structural injustice.

2.3 Techno-Mythology : Integrates technology and mythology through cyberpunk visuals and fluid simulation technology. This fusion reconstructs the discourse of power within mythology, rendering abstract social oppression into tangible forms and aligning with contemporary audience perceptions.

These aspects illustrate how the Ne Zha series engages with modern societal values and technological innovations.

Analytical Framework

This study has an analytical framework that uses 3 analytical techniques (cultural deconstruction, technological empowerment, and value reconstruction) to synthesize the hero character design in the films *Ne Zha* and *Ne Zha 2*. The results will be the hero character design strategies that can be applied for further design.

Research Methodology

This study was qualitative research by content analysis of the 2 films. Dimensions for study employed a combination of textual comparative analysis and critical scene interpretation to systematically explore the adaptation strategies employed in the Ne Zha animated series.

1. Textual Comparative Analysis

The core of the textual analysis is a comparative study of the traditional myth “Investiture of the Gods” (Ming Dynasty, Wanli edition), “Ne Zha” (2019 film), and “Ne Zha 2” (2025 film) in terms of narrative evolution. The selection of text samples is based on three considerations as follows.

1) Representativeness of Versions : “Investiture of the Gods” (Ming Dynasty, Wanli Edition) is chosen as the traditional text, presenting the ethical conflict surrounding Ne Zha’s act of “bone removal to return to his father,” establishing his archetype as a “rebel.” “Ne Zha” (2019 film) and “Ne Zha 2” (2025 film) form a complete modern adaptation series. The former reshapes Ne Zha’s image through individual struggle and opens market opportunities, while the latter deepens this image with collective action and technological innovation, balancing commercial viability with critical engagement.

2) Temporal Span and Cultural Context : The study spans nearly 500 years (from the 16th to the 21st century), covering agricultural civilization, industrialization, and the digital technology era. It analyzes how mythological archetypes are reconstructed in response to changes in production modes, ideologies, and societal needs.

3) Continuity of Adaptation Strategies : The analysis focuses on Ne Zha’s evolution from an individual hero to a collective resistance subject, exploring how this transformation adapts to shifting social discourse systems across different eras and resonates with contemporary audiences’ cultural psychology.

These criteria ensure systematic textual analysis and historical depth, revealing the dynamic process of myth adaptation within changing social ideologies.

Based on this, the specific comparisons of the text analysis are as follows.

Table 1 Comparative Textual Analysis of Traditional Myths and *Ne Zha* and *Ne Zha 2*

Version	Narrative Theme	Character Identity	Focus of Resistance	Projection of Values
Traditional Mythology (Investiture of the Gods)	Patriarchal Rebellion	Patricide	Patriarchal System	Fate Theory
<i>Ne Zha</i> (2019 film)	Anti-Stigmatization	Devilish Child	Social Prejudice	Individualism and Anti-Fatalism
<i>Ne Zha 2</i> (2025 film)	Critique of the System	Rebel	Systemic Oppression	Anti-Elitism and Collective Action

Through this longitudinal comparison, we can reveal how the image of Ne Zha has been imbued with new social meanings at different historical stages, and how it aligns with the psychological needs of young audiences in the narrative evolution from individual resistance to collective struggle.

2. Key Scene Analysis

In the analysis of key scenes, to ensure the systematic and objective nature of the research, the following criteria are employed for selecting pivotal moments as follows.

1) Narrative Turning Points : These are core events that drive the plot forward, such as character awakenings or escalations in conflict;

2) Character Development : Significant moments that prominently reflect a character's growth or transformation in identity;

3) Thematic Presentation : Scenes that profoundly convey the film's central themes;

4) Technical Innovation : Instances showcasing important advancements in areas such as CGI effects, fluid simulation, or visual metaphors.

Based on this standard, three iconic scenes from “Ne Zha” (2019 film) and “Ne Zha : The Devil's Birth” (2025 film) were selected. Through semiotic and visual narrative analysis, this study explores how the films reconstruct Ne Zha's mythological imagery through cinematic language, thereby imbuing traditional myths with new social significance in a modern context. The specific scene analyses are as follows.

Table 2 Comparative Analysis of Key Scenes in 'Ne Zha' and 'Ne Zha 2'

Films	Key Scenes	Visual Elements	Narrative Function	Symbolic Significance
<i>Ne Zha</i> (2019 film)	1. The Arrival of Catastrophe	Dynamic Particle Effects	Individual Awakening	Rebellion against Fate
	2. Self-Reflection in the Ruined Temple	Contrast in Light and Shadow	Identity Crisis	Countering Stigmatization
	3. Release of the Cosmic Circle	Energy Light Effects	Free Will	Personal Liberation
<i>Ne Zha 2</i> (2025 film)	1. Confrontation at the Ocean Floor	Fluid Dynamics	Class Struggle	Critique of the System
	2. Collapse of the Celestial Realm	Cyberpunk Architecture	Deconstruction of Power	Anti-Elitism
	3. Divine Conflict Among the Deities	Large-Scale Cluster Animation	Collective Resistance	Collective Awakening

The aforementioned key scenes not only enhance narrative tension through visual expression by leveraging technological aesthetics (such as CG effects and fluid rendering), but also deepen thematic significance at the level of visual metaphor (for instance, the cyberpunk celestial realm). This approach allows traditional mythology to be re-encoded and socially reconstructed within modern audiovisual media.

Results

The comparative analysis results show the following results.

1. Reconstructing Identity : From “Ethical Rebels” to “Structural Resisters”

The traditional identity of Ne Zha is that of a disruptor of ethical order. In “Investiture of the Gods,” Ne Zha accidentally kills Ao Bing, the son of the Dragon King of the East, which leads to the Dragon King's threat to flood Chentang Pass. To save his parents and the people, Ne Zha expresses deep remorse : “One must bear responsibility for one’s own actions; I killed Ao Bing and Li Gen, so I should pay with my life. How can a child implicate their parents? Today, I will cut open my belly, remove my intestines, and extract my bones to return them to my parents; I shall not burden them any further.” Subsequently, he “raises his sword in his right hand and first cuts off an arm; then he opens his abdomen, removes his intestines and bones, scattering his three souls and seven spirits before returning to the underworld” (Xu, 2016). This extreme act reflects Ne Zha's rebellion against patriarchal authority. However, contemporary animations have redefined Ne Zha's character. In “Ne Zha” (2019 film), the narrative primarily focuses on Ne Zha's struggle against personal fate and societal prejudice. In its sequel “Ne Zha 2” (2025 film), both Ne Zha and the dragon clan emerge as victims and resisters against structural oppression.

1.1 Ne Zha : From “Patricide” to “Symbol of Anti-Prejudice”

In “Investiture of the Gods,” Ne Zha accidentally kills Ao Bing, leading to retaliation from the Dragon King. Under patriarchal pressure, Ne Zha takes extreme measures like self-disembowelment but eventually returns to traditional ethics by transforming into a lotus flower, showing the limits of being an “ethical rebel.” In modern adaptations, Ne Zha's character evolves. In “Ne Zha” (2019 film), his conflict shifts from feudal systems to societal prejudice, symbolizing the “symbolic violence” faced by marginalized groups. His resistance focuses on self-affirmation but fails to challenge the roots of prejudice. In “Ne Zha 2” (2025 film), Ne Zha's resistance becomes collective, allying with Ao Bing and the demon clan to challenge the Heavenly order. He proclaims, “If fate demands my kin to fight each other, I shall overturn this Heavenly Court,” marking his transformation into a “structural resister.” This evolution aligns with Giddens' theory of structuration and Žižek's theory of systemic violence, highlighting the need for collective action and institutional restructuring. This reflects modern society's demands for fairness and justice, showcasing animation's potential for political allegory. (Žižek, 2012)

1.2 Dragons : From “Instrument of Domination” to “Oppressed Community”

In “Investiture of the Gods,” the dragon clan is portrayed as part of the celestial bureaucratic system, representing the orthodox order's suppression of rebels. The punishment inflicted on Ao Bing by Ne Zha, who flays him alive, symbolizes divine authority's retribution against dissenters. Conversely, in “Ne Zha” the identity of the dragon clan is redefined as that of a “suppressed demon race.” Their dwelling, Dragon Palace, is depicted not as a sanctuary but rather as an underwater purgatory where they are imprisoned. The film “Ne Zha 2” further deepens this metaphor by depicting the Dragon Clan being compelled to suppress magma with their flesh and blood, only to receive systematic erasure of their historical contributions from the Heavenly Court. Through technical aesthetics, the film enhances the sense of oppression experienced by the Dragon Clan. For instance, when Ao Bing awakens his memories, dragon bones form giant chains in dark

currents that entwine around an underwater volcano. The skeletal textures are represented through algorithmically generated irregular cracks, symbolizing both the long-term and invisible nature of oppression. This visual coding not only makes the identity of the “oppressed” more tangible but also endows the suffering of the Dragon Clan with a perceptible collective trauma imagery. Consequently, it deepens Ne Zha's series critical expression regarding power structures and historical justice.

2 The Shift in Power Narratives : The Dissolution of Destiny Theory and the Awakening of Institutional Critique

The traditional myth of Ne Zha is based on the logic of “heavenly mandate-compliance” : the bestowal of magical treasures by Taiyi Zhenren symbolizes the divine mandate, while Ne Zha's act of self-immolation represents a temporary concession to this mandate. In contrast, contemporary adaptations redistribute power discourse, shifting the narrative focus from “the individual confronting destiny” to “the collective challenging institutional structures.”

2.1 The “Heavenly Tribulation Curse” as an Ideological Apparatus

In traditional mythology, the “heavenly mandate” is an inviolable supreme law. In “Ne Zha,” it is embodied as the “Heavenly Tribulation Curse,” a constraint imposed by Yuanshi Tianzun, revealed by Taiyi Zhenren : “The demon orb must face heavenly tribulation; this is the way of heaven.” This shifts the heavenly mandate into a manipulable ideological tool. In “Ne Zha 2,” the curse is a governance tool, weakening demonic forces every hundred years, deconstructing the sanctity of “the way of heaven.” Ne Zha's resistance evolves from individual will in “Ne Zha,” where he says, “My fate is determined by me, not by heaven,” but ultimately sacrifices himself, to a direct challenge in “Ne Zha 2.” He teams with Ao Bing to shatter the “Ten Thousand Dragons Calamity” and questions Yuanshi Tianzun : “If the heavenly path requires sacrificing countless lives, what purpose does this heavenly path serve?” The film uses slow-motion imagery to depict the breaking of systemic oppression, reinforcing skepticism towards governance and elevating Ne Zha's rebellion against institutional injustice.

2.2 The Spatial Representation of Power Structures

In “Ne Zha 2,” the power system is depicted through technological aesthetics, contrasting a cyberpunk heavenly realm with an underwater hell to visualize oppression. The heavenly realm features geometric forms and data streams, symbolizing dehumanized algorithmic governance and surveillance. This design represents modern technological totalitarianism, where individuals are controlled by data algorithms. Conversely, the underwater hell uses fluid simulation to depict magma, symbolizing energy exploitation and biopolitics. The magma's viscosity evokes blood and oil, highlighting resource plunder and the exploitation of marginalized groups. The dragons' struggle represents resistance against systemic energy exploitation and critiques power structures and social injustice.

3. Mitigating Ethical Conflicts : From Familial Disruption to Institutional Critique

The core conflict of the traditional Ne Zha story arises from the irreconcilability of father-son ethics, with its dramatic tension stemming from the intense clash between personal freedom and familial responsibility. In contrast, modern adaptations shift the focus of conflict, expanding the narrative emphasis from familial disintegration to a critique of systemic oppression, thereby showcasing a transformation in conflicts that possesses greater social depth.

Table 3 Narrative Shifts in Ethical Conflicts

Dimension	Traditional Mythology	“Ne Zha”	Ne Zha 2
Core Conflict	Father-Son Ethics	Individual vs. Social Prejudice	Group vs. Institutional Oppression
Nature of the Antagonist	Embodiment of Individuals (Dragon King)	Mechanisms of Prejudice (Group Hostility)	Anonymized Power Structures (Heavenly Court)
Resolution Method	Self-Sacrifice and Deification (Ne Zha, through the act of removing his bones and flesh to repay his parents, transforms into a lotus flower to submit to divine authority.)	Self-Validation (Ne Zha attempts to gain social recognition by saving the people during his birthday celebration; however, he fails to eliminate the prevailing prejudices.) and Sacrifice	Collective Resistance and Institutional Reconstruction (Ne Zha and Ao Bing joined forces to dismantle the resource monopoly system of the Heavenly Court, thereby granting autonomy to both the Dragon Clan and the Demon Clan.)

3.1 The Functional Transformation of the Character Li Jing

In "Investiture of the Gods," Li Jing, the general of Chentang Pass, upholds family honor and ethical order, leading to Ne Zha's self-immolation after killing Ao Bing. He embodies a traditional patriarch. In “Ne Zha” (2019 film), Li Jing is humanized, becoming a protective father figure who shields Ne Zha from Heaven's punishment. In “Ne Zha 2” (2025 film), Li Jing actively supports Ne Zha's resistance against Heaven's oppression, reflecting a shift from patriarchal authority to broader social justice issues and evolving familial relationships in modern society.

3.2 The “depersonalization” of oppressive mechanisms

In traditional mythology, Ne Zha's adversaries are personified figures like the Dragon King and Shiji. In “Ne Zha 2,” the antagonist is the depersonalized “Elder Council of Heaven,” whose obscured faces and altered voices abstract oppression into a systemic issue. The sea witch highlights this by stating, “The suffering of our kind lies in our existence as mere numbers on the celestial ledger.” The film uses montage editing to show the suffering of various groups, creating a cross-ethnic community of victims and critiquing oppressive systems. The Ne Zha series deconstructs identity, power, and ethics, transforming traditional mythology through narrative reorganization and technological aesthetics. From “Ne Zha : Birth of the Demon Child” to “NeZha : The Devil's Wrath,” these films serve as a “cultural scalpel,” dissecting structural contradictions and addressing contemporary spirituality.

4. Re-encoding Mechanism : Pathways for the Integration of Modern Values

The deconstruction of traditional mythology in the Ne Zha series is not an end in itself, but rather a pathway for the integration of modern values. This article explores three dimensions :

the convergence of individualistic narratives, the explicit manifestation of anti-elitist discourse, and the cultural translation enabled by technology. It reveals how animation achieves ideological reproduction through symbolic reconfiguration and visual politics.

4.1 The Convergence of Individualistic Narratives : From Heroic Myths to Collective Action

The individualistic declaration “My fate is determined by me, not by heaven” in “Ne Zha” has resonated phenomenally with audiences. However, this narrative reveals limitations when addressing systemic oppression. The sequel, “Ne Zha 2,” adjusts its narrative strategy to achieve a transformation from the “superhero film paradigm” to an “aesthetic of collective resistance.”

1) The Dilemma and Breakthrough of Individual Heroism

The film “Ne Zha” illustrates that although Ne Zha manages to overturn his fate through individual effort, his victory is fundamentally a compromise—he must still sacrifice himself to secure peace for Chen Tang Pass, and the public's prejudice against the “demon orb” remains largely unaddressed. This reflects an inherent contradiction within neoliberal narratives of individualism : personal struggle cannot eliminate structural discrimination (Yan, 2025). In contrast, “Ne Zha 2” transcends this limitation on a narrative level by providing Ao Bing with a more complete arc of awakening and reconstructing the subject of resistance. When Ne Zha attempts to confront Heaven alone, Ao Bing challenges him with the question, “You once taught me to defy fate; why now do you accept it alone?” This provokes Ne Zha to recognize the limitations of solitary struggle and embrace the necessity of cross-ethnic alliances. This transformation elevates the film from “individual resistance” to “collective action,” marking a significant shift in Chinese animation as it begins to move beyond Hollywood’s paradigm of individual heroism towards a narrative structure imbued with greater collectivist themes.

Table 4 Comparison of Individual and Collective Narrative Characteristics.

Dimension	“Ne Zha”	“Ne Zha 2”
Agents of Resistance	Ne Zha (Individual)	Ne Zha + Ao Bing + Sea Demon Clan (Composite Entity)
Logic of Action	Self-Assertion	Resource Integration
Cost of Victory	Personal Sacrifice	Institutional Restructuring

2) The Reflective Projection of Generation Z's Mindset

The release of “Ne Zha” coincided with a narrative centered on individual struggle, aligning seamlessly with the rise of “lying flatism.” This film reflects the resistance and introspection of the younger generation in response to personal pressures within a highly competitive environment. Such storytelling addresses Generation Z's sentiments against social competition's alienation at an individual level, emphasizing the reconstruction of personal value and the pursuit of freedom. By 2025, when “Ne Zha 2” is released, there has been a notable shift in Generation Z's mindset—from focusing on individual dilemmas to confronting systemic injustices. The film narratively evolves from Ne Zha’s “individual struggle” to “collective action,” responding to contemporary youth’s critique and reflection on institutional oppression. This transformation not only mirrors changes in societal

discourse but also reveals the psychological journey of young people transitioning from personal endeavor to collective awakening.

4.2 The Manifestation of Anti-Elite Narratives : The Legitimacy Crisis of Heavenly Rule

The Ne Zha series gradually shifts the focus of its conflicts from individual moral flaws to systemic injustices. By deconstructing the “sacred facade” of power groups, it achieves a radical critique of elite narratives. In “Ne Zha,” Shen Gongbao suffers discrimination due to his identity as a demon, and his “darkening” is portrayed as a result of individual psychological imbalance, primarily illustrating how prejudice can lead to personal downfall. However, in “Ne Zha 2,” the character’s background is further developed and reinterpreted on a deeper level. The film introduces flashbacks where young Shen Gongbao witnesses the heavenly court burning historical texts related to demons. This narrative choice not only reveals the roots of Shen Gongbao’s transformation but also elevates him from a mere antagonist to a witness of systemic oppression. This reinterpretation endows Shen Gongbao with more complex symbolic significance; he becomes not just an embodiment of personal grievances but also a victim and rebel against an oppressive system. Shen Gongbao’s tragic identity transcends individual misfortune, becoming an epitome of structural violence that further reinforces the film’s critical theme regarding power oppression. Through this character transformation, the film surpasses traditional binary narratives of good versus evil, showcasing the complexity and multifaceted nature of individual destinies within contexts marked by systemic injustice.

4.3 Cultural Translation Empowered by Technology : A Visual Reconstruction of Resistance Aesthetics

The film “Ne Zha 2” achieves a dual breakthrough through technological innovation : it not only enhances the intensity of visual spectacle but also transforms traditional violent narratives into a critical aesthetic of resistance.

1) Disenchantment and Re-Meaning through Violence

In the 1979 version of “Ne Zha Conquers the Dragon King,” Ne Zha’s extraction of the dragon’s tendons is depicted graphically and violently. In contrast, “Ne Zha 2” reinterprets this act as a visual metaphor, using particle effects to show violence aesthetically, symbolizing the deconstruction of closed power systems. This reduces sensory shock while emphasizing the symbolic nature of violence, representing a breakthrough over institutional constraints. The film uses fluid simulation technology to realistically depict the dragons’ suffering, with magma’s high viscosity and dragon scales carbonizing, symbolizing energy extraction and resource exploitation. By integrating technological aesthetics, the film elevates violence into a narrative language that critiques oppressive mechanisms, prompting reflection on violence and its institutional logic.

2) Political Metaphors of Technological Democratization

The depiction of the dragon clan under the searing heat of magma is achieved through highly realistic visual translation via Houdini fluid simulations. The viscous texture of the magma and the gradual carbonization details of the dragon’s scales present suffering in a visually encoded form before the audience. This process is imbued with a metaphor of “energy extraction,” symbolizing the exploitation and depletion of life within power and economic systems. Through an intervention rooted in technological aesthetics, the film transforms violence into a narrative language

rich with profound meaning, enhancing both its visual impact and deepening critiques of oppressive mechanisms.

4.4 The Political Metaphor of Technological Democratization

1) The Concept of an Open Source Arsenal

In the film, the weapons of the resistance no longer rely on divine artifacts; instead, they are reverse-engineered by demon craftsmen utilizing abandoned technologies from the Heavenly Court. This setting reflects the narrative strategy of “technological poaching” (Certeau, 1984), emphasizing how marginalized groups can reallocate technological resources through the repurposing of hegemonic technologies. Such narratives not only imbue technology with political metaphor but also illustrate how disadvantaged communities employ innovative technological means to resist oppression.

2) The Collectivity of the Rendering Farm

The film “Ne Zha 2” (2025 film) presents a decentralized resistance through its narrative and production methods. Rebels use reverse-engineered technology instead of divine artifacts, illustrating “technological poaching” (Certeau, 1984), where marginalized groups reappropriate hegemonic technologies for resource redistribution. This highlights how disadvantaged communities can leverage innovation to overcome oppression. The film's production, using a distributed cloud rendering farm, allows independent animators to contribute, reflecting the film's theme of collective resistance. Visuals, such as magma symbolizing exploitation and Ne Zha's use of technology to break barriers, reinforce this metaphor. The credits, listing community contributors, emphasize collective intelligence against technological monopolies. This dual-layered design integrates technology into the film's core ideology, making it more than just a visual medium.

Table 5 The Ideological Functions of Technological Empowerment

Technical Elements	Visual Presentation	Ideological Metaphors
Fluid Simulation	Viscosity of Magma and the Carbonization of Dragon Scales	The exploitation of biopolitics (the flesh and blood of dragons being converted into energy, utilized by the Celestial Court to maintain its ruling order)
Particle Effects	Breaking the Barrier of Mixed Sky Silk Data Stream	The potential for technological democratization (Ne Zha utilizes the fluidity of the Misty Silk to break through the digital blockade imposed by the Heavenly Court, symbolizing how marginalized groups can leverage technology to resist upper-tier power).
Distributed Rendering	End Credits Rolling List of Community Contributors	The collective intelligence in combating technological monopolies (the open production model of cloud rendering resonates with the cross-ethnic alliances depicted in films, symbolizing how decentralized collaborative approaches can effectively challenge centralized power structures).

The Ne Zha series successfully integrates modern values into the framework of traditional mythology through narrative logic transformation, an upgraded critical perspective, and innovative technical language. This re-encoding is not merely a simple injection of concepts; rather, it involves the restructuring of cultural genes, allowing this ancient intellectual property to resonate with the spirit of the times. The breakthrough of “Ne Zha 2” lies in its demonstration that commercial animation can not only reflect reality but also potentially prefigure pathways for social change through aesthetic experimentation.

Conclusion and Discussion

This study explores how the Ne Zha series of animated films achieves a modern reinterpretation of mythology through cultural deconstruction, technological empowerment, and value reconstruction. This aligns with Henry Jenkins' theory of “transmedia storytelling,” which posits that traditional cultural symbols must be dynamically adapted to rejuvenate in different media. For instance, “Ne Zha 2” transforms the traditional “Sea Riot” narrative into a collective struggle against institutional oppression, echoing Frye's narrative logic of “communal rebirth” within the framework of comedy—shifting from individual tragedy to collective liberation. While existing research often emphasizes the independent role of technological aesthetics, this study demonstrates that technological empowerment must be linked with ideological critique. For example, the metaphorical representation of algorithmic domination in a cyberpunk celestial realm materializes power oppression through cold data streams and geometric architectural forms. This reveals how technology can serve as a visual language for deconstructing the legitimacy of authority.

The study collected information on the narrative themes, character identities, and visual symbols of the films “Ne Zha” and “Ne Zha 2.” Through content analysis, it confirmed the complex interaction between individual actions and institutional structures. For instance, in “Ne Zha 2,” the cross-ethnic alliance between Ne Zha and Ao Bing not only reflects the agency of individuals breaking free from structural constraints but also dismantles the resource monopoly system of Heaven through collective collaboration. The fluid simulation of the Dragon Clan's suffering depicted in the film (such as magma viscosity and dragon scale carbonization) transforms abstract energy exploitation into perceptible visual politics, thereby deepening the critical potential of technological empowerment within mythological narratives.

This animated film study aims to reconstruct the critical functions of traditional myths through symbolic recontextualization and technological intervention. For instance, it reinterprets the “Heavenly Calamity Curse” from a symbol of fate into an ideological tool for celestial governance, and transforms the “Misty Silk” from a weapon of slaughter into a connective bond for marginalized groups' struggles. These adaptation strategies underscore animation's core purpose as a “cultural scalpel”—both dissecting historical contradictions (such as patriarchal ethics and institutional oppression) and suturing contemporary social issues (like Generation Z's reflections on structural injustice). Ultimately, the Ne Zha series demonstrates that the modernization of myth is not merely an aesthetic experiment but also a practical arena for cultural politics. Its three-dimensional translational mechanism (deconstruction—empowerment—reconstruction) provides a paradigm for critically revitalizing traditional cultural intellectual properties with both academic depth and public resonance.

Suggestions

The present study primarily focuses on the animated film series featuring Nezha, providing an in-depth analysis of its mythological adaptation strategies and technical aesthetic expressions. However, this research does have certain limitations. Future studies could further expand upon the following aspects.

1. Research Applicability and Expansion

The analytical framework presented in this paper is primarily applicable to the study of adaptations of mythological animated films, particularly demonstrating strong relevance in areas such as identity reconstruction, shifts in power narratives, and the empowerment of technological aesthetics. However, since the research focus is limited to the Ne Zha series of animated films, it does not encompass other traditional cultural intellectual properties (IPs), such as “Journey to the West” and “Investiture of Gods,” regarding their modernization adaptations. Future research could further expand to include various genres of traditional cultural audiovisual works to validate the applicability of this analytical framework and explore differences in adaptation strategies across different works.

2. Future Research Directions and Recommendations for Deepening Insights

The present study primarily analyzes the film's content, narrative strategies, and visual expressions, without delving into audience reception, market feedback, or cultural dissemination effects. Future research could incorporate methods such as audience surveys, box office data analysis, and social media commentary evaluation to explore how contemporary viewers interpret these adaptation strategies and assess the film's acceptance across different age groups and cultural backgrounds. Furthermore, cross-cultural comparative studies could be introduced to analyze the dissemination effects of Chinese animated films in international markets and their cultural adaptation strategies. This would provide more practically valuable references for the globalization of traditional cultural intellectual properties (IPs).

Acknowledgement

This research project was financially supported by Faculty of Informatics, Mahasarakham University.

References

- Bi, Y. L. (2020). The Evolution of Nezha's Image and the Folk Digestion Mechanism of Heterogeneous Culture. *Home Drama*, (14), 211 - 212. (In Chinese)
- Bing, Q. M. (2023). The Technological Myth of Chinese Mythological Animation and Its Anthropological Shift. *Movie Literature*, (20), 70 - 75. (In Chinese)
- Certeau, M. (1984). *The Practice of Everyday Life*. (Trans., Rendall, S. L'invention du quotidien. Tome 1 : Arts de faire). University of California Press.
- Ding, J. Z. (2020). Hero Construction and National Logic in Chinese Animated Films : Taking Monkey King : Hero is Back and Ne Zha as Examples. *Movie Literature*, (15), 108 - 110. (In Chinese)
- Frye, N. (1957). *Anatomy of Criticism : Four Essays* (Trans. Chen, H., Yuan, X. J., & Wu, W. R., Pīping de Pōuxī). Baihua Literature and Art Publishing House. (In Chinese)

- Guo, T. Y., & Sun, L. J. (2024). Empowering Chinese Mythological IP Film Creation _with Digital Media Technology from a Globalization Perspective. *Advanced Motion Picture Technology*, (09), 41 - 46. (In Chinese)
- Li, H. (2025). Growth and Responsibility : Human Growth and Ethical Choices in Animated Films - a Case Study of Ne Zha. *Movie Literature*, (01), 59 - 62. (In Chinese)
- Liang, J. J., & Xu, L. F. (2024). Folklore, Heritage, and Archetypes : The Paradigm Evolution of Chinese Mythological Adaptation Films. *National Arts*, (01), 26 - 35. (In Chinese)
- Methven, A. (2025). *My Fate is Not Determined by Me, Only by Heaven*. Chinese Phrase of the Week. <https://www.sinicapodcast.com/p/my-fate-is-not-determined-by-me-only>.
- Ning, J. Y., & Yang, M. N. (2024). The Evolution and Cultural Significance of the Nezha Conquers the Sea Story. *Journal of Nankai University (Philosophy, Literature and Social)*, (03), 139 - 148. (In Chinese)
- Shen, M. M. (2016). An Ideological Criticism Perspective on Character Image and Film Theme Analysis in Legends of the Fall. *Home Drama*, (18), 116 - 117. (In Chinese)
- Xu, Z. L. (2016). *Investiture of the Gods*. China Federation of Literary and Art Circles Publishing House. (In Chinese)
- Yan, Y. X. (2025). *Contradictory Individual Images and The Ever-conflicting Process of Individualization*. Tencent News. <https://news.qq.com/rain/a/20250121A004GH00>. (In Chinese)
- Yang, Q. (2020). The Transformation and Reflection on Mythological Character Creation in Chinese Animated Films. *Movie Review*, (09), 15 - 20. (In Chinese)
- Ye, S. X. (2013). *Cultural Semiotics - New Perspectives on Grand and Small Traditions*. Shaanxi Normal University Press. (In Chinese)
- Ye, X. Y., Yan, J. J., & Chen, W. H. (2022). The evolution and cultural connotations of Nezha-themed stories. *JinGu Creative Literature*, (22), 19 - 21. (In Chinese)
- Zhang, S. S., & Wang, L. (2021). Decoding the Mythological Image Symbols in Ne Zha Based on the Dimt Model. *Movie Review*, (13), 107 - 112. (In Chinese)
- Zhang, Y. N. (2023). The Technological Aesthetic Expression of Chinese Mythological Films in The New Century. *Movie Literature*, (22), 72 - 75. (In Chinese)
- Žižek, S. (2012). *Violence : Six Sideways Reflections* (Trans. Tang, J., & Zhang, J. R., Bào lì : Liù gè héngxiàng fānsī). China Legal Publishing House. (In Chinese)

ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา : กลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความยั่งยืน
และความเท่าเทียมทางสังคม

Leadership in Higher Education : Strategies for Managing Education for
Sustainability and Social Equality

กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์¹ ณัฐ วัฒนพานิช² บุศรา นิยมเวช³ และ สันญา เคนปาหoom^{4*}
Krisda Tanchaisak¹, Narat Wattanapanit², Busara Niyomves³, and Sanya Kenpahoom^{4*}

รองศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง³

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม⁴

Associate Professor, Graduate School, Ramkhamhaeng University¹

Associate Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University²

Assistant Professor, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University³

Assistant Professor, Faculty of Political Science and Public Administration,

Rajabhat Maha Sarakham University⁴

*Corresponding author, e-mail: zumsa_17@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 13 ธันวาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 30 มกราคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2568

บทคัดย่อ

ผู้นำของสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนและความเท่าเทียมในสังคมซึ่งกลยุทธ์ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพซึ่งนำมาใช้รับมือกับความท้าทายของโลกในปัจจุบันที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม บทความนี้เป็นศึกษาเอกสารทางวิชาการด้วยการสำรวจและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในระดับอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า (1) สถาบันอุดมศึกษาประสบความสำเร็จด้านโครงสร้างวัฒนธรรม และข้อจำกัดทางการเงินในการส่งเสริมความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม ซึ่งต้องอาศัยการปฏิรูปโครงสร้างและการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องพัฒนาและดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมความยั่งยืน รวมถึงสร้างขีดความสามารถของบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างผลกระทบที่ยั่งยืน และ (3) กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเคปทาวน์และมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนาแสดงให้เห็นแนวทางที่แตกต่างกันในการขับเคลื่อนความเสมอภาคทางสังคมและความยั่งยืนผ่านนโยบายและการดำเนินงานของสถาบัน สรุปได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องเผชิญกับอุปสรรคด้านโครงสร้าง วัฒนธรรม และการเงินในการส่งเสริมความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเชิงนโยบายและการบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ภาวะผู้นำที่ดีสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวผ่านการพัฒนานโยบาย สร้างขีดความสามารถของบุคลากร และเสริมสร้างความร่วมมือกับชุมชน ตามแนวทางที่มหาวิทยาลัยเคปทาวน์และมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนาได้ดำเนินการ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา, กลยุทธ์การจัดการการศึกษา, ความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม

Abstract

Higher education leaders play a crucial role in promoting sustainability and social equity, and effective leadership strategies that address the current global challenges facing higher education

Arts and Culture Journal of the Lower Moon River Vol. 14 No. 1 (January - April 2025)

institutions are critical. This article aims to analyze higher education leadership and its implications for strategies for sustainable and social equity education management. This article examines the literature by examining and synthesizing the literature on higher education leadership. The results of the study reveal that (1) higher education institutions face structural, cultural, and financial challenges in promoting sustainability and social equity, which require structural reform and effective resource allocation. (2) Effective leadership requires the development and implementation of policies that promote sustainability, including building staff capacity and engaging communities to create sustainable impact. (3) The case studies of the University of Cape Town and Arizona State University demonstrate different approaches to driving social equity and sustainability through institutional policies and operations. In conclusion, higher education institutions face structural, cultural, and financial barriers to promoting sustainability and social equity, which require policy reform and effective resource management. However, good leadership can drive these goals through policy development, building staff capacity, and fostering community partnerships, as demonstrated by the University of Cape Town and Arizona State University.

Keywords: Educational Leadership in Higher Education, Educational Management Strategies, Sustainability and Social Equity

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคมเป็นประเด็นสำคัญในการแก้ไขปัญหาในระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การขาดแคลนทรัพยากร และความไม่เท่าเทียมทางสังคม สถาบันอุดมศึกษา (HEI) มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยปลูกฝังความยั่งยืนและความเท่าเทียมไว้ในภารกิจหลักของการศึกษา การวิจัย และการมีส่วนร่วมกับชุมชน ผ่านการออกแบบหลักสูตร วาระการวิจัย และโปรแกรมการเข้าถึง สถาบันอุดมศึกษาสามารถส่งเสริมการตระหนักรู้และการดำเนินการเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นแก่ผู้เรียนเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ (Leal Filho et al., 2019)

ผู้นำภายในสถาบันอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่สนับสนุน SDGs (Sustainable Development Goals) และการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ผู้นำของสถาบัน เช่น อธิการบดี คณบดี และผู้อำนวยการสำนักต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และบูรณาการแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนเข้ากับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย (Tilbury, 2019) นอกจากนี้ ผู้นำต้องทำให้การเข้าถึงการศึกษามีความครอบคลุมอย่างเพียงพอ โดยแก้ไขอุปสรรคอันเนื่องมาจากกลุ่มที่ขาดโอกาสถูกละเลย โครงการริเริ่มต่าง ๆ เช่น การทุนการศึกษา โครงการเข้าถึง และการร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคมและขยายโอกาสสำหรับทุกคน

การจัดการความยั่งยืนและความเท่าเทียมในสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต้องบูรณาการประเด็นสำคัญเหล่านี้เข้ากับกรอบงานของสถาบันและแผนยุทธศาสตร์ ผู้นำควรปลูกฝังหลักการของความยั่งยืนไว้ในทุกสาขาวิชา ส่งเสริมแนวทางสหสาขาวิชาในการแก้ปัญหาและนวัตกรรม (Sterling, 2001) นอกจากนี้ การส่งเสริมความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก รวมถึงรัฐบาล องค์กรไม่แสวงหากำไร และอุตสาหกรรม สามารถช่วยเพิ่มผลลัพธ์ของสถาบันอุดมศึกษาในการแก้ไขปัญหาความยั่งยืนและความเท่าเทียมได้ นโยบายที่โปร่งใส เป้าหมายที่วัดผลได้ และการประเมินอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับรองความก้าวหน้าและความรับผิดชอบในการนำแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนและโครงการการศึกษาที่เท่าเทียมกันมาใช้

ภาวะผู้นำของสถาบันอุดมศึกษาขยายออกไปนอกขอบเขตของมหาวิทยาลัย มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมผ่านการศึกษาและการสนับสนุน โดยการสนับสนุนความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม

สถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่เป็นแบบอย่างของแนวทางปฏิบัติที่มีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบ สร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และชุมชนนำค่านิยมที่คล้ายคลึงกันมาใช้ การวิจัยและนวัตกรรมที่ดำเนินการภายในสถาบันอุดมศึกษาสามารถให้แนวทางแก้ไขที่ดำเนินการได้สำหรับความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริง ในขณะที่โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนขยายผลกระทบในระดับท้องถิ่นและระดับโลก (Leal Filho et al., 2019) ด้วยวิธีนี้ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลภายในสถาบันอุดมศึกษาไม่เพียงแต่ส่งเสริมความสำคัญของสถาบันเท่านั้น แต่ยังมีส่วนสนับสนุนอย่างมากในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกันอีกด้วย

ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในระดับอุดมศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญในการรับรองการจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพโดยการกำหนดนโยบายของสถาบัน การมีส่วนร่วมของคณาจารย์ และผลลัพธ์ของนักศึกษา รูปแบบภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้จะช่วยเพิ่มความสำเร็จของสถาบันโดยส่งเสริมนวัตกรรม การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อสังคม (Bass & Riggio, 2006; Northouse, 2019) ภาวะผู้นำที่ร่วมมือกันส่งเสริมการตัดสินใจร่วมกัน ปรับปรุงประสิทธิภาพของคณาจารย์และความมุ่งมั่นขององค์กร (Kezar & Holcombe, 2017) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำที่ปรับตัวได้ยังช่วยให้สถาบันต่าง ๆ รับมือกับความท้าทาย เช่น การหยุดชะงักของเทคโนโลยีและข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ (Heifetz et al., 2009) ภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือภายนอก ส่งเสริมโปรแกรมทางวิชาการผ่านการวิจัยสหวิทยาการและการมีส่วนร่วมของชุมชน (Leal Filho et al., 2019; Tilbury, 2019) ในท้ายที่สุดผู้นำในระดับอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดแนวเป้าหมายของสถาบันให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจที่กว้างขึ้น ดังนั้นการศึกษาวิเคราะห์ถึงภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งในทางวิชาการและการปฏิบัติการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

กรอบภาวะผู้นำในสถาบันอุดมศึกษา (Leadership Frameworks in HEIs)

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

ภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและหลักการสำคัญ ซึ่งภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเฉพาะคือมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจบุคคลให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่งเสริมนวัตกรรมและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมาย ในสถาบันอุดมศึกษา (HEIs) ผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมีบทบาทสำคัญในการจัดแนวเป้าหมายของสถาบันให้สอดคล้องกับความท้าทายทางสังคมที่กว้างขึ้น เช่น ความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม บรรลุสิ่งนี้ได้โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ที่น่าสนใจและเสริมพลังให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาเพื่อมีส่วนร่วมในการทำให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง ผู้นำเหล่านี้มีความกระตือรือร้นในการระบุโอกาสในการเติบโตและนวัตกรรม สร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานร่วมกันและความมุ่งมั่น (Bass & Riggio, 2006)

สนับสนุนแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนในหมู่คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ซึ่งความสำคัญด้านหนึ่งของผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในสถาบันอุดมศึกษาคือการส่งเสริมแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืน ผู้นำสร้างแรงบันดาลใจให้คณาจารย์และเจ้าหน้าที่นำพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้โดยเป็นแบบอย่างของความยั่งยืนและบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ตัวอย่างเช่น ผู้นำอาจนำนโยบายที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การลดขยะ และแนวทางการจัดซื้ออย่างยั่งยืนมาใช้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมักจะรับรู้และให้รางวัลแก่ความพยายามที่สอดคล้องกับเป้าหมายเหล่านี้ ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบต่อสังคมและการดูแลสิ่งแวดล้อม ความคิดริเริ่มดังกล่าวมีส่วนสนับสนุนบทบาทของสถาบันในฐานะแบบจำลองความยั่งยืนสำหรับชุมชนที่กว้างขึ้น (Tilbury, 2019)

การปลูกฝังความยั่งยืนและความเท่าเทียมในหลักสูตร โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความยั่งยืนและความเท่าเทียมในหลักสูตรวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา ด้วยการร่วมมือกับคณาจารย์ใน

การออกแบบหลักสูตรและโครงการสหวิทยาการ จะสร้างความมั่นใจว่านักศึกษาได้รับความรู้และทักษะในการรับมือกับความท้าทายระดับโลกในปัจจุบัน ผู้นำเหล่านี้สนับสนุนให้รวมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) เข้ากับผลลัพธ์การเรียนรู้ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา (Sterling, 2001) นอกจากนี้ ยังส่งเสริมความหลากหลายในหลักสูตรโดยเน้นการนำเสนอมุมมองอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะจากชุมชนที่ไม่ได้รับการเป็นตัวแทนหรือถูกละเลย ส่งเสริมการรวมกลุ่มและความเป็นพลเมืองโลกในหมู่นักศึกษา

ส่งเสริมวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยที่เปิดกว้าง ซึ่งวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยที่เปิดกว้างมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูป และผู้นำในสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะสภาพแวดล้อมดังกล่าว ผู้นำเชิงปฏิรูปให้ความสำคัญกับความหลากหลาย ความเท่าเทียม และการรวมกลุ่มโดยพัฒนาโครงการที่สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งรวมถึงการนำโครงการการให้คำปรึกษามาปฏิบัติ การสนับสนุนคนกลุ่มน้อย และการส่งเสริมการปรึกษาหารืออย่างเปิดกว้างเกี่ยวกับความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคม ผู้นำเหล่านี้สร้างบรรยากาศที่ทุกคนรู้สึกมีคุณค่าและมีอำนาจในการมีส่วนร่วมสนับสนุนเป้าหมายของสถาบัน โดยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับชุมชนในมหาวิทยาลัยและจัดการกับอุปสรรคในระบบ (Leal Filho et al., 2019)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ในสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม โดยผู้นำสร้างแรงบันดาลใจให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผ่านการปรับปรุงหลักสูตร การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง และการบูรณาการแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ผู้นำยังมีบทบาทในการส่งเสริมความหลากหลายและความเป็นธรรมผ่านโครงการสนับสนุนและนโยบายที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสถาบัน

2. ผู้นำแบบร่วมมือกัน (Collaborative Leadership)

ผู้นำแบบร่วมมือกันในสถาบันอุดมศึกษา ผู้นำแบบร่วมมือกันในสถาบันอุดมศึกษามีลักษณะเด่น คือ เน้นความร่วมมือและธรรมาภิบาลร่วมกัน แนวทางภาวะผู้นำแบบนี้ส่งเสริมให้ผู้นำมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง รวมถึงชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ อุตสาหกรรม และองค์กรระดับโลก โดยการสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่ง สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดแนวทางการศึกษาและการวิจัยให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสร้างผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ผู้นำแบบร่วมมือกันตระหนักดีว่าการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ต้องใช้ความพยายามร่วมกันที่ก้าวข้ามขอบเขตของสถาบัน (Kezar & Holcombe, 2017)

การมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับท้องถิ่นและระดับโลก การมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลกทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการกับความท้าทายในหลายระดับได้ ในระดับท้องถิ่น ภาวะผู้นำแบบร่วมมือกันส่งเสริมความสัมพันธ์กับองค์กรชุมชน ตอบสนองความต้องการของภูมิภาค เช่น การพัฒนากำลังคน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือความเท่าเทียมทางสังคม ในระดับโลก สถาบันอุดมศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในเครือข่ายระหว่างประเทศ มีส่วนสนับสนุนและได้รับประโยชน์จากความรู้และทรัพยากรที่แบ่งปันกัน ผู้นำที่ร่วมมือกันทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยง อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนที่มีความหมายระหว่างสถาบันของตนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนผ่านการศึกษา การวิจัย และการริเริ่มของชุมชน (Leal Filho et al., 2019)

การส่งเสริมความร่วมมือแบบสหวิทยาการ ความท้าทายระดับโลกที่ซับซ้อนต้องการแนวทางแบบสหวิทยาการ และภาวะผู้นำแบบร่วมมือในสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการร่วมมือดังกล่าว ผู้นำสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาจากสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันโดยบูรณาการความรู้และวิธีการเพื่อพัฒนาวิธีแก้ปัญหาแบบองค์รวม ตัวอย่างเช่น การจัดการกับความยั่งยืนอาจเกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์ และนโยบายสังคม ภาวะผู้นำแบบร่วมมือช่วยให้แน่ใจว่าโครงสร้างของสถาบัน เช่น ศูนย์วิจัยหรือกลไกการจัดหาเงินทุน สนับสนุนโครงการสหวิทยาการและส่งเสริมนวัตกรรมข้ามขอบเขตทางวิชาการ (Tilbury, 2019)

การส่งเสริมกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมถือเป็นรากฐานสำคัญของภาวะผู้นำแบบร่วมมือ เนื่องจากช่วยให้มั่นใจได้ว่าเสียงที่หลากหลายจะรวมอยู่ในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติของสถาบัน ผู้นำสถาบันอุดมศึกษาส่งเสริมความครอบคลุมโดยสร้างแพลตฟอร์มสำหรับคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกเพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ปรับปรุงความโปร่งใสและความไว้วางใจเท่านั้น แต่ยังปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจด้วยการรวมมุมมองและความเชี่ยวชาญที่หลากหลายเข้าด้วยกัน กระบวนการมีส่วนร่วมยังเสริมอำนาจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้เป็นผู้มีส่วนสนับสนุนอย่างแข็งขันต่อภารกิจของสถาบัน และส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน (Kezar & Holcombe, 2017)

สรุปได้ว่าผู้นำแบบร่วมมือกัน (Collaborative Leadership) ในสถาบันอุดมศึกษาเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เพื่อจัดการกับปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อน ผู้นำเหล่านี้ส่งเสริมการทำงานข้ามสาขาวิชา สนับสนุนการวิจัยแบบสหวิทยาการ และเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสถาบันเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา และภาคส่วนต่าง ๆ มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของสถาบัน ซึ่งช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสและเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน

3. ผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive Leadership)

การนำทางการเปลี่ยนแปลงและการรับมือกับแรงต้านทาน ผู้นำที่ปรับตัวได้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสถาบันอุดมศึกษา (HEIs) เนื่องจากสถาบันเหล่านี้ต้องปรับตัวให้เข้ากับภูมิทัศน์ทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รูปแบบภาวะผู้นำนี้เน้นที่ความยืดหยุ่น นวัตกรรม และความสามารถในการรับมือกับแรงต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำของสถาบันอุดมศึกษามักเผชิญกับแรงต้านทานเมื่อนำนโยบายหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ โดยเฉพาะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กลัวว่าบรรทัดฐานที่กำหนดไว้จะเปลี่ยนแปลงไป ผู้นำที่ปรับตัวได้จะจัดการกับปัญหาเหล่านี้โดยส่งเสริมการสื่อสารแบบเปิด ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลง และแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในระยะยาวของการเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ช่วยให้สถาบันพัฒนาไปพร้อมกับรักษาความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไว้ได้ (Heifetz et al., 2009)

การประเมินอย่างต่อเนื่องและการปรับลำดับความสำคัญ ภาวะผู้นำที่ปรับตัวได้ต้องการกระบวนการประเมินและปรับลำดับความสำคัญของสถาบันอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้น ผู้นำสถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของนักเรียน ความต้องการของกำลังแรงงานที่เปลี่ยนไป และความก้าวหน้าในสาขาการวิจัย โดยการใช้แนวทางที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันและการปรับให้สอดคล้องกับพันธกิจ ผู้นำที่ปรับตัวได้สามารถตัดสินใจอย่างรอบรู้ซึ่งรับรองความเกี่ยวข้องและผลกระทบในระยะยาว การปรับให้สอดคล้องอย่างต่อเนื่องนี้ทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการเชิงรุก สร้างสรรค์ และตอบสนองในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น (Northouse, 2019)

การสร้างความยืดหยุ่นและความคล่องตัวขององค์กร นอกจากจะจัดการกับการต่อต้านและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีแล้ว ผู้นำที่ปรับตัวได้ยังเน้นที่การสร้างความยืดหยุ่นและความคล่องตัวขององค์กรภายในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ การทดลอง และการทำงานร่วมกันระหว่างคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา ผู้นำที่ปรับตัวได้สนับสนุนให้สถาบันของตนยอมรับการเปลี่ยนแปลงในฐานะโอกาสในการเติบโตและนวัตกรรม ส่งเสริมความคิดที่ให้ความสำคัญกับความสามารถในการปรับตัวและความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการเสริมทักษะและโครงสร้างที่จำเป็นในการจัดการกับความไม่แน่นอนให้กับสถาบันของตน ผู้นำที่ปรับตัวได้จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาอยู่ในตำแหน่งที่ดีที่จะเจริญรุ่งเรืองได้เมื่อเผชิญกับความท้าทายในอนาคต (Heifetz et al., 2009)

สรุปได้ว่าผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive Leadership) ในสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยให้สถาบันสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำเหล่านี้ใช้แนวทางที่ยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ในการรับมือกับแรงต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมการศึกษาแบบครอบคลุม นอกจากนี้ ยังเน้นการประเมินและปรับลำดับความสำคัญของสถาบันอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อแนวโน้มใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และสร้างความยืดหยุ่นขององค์กรให้สามารถเติบโตท่ามกลางความไม่แน่นอนในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

การออกแบบการวิจัยในบทความนี้เป็นศึกษาเอกสารทางวิชาการด้วยการสำรวจและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำในระดับอุดมศึกษา โดยเน้นที่กลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม โดยทั่วไปแล้ว การออกแบบจะประกอบด้วย

- 1.1 ขอบเขตที่กำหนด โดยการระบุธีมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ความยั่งยืน และความเท่าเทียมทางสังคม
- 1.2 กรอบการทบทวน โดยการกำหนดเกณฑ์การรวมและการยกเว้นเพื่อเน้นที่การศึกษาหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 มุมมองทางทฤษฎี โดยการใช้กรอบงาน เช่น การศึกษาความยั่งยืน โมเดลความเท่าเทียมทางสังคม หรือทฤษฎีภาวะผู้นำในระดับอุดมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสังเคราะห์

2. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลสำหรับการทบทวนนี้ได้แก่

- 2.1 ฐานข้อมูลวิชาการ สืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Scopus, Web of Science, Google Scholar และ ProQuest
- 2.2 วรรณกรรมที่ตีพิมพ์ สืบค้นจากบทความในวารสาร หนังสือ และเอกสารการประชุมที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ
- 2.3 เอกสารนโยบาย สืบค้นจากเอกสารเผยแพร่ รายงาน และแนวทางที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคมในระบบการศึกษา
- 2.4 ธีมและแนวคิดหลัก สืบค้นจากแบบจำลองภาวะผู้นำด้านความยั่งยืน แนวทางภาวะผู้นำแบบครอบคลุม และกรอบความเสมอภาคในสถาบันอุดมศึกษา

3. กระบวนการรวบรวมข้อมูล

กระบวนการรวบรวมข้อมูลในการตรวจสอบดังกล่าวโดยทั่วไป มีรายละเอียด ดังนี้

- 3.1 กลยุทธ์การค้นหา การพัฒนาและดำเนินการค้นหาที่ครอบคลุมโดยใช้คำสำคัญ เช่น "ภาวะผู้นำในระดับอุดมศึกษา" "ความยั่งยืน" "ความเท่าเทียมทางสังคม" และคำที่เกี่ยวข้อง

3.2 การคัดกรองและการคัดเลือก การใช้เกณฑ์การรวม/ การแยกออก (เช่น ความเกี่ยวข้องกับ ความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม การตีพิมพ์ในสื่อที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ กรอบเวลา หรือจุดเน้น ทางภูมิศาสตร์)

3.3 การใส่คำอธิบายประกอบและการเข้ารหัส การดึงข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญจากการศึกษาที่เลือกไว้ แล้วจัดหมวดหมู่เป็นธีมต่าง ๆ เช่น กลยุทธ์ ความท้าทาย และผลลัพธ์

3.4 การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเครื่องมือช่วยและสนับสนุนการค้นหาข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ในบทความวิจารณ์มักจะเป็นเชิงคุณภาพและเชิงหัวข้อ โดยเน้นที่การสังเคราะห์ ผลการวิจัยเพื่ออนุมานรูปแบบหรือกรอบแนวคิดที่มีความหมาย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เชิงหัวข้อ การระบุหัวข้อที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในวรรณกรรม เช่น รูปแบบภาวะผู้นำ (เช่น ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบรับใช้) แนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนในระดับอุดมศึกษา และนโยบายที่ ส่งเสริมความเสมอภาค

4.2 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ การตรวจสอบความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันระหว่าง การศึกษาต่าง ๆ เพื่อระบุช่องว่าง แนวโน้ม และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

4.3 การพัฒนากรอบแนวคิด การเสนอแบบจำลองหรือกลยุทธ์เชิงแนวคิดโดยอิงจากข้อมูลเชิงลึก โดยรวม ซึ่งมุ่งเป้าไปที่การปรับปรุงประสิทธิภาพของภาวะผู้นำเพื่อความยั่งยืนและความเสมอภาค

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความ ยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม

1. ความท้าทายในการส่งเสริมความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคมในสถาบันอุดมศึกษา

อุปสรรคด้านโครงสร้างและวัฒนธรรม ความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมความยั่งยืน และความเท่าเทียมทางสังคมภายในสถาบันอุดมศึกษา (HEIs) คือการเอาชนะอุปสรรคด้านโครงสร้างและวัฒนธรรมที่ ฝังรากลึก สถาบันเหล่านี้มักดำเนินการภายใต้ระบบลำดับชั้นที่เข้มงวดและรูปแบบการกำกับดูแลแบบดั้งเดิมที่ต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงที่สร้างการเปลี่ยนแปลง การแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ต้องอาศัยการแก้ไขโครงสร้างการกำกับดูแลเพื่อให้ แน่ใจว่ามีการนำเสนอและการรวมมุมมองที่หลากหลายในกระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ การท้าทายอดีตในบทบาท ผู้นำยังมีความสำคัญต่อการส่งเสริมความเสมอภาคและการรวมกันในทุกระดับของสถาบัน การสนับสนุนให้ผู้หญิง กลุ่มที่ไม่ได้รับการเป็นตัวแทน และชุมชนที่ถูกกลืนเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้นำสามารถช่วยขับเคลื่อนวัฒนธรรมแห่ง ความเท่าเทียมและนวัตกรรมได้ (Tilbury, 2019)

ข้อจำกัดทางการเงิน ข้อจำกัดทางการเงินเป็นอีกปัญหาเร่งด่วนที่อาจขัดขวางการดำเนินการริเริ่มด้าน ความยั่งยืนและความเท่าเทียมในสถาบันอุดมศึกษา ข้อจำกัดด้านทรัพยากรมักจำกัดขอบเขตและผลกระทบของ โปรแกรมที่มุ่งเป้าไปที่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) หรือการส่งเสริมความเสมอภาค ผู้นำต้องใช้ กลยุทธ์ที่สร้างสรรค์เพื่อให้ได้เงินทุน เช่น การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรระหว่าง ประเทศ นอกจากนี้ สถาบันต่าง ๆ จำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณอย่างมีกลยุทธ์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของโครงการ ที่สนับสนุนความยั่งยืนและความเสมอภาค เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรจะถูกใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการ เปลี่ยนแปลงที่มีความหมาย (Leal Filho et al., 2019)

การวัดผลกระทบ การประเมินผลลัพธ์ของความคิดริเริ่มด้านความยั่งยืนและความเสมอภาคเป็นความ ท้าทายที่ซับซ้อนสำหรับสถาบันอุดมศึกษา การวัดผลที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการพัฒนาตัวชี้วัดที่แข็งแกร่งซึ่งจับทั้ง ด้านคุณภาพและปริมาณเกี่ยวกับความคืบหน้า ตัวอย่างเช่น การติดตามการลดการปล่อยคาร์บอน การเข้าถึงที่เพิ่มขึ้น สำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาส หรือการรับรู้ที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถให้ข้อมูล เชิงลึกที่มีค่าเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโปรแกรมได้ ความโปร่งใสในการรายงานและความรับผิดชอบมีความสำคัญเท่า เทียมกัน เนื่องจากสิ่งเหล่านี้สร้างความไว้วางใจระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเสริมสร้างความมุ่งมั่นของสถาบันที่มีต่อ

เป้าหมายเหล่านี้ การเผยแพร่รายงานด้านความยั่งยืนและความเท่าเทียมอย่างสม่ำเสมอสามารถช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถติดตามความคืบหน้าและปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมได้ (Sterling, 2001)

2. กลยุทธ์สำหรับการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม

การพัฒนาและการนำนโยบายไปปฏิบัติ การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในสถาบันอุดมศึกษา (HEIs) เริ่มต้นด้วยการสนับสนุนและการนำนโยบายที่จัดแนวภารกิจของสถาบันให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม ผู้นำต้องแน่ใจว่าความยั่งยืนและความเท่าเทียมนั้นถูกบูรณาการอย่างชัดเจนในแผนยุทธศาสตร์ ค่านิยมของสถาบัน และลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน ซึ่งรวมถึงการฝังหลักการเหล่านี้ไว้ในกรอบแบบหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบสหวิทยาการและในวาระการวิจัยเพื่อจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาที่จัดการกับความท้าทายระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความยุติธรรมทางสังคม นโยบายที่ชัดเจนและดำเนินการได้จะเป็นแผนงานสำหรับการจัดแนวกิจกรรมของสถาบันให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบและความก้าวหน้า (Tilbury, 2019)

การสร้างขีดความสามารถ การสร้างขีดความสามารถของสถาบันผ่านการพัฒนาคณาจารย์และเจ้าหน้าที่เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้นำสถาบันอุดมศึกษาควรลงทุนในโปรแกรมการฝึกอบรมที่เสริมสร้างความตระหนักรู้และความเชี่ยวชาญด้านความยั่งยืนและความหลากหลาย เวิร์กช็อป สัมมนา และโครงการพัฒนาวิชาชีพช่วยให้ครูและผู้บริหารมีทักษะที่จำเป็นในการนำค่านิยมเหล่านี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบทบาทของตน นอกจากนี้ การส่งเสริมโอกาสในการเป็นผู้นำสำหรับกลุ่มที่ไม่ได้รับการเป็นตัวแทนยังช่วยให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย ในกระบวนการตัดสินใจ ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในทุกระดับของสถาบัน แนวทางนี้ช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของสถาบันในการจัดการกับความท้าทายทางสังคมที่ซับซ้อน (Leal Filho et al., 2019)

การมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความร่วมมือที่แข็งแกร่งในชุมชน โดยการร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการกับความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น ความยากจน การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา โครงการริเริ่มที่เชื่อมโยงการวิจัยทางวิชาการกับความต้องการของชุมชนจะช่วยเพิ่มผลกระทบในทางปฏิบัติของความพยายามของสถาบัน นอกจากนี้ การส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านโปรแกรมการศึกษาชุมชนยังช่วยให้เข้าถึงความรู้และทักษะได้กว้างขวางขึ้น ช่วยให้บุคคลต่าง ๆ สามารถมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกัน (Sterling, 2001)

แนวทางการเป็นผู้นำแบบบูรณาการ การบูรณาการกลยุทธ์เหล่านี้ ได้แก่ การพัฒนานโยบาย การสร้างศักยภาพ และการมีส่วนร่วมของชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางที่ครอบคลุมในการเป็นผู้นำในสถาบันอุดมศึกษา การจัดแนวเป้าหมายของสถาบันให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญด้านความยั่งยืนและความเสมอภาคระดับโลก ผู้นำสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ ซึ่งไม่เพียงแต่ต้องมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เท่านั้น แต่ยังต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ แผนกบริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก เพื่อสร้างผลกระทบที่ยั่งยืน

3. กรณีศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

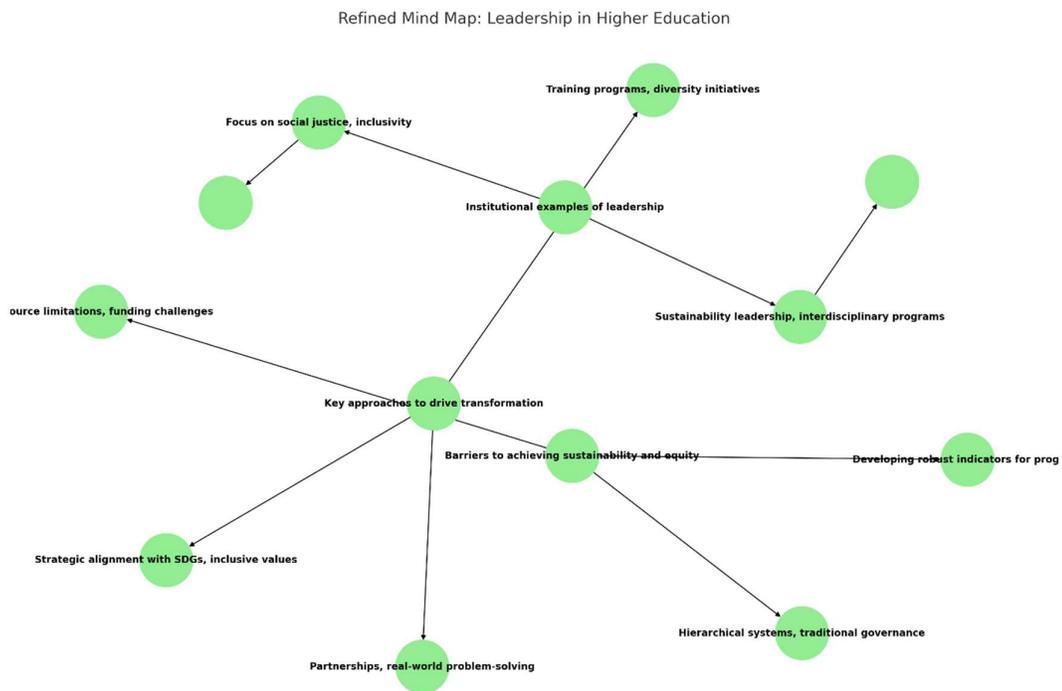
มหาวิทยาลัยเคปทาวน์และการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม มหาวิทยาลัยเคปทาวน์ (UCT) เป็นตัวอย่างภาวะผู้นำในการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมโดยดำเนินการริเริ่มที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันสำหรับชุมชนที่ถูกละเลย หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญคือ การจัดตั้งทุนการศึกษาและโปรแกรมความช่วยเหลือทางการเงินที่ปรับให้เหมาะกับนักเรียนที่ด้อยโอกาส โดยแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันทางประวัติศาสตร์และในระบบในการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ UCT ยังบูรณาการประเด็นความยุติธรรมทางสังคมเข้ากับโปรแกรมวิชาการ ส่งเสริมให้นักศึกษาตระหนักรู้ในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความไม่เท่าเทียมกัน เชื้อชาติ และสิทธิมนุษยชน ความคิดริเริ่มเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของผู้นำในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ครอบคลุมซึ่งให้ความรู้และเครื่องมือแก่นักศึกษาเพื่อรับมือกับความท้าทายทางสังคม (Le Grange, 2016)

มหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนาและภาวะผู้นำด้านความยั่งยืน มหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนา (ASU) ได้วางตำแหน่งตัวเองให้เป็นผู้นำระดับโลกด้านความยั่งยืนผ่านกลยุทธ์ภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยได้พัฒนา

โปรแกรมสหวิทยาการที่เน้นด้านวิทยาศาสตร์ความยั่งยืน เช่น School of Sustainability ซึ่งผสมผสานมิติด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อรับมือกับความท้าทายระดับโลกที่ซับซ้อน นอกเหนือจากด้านวิชาการแล้ว ASU ยังฝังความยั่งยืนไว้ในการทำงานของมหาวิทยาลัยด้วยการนำระบบประหยัดพลังงานมาใช้ ส่งเสริมการลดขยะ และบูรณาการแหล่งพลังงานหมุนเวียน นอกจากนี้ โปรแกรมการเข้าถึงชุมชนของมหาวิทยาลัย รวมถึงความร่วมมือกับรัฐบาลท้องถิ่นและองค์กรต่าง ๆ ยังขยายผลกระทบโดยส่งเสริมแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนนอกมหาวิทยาลัย ความพยายามเหล่านี้เน้นย้ำถึงบทบาทของ ASU ในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในฐานะคุณค่าหลักของสถาบัน (Arizona State University, 2019)

ข้อมูลเชิงลึกเชิงเปรียบเทียบ ทั้ง UCT และ ASU แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสำคัญระดับโลกผ่านกลยุทธ์ที่กำหนดเป้าหมาย การที่ UCT เน้นที่ความยุติธรรมทางสังคมเน้นย้ำถึงความสำคัญของการรวมเอาทุกคนไว้ด้วยกันและความเท่าเทียมกันในระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ความมุ่งมั่นของ ASU ในการพัฒนาอย่างยั่งยืนแสดงให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถเป็นผู้นำในการดูแลสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างไร กรณีศึกษาทั้งหมดเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในการเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเมื่อผู้นำปรับเป้าหมายของสถาบันให้สอดคล้องกับความท้าทายระดับโลกที่กว้างขึ้น

ผลการศึกษาเอกสารทางวิชาการสามารถวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การจัดการการศึกษาเพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันของภาวะผู้นำในระดับอุดมศึกษา โดยเน้นที่ความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม จะเห็นว่าแผนที่นี้แบ่งออกเป็น 3 โดเมนหลัก ได้แก่ ความท้าทาย กลยุทธ์ และกรณีศึกษา โดยแต่ละโดเมนจะครอบคลุมถึงประเด็นสำคัญและหัวข้อย่อยที่เน้นย้ำถึงความซับซ้อนและแนวทางแก้ไขภายในสาขานั้น

ส่วนแรก ความท้าทายในการเป็นผู้นำในระดับอุดมศึกษา แสดงให้เห็นอุปสรรคสำคัญที่สถาบันต่าง ๆ เผชิญ ซึ่งรวมถึงอุปสรรคด้านโครงสร้างและวัฒนธรรม เช่น ระบบลำดับชั้นที่เข้มงวดและรูปแบบการกำกับดูแลแบบดั้งเดิมที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้า ข้อจำกัดทางการเงิน ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เน้นย้ำถึงความยากลำบากในการจัดหาทรัพยากรและเงินทุนเพื่อนำแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกันไปใช้ สุดท้าย โหนดการวัดผลกระทบเน้นย้ำถึงความซับซ้อนในการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่แข็งแกร่งเพื่อประเมินความสำเร็จของแผนริเริ่ม ซึ่งต้องใช้แนวทางที่สร้างสรรค์เพื่อติดตามผลลัพธ์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่สองเน้นที่กลยุทธ์สำหรับการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและกรณีศึกษาในโลกแห่งความเป็นจริง กลยุทธ์การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก ได้แก่ การพัฒนาเชิงนโยบาย ซึ่งจัดลำดับความสำคัญของสถาบันให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) และฝังความครอบคลุมไว้ในค่านิยมขององค์กร การสร้างขีดความสามารถ ซึ่งรวมถึงโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความตระหนักรู้และทักษะด้านความยั่งยืนและความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเน้นความร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาลงโลกแห่งความเป็นจริง กรณีศึกษานำที่การนำไปปฏิบัติจริง เช่น การที่มหาวิทยาลัยเคปทาวน์เน้นที่ความยุติธรรมทางสังคมผ่านทุนการศึกษาและโปรแกรมความครอบคลุม และภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนาในด้านความยั่งยืนผ่านการศึกษาแบบสหวิทยาการและแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์ที่กำหนดเป้าหมายสามารถเอาชนะความท้าทายและสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายในระดับอุดมศึกษาได้อย่างไร

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม แต่ต้องเผชิญกับความท้าทายทางโครงสร้างและการเงินที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพ โครงสร้างการกำกับดูแลแบบลำดับชั้นที่เข้มงวดในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูป ซึ่งจำกัดโอกาสในการตัดสินใจที่ครอบคลุมและนโยบายที่สร้างสรรค์ (Tilbury, 2019) การเอาชนะอุปสรรคทางโครงสร้างเหล่านี้ต้องแก้ไขกรอบการกำกับดูแลเพื่อรวมมุมมองที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทผู้นำ นอกจากนี้ ข้อจำกัดทางการเงินยังจำกัดการดำเนินการริเริ่มที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกัน ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดสรรงบประมาณเชิงกลยุทธ์และการร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (Leal Filho et al., 2019) ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องจัดการกับความท้าทายเหล่านี้โดยส่งเสริมความยืดหยุ่นของสถาบันและให้แน่ใจว่าทรัพยากรทางการเงินจะถูกใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและความยั่งยืนทางการศึกษาในระยะยาว

กลยุทธ์ความเป็นผู้นำในสถาบันอุดมศึกษาต้องมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันผ่านการพัฒนาคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ด้วย งานวิจัยชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยที่ลงทุนด้านการพัฒนาวิชาชีพและการฝึกอบรมความเป็นผู้นำสำหรับนักการศึกษาจะส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมนวัตกรรมและความสามารถในการปรับตัว (Sterling, 2001) ตัวอย่างเช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการและความร่วมมือในการวิจัยแบบสหวิทยาการจะช่วยให้คณาจารย์มีทักษะในการบูรณาการความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคมเข้ากับโปรแกรมทางวิชาการ นอกจากนี้ ความเป็นผู้นำแบบครอบคลุมยังสนับสนุนให้กลุ่มที่ด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นของสถาบันต่อความหลากหลายและความเท่าเทียม (Leal Filho et al., 2019) ความคิดริเริ่มเหล่านี้ช่วยเพิ่มคุณภาพโดยรวมของการจัดการการศึกษาโดยทำให้แน่ใจว่านโยบายและโปรแกรมต่าง ๆ สะท้อนถึงความต้องการของชุมชนวิชาการที่หลากหลาย

นอกเหนือจากการปรับปรุงสถาบันภายในแล้ว ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในระดับอุดมศึกษายังขยายไปถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและความร่วมมือระดับโลกอีกด้วย สถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมอย่างแข็งขันในความร่วมมือระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติจะช่วยเพิ่มผลกระทบทางการศึกษาของตนโดยจัดการกับความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น ความยากจน การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา (Sterling, 2001) มหาวิทยาลัยเคปทาวน์ (UCT) แสดงให้เห็นตัวอย่างนี้ผ่านความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมทางสังคมโดยการนำโปรแกรมความช่วยเหลือทางการเงินมาใช้เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษาสำหรับชุมชนที่ถูกละเลย (Le Grange,

2016) ในทำนองเดียวกัน มหาวิทยาลัยแห่งรัฐแอริโซนา (ASU) ได้วางตำแหน่งตัวเองให้เป็นผู้มีระดับโลกด้านความยั่งยืนโดยผนวกการดูแลสิ่งแวดล้อมเข้าในกรอบงานด้านวิชาการและการปฏิบัติงาน (Arizona State University, 2019) กรณีศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถจัดแนวเป้าหมายของสถาบันให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่กว้างขึ้นได้อย่างไร ซึ่งช่วยเสริมสร้างบทบาทของมหาวิทยาลัยในฐานะตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่สร้างการเปลี่ยนแปลง

ท้ายที่สุด ผู้นำในสถาบันอุดมศึกษาต้องนำกลยุทธ์ที่ปรับตัวได้มาใช้เพื่อนำทางภูมิทัศน์การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การผสมรวมเทคโนโลยีดิจิทัลและการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลจะช่วยเพิ่มการตอบสนองของสถาบันต่อแนวโน้มใหม่ ๆ ในการศึกษาในระดับสูง (Northouse, 2019) นอกจากนี้ กลไกการประเมินผลกระทบที่โปร่งใยังช่วยให้สถาบันต่าง ๆ สามารถติดตามความคืบหน้าและปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องได้ (Sterling, 2001) ผู้นำการศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถสร้างวัฒนธรรมแห่งความสามารถในการปรับตัวและนวัตกรรมเพื่อให้สถาบันต่าง ๆ ของตนยังคงเป็นผู้นำในด้านความเป็นเลิศทางวิชาการและการมีส่วนร่วมสนับสนุนต่อสังคม โดยการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสามารถในการปรับตัวและนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่าสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม อย่างไรก็ตาม สถาบันเหล่านี้มักเผชิญกับความท้าทายทางโครงสร้าง การเงิน และวัฒนธรรมที่ขัดขวางความก้าวหน้าในด้านเหล่านี้ สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากดำเนินงานภายใต้โครงสร้างการกำกับดูแลแบบลำดับขั้นที่เข้มงวดซึ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูป ซึ่งจำกัดการรวมเอามุมมองที่หลากหลายเข้าไว้ใน การตัดสินใจ นอกจากนี้ ข้อจำกัดทางการเงินอาจขัดขวางการดำเนินการริเริ่มด้านความยั่งยืนและความเท่าเทียม ซึ่งจำเป็นต้องมีกลยุทธ์การจัดการเงินทุนที่สร้างสรรค์ ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการขาดมาตรการประเมินผลกระทบที่มีประสิทธิภาพทำให้ยากต่อการติดตามความคืบหน้าและปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสม ดังนั้นเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องใช้กลยุทธ์ที่อิงตามหลักฐานซึ่งจัดแนวเป้าหมายของสถาบันให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้านความยั่งยืนและความเท่าเทียม ซึ่งรวมถึงการปฏิรูปนโยบายที่ขับเคลื่อนโดยผู้นำ โปรแกรมสร้างศักยภาพ และโครงการมีส่วนร่วมของชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีความต้องการการวิจัยที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อประเมินประสิทธิภาพของกลยุทธ์เหล่านี้ และระบุแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการเปลี่ยนแปลงสถาบัน จึงให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ

1. การปรับโครงสร้างการกำกับดูแลเพื่อความเท่าเทียมทางสังคม โดยการแก้ไขกรอบการกำกับดูแลเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและการรวมกลุ่ม การส่งเสริมการเป็นตัวแทนผู้นำที่หลากหลายโดยเสริมพลังให้กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการเป็นตัวแทน

2. การจัดการทางการเงินเพื่อความยั่งยืนและความเท่าเทียม โดยการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเงินทุนที่สร้างสรรค์ รวมถึงความร่วมมือกับรัฐบาลและองค์กรเอกชน การจัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการที่เน้นความยั่งยืนและความเท่าเทียม และ การนำแผนการลงทุนเชิงกลยุทธ์มาใช้เพื่อเพิ่มผลกระทบในระยะยาวให้สูงสุด

3. การพัฒนาการวัดผลกระทบที่มั่นคง โดยการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและวัดผลได้สำหรับการประเมินโครงการด้านความยั่งยืนและความเท่าเทียม การรับรองความโปร่งใสในการรายงานและการรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการเผยแพร่รายงานความคืบหน้าด้านความยั่งยืนและความเท่าเทียมเป็นระยะ ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการตัดสินใจอย่างรอบรู้

4. การสร้างความสามารถของสถาบัน โดยการจัดทำโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพสำหรับคณาจารย์และเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ด้านความยั่งยืนและความหลากหลาย การส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ระหว่างสถาบันเพื่อนำแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดมาใช้ และ การสร้างโอกาสภาวะผู้นำสำหรับกลุ่มที่ถูกกลั่นแกล้งเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มในทุกระดับ

5. การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการออกแบบโครงการที่เชื่อมโยงการวิจัยทางวิชาการกับความต้องการของชุมชน การขยายโปรแกรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้การศึกษาเข้าถึงประชากรในวงกว้างมากขึ้น และ การให้ร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อขยายผลกระทบของความพยายามของสถาบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยการวิเคราะห์ผลกระทบของการปฏิรูปการกำกับดูแลต่อความเท่าเทียมทางสังคม
2. การวิจัยการเปลี่ยนแปลงในการกำกับดูแลของสถาบันมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ความเท่าเทียมในสถาบันอุดมศึกษาอย่างไร
3. การวิจัยและพัฒนาและการประเมินตัวชี้วัดความยั่งยืนและความเท่าเทียม โดยศึกษาตรวจสอบตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลสูงสุดสำหรับการประเมินความยั่งยืนและความเท่าเทียมทางสังคม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ด้วย ChatGPT ในการทบทวนวรรณกรรมและใช้ Napkin ในการสร้างภาพไดอะแกรมภาพที่ 2 ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Arizona State University. (2019). *Sustainability Impact 2019*.
<https://static.sustainability.asu.edu/docs/impact/SDG-Impact-Report-2019-Hyperlinked-Lores.pdf>.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational Leadership* (2nd ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781410617095>.
- Heifetz, R. A., Linsky, M., & Grashow, A. (2009). *The Practice of Adaptive Leadership : Tools and Tactics for Changing Your Organization and the World*. Harvard Business Press.
- Kezar, A. J., & Holcombe, E. M. (2017). *Shared Leadership in Higher Education : Important Lessons from Research and Practice*. American Council on Education.
- Le Grange, L. (2016). Decolonising the University Curriculum. *South African Journal of Higher Education*, 30(2), 1 - 12. <https://doi.org/10.20853/30-2-709>.
- Leal Filho, W., Shiel, C., Paço, A., Mifsud, M., Ávila, L. V., Brandli, L. L., Molthan-Hill, P., Pace, P., Azeiteiro, U. M., Vargas, V. R., & Caeiro, S. (2019). Sustainable Development Goals and Sustainability Teaching at Universities: Falling Behind or Getting Ahead of the Pack? *Journal of Cleaner Production*, 232, 285 – 294. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.05.309>.
- Northouse, P. G. (2019). *Leadership : Theory and Practice* (8th ed.). Sage Publications.
- Sterling, S. R. (2001). *Sustainable Education : Re-visioning Learning and Change*. Green Books.
- Tilbury, D. (2019). Beyond Snakes and Ladders : Overcoming Obstacles to the Implementation of the SDGs in Higher Education Institutions. In Vilalta, J. M., Betts, A., Gómez, V., Cayetano, M., & Villacís, M. J. (Eds.), *Implementing the 2030 Agenda at Higher Education Institutions : Challenges and Responses* (75 – 81). Global University Network for Innovation.

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์
Geographic Information System for Survey of Tree Species for
Silk Dyeing in Surin Province

วนมพร พาหะนิษฐ์¹ และ สุพัตรา วยะลุน^{2*}

Wanomporn Pahanit¹, Suphattra Wayalun^{2*}

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์²

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University¹

Assistant Professor, Dr., Faculty of Industrial Technology, Surindra Rajabhat University²

*Corresponding author, e-mail: suphatra@gmail.com

วันที่รับบทความ: 9 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ: 13 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 17 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติในจังหวัดสุรินทร์ด้วยโนโค้ดแอปพลิเคชัน และหาประสิทธิภาพของระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สำหรับสำรวจความหนาแน่นและพิกัดของแหล่งพรรณไม้ให้สีธรรมชาติในชุมชนตามแนวคิดเอสดีแอลซี 7 ขั้นตอน แพลตฟอร์มที่ใช้ในการพัฒนา คือ แอปซิทและใช้ฐานข้อมูล คือ ภูมิศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง มี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลพรรณไม้ ได้แก่ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่างทอผ้า และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน 3 ท่าน โดยทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง 2) กลุ่มผู้ประเมินประสิทธิภาพของระบบ ได้แก่ ตัวแทนชุมชน นักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 5 ท่าน ซึ่งทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และ 3) กลุ่มผู้ใช้งาน 30 คน ได้แก่ นักศึกษาจำนวน 10 คน และกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน ซึ่งคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย นอกจากนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินประสิทธิภาพ และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งค่าความเชื่อมั่น 0.85 นอกจากนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผลการศึกษาพบว่า ชุมชนสามารถบันทึกข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ สามารถระบุตำแหน่งที่ตั้ง ถ่ายภาพ ส่วนของพรรณไม้ให้สี สีที่ได้ วิธีการสกัดและย้อมผ้า และรายละเอียดผู้เก็บข้อมูล ในระบบสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไข ค้นหา และรายงานข้อมูลแบบเรียลไทม์ได้ จากการประเมินประสิทธิภาพของระบบจากผู้เชี่ยวชาญและค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ใช้งานในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ย 4.55 และ 4.75 ตามลำดับ สรุปได้ว่าระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการฐานข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ ซึ่งจำเป็นมากสำหรับชุมชนทอผ้าไหมสีธรรมชาติ เพราะปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวต่างก็ลดน้อยถอยลงไปเป็นจำนวนมาก. ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการแสดงฐานข้อมูลพิกัดพรรณไม้ให้สีธรรมชาติที่ยังคงอยู่ในชุมชน. แดชบอร์ดรายงานความหนาแน่นของพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ เป็นสารสนเทศที่ช่วยในการตัดสินใจเพื่อให้ชุมชนสามารถนำไปวางแผนส่งเสริมการปลูกทดแทน และอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่กับชุมชนได้ต่อไป

คำสำคัญ: การสำรวจพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ, แอปซิท, โนโค้ดแอปพลิเคชัน, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

Abstract

This research seeks to create a geographic information system for surveying naturally colored plant species in Surin Province utilizing a no-code application, and to evaluate the system's efficiency as a framework for developing a geographic information system to assess the density and

coordinates of these plant species in the community, following the 7-step Software Development Life Cycle (SDLC) methodology. The development platform is Appsheets, and the database is Google Sheet. There are 3 groups of samples: 1) The group of data providers and inspectors of the accuracy of plant species data, including local wisdom, weavers, and academic experts, 3 persons, by purposive sampling; 2) The group of system efficiency assessors, including community representatives, academics from higher education institutions, 5 persons, by purposive sampling; and 3) The group of 30 users, including 10 students and 20 community leaders, by simple random sampling. In addition, the research instruments consisted of an interview form, an efficiency assessment form, and a satisfaction assessment form, which had a reliability of 0.85. Furthermore, the data were examined employing descriptive statistics, including mean and standard deviation. The results of the study found that the community was able to record natural color plant species data, identify locations, photographs, parts of color plants, obtained colors, extraction methods, and fabric dyeing. The data collector functionalities within the system allow for the addition, deletion, modification, searching, and reporting of data in real time. From the evaluation of the system efficiency from experts and the average satisfaction of users in the overall level is very good with an average of 4.55 and 4.75 respectively. In conclusion, this geographic information system can be applied to manage the database of natural color plants, which is very necessary for the natural color silk weaving community because at present, such resources are greatly reduced. Therefore, this research is very useful in displaying the database of natural color plants that still exist in the community. The dashboard reporting the density of natural color plants is information that helps in decision-making so that the community can use it to plan to promote replanting and conserve them to remain in the community.

Keywords: Plants Survey of Giving Natural Colors, Appsheet, No Code Application, Geographic Information System

บทนำ

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงมากด้านภูมิปัญญาการทอผ้าไหม โดยเฉพาะเทคนิคการย้อมผ้าไหมที่มีลักษณะเฉพาะตัว จึงทำให้ผ้าไหมมีลักษณะนุ่ม เงา และมีการสะท้อนสีสวยงามสดใส โดยเฉพาะเมื่อผ้าไหมอยู่ภายใต้แสงแดด ผ้าไหมจะมีสีที่สวยงาม สะดุดตามาก ในบางพื้นที่ผ้าไหมจะมีกลิ่นหอมจากสมุนไพร ซึ่งลักษณะที่พบเห็นดังกล่าวนี้เกิดจากเทคนิคการหมัก การย้อมสีและเทคนิคการทอผ้า ซึ่งได้กลายเป็นความโดดเด่นทางภูมิปัญญา สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์ที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร การย้อมผ้าไหมนั้น ช่างทอผ้าในจังหวัดสุรินทร์สามารถย้อมได้ทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติ แต่ด้วยกระแสอนุรักษ์นิยม การย้อมผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติจึงมีมูลค่าสูงมากกว่าสีเคมี เนื่องจากมีกรรมวิธีการผลิตที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ละเอียด ประณีตมาก จึงทำให้ช่างทอผ้าไหมหันมาใช้สีเคมีในการย้อมผ้า จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ได้สืบสานตำนานการย้อมผ้าไหมสีธรรมชาตินี้โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการย้อมผ้าไหมสีธรรมชาติแก่ชุมชน ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพรมะเขือเทศโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ภายใต้โครงการพลิกโฉม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2567 ระหว่างวันที่ 21 - 23 กุมภาพันธ์ 2567 ณ บ้านสามโค ตำบลปราสาททอง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยโครงการดังกล่าวนี้มุ่งเน้นให้คนในชุมชนมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพรมะเขือเทศสำหรับย้อมผ้าไหม อันจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหม นอกจากนี้แล้วยังให้ความรู้ด้านทักษะการเลือกพืชสมุนไพรมะเขือเทศให้กับเส้นไหม และปฏิบัติการย้อมสีธรรมชาติ หลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงพื้นที่เพื่อค้นหาพืชสมุนไพรมะเขือเทศใช้ในการย้อมผ้า จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล พบว่า แหล่งพืชสมุนไพรมะเขือเทศที่ให้สีส่วนใหญ่เป็นพืชในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นอยู่ในบริเวณชุมชน หรือ ทั่วไปลานนา เช่น กระถินณรงค์ กล้าย ขนุน ขมิ้น ขี้เหล็กบ้าน คำแสด บวบ

ประดู่ป่า เพกา มะเกลือ มะขาม มะพร้าว มะพูด มะม่วง มะยม มะหาด โมกมัน ยอบ้าน สะเดา หว่า และอัญชัน เป็นต้น (สมขญา ศรีธรรม และคณะ, 2563 : 18 - 19) ซึ่งพืชเหล่านี้มีการกระจายตัวในหลายพื้นที่ของหมู่บ้าน นอกจากนี้ชุมชนยังไม่เคยมีการสำรวจข้อมูลพืชให้สีธรรมชาติ และจัดทำฐานข้อมูล ดังนั้นการหาวัตถุดิบในการย้อมสีจากพรรณไม้ที่ต้องการจึงต้องใช้เวลา และไม่ทราบว่าแหล่งพืชให้สี สามารถพบเห็นได้ ณ พื้นที่ใด ประกอบกับในชุมชนไม่เคยมีกิจกรรมเชิงอนุรักษ์หรือปลูกพืชทดแทนอย่างจริงจัง

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้มีแนวคิดในการนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์มาบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยีการสื่อสารทันสมัยผ่านแอปพลิเคชัน ที่สามารถสำรวจข้อมูล จัดเก็บข้อมูลและรายงานได้แบบเรียลไทม์บนสมาร์ตโฟน มาประยุกต์ใช้เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหม และในปัจจุบันนี้การสร้างโมบายแอปพลิเคชันเป็นเรื่องง่าย สามารถสร้างได้โดยไม่ต้องเขียนโปรแกรม เพียงใช้แพลตฟอร์มที่เรียกว่า “แอปชีต” (Appsheet) มาช่วยในการจัดทำฐานข้อมูลอย่างง่ายโดยไม่ต้องเขียนโค้ด (Appsheet, n.d.) จะช่วยลดความซับซ้อนในการพัฒนาและลดต้นทุน นอกจากนี้แล้วผู้สร้างแอปพลิเคชัน สามารถออกแบบและปรับแต่งแอปพลิเคชันให้ตรงกับความต้องการโดยเฉพาะได้ และสามารถแจกจ่ายแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นแล้ว ไปให้ผู้อื่นใช้งานได้

ผลจากงานวิจัยนี้ได้เสนอแนวทางการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ โดยการพัฒนาแอปพลิเคชันแบบโนโค้ด บนแพลตฟอร์มแอปชีต ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถจัดเก็บข้อมูลพรรณไม้ ภาพถ่าย การแสดง ความหนาแน่นของพรรณไม้ด้วยการระบุพิกัดทางภูมิศาสตร์ สี และส่วนที่ให้สี กรรมวิธีการสกัดและย้อมสีเส้นไหม และผู้เก็บข้อมูล นอกจากนี้ยังมีระบบป้องกันความปลอดภัยของผู้ใช้งาน และสามารถกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงการใช้งานได้ทั้งผู้ดูแลระบบและผู้ใช้งาน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลภาคสนามจะอยู่ในรูปแบบข้อมูลเชิงเลข โดยได้แสดงวิธีการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศศาสตร์ เช่น Google Earth Pro เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถแสดงผลบนสื่อออนไลน์ได้ทั้งรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติในจังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

1. ระบบสารสนเทศศาสตร์ มีชื่ออย่างเป็นทางการคือ Geographic Information System เครื่องมือที่สร้าง จัดการ รวบรวม วิเคราะห์ และทำแผนที่ข้อมูลทุกประเภท (พรวนา รัตนชูโชค, 2563 : 163) ด้วย GIS คุณสามารถสร้างภาพข้อมูลแผนที่ประเภทและชั้นต่าง ๆ เพื่อดูแนวโน้มและติดตามการเปลี่ยนแปลงภายในพื้นที่ได้ (อติภาพ มณีเดิม และคณะ, 2564 : 4) สามารถแสดงข้อมูลในรูปแบบภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และข้อมูลเฉพาะ ที่สามารถอธิบายข้อมูลเชิงพื้นที่ในเชิงลึกได้ (พุดพรรณิ ศีตะจิตต์, 2550 : 30) ประโยชน์ในการใช้งานระบบสารสนเทศศาสตร์ มีหลายประการ เช่น การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสร้างแผนที่เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสองมิติ และสามมิติ ติดตามทรัพยากรธรรมชาติเพื่อระบุตำแหน่งที่แน่นอนและปริมาณทรัพยากร การปรับปรุงบริการและการขนส่ง เพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสาธารณะ เป็นต้น และเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพหากมีการนำระบบสารสนเทศศาสตร์ไปใช้งาน หรือพัฒนาขึ้นมาใช้เองสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการทำงานคือ การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างระบบสารสนเทศศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพต่อไป (สหัสวรรษ งามทรง และคณะ, 2564)

2. แพลตฟอร์มแอปชีต (Appsheet) ซึ่งพัฒนาโดย Google ถือเป็นแพลตฟอร์มที่น่าสนใจมากในปัจจุบันเหมาะสำหรับการสร้างแอปในยุคที่ความเร็วและความสะดวกสบายเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นระบบพัฒนาแอปพลิเคชันแบบไม่ต้องเขียนโค้ด (NCAD) จึงเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการออกแบบพีเจอาร์ต่าง ๆ แต่ขาดความรู้ด้านการเขียนโค้ด การลากและวางจะสร้างโปรแกรมที่ตอบสนองต่อฟังก์ชันบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น สมาร์ตโฟน แท็บเล็ต

พีซี หรือเว็บแอปพลิเคชันด้วย (พรวนา รัตนชูโชค, 2563 : 164) คุณสมบัติหลักของ Appsheets คือความสามารถในการปรับตัวในการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมถึง Google Sheets, Dropbox, Microsoft Excel และระบบจัดการฐานข้อมูล เช่น MySQL Oracle PostgreSQL หรือ Microsoft SQL Server ความสามารถในการปรับตัวนี้ช่วยให้สามารถพัฒนาระบบงานที่ซับซ้อนและทำงานร่วมกันแบบเรียลไทม์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สหัสวรรษ งามทรง และคณะ, 2564 : 57)

3. แพลตฟอร์มกูเกิลชีต (Google Sheets) เป็นเครื่องมือที่พัฒนาโดย Google ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้สร้าง แก้ไข และแชร์สเปรดชีตกับผู้อื่นแบบเรียลไทม์บนคลาวด์โดยใช้สเปรดชีตออนไลน์ฟรีภายใต้การควบคุมของ Google ก็มี ความน่าสนใจไม่แพ้กัน ในบรรดาคุณสมบัติที่โดดเด่นมากมายของ Google Sheets ได้แก่ 1) สามารถใช้งานได้ทุกที่ที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องติดตั้งซอฟต์แวร์ใด ๆ ผู้ใช้สามารถแก้ไขไฟล์เดียวกันได้พร้อมกัน เนื่องจากสามารถแบ่งปันสิทธิ์การเข้าถึงในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขกับเจ้าของ และสามารถดูได้เท่านั้น 3) สามารถบันทึกการแก้ไขทุกครั้งโดยอัตโนมัติ 4) ให้บริการสูตรและฟังก์ชันต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ SUM IF VLOOKUP เป็นต้น และสามารถเชื่อมต่อกับบริการอื่น ๆ เช่น Google Forms และ Google Data Studio หรือแม้แต่ APIs เป็นต้น จึงทำให้ Google Sheets เหมาะสำหรับงานด้านการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูล การติดตามงานหรือแม้แต่การทำงานที่ต้องใช้ความร่วมมือเป็นทีม (Google Sheets, n.d.)

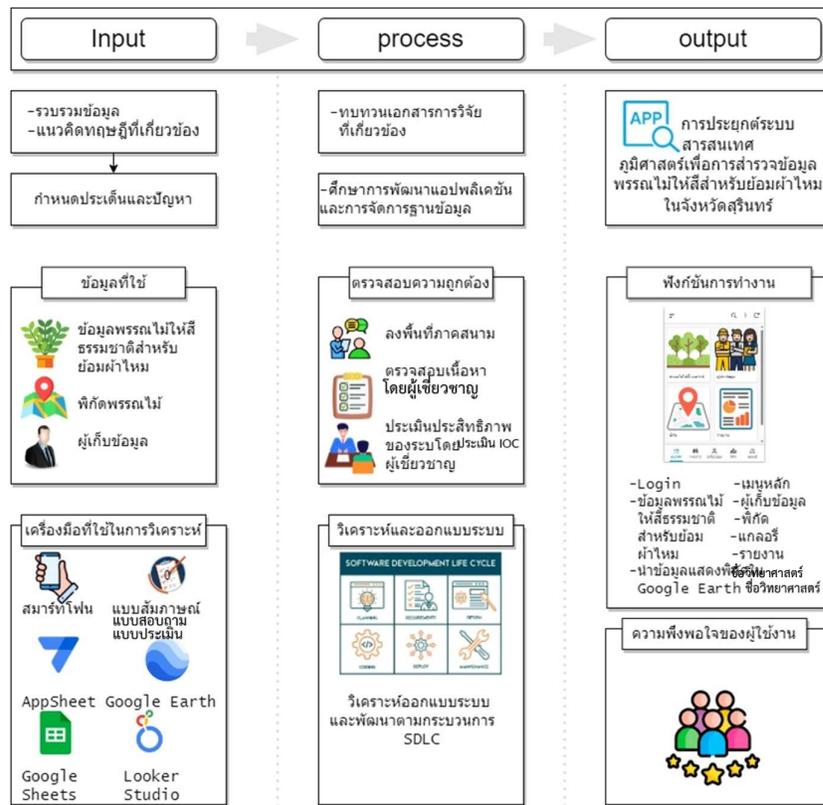
4. ลुकเกอร์สตูดิโอ (Looker Studio) เป็นแพลตฟอร์มของ Google ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของข้อมูลจำนวนมากที่จะแสดงในรูปแบบกราฟและแดชบอร์ดที่เข้าใจง่าย สวยงาม และในขณะเดียวกันก็สามารถปรับแต่งตามความต้องการของผู้ใช้ได้ คุณสมบัติที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งของ Looker คือสามารถสร้างงานได้คล้ายกับโปรแกรมเมอร์โดยไม่ต้องมีความรู้ด้านการเขียนโค้ด ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกับบริการแดชบอร์ดได้ด้วยการคลิกเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่นำเสนอได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย นอกจากนี้ยังเปิดใช้งานแหล่งข้อมูลของ Google หลายแหล่ง เช่น Google Sheets Google Analytics และ Google Ads (Looker Studio, n.d.)

5. กูเกิลเอิร์ทโปร (Google Earth Pro) เป็นโปรแกรมที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถถ่ายภาพ การแสดงภาพสามมิติของสถานที่ต่าง ๆ ทั่วโลก แผนที่ภูมิประเทศ และดาวเทียมเพื่อเดินทางไปทั่วโลกได้ ด้วยความสามารถในระดับสูง จึงสามารถนำเสนอการวิเคราะห์และวางแผนข้อมูลด้วยภาพถ่ายทางอากาศ รวมถึงการคำนวณระยะทางและพื้นที่อย่างถูกต้องและแม่นยำ งานที่ได้รับค่านิยม ได้แก่ การสร้างเส้นทางการเดินทางเสมือนจริง การเข้าถึงสถานที่ที่น่าสนใจการถ่ายภาพและวิดีโอ ที่มุ่งเน้นการแบ่งปันความรู้ทำให้ผู้คนมองเห็นสภาพแวดล้อมได้ง่ายขึ้นด้วยการนำเสนอการสำรวจสถานที่แบบ 3 มิติ (Chang et al., 2009)

6. พืชให้สีธรรมชาติเพื่อการย้อมผ้าไหม จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงมากด้านการทอผ้าไหมและการย้อมสีธรรมชาติ การย้อมผ้าไหมด้วยวิธีธรรมชาติช่วยลดการใช้สารเคมีและช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุรินทร์, 2565) การย้อมผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดกันมายาวนาน โดยใช้พืชพื้นเมืองเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตสีย้อมธรรมชาติ ได้แก่ วัตถุดิบที่ให้สีจากธรรมชาติ ได้แก่ เปลือกไม้ ใบ ราก หรือผล นอกจากนี้ยังมีแร่ธาตุจากดินหรือหินซึ่งสามารถนำมาใช้ทำสีย้อมได้ และเนื่องจากผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่ย้อมด้วยสีธรรมชาติได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะในตลาดต่างประเทศ จึงเริ่มไม่เพียงพอต่อความต้องการ (สมญา ศรีธรรม และคณะ, 2563 : 19)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กล่าวถึงกรอบแนวคิดนี้ดำเนินตามกระบวนการระบบ 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลนำเข้า (Input) คือ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดประเด็นเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของชุมชน ตามกรอบการศึกษาได้แก่ ข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติสำหรับย้อมผ้า พิกัดพรรณไม้ ผู้เก็บข้อมูล ได้แก่ นักศึกษาและคนในชุมชน โดยมีเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง คือ สมาร์ทโฟน แพลตฟอร์มแอฟชิต กูเกิ้ลชิต กูเกิ้ลเอิร์ท ลูคเกอร์สตูดิโอ และเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินประสิทธิภาพ และแบบประเมินความพึงพอใจ 2) การประมวลผล (Process) ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรมเพื่อกำหนดขอบเขตการทำงานของระบบสารสนเทศ ศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชัน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำมาออกแบบแอปพลิเคชัน ตามกระบวนการ SDLC 3) ผลลัพธ์ (Output) คือ กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศฯ ฟังก์ชันในการทำงาน แล้วนำไปให้ผู้ใช้งานประเมินผล

วิธีการดำเนินการวิจัย มีวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 งานวิจัยนี้ได้พัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แบบประเมินประสิทธิภาพ และแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และออกแบบระบบตามการพัฒนาซอฟต์แวร์ SDLC Model จากการศึกษาพบว่าแอปชิต เป็นแพลตฟอร์มแบบโนโค้ดที่สามารถพัฒนาแอปพลิเคชันได้ง่ายไม่ซับซ้อน ไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในกรณีที่มีผู้ใช้งานไม่เกิน 10 คน และสามารถเชื่อมโยงไปยังแพลตฟอร์มที่พัฒนาโดย Google อย่างง่ายไม่ซับซ้อน

1.2 จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาตามกรอบการวิจัยไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพรมหาศาลที่เขาย้อยผา ภายใตโครงการพลิกโฉม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2567 ระหว่างวันที่ 21 - 23 กุมภาพันธ์ 2567 เพื่อนำมาออกแบบและวิเคราะห์ระบบ และพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการสำรวจพรรณไม้ให้สีเขียวธรรมชาติ

1.3 นำเครื่องมือการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือได้แก่แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน โดยผลที่ได้จากการพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ ของแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ จำนวน 15 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน จำนวน 15 ข้อ ซึ่งการพิจารณาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในแต่ละข้อที่สามารถใช้ได้มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 และจะพิจารณาตัดข้อที่มีค่าน้อยกว่า 0.67 ออกไป พบว่าเครื่องมือทั้งสอง มีข้อคำถามที่ใช้ได้ 12 ข้อ มีค่า IOC เฉลี่ยรวม 0.95 หลังจากนั้นทำการปรับปรุงรายละเอียดต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลจริง

1.4 นำแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของระบบหลังจากได้ทดลองใช้แอปพลิเคชันระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีเขียวในจังหวัดสุรินทร์

1.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ ไปประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 12 ข้อ มีค่า IOC เฉลี่ยรวม 0.95 หลังจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคคลคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ด้วยสถิติทดสอบของ Cronbach's Alpha พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.85 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ 0.70 จึงนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจริง

1.6 นำแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ใช้งานได้ทดลองใช้และแสดงความคิดเห็นในแบบประเมินความพึงพอใจและเขียนรายงานสรุปผลการวิจัย

2. กลุ่มที่ศึกษา ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพรรณไม้ให้สีเขียวธรรมชาติ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลพรรณไม้ โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ จำนวน 1 คน ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความรู้ด้านการย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 1 คน และช่างทอผ้า โดยทั้งหมดเป็นผู้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพรรักษา จำนวน 3 คน โดยทำการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

2.2 กลุ่มผู้ประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีเขียวในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ จบการศึกษาปริญญาโท ขึ้นไปและมีประสบการณ์สอนในระดับอุดมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปีอย่างละ 1 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพืชศาสตร์/ สิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรป่าไม้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภูมิศาสตร์ และด้านวัดและประเมินผล รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน โดยทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

2.3 กลุ่มผู้ประเมินความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีเขียวในจังหวัดสุรินทร์ โดยคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมุนไพรรักษา ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2567 และตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมย้อมสีธรรมชาติ ภายใต้โครงการพลิกโฉม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 60 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งใช้ประชากรที่มีจำนวนไม่มากนักแต่มีโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นอิสระจากกันที่จะได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเหมาะสมสำหรับใช้กับประชากรที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน (พรวนา รัตนชูโชค, 2563 : 163 - 164) ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษา จำนวน 20 คน และตัวแทนชุมชน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่

3.1 แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ทางวิชาการ ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความรู้ด้านการย้อมสีธรรมชาติ และช่างทอผ้า เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบและวิเคราะห์ระบบเพื่อจัดทำแอปพลิเคชัน

3.2 แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีเขียวในจังหวัดสุรินทร์ ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงก่อนนำไปใช้งานจริง

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สื่อธรรมชาติในจังหวัดสุรินทร์ ประเมินโดยผู้ใช้งาน 30 คน ได้แก่ ตัวแทนชุมชน 10 คน และนักศึกษา 20 คน

ทั้งนี้แบบประเมินประสิทธิภาพและแบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert (1932) ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย

ระดับเกณฑ์การให้คะแนน			ความหมาย
เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ	คะแนน	
มากที่สุด	4.51 – 5.00	5	ระบบที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
มาก	4.01 – 4.50	4	ระบบที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจระดับมาก
ปานกลาง	3.01 – 4.00	3	ระบบที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจระดับปานกลาง
พอใช้	2.01 – 3.00	2	ระบบที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจระดับพอใช้
ควรปรับปรุง	1.00 – 2.00	1	ระบบที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจระดับควรปรับปรุง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลพรรณไม้ให้สื่อธรรมชาติสำหรับย้อมผ้าไหม ภายในบ้านสามโค ตำบลปราสาททอง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้แบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม เพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูล พรรณไม้ เช่น ลักษณะของพรรณไม้ ตำแหน่งพรรณไม้ ภาพถ่ายพรรณไม้ ตามจุดต่าง ๆ ภายในพื้นที่ ประกอบกับรับฟังองค์ความรู้ด้านพรรณไม้ให้สื่อธรรมชาติในชุมชนจัดเก็บในรูปแบบของข้อมูลดิจิทัล ทำการสัมภาษณ์การเตรียมพรรณไม้ให้สื่อธรรมชาติที่เข้าอบรมในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ของชาวบ้านสามโค ตำบลปราสาททอง อำเภอเขวาสินรินทร์ จากนั้นร่วมกันศึกษาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูล เช่น ฐานข้อมูลพรรณไม้องค์การสวนพฤกษศาสตร์หอพรรณไม้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนวนกรมและศัพท์หมอนไหม (กรมหมอนไหม, ม.ป.ป.) จากนั้นนำผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง ก่อนวิเคราะห์ออกแบบระบบและจัดทำแอปพลิเคชันต่อไป

(ก)

(ข)

ภาพที่ 2 การรวบรวมข้อมูลพรรณไม้ (ก) ร่วมกันศึกษาข้อมูลพรรณไม้ให้สื่อธรรมชาติ (ข)

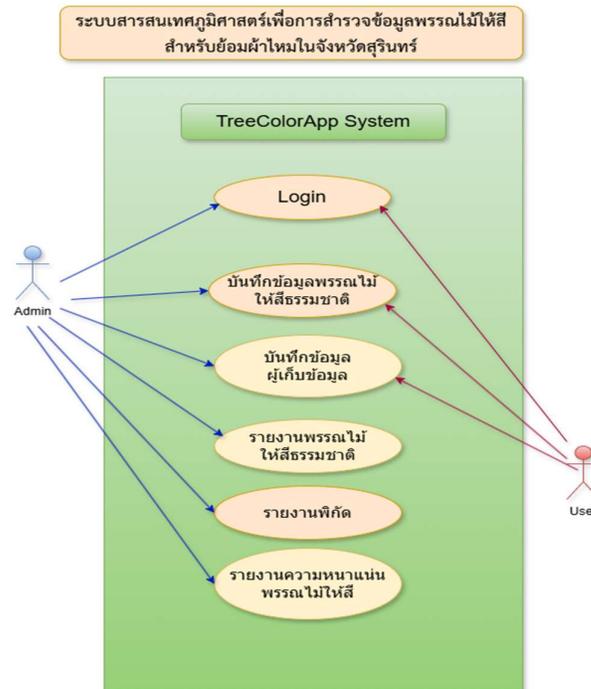
5. การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากระบวนทัศน์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับयोัฒนผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ จากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่างทอผ้า สามารถนำมาวิเคราะห์และออกแบบระบบดังนี้

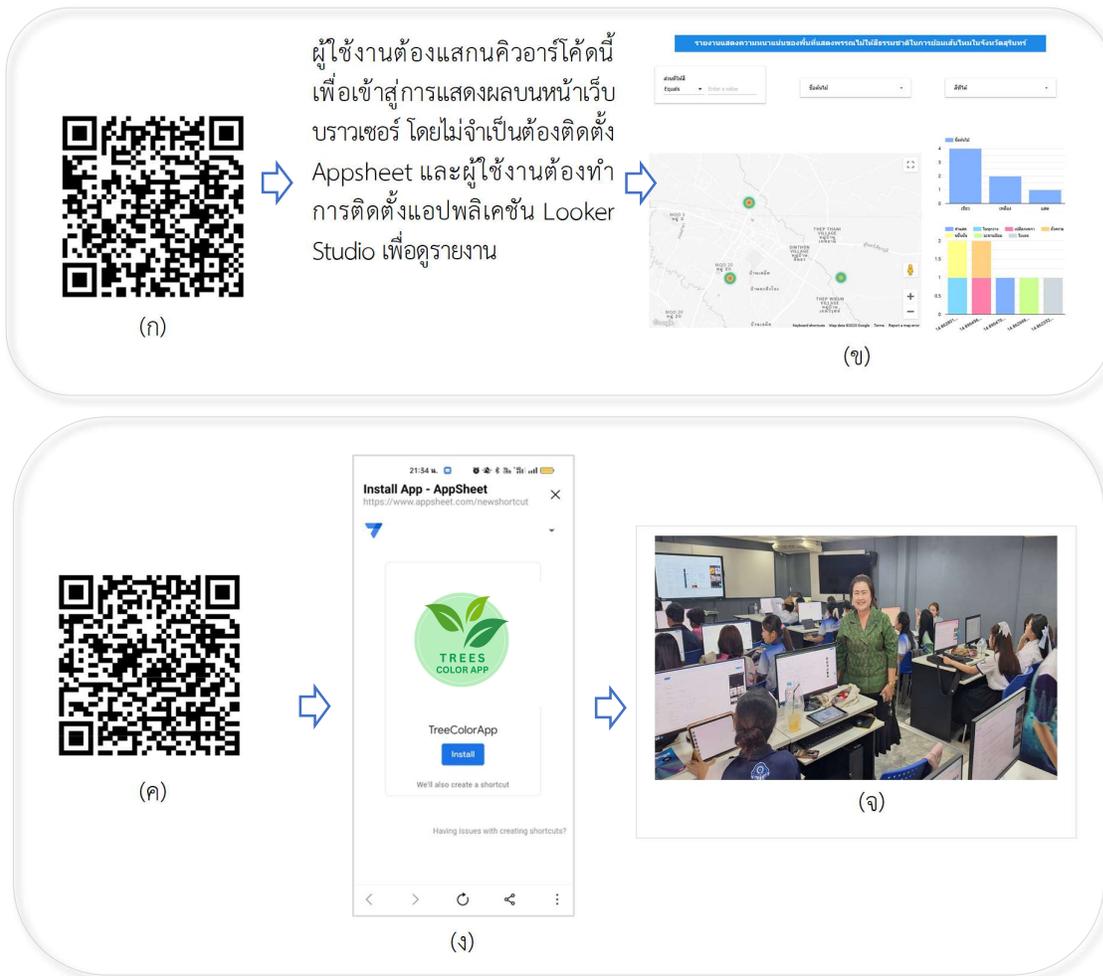
1.1 การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

ดำเนินการพัฒนาระบบตามวงจรการพัฒนากระบวนทัศน์ (System Development Life Cycle : SDLC) (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2560) มาเป็นโครงร่างการดำเนินงานและมีการปรับให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสำหรับการดำเนินงานจริง จากนั้นจัดทำ Use Case Diagram แสดงการทำงานของระบบ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 Use Case Diagram ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับयोัฒนผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์

จากภาพที่ 3 แสดง User Case Diagram ขอบเขตการทำงานของโยัฒนผ้าไหมเป็น 2 ประเภท คือ 1) โยัฒนผ้าไหม (Admin) มีความสามารถในการเข้าใช้งานทุกระบบ ได้แก่ ข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ บันทึกข้อมูลผู้เก็บข้อมูล รายงานพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ รายงานพิกัด และรายงานความหนาแน่นพรรณไม้ให้สี และ 2) โยัฒนผ้าไหม (User) ในเข้าถึง การบันทึกข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติ และบันทึกข้อมูลผู้เก็บข้อมูล ซึ่งทุกระบบมีความสามารถในการเพิ่ม ลบ แก้ไข ค้นหา และภาพที่ 4 นำเสนอฐานข้อมูลสำคัญ 4 เทเบิ้ล ได้แก่ Color Tree, Part และ User โดยการกำหนดสิทธิ์นี้ ได้กำหนดฟิลด์ไว้ในเทเบิ้ล User ซึ่งมี 2 สถานะคือ Admin และ User โดยข้อมูลแต่ละ Table จะแสดงใน Google Sheet ดังภาพที่ 5

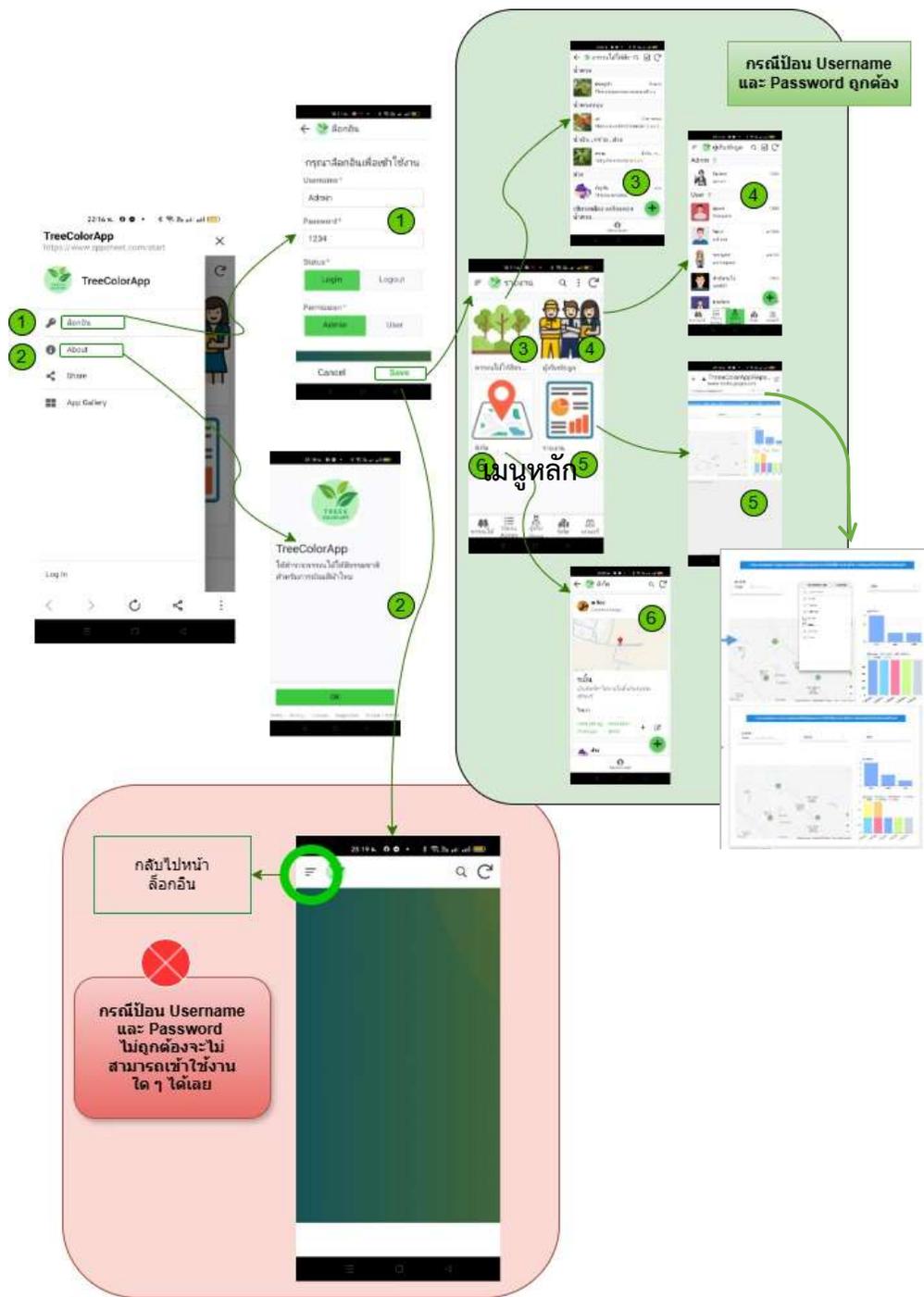
ภาพที่ 6 กระบวนการติดตั้งและใช้งานระบบ

- (ก) คิวอาร์โค้ดแสดงผลบนบราวเซอร์
- (ข) รายงานความหนาแน่นของพรรณไม้
- (ค) คิวอาร์โค้ดแสดงผลการแจ้งเตือนให้ติดตั้งระบบลงในโทรศัพท์มือถือ
- (ง) แจ้งเตือนติดตั้งโปรแกรม
- (จ) ผู้ใช้งานประเมินการใช้งานระบบฯ

จากภาพที่ 6 ผู้ใช้งานสามารถสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อติดตั้งแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์ หลังจากนั้นให้ติดตั้งแอปพลิเคชัน Looker Studio จึงจะสามารถดูรายงานได้ ในกระบวนการนี้ได้สอนวิธีการติดตั้งและใช้งานแอปพลิเคชันผ่านสมาร์ทโฟน ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจในการเข้าใช้งาน

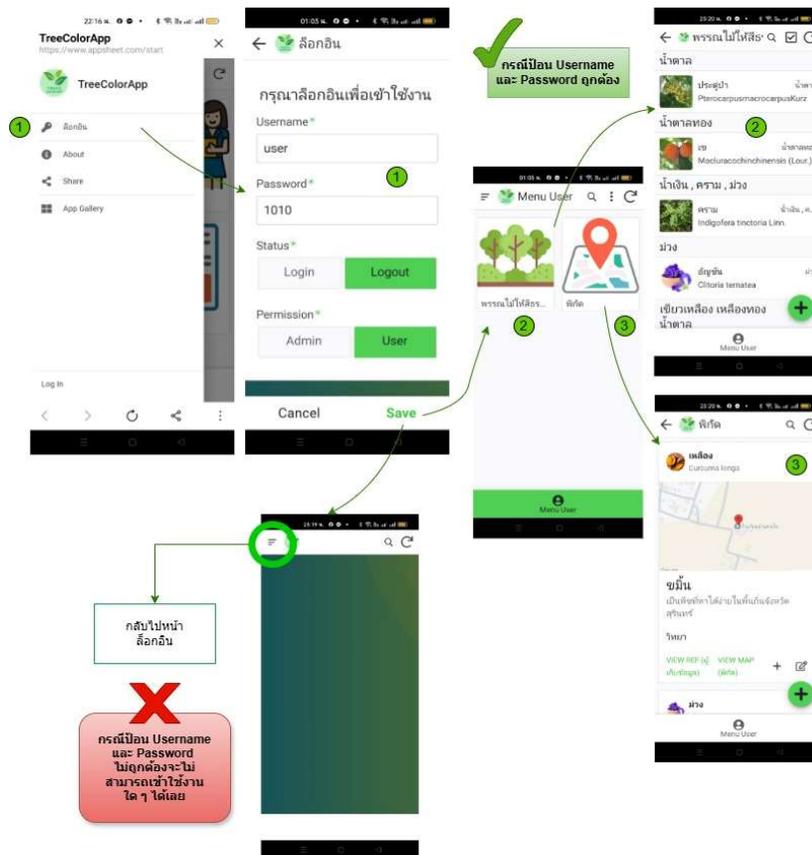
2) การเข้าใช้งานระบบ ตาม Use Case Diagram

2.1) เข้าสู่ระบบด้วยการคลิกที่ล็อกอินโดยสามารถป้อน Username คือ Admin และ Password 1234 เมื่อกด Save จะเข้าสู่เมนูหลัก ประกอบด้วย 1) พรรณไม้ให้สีธรรมชาติ 2) ผู้เก็บข้อมูล 3) พิกัด 4) รายงาน ดังภาพที่ 7

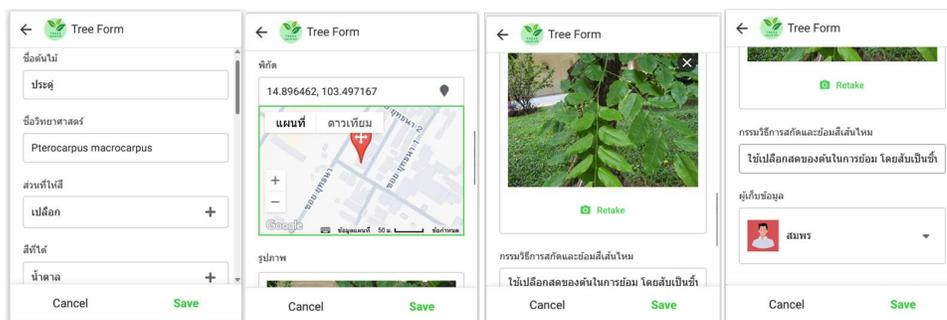
ภาพที่ 7 ภาพรวมในการล็อกอินโดยรหัส Admin

2.2) การเข้าสู่ระบบด้วยบัญชี User ตามตัวอย่างนี้ใช้ Username : user และ Password : 1010 เพื่อ
เข้าใช้งาน สามารถใช้งานได้ 2 เมนู ประกอบด้วย 1) พรณไม่ให้สีธรรมชาติ 2) พิกัด ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 การเข้าใช้งานด้วยรหัส User

- 2.3) ในทุกระบบสามารถเพิ่มข้อมูล โดยคลิกที่ ลบข้อมูล คลิกที่ไอคอน แก้ไขที่ไอคอน ดูที่กดคลิกที่ไอคอน และหากต้องการดูข้อมูลเพิ่มเติมคลิกที่ไอคอน และค้นหาโดยคลิกที่ไอคอน
- 2.4) การค้นหาข้อมูลในระบบสามารถคลิกที่ไอคอน และหากต้องการยกเลิกการค้นหาให้คลิกที่ไอคอน
- 2.5) การบันทึกข้อมูล ยกตัวอย่างการบันทึกข้อมูลพรรณไม้ให้กดที่ไอคอนนี้ จะเข้าสู่ระบบ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 การบันทึกข้อมูลพรรณไม้

3. การประเมินประสิทธิภาพระบบของผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งานที่มีต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์

ผลงานวิจัย ดังตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. การออกแบบส่วนประสานผู้ใช้งาน	4.52	0.62	มากที่สุด
2. ประสิทธิภาพการใช้งาน	4.55	0.72	มากที่สุด
3. ความปลอดภัยของข้อมูล	4.50	0.58	มาก
4. การนำไปใช้ประโยชน์	4.62	0.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.55	0.62	มากที่สุด

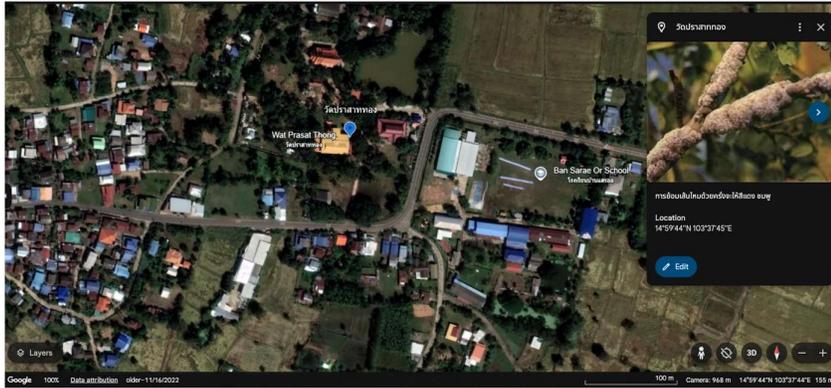
ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. ประสิทธิภาพการใช้งานของระบบสารสนเทศ	4.68	0.62	มากที่สุด
2. การออกแบบ การจัดรูปแบบระบบ และการแสดงผล	4.72	0.72	มากที่สุด
3. การนำไปใช้	4.76	0.58	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจโดยรวม	4.82	0.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.75	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 4.55 (S.D. = 0.62) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 (S.D. = 0.56) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแอปพลิเคชันช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายเพื่อการสำรวจพรรณไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รายละเอียดเหมาะสม และสามารถแสดงตำแหน่งได้ถูกต้อง รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D. = 0.72) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แอปพลิเคชันตอบสนองได้รวดเร็ว ทำงานเสถียร ไม่มีข้อผิดพลาดบ่อย และช่วยเพิ่มความมสะดวกในการสำรวจพรรณไม้ ด้านการออกแบบส่วนประสานผู้ใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.52 (S.D. = 0.62) สะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบแอปพลิเคชันที่สวยงามดึงดูดให้ใช้งาน สามารถเข้าใจรายละเอียดที่ต้องการให้ป้อนข้อมูลได้ง่าย และมีการจัดวางเมนูและฟังก์ชันต่าง ๆ มีความเหมาะสม และน้อยที่สุดคือ ด้านความปลอดภัยของข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50 (S.D. = 0.58) ซึ่งสะท้อนด้านการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่ได้รับอนุญาตและความไม่มั่นใจในความปลอดภัย เช่น การกำหนดรหัสผ่านควรให้ระบบแสดงความยากในการตั้งรหัสผ่าน และควรให้ผู้ใช้สามารถกำหนดรหัสผู้ใช้งานและรหัสผ่านเองได้ เป็นต้น

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน พบว่า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหม ในจังหวัดสุรินทร์ มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.75 (S.D. = 0.62) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 (S.D. = 0.56) รองลงมาคือ ด้านการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.76 (S.D. = 0.58) ด้านการออกแบบ การจัดรูปแบบระบบ และการแสดงผล อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.72 (S.D. = 0.72) และน้อยที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพการใช้งานของระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 (S.D. = 0.64)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นจากแพลตฟอร์มแอพชีต ถูกรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากภาคสนามเป็นรูปแบบข้อมูลเชิงเลข (Digital Format) ดังนั้นผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลที่ได้ ไปทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เช่น ด้วยโปรแกรม กูเกิลเอิร์ธโปร QGIS และ ArcMap เป็นต้น

ภาพที่ 10 ตัวอย่างการใช้ Google Earth เพื่อแสดงแผนที่ภูมิศาสตร์และรายละเอียดพรรณไม้ธรรมชาติที่ให้สี

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาสารสนเทศ ภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหม ในจังหวัดสุรินทร์ มีฟังก์ชันการทำงาน ได้แก่ 1) ระบบล็อกอิน ประกอบด้วยผู้ใช้งาน 2 ประเภท คือ ผู้ดูแลระบบ และผู้ใช้งาน โดยผู้ดูแลระบบสามารถเข้าถึงการทำงานย่อย ได้แก่ พรรณไม้ ผู้เก็บข้อมูล พิกัด แกลลอรี่ และรายงาน (Dash Board) และผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงการทำงานย่อย ได้แก่ พรรณไม้ และ พิกัด โดยทั้งสองระบบนี้ สามารถบันทึก แก้ไข ค้นหา และลบข้อมูลได้ โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ พบว่า ภาพพรรณไม้ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 4.55 (S.D. = 0.62) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านการนำไปใช้ประโยชน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 (S.D. = 0.56) นอกจากนี้ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.75 (S.D. = 0.62) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 (S.D. = 0.56) อย่างไรก็ตามแอปพลิเคชันนี้ยังมีข้อจำกัด คือ 1) รองรับการทำงานแบบออนไลน์ที่มีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตเท่านั้น หากในพื้นที่ใดสัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าไม่ถึงจะไม่สามารถใช้งานแอปพลิเคชันได้ 2) ไม่สามารถแชร์แอปพลิเคชันมากกว่า 10 User หากเกินกว่านี้ต้องเสียค่าบริการ ดังนั้นการพัฒนาแอปพลิเคชันจึงควรศึกษาความเป็นไปได้ และประเมินความเสี่ยงอันอาจจะเกิดขึ้นก่อนการพัฒนาระบบ

2. อภิปรายผล

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สีสำหรับย้อมผ้าไหม ในจังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาที่นำเสนอให้เห็นถึงการพัฒนาแอปพลิเคชันแบบโนโค้ด คือไม่ต้องเขียนโค้ดยาว ๆ เพียงใช้วิธีการลากและวางก็สามารถสร้างฟังก์ชันด้านการสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่ การทำงานในแอปพลิเคชันได้ โดยผู้ใช้งานสามารถใช้โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์แบบพกพาทุกชนิดในการเก็บข้อมูลได้ เพื่อแสดงตำแหน่งของพรรณไม้ให้สีธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชน เพื่อช่วยให้ชุมชนมีฐานข้อมูลพรรณไม้ให้สีธรรมชาติในท้องถิ่น สามารถแสดงตำแหน่งพรรณไม้ได้อย่างถูกต้อง สามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้วางแผนการปลูกพรรณไม้ทดแทน เกิดการอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวนา รัตนชูโชค (2563 : 169) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจัดการข้อมูลพรรณไม้ และแสดงข้อมูล พรรณไม้ด้วยเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด ในพื้นที่สวนรุกขชาติห้วยแก้วที่สามารถทำงานได้ทั้งคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์แบบพกพาทุกชนิด ทำให้สะดวกในการทำงานเพราะมีการแสดงผลได้ในหลากหลายรูปแบบทั้งข้อความ ภาพนิ่ง แผนที่แสดงตำแหน่งพรรณไม้ และประเมินคาร์บอนของต้นไม้แต่ละต้น ในด้าน

ประสิทธิภาพของระบบ โดยรวมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการสำรวจข้อมูลพรรณไม้ให้สำหรับย้อมผ้าไหม ในจังหวัดสุรินทร์ มุ่งเน้นการนำเสนอการจัดการระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่มีระบบฐานข้อมูลเชื่อมโยงกับค่าพิกัดภูมิศาสตร์ และรายละเอียดพื้นที่บนพื้นโลก (อัตราภาพ มณีเต็ม และคณะ, 2564 : 4) เมื่อทำการประเมินประสิทธิภาพของระบบในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบส่วนประสานผู้ใช้งานมีความสวยงาม บริหารจัดการข้อมูลได้ง่าย และข้อมูลที่จัดเก็บเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒพรรณณี ศีตะจิตต์ (2550) ในการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลอาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในเทศบาลนครภูเก็ตทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากระบบสารสนเทศมาบริหารจัดการพัฒนาเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อทำการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ผู้ใช้ระบบงานมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้ใช้งานเห็นว่าแอปพลิเคชันนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง มีการออกแบบ จัดรูปแบบระบบ และมีการแสดงผลที่มีเหมาะสม รองรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สหสวรรค์ งามทรง และคณะ (2564) ที่มุ่งเน้นการศึกษาประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงให้แอปพลิเคชันสามารถรองรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 ชุมชนสามารถนำผลจากการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการสำรวจแหล่งพรรณไม้ฯ และวางแผนต่อยอดสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมในชุมชนต่อไป

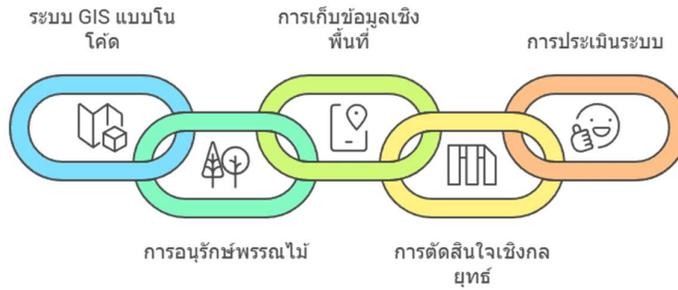
1.2 ผู้สนใจสามารถนำแนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันไปประยุกต์ใช้เพื่อสำรวจข้อมูลทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น แหล่งน้ำในชุมชน แหล่งจัดการขยะในชุมชน แผนที่ชุมชน แหล่งเพาะปลูกในชุมชน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำความสามารถด้าน BOT ในแอปพลิเคชันไปใช้ในการทำงานแบบซ้ำ ๆ ที่ต้องปฏิบัติทุกวัน เช่น ส่งเมล ส่งข้อความเพื่อตอบแชทใน Line การเก็บข้อมูลแบบ OCR ในรูปแบบ RPA: Robotic Process Automation คือ เทคโนโลยี Software Robot หรือซอฟต์แวร์หุ่นยนต์อัจฉริยะ ที่สร้างขึ้นเพื่อการทำงานแบบอัตโนมัติผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยสามารถทำงานเลียนแบบมนุษย์ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เพื่อให้แอปพลิเคชันสามารถทำงานได้หลากหลายและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยนี้มีองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น 5 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แบบโนโค้ด (No-Code GIS) ด้วย Appsheat เพื่อสำรวจ จัดเก็บและรายงานพรรณไม้ให้สาธารณะชนเพื่อการย้อมผ้าไหม โดยไม่ต้องเขียนโค้ด และใช้ Google Sheets เป็นฐานข้อมูล สามารถเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มอื่นเพื่อแสดงการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์ 2) การใช้ GIS เพื่อแสดงตำแหน่งความหนาแน่นของพรรณไม้บนแผนที่ เป็นสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจนำไปสู่การวางแผนการอนุรักษ์และปลูกทดแทน 3) การประยุกต์ใช้การเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ สามารถเก็บข้อมูลรูปแบบดิจิทัล เช่น พิกัดทางภูมิศาสตร์ การถ่ายภาพพรรณไม้ การบันทึกข้อมูลจากสมาร์ทโฟน 4) การเชื่อมโยงข้อมูลกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เพื่อการปลูกทดแทน และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยวางแผนการปลูกแบบมีทิศทาง 5) การประเมินผลการใช้งานและประสิทธิภาพของระบบ ซึ่งแสดงถึงการยอมรับและความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน ในการนำระบบ GIS มาใช้ในการจัดการข้อมูลพรรณไม้ให้สาธารณะชนในการย้อมผ้าไหมในชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมหม่อนไหม. (ม.ป.ป). *สารานุกรมและศัพท์หม่อนไหม*. <https://www.qsds.go.th/encyclopedia/main.php?พรwana>
- พรwana รัตน์ชูโชค. (2563). ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจัดการข้อมูลพรรณไม้และแสดงข้อมูลพรรณไม้ด้วยเทคโนโลยีคิวอาร์โค้ดในพื้นที่สวนรุกขชาติห้วยแก้ว. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 12(1), 160 – 172. <https://doi.org/10.14456/jstel.2021.12>.
- พุ่มพรรณณี ศีตะจิตต์. (2550). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลอาคารและสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในเทศบาลนครภูเก็ต. *วารสารการวิจัยและการศึกษาศาสนาปัตยกรรม/การวางแผน*, 5(2), 25 - 40. <https://doi.org/10.56261/jars.v5i2.169150>.
- สมขญา ศรีธรรม, วสา วงศ์สุขแสง, และ ประดิภา ปานสันเทียะ. (2563). ความหลากหลายชนิดของไม้ต้นและการใช้ประโยชน์ด้านการให้สีย้อมธรรมชาติ : กรณีศึกษาป่าชุมชนในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี*, 1(2), 17 - 32.
- สหัสวรรษ งามทรง, สวรินทร์ ฤกษ์อยู่สุข, และ สอาด วงศ์ใหญ่. (2564). การสร้างโมบายแอปพลิเคชันแบบไม่ต้องเขียนโปรแกรมเพื่อการสำรวจข้อมูลจากภาคสนามสำหรับงานบริหารจัดการการป่าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเชิงพื้นที่*, 2(3), 57 – 58.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุรินทร์. (2565, 23 พฤษภาคม). *สีสันของธรรมชาติ ลดเคมีลดต้นทุน เพิ่มมูลค่า* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=KPKWiYaFQcg&t=1s>.
- อัทภาพ มณีเต็ม, นวรัตน์ ประทุมตา, และ วัชรีย์ กิ่งทอง. (2563). การพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์แหล่งเพาะปลูกพืชและไม้ผลเพื่อการผลิตอาหารและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิทยาการสารสนเทศและเทคโนโลยีประยุกต์*, 2(1), 1 – 18. <https://doi.org/10.14456/jait.2020.1>.
- โอบาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2560). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม)*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Appsheet. (n.d). *Supercharge Your Work with No-code*. <https://about.appsheet.com/home>.
- Chang, A. Y., Parrales, M. E., Jimenez, J., Sobieszczyk, M. E., Hammer, S. M., Copenhaver, D. J., & Kulkarni, R. P. (2009). Combining Google Earth and GIS Mapping Technologies in a Dengue Surveillance System for Developing Countries. *International Journal of Health Geographics*, 8(1), 49. <https://doi.org/10.1186/1476-072X-8-49>.
- Google Sheets. (n.d.). *Collaborative Spreadsheets Online*. https://workspace.google.com/products/sheets.id_group=3&tagW=&pagesizeW=5&pageW=2#jquerytabs2-page-1.
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1 – 55.
- Looker Studio. (n.d.). *Looker Studio, Your Data is Beautiful, Use It*. <https://lookerstudio.google.com/overview>.

คลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรกับแนวทางการพัฒนาการสอน
กฎหมายไทย : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ จังหวัดอุดรธานี
The Mobile Legal Clinics for Enhancing Farmers' Quality of Life and Approaches
to Developing Legal Education in Thailand : A Case Study of Fao Rai Subdistrict,
Nong Khai Province, and Si Suttho Subdistrict, Udon Thani Province

ณัฐฐานุช เมฆรา^{1*}

Nutthanuch Mekara^{1*}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹

Assistant Professor, Dr., Law Programme, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Udon Thani Rajabhat University¹

*Corresponding author, e-mail: n.mekara@udru.ac.th

วันที่รับบทความ: 4 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 8 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 15 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก เป็นวิธีการสอนที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางกฎหมายและปลูกฝังจิตสำนึกในการให้บริการทางสังคมแก่นักศึกษา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและจิตสำนึกด้านความเป็นธรรมของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี รวมถึงวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ จังหวัดอุดรธานี เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกในการสอนวิชากฎหมายในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกช่วยพัฒนาทักษะทางกฎหมายของนักศึกษา เช่น ทักษะการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย ทักษะการสื่อสาร และทักษะการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกในการให้บริการทางกฎหมายแก่ผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ กิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกรยังช่วยให้เกษตรกรในพื้นที่ชนบทเข้าถึงบริการทางกฎหมายได้มากขึ้น และได้รับคำแนะนำในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่กำลังประสบ เช่น ปัญหาที่ดินทำกิน สัญญาซื้อขายที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ สัญญาจ้างงาน โดยได้เสนอแนวทางการพัฒนาการสอนกฎหมายไทยให้สถาบันการศึกษาควรนำวิธีการสอนกฎหมายเชิงคลินิกไปปรับใช้ในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต อันทำให้การศึกษากฎหมายบรรลุมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้จากการได้ฝึกฝนทักษะทางกฎหมายเข้ากับสถานการณ์จริง ฝึกคิดเชิงวิเคราะห์แก้ไขปัญหา การให้คำปรึกษากฎหมาย และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท งานวิจัยนี้ได้เสนอแนะให้มีการขยายโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ไปยังชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้บริการทางกฎหมายแก่ผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น

คำสำคัญ: การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก, คลินิกกฎหมาย, คลินิกกฎหมายเคลื่อนที่, ห้องเรียนในชุมชน, ห้องปฏิบัติการทางสังคม

Abstract

Clinical legal education is an instructional approach that emphasises experiential learning through real-world practice. It fosters the development of legal skills and instils a sense of social responsibility in students. This research aims to examine the impact of clinical legal education on the development of professional skills and a sense of justice among third-year law students at Udon

Thani Rajabhat University. Furthermore, it analyses the outcomes of mobile legal clinic activities conducted for farmers in Fao Rai Subdistrict, Nong Khai Province, and Si Suttho Subdistrict, Udon Thani Province. The objective is to propose guidelines for integrating clinical legal education into legal instruction in Thailand. The study employs qualitative research methods, including in-depth interviews, participant observations, and document analysis. The findings indicate that clinical legal education enhances various legal competencies in students, such as legal problem analysis, communication skills, and the ability to provide legal counsel. Additionally, it instils a sense of responsibility to provide legal services to underprivileged individuals. Moreover, the mobile legal clinic activities for farmers have improved access to legal services in rural areas, offering guidance on legal issues such as land tenure disputes, undocumented land sale contracts, and mortgage agreements. Based on the research findings, it is recommended that educational institutions integrate clinical legal education into the Bachelor of Laws curriculum to align with the 2022 Thai Qualifications Framework for Higher Education, which emphasises learning outcomes derived from practical engagement, analytical problem-solving, legal counselling, and dispute resolution. The study also recommends the expansion of mobile legal clinic projects to other communities to broaden access to justice and extend legal assistance to disadvantaged populations.

Keywords: Clinical Legal Education, Law Clinic, Mobile Law Clinic, Community-based Classroom, Social Lab

บทนำ

การศึกษากฎหมายในประเทศไทยที่ผ่านมายังเน้นการเรียนรู้ในห้องเรียนและการถ่ายทอดความรู้ทางทฤษฎีเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานในวิชาชีพกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากนักศึกษาขาดประสบการณ์ในการใช้กฎหมายในสถานการณ์จริง (นิภาภรณ์ ลากเสถียร, 2567: 53 - 66) ดังนั้น การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก (Clinical Legal Education : CLE) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าสามารถพัฒนาทักษะทางปฏิบัติและปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพให้แก่นักศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกเป็นวิธีการสอนที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) โดยนักศึกษาจะได้ฝึกใช้หลักกฎหมายในสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ปัญหา การสื่อสาร และการแก้ไขข้อขัดแย้ง (Grimes et al, 1998) นอกจากนี้ยังช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการให้บริการทางกฎหมายแก่สังคม โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ (Bloch, 2011)

ความสำคัญของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกอยู่ที่การสร้างสมดุลระหว่างความรู้ทางทฤษฎีและทักษะทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพกฎหมายในยุคปัจจุบัน (Samuel-Siegel, 2023) โดยนักศึกษาจะได้เรียนรู้บทบาทของนักกฎหมายในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมผ่านการให้บริการทางกฎหมายแก่ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ การเรียนรู้จากบริการ (Service Learning) ที่เน้นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้และการบริการสังคม (Bringler, 1997)

ในประเทศไทย แนวคิดการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น แต่ยังคงขาดการวิจัยเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ผู้คนมักขาดแคลนการเข้าถึงบริการทางกฎหมาย (ชาอุทัย ชัยสุวรรณ, 2560) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลของการใช้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกผ่านกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางกฎหมายของนักศึกษาและการให้บริการทางกฎหมายแก่เกษตรกรผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-based Education : OBE)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกที่มีต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและจิตสำนึกด้านความเป็นธรรมของนักศึกษากฎหมาย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ในพื้นที่ตำบลเผ่าไร่ อำเภอเผ่าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกในการสอนวิชากฎหมายในประเทศไทย

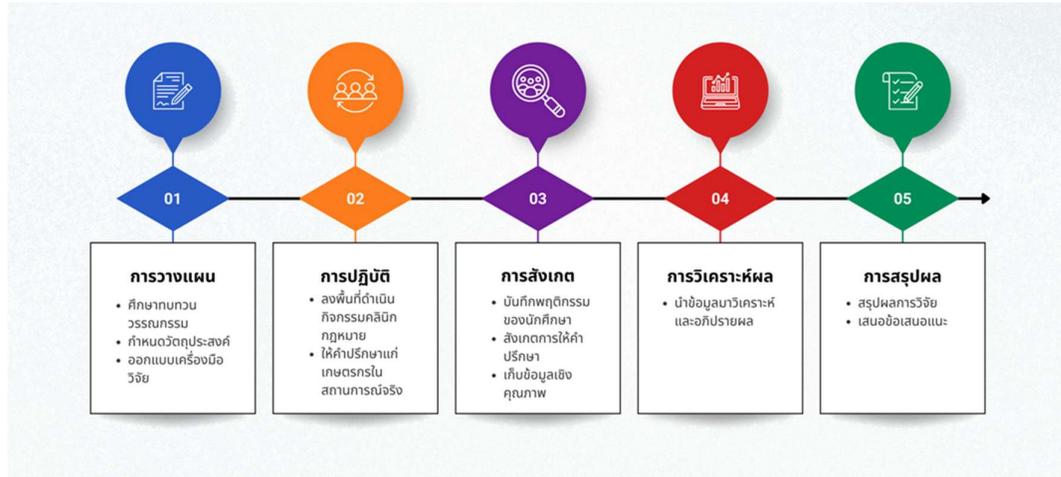
การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก (Clinical Legal Education: CLE) เป็นวิธีการสอนและการศึกษากฎหมายที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มต้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 จากการเคลื่อนไหวของกลุ่มสังคมนิยมทางกฎหมาย (Legal Realism) ที่ไม่เห็นด้วยกับการเรียนการสอนแบบบรรยายในห้องเรียนและให้นักศึกษาทำความเข้าใจหลักกฎหมายจากกรณีศึกษา (Case Method) ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันทั่วไปในทุกมหาวิทยาลัย (Stevens, 1983 : 277 – 279) นักสังคมนิยมทางกฎหมายเห็นว่าวิธีการสอนแบบการบรรยายส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนในห้องเรียนไปใช้ปฏิบัติในการทำงานได้ ความรู้ที่นักศึกษาจะได้รับมีน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการบรรยายของอาจารย์ผู้สอนเท่านั้น แม้การศึกษากฎหมายจากกรณีศึกษาจะมีข้อดี คือ ให้นักศึกษาได้รับการสอนให้คิดเชิงสมมติฐาน แต่กรณีศึกษาที่ศึกษาในห้องเรียนนั้น ไม่สามารถสร้างทักษะในการประกอบวิชาชีพให้นักศึกษาได้ นักสังคมนิยมทางกฎหมายจึงเห็นว่าการเรียนการสอนจากกรณีศึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าที่มุ่งเน้นสิ่งที่น่าสนใจคือคำวินิจฉัยพิพากษาของศาลที่ตัดสินไปแล้ว ไม่ใช่ใช้วิธีคิดที่จะนำไปสู่การปฏิรูปกฎหมาย อีกทั้งไม่ใช้การศึกษาที่แท้จริง เนื่องจากกฎหมายจะต้องมีพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งไม่อาจคาดการณ์ได้ด้วยการศึกษาคำวินิจฉัยพิพากษาของศาลที่ได้ตัดสินไปแล้ว ดังนั้นนักสังคมนิยมทางกฎหมายจึงเห็นว่าการสอนโดยให้นักศึกษาคิดอย่างนักกฎหมายเพียงอย่างเดียว อาจเป็นการทำลายคุณค่าของวิชาชีพทางกฎหมาย เพราะอาจทำให้นักศึกษากลายเป็นนักกฎหมายที่มีความสามารถทางเทคนิค แต่ไม่สามารถทำให้นักศึกษาเป็นนักศึกษาที่มีคุณธรรม ประกอบวิชาชีพโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Kruse, 2011)

ลีเวลลิน (Llewellyn, 1935 : 651) ได้กล่าวถึงการสอนให้นักศึกษาคิดอย่างนักกฎหมายว่าเป็นการสอนให้นักศึกษาละทิ้งจริยธรรมและสำนึกแห่งความเป็นธรรม นักศึกษาจะถูกฝึกให้พิจารณาเฉพาะข้อเท็จจริงที่ได้รับ ถือเป็นการใช้กฎหมายอย่างเครื่องจักร ฉะนั้น การนำวิธีการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกมาใช้ในโรงเรียนกฎหมายของประเทศต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนกฎหมายครั้งสำคัญ กล่าวคือ การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกมีระเบียบวิธีการสอนให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยการลงมือทำตัวเอง (Learning-by-doing) ต้องใช้ทฤษฎีและหลักกฎหมายในสถานการณ์จริง ต้องดำเนินบทบาทของนักกฎหมายภายใต้การให้คำแนะนำกำกับดูแล และตรวจสอบจากอาจารย์ผู้สอน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกได้รับการยอมรับและแพร่หลายในสถาบันการศึกษา คือ การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกใช้วิธีการสอนที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย มีวิธีการประเมินผลหลายวิธีตลอดระยะเวลาการศึกษา ไม่ได้ใช้เฉพาะการสอบปลายภาคการศึกษา ดังนั้น นักศึกษาจึงมีโอกาสในการพัฒนาตัวเองจากผลการประเมิน (พรธรรมรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์, 2555) นอกจากนี้ การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก จะทำให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย พร้อมกับได้รับความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีและบทบัญญัติของกฎหมาย และทำความเข้าใจในศักยภาพของตน ตลอดจนข้อจำกัดของระบบกฎหมายที่แท้จริงนอกห้องเรียน อีกทั้งยังส่งผลในด้านการปลูกฝังคตินิยมและจริยธรรมของนักกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ที่กำหนดให้หลักสูตรระดับปริญญาตรีจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา ฝึกอบรมหรือ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติ หรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงานระหว่างการศึกษา ซึ่งต้องมียังน้อย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ (2) ด้านทักษะ (3) ด้านจริยธรรม และ (4) ด้านคุณลักษณะบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การวางแผน ได้แก่ การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย และออกแบบเครื่องมือวิจัย 2. การปฏิบัติ ได้แก่ การลงพื้นที่เป้าหมายโครงการ เพื่อดำเนินกิจกรรมคลินิกกฎหมาย ดำเนินการให้คำปรึกษากฎหมายแก่เกษตรกรในพื้นที่ในสถานการณ์จริง 3. การสังเกต ได้แก่ การบันทึกพฤติกรรมของนักศึกษา สังเกตการให้คำปรึกษาของนักศึกษาแก่เกษตรกร และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 4. การวิเคราะห์ผล ได้แก่ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และอภิปรายผล 5. การสรุปผล ได้แก่ การสรุปผลการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทาง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงกรณีศึกษา (Case Study Methodology) เพื่อศึกษากระบวนการและผลลัพธ์ของกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกรในพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับเกษตรกรและนักศึกษา ผ่านการสังเกตการณ์ (Observation) โดยอาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการในระหว่างการดำเนินกิจกรรม และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกและมาตรฐานการเรียนรู้นิเวศระดับอุดมศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ประชากรในการวิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40 คน เกษตรกรในพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ จังหวัดอุดรธานี ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 40 คน และอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 1 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างพิจารณาจากความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมและความเกี่ยวข้องกับพื้นที่เป้าหมายของโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและเกษตรกร แบบบันทึกการสังเกตการณ์พฤติกรรมในการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ใช้วิธีการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านในสาขานิติศาสตร์และวิจัยการศึกษา ทำการตรวจสอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ก่อน

นำไปใช้จริง พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้เบื้องต้น (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (5-10 คน) เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสม และความเข้าใจของคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. อบรมความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายแก่เกษตรกรตามประเด็นที่สนใจ แบ่งกลุ่มนักศึกษาเพื่อสัมภาษณ์และให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่เกษตรกรในสถานการณ์จริง 2. เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ ความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนร่วมในโครงการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์จะถูกวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ประเด็นและตีความตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามจะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อผลของโครงการ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาผลกระทบของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกที่มีต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและจิตสำนึกด้านความเป็นธรรมของนักศึกษากฎหมาย

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก ผลกระทบของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกที่มีต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและจิตสำนึกด้านความเป็นธรรมของนักศึกษากฎหมาย พบว่าการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก เป็นวิธีการสอนและการศึกษากฎหมายที่มุ่งเน้นการสอนทักษะของนักกฎหมาย โดยใช้วิธีการสอนที่ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วม (Interactive methods) โดยเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการเรียนรู้จากการลงมือทำ นอกจากนี้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกรยังมุ่งสอนและปลูกฝังความคิดในเรื่องบทบาทของนักกฎหมายในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมและการให้บริการทางกฎหมายแก่ผู้ด้อยโอกาสโดยไม่คิดค่าตอบแทนให้กับนักศึกษา ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย

ลีเวลลิน (Llewellyn, 1935 : 651) นักกฎหมายของสำนักความคิดสังคมนิยมทางกฎหมาย เห็นว่า นักศึกษากฎหมายต้องศึกษากฎหมายในฐานะที่กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ถูกใช้ตอบสนองความต้องการของสังคม โดยนักกฎหมายสำนักความคิดสังคมนิยมทางกฎหมายนี้มีความคิดว่าการศึกษากฎหมาย นักศึกษาต้องเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ กล่าวคือ ทฤษฎีที่ดีต้องสามารถใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ และการปฏิบัติที่ดีต้องถูกต้องตามทฤษฎี โดยเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาจากเดิมที่ศึกษาคำพิพากษาของศาลในคดีที่ผ่านมา เป็นการศึกษาบทบาทของนักกฎหมายที่มีต่อสังคม นักสังคมนิยมทางกฎหมายมองกฎหมายว่าเป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงต้องการกระตุ้นนักศึกษาให้ตั้งข้อสงสัยถึงความเหมาะสมของกฎหมายที่กำลังบังคับใช้อยู่ ณ ขณะนั้น และหาแนวทางในการปฏิรูปกฎหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม

การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก มีระเบียบวิธีการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ การใช้ทฤษฎีและหลักกฎหมายในสถานการณ์จริง และการดำเนินบทบาทของนักกฎหมาย โดยฝึกนักศึกษาให้อยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความรู้ที่ได้จากชั้นเรียน มาวางแผนการใช้ทฤษฎีและหลักกฎหมายให้ได้ในสถานการณ์จริงภายใต้การชี้แนะและการให้คำปรึกษาจากอาจารย์ นอกจากนี้ ในการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก นักศึกษาจะได้รับการสอนและฝึกฝนให้มองประเด็นต่าง ๆ จากมุมมองของหลายฝ่าย และหลากหลายมุมมอง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจกระบวนการทางกฎหมายในบริบททางสังคม โดยมีวิธีวัดและประเมินผลที่ไม่ใช่การสอบข้อเขียนในห้องสอบเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการใช้วิธีต่าง ๆ ที่หลากหลายออกไป เช่น การวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ การให้ความเห็นต่อสถานการณ์ของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นวิธีการวัดและประเมินผลที่ทำให้นักศึกษาเข้าใจได้ว่า ตนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด และจะสามารถพัฒนาปรับปรุงตัวเองได้อย่างไร

ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ในพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ผลการดำเนินกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ในพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ดังภาพที่ 2 และตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2 การดำเนินกิจกรรมในโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ ในพื้นที่ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

ภาพที่ 3 การดำเนินกิจกรรมในโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ ในพื้นที่ตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ในพื้นที่ตำบลฝ้าไร่ อำเภอฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวัดความคิดเห็นหลังการอบรม พบว่านักศึกษาสามารถระบุปัญหา วางแผน และเสนอแนวทางแก้ไขได้อย่างมีระบบ ทั้งยังมีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และจากการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านักศึกษามีระดับความรู้ความเข้าใจในหลักกฎหมาย ทักษะการสื่อสารการให้คำปรึกษา จริยธรรมวิชาชีพ และลักษณะนิสัยและความรับผิดชอบ เพิ่มขึ้นดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ของนักศึกษาศาสาวิชานิติศาสตร์ ก่อนและหลังร่วมกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกร

ด้านการพัฒนา	ก่อนเข้าร่วม (ค่าเฉลี่ย/5)	หลังเข้าร่วม (ค่าเฉลี่ย/5)	เครื่องมือที่ใช้
ความรู้กฎหมาย	3.2	4.6	แบบสอบถามก่อน-หลัง
ทักษะการสื่อสารและให้คำปรึกษา	3.1	4.5	แบบประเมินโดยอาจารย์ และการสังเกตการณ์
จริยธรรมวิชาชีพ	3.5	4.7	แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์
ลักษณะนิสัยและความรับผิดชอบ	3.3	4.6	แบบประเมินตนเอง และแบบสัมภาษณ์

2. ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ

2.1 การเข้าถึงบริการทางกฎหมาย โดยเกษตรกรในพื้นที่ชนบทมักประสบปัญหาการเข้าถึงบริการทางกฎหมายเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระยะทางและค่าใช้จ่าย กิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกรช่วยลดช่องว่างนี้ โดยเกษตรกรสามารถรับคำปรึกษาทางกฎหมายได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายและสะดวกขึ้น ผลการสำรวจพบว่า เกษตรกรร้อยละ 85 มีความพึงพอใจในบริการที่ได้รับ และร้อยละ 70 สามารถแก้ไขปัญหาทางกฎหมายได้ (ข้อมูลจากแบบสอบถามหลังการร่วมกิจกรรม)

2.2 การสร้างความตระหนักรู้ทางกฎหมาย และการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้น จากการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่พบบ่อยจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า ปัญหาด้านนิติกรรมสัญญาและที่ดิน เป็นปัญหาที่เกษตรกรเผชิญบ่อยที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 85 ของกรณีศึกษาทั้งหมด) เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านที่ดินทำกิน สัญญาซื้อขายที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ สัญญาจำนอง และการละเมิดสิทธิจากการถูกเอาเปรียบจากนายทุนหรือจากญาติพี่น้องในประเด็นเรื่องแบ่งมรดกที่ดิน กิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกรช่วยให้เกษตรกรเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมาย รวมถึงได้รับคำแนะนำในการดำเนินคดีหรือเจรจาต่อรองอย่างถูกต้อง โดยนักศึกษาให้คำปรึกษาเบื้องต้นได้ถูกต้องครบถ้วนในร้อยละ 92 ของกรณีที่มีการตรวจสอบโดยอาจารย์ (ใช้ข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตการณ์)

3. ประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับ

3.1 การพัฒนาทักษะทางกฎหมาย โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกทักษะการปฏิบัติจริง เช่น การสัมภาษณ์ลูกค้า การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย การให้คำแนะนำที่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ตลอดจนการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจกับเกษตรกร ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการประกอบวิชาชีพนักกฎหมาย (ใช้ข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตการณ์)

3.2 นักศึกษาเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความไม่เท่าเทียมด้านกฎหมาย การดำเนินกิจกรรมในโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ชนบททำให้นักศึกษาเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากในห้องเรียน ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถในการ

ปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้คนที่หลากหลาย (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสะท้อนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายงานส่วนบุคคล)

3.3 นักศึกษามีความตระหนักในการให้บริการทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยร้อยละ 90 ระบุว่าโครงการนี้ทำให้เห็นคุณค่าของการเป็นนักกฎหมายเพื่อสังคม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความตระหนักในบทบาทของนักกฎหมายในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น (แบบสอบถาม)

3.4 ด้านการเตรียมความพร้อมสู่วิชาชีพ โดยร้อยละ 87 ของนักศึกษาระบุว่าตนมีความมั่นใจและเข้าใจบทบาทของตนในการเป็นนักกฎหมายมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม การได้ฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงทำให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการทำงานทางกฎหมายมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมสู่การประกอบวิชาชีพในอนาคต (ข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์หลังโครงการ)

แนวทางการประยุกต์ใช้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกในการสอนวิชากฎหมายในประเทศไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมคลินิกกฎหมาย สามารถเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกในการสอนวิชากฎหมายในประเทศไทย ดังนี้

1. หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตควรนำการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชากฎหมาย โดยการบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง อาจทำได้โดยการจัดให้มีวิชาเฉพาะที่เน้นการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก เช่น วิชาการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก วิชาคลินิกเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ชุมชน หรือวิชาคลินิกสิทธิมนุษยชน ซึ่งหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตสามารถสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นหรือชุมชน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะทางกฎหมายในสถานการณ์จริง การเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมคลินิกกฎหมายในรูปแบบคลินิกให้คำปรึกษาจะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การให้คำปรึกษากฎหมาย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการฝึกคิดเชิงวิเคราะห์แก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่มีความซับซ้อน

2. สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต ควรมี ศูนย์คลินิกกฎหมาย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการให้บริการคำปรึกษาทางกฎหมายแก่เกษตรกรและประชาชน ด้วยการให้นักศึกษาดำเนินกิจกรรมเป็นที่ปรึกษากฎหมายภายใต้การดูแลของคณาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญ เพราะการได้ลงมือทำจะช่วยให้นักศึกษาจดจำแนวคิดทางกฎหมายได้ดีกว่าการท่องจำจากตำราเพียงอย่างเดียว

3. ควรมีการพัฒนากลไกการประเมินผลที่เหมาะสมเพื่อให้แน่ใจว่านักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์และเกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้อย่างแท้จริง แทนที่จะใช้เพียงการสอบข้อเขียน ควรใช้วิธีการประเมินผลที่มุ่งเน้นทักษะปฏิบัติ เน้นผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน เช่น การให้คะแนนจากการทำงานในคลินิกกฎหมาย การประเมินทักษะการให้คำปรึกษา การสังเกตพฤติกรรมและพัฒนาการของนักศึกษาในการให้บริการคำปรึกษากฎหมาย

การใช้แนวทางการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกอย่างเป็นระบบจะช่วยให้หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตในประเทศไทยสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมในวิชาชีพ และตระหนักถึงบทบาทของนักกฎหมายในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสามข้อ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ผลกระทบของการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกต่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษากฎหมาย การเข้าร่วมกิจกรรมคลินิกกฎหมายทำให้นักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะทางกฎหมาย การสื่อสาร การวิเคราะห์ และการให้คำปรึกษาอย่างชัดเจน รวมทั้งส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมและความเป็นธรรม โดยเฉพาะในมิติการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางกฎหมาย ซึ่งประเมินผลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ พบว่าคะแนนเฉลี่ยในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

1.2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินกิจกรรมคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ในพื้นที่เป้าหมายโครงการในตำบลเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย และตำบลศรีสุทโธ จังหวัดอุดรธานี พบว่าเกษตรกรได้รับประโยชน์จากกิจกรรมให้คำปรึกษากฎหมาย โดยมีความพึงพอใจในระดับสูง ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปประยุกต์ใช้จริง ปัญหาที่พบมาก

ที่สุด ได้แก่ นิติกรรมสัญญาและกฎหมายที่ดิน ซึ่งนักศึกษาให้คำปรึกษาได้ถูกต้องในร้อยละ 92 ของกรณีที่มีการตรวจสอบโดยอาจารย์

1.3 แนวทางการประยุกต์ใช้การศึกษากฎหมายเชิงคลินิกในการสอนวิชากฎหมายในประเทศไทย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวคิดกฎหมายเชิงคลินิกสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างเป็นระบบ โดยแนะนำให้มีการบรรจุวิชาเชิงคลินิกไว้ในหลักสูตร การตั้งศูนย์คลินิกกฎหมายในมหาวิทยาลัย การจัดทำกิจกรรมภาคสนามร่วมกับชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักศึกษากฎหมายให้มีทักษะพร้อมใช้งานจริงและมีจิตสำนึกทางสังคม

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษากฎหมายเชิงคลินิก (Clinical Legal Education) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของกลุ่มสังคมนิยมทางกฎหมาย (Legal Realism) ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริงมากกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว (Madhloom & McFaul, 2021) โดยกิจกรรมคลินิกกฎหมายได้สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เผชิญปัญหาจริง ฝึกวิเคราะห์ปัญหา วางแผน และให้คำปรึกษาภายใต้การกำกับดูแล ซึ่งช่วยส่งเสริมทั้งทักษะวิชาชีพและคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของผู้เรียน

การพัฒนาทักษะทางกฎหมายและจิตสำนึกของนักศึกษาผ่านกิจกรรมคลินิกกฎหมายยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb & Kolb (2021) เรื่อง การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติ การสะท้อนผล และการนำประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ซึ่งในงานวิจัยนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้จากการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร การสัมผัสปัญหาทางสังคม และการรับผิดชอบต่อบทบาทของตนเองในฐานะนักกฎหมาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่ดำเนินโครงการ พบว่าคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกแก่ชุมชนเป้าหมายในด้านการเข้าถึงความรู้ทางกฎหมาย การแก้ไขปัญหากฎหมายเบื้องต้น และการเสริมพลังให้ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรที่มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงบริการกฎหมาย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ Giddings (2016) ที่กล่าวว่าคลินิกกฎหมายเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความเป็นธรรมทางสังคมและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

สุดท้าย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการบูรณาการการศึกษากฎหมายเชิงคลินิกเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพของนักศึกษากฎหมาย แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเป็นธรรมและความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยควรสนับสนุนการพัฒนาแบบการเรียนรู้ลักษณะนี้ในระดับนโยบายของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรขยายโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ให้ครอบคลุมหลากหลายพื้นที่มากขึ้น และนำแนวทางการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในวิชากฎหมายอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

สถาบันการศึกษาควรนำวิธีการสอนกฎหมายเชิงคลินิกไปปรับใช้ในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต เพื่อพัฒนาทักษะและจริยธรรมของนักศึกษา นอกจากนี้ ควรขยายโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่ไปยังชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้บริการทางกฎหมายแก่ผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาผลกระทบของการสอนกฎหมายเชิงคลินิกในระยะยาว และขยายพื้นที่วิจัยไปยังชุมชนอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสอนกฎหมายเชิงคลินิก เช่น บทบาทของอาจารย์ผู้สอน และการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (AIC) จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ดำเนินโครงการคลินิกกฎหมายเคลื่อนที่เพื่อเกษตรกร และผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น ที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บูรณาการจัดการศึกษาด้วยวิธีการดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชนจนเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อนักศึกษาและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ชัยสุวรรณ. (2560). *การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก : จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ*. วิทยุชน.
- นิภาภรณ์ ลากเสถียร. (2567). การพัฒนานิสิตเพื่อบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคลินิกกฎหมายเอกชนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม และการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 3(2), 53 - 66.
- พรรณรายรัตน์ ศรีไชรัตน์. (2555). การศึกษากฎหมายเชิงคลินิก : ทางเลือกในการปฏิรูปการศึกษากฎหมายไทย. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 5(2), 80 – 108.
- Bloch, F. S. (2011). *The Global Clinical Movement : Educating Lawyers for Social Justice*. Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195381146.001.0001>.
- Bringle, R. G. (1997). Service-Learning in Higher Education: Concepts and Practices. *The Journal of Higher Education*, 68(6), 715 – 717. <https://doi.org/10.1080/00221546.1997.11779010>.
- Giddings, J. (2008). Contemplating the Future of Clinical Legal Education. *Griffith Law Review*, 17(1), 1 – 26. <https://doi.org/10.1080/10383441.2008.10854600>.
- Grimes, R., Brayne, H., & Duncan, N. (1998). *Clinical Legal Education : Active Learning in Your Law School*. Blackstone Press.
- Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2021). *The Experiential Educator : Principles and Practices of Experiential Learning*. Experience Based Learning Systems.
- Kruse, K. R. (2011). Getting Real About Legal Realism, New Legal Realism, and Clinical Legal Education. *New York Law School Law Review*, 56(2011/12), 295 - 320.
- Llewellyn, K. N. (1935). On What is Wrong with So-called Legal Education. *Columbia Law Review*, 35(4), 651 – 678.
- Madhloom, O., & McFaul, H. (2021). *Thinking About Clinical Legal Education : Philosophical and Theoretical Perspectives*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429299247>.
- Samuel-Siegel, D. (2022). Reckoning with Structural Racism in Legal Education: Methods Toward a Pedagogy of Antiracism. *Cardozo Journal of Equal Rights and Social Justice*, 29(1), 1.
- Stevens, R. B. (1983). *Law School : Legal Education in America from the 1850s to the 1980s*. University of North Carolina Press.

การพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Community Development with Cultural Capital Under the Strategic Project for
Local Development of the Office of Arts and Culture, Surindra Rajabhat University

พีรวัส อินทวิ^{1*}, วิโรจน์ ทองปลิว², อนุชา ถือสมบัติ³, ณฤดี แพลงดี³, พิพัฒน์ วิถี³,
วนมพร พาหะนิชย์⁴, และ เกศสุดา อินทวิ⁵

Peerawas Intawee^{1*}, Wirote Thongplew², Anucha Thuesombut³, Narudee Plaengdee³,
Phiphat Withee³, Wanomporn Pahanit⁴ and Kessuda Intawee⁵

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์¹

อาจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์²

นักวิชาการ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์³

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์⁴

ครู โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์⁵

Assistant Professor, Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University¹

Lecturer, Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University²

Academic Staff, Office of Arts and Culture, Surindra Rajabhat University³

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University⁴

Teacher, Demonstration School of Surindra Rajabhat University⁵

*Corresponding author, e-mail: peerawasint@gmail.com

วันที่รับบทความ: 13 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ: 10 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ: 17 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และเพื่อวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรม ผลกระทบของโครงการต่อเศรษฐกิจและสังคม มีกลุ่มเป้าหมายคือ ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองที่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การเตรียมการด้วยการสำรวจชุมชน คัดเลือกพื้นที่ สร้างเครือข่าย 2) การดำเนินงานด้วยการวิเคราะห์ปัญหา วางแผน และดำเนินโครงการ 3) การติดตามและประเมินผลด้วยการตรวจสอบสถานะแวดล้อม วิเคราะห์ปัจจัยและผลลัพธ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลเมืองที่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนที่มีทุนวัฒนธรรมดั้งเดิมจำนวนมากและมีความเข้มแข็งเป็นพื้นที่สำคัญกับประวัติศาสตร์การกำเนิดเมืองสุรินทร์ ชุมชนได้รับการพัฒนาจากผลการดำเนินงานของโครงการดังนี้ 1) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้าไหม กระเป๋า อาหารพื้นเมือง 2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดการส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่น ผ่านตลาดวัฒนธรรม ROI = 13.67% ลดการพึ่งพิงจากภายนอก และสร้างองค์ความรู้ใหม่จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปได้ว่าโครงการดังกล่าวช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชน, ทุนวัฒนธรรม, โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

Abstract

This research article aims to develop a community with cultural capital under the strategic project for local development of the Office of Arts and Culture, Surindra Rajabhat University, Arts and Culture Journal of the Lower Moon River Vol. 14 No. 1 (January - April 2025)

and to analyze cultural capital, the project's impact on the economy and society. The target group is the community in Muang Thi Sub-district Municipality by using the Participatory Action Research (PAR) process, consisting of 3 steps: 1) preparation by surveying the community, selectin the area, creating a network, 2) implementation by analyzing the problem, planning, and implementing the project, 3) monitoring and evaluation by examining the environment, analyzing factors and outcomes, The research result found that Muang Thi Sub-district Community, Mueang Surin District, Surin Province is a community with a lot of original cultural capital and strength. It is an important area with the history of the birth of Surin City. The community has been developed from the results of the project as follows: 1) Develop community products such as silk, bags, local food 2) Economic and social impacts promote the local economy through the cultural market ROI = 13.67%, reduce external dependence, and create new knowledge from local wisdom. In conclusion, the project helps strengthen the community and has positive effects on the economy and society.

Keywords: Community Development, Cultural Capital, Strategic Project for Local Development, Office of Arts and Culture

บทนำ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ที่ทรงให้ความสำคัญกับการศึกษา และทรงมุ่งหมายให้การศึกษาสร้างคนไทย ให้มีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ มีทัศนคติที่ดี และถูกต้อง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง เข้มแข็ง มีอาชีพ มีงานทำ และเป็นพลเมืองดีมีระเบียบวินัย อันเป็นส่วนสำคัญในการ สร้างความมั่นคงให้กับประเทศ กอปรกับการเสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรให้กับบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ใต้ทรงติดตามและทอดพระเนตรเห็นศักยภาพอย่างเข้าพระทัยลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งผลิตครูที่มีคุณภาพ เป็นแหล่งความรู้วิชาการ และเป็นปราชญ์แห่งการพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกลไกสำคัญที่จะสามารถเข้าถึงต้นตอแห่งปัญหาของพสกนิกรของพระองค์ในแต่ละท้องถิ่น และสามารถดำเนินการแก้ไข และพัฒนาอย่างมุ่งเป้าเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกด้าน จึงทรงมอบหมายภารกิจให้องคมนตรีแนะนำ มหาวิทยาลัยราชภัฏให้ทำงานให้เข้าเป้าในการยกระดับการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นในท้องถิ่นที่ตนตามกรอบยุทธศาสตร์ ที่ 1 ได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ 3 ประการคือ 1) สร้างและพัฒนาความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดในการวางแผนพัฒนาเชิงพื้นที่และ ดำเนินโครงการตามพันธกิจและศักยภาพของมหาวิทยาลัยโดยกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ และคุณภาพ รวมถึงกำหนดเวลา (Timeline) ในการดำเนินการทุกชั้นตอนอย่างเป็นรูปธรรม (ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว) ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดด้วย 2) บูรณาการความร่วมมือในมหาวิทยาลัยและภายนอก มหาวิทยาลัย (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม) ในการดำเนินโครงการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมี นัยสำคัญ 3) บูรณาการการจัดการเรียนการสอน การวิจัยของนักศึกษา และอาจารย์กับการพัฒนาท้องถิ่น (สำนักงานที่ ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2561)

ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองที่ นั้นมี 5 ชุมชน คือ ชุมชนวัดจอมสุทธาวาส ชุมชนบ้านเมืองที่ ชุมชน ตลาดเมืองที่ ชุมชนบ้านโคกตาเตี้ย และชุมชนบ้านโคกลำดวน เป็นพื้นที่สำคัญเศรษฐกิจฐานรากที่ชุมชนมีวิถีชีวิตมี ทุนวัฒนธรรมดั้งเดิม และมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนหลากหลาย และชุมชนยังขาดทักษะความรู้ต่อการนำผลิตภัณฑ์ที่ เกิดขึ้นในชุมชนมาสร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนยังมีความต้องการพัฒนาทักษะและยกระดับ คุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นอีกด้วย ผลิตภัณฑ์บางอย่างมีคุณภาพแต่ยังไม่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค การ ยกระดับเศรษฐกิจในชุมชนยังอยู่ในระดับพึ่งพิงครอบครัวตามลำพังไร้ทิศทางที่ชัดเจน ปัญหาหลักของชุมชน เช่น รายได้ต่ำ ขาดการตลาด พึ่งพาปัจจัยภายนอก และมีความต้องการพัฒนาชุมชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มีทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ คือ “มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์ 4.0 เป็นเสาหลักทางวิชาการ ส่งมอบบุคลากรสมรรถนะสูงและนวัตกรรม สร้างคุณค่าและมูลค่า พร้อม

ทั้งเป็นสถาบันแห่งความภาคภูมิใจของจังหวัดสุรินทร์และภูมิภาค” และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา มหาวิทยาลัยในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น “พัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ ด้วยการวิจัย นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา” มีเป้าประสงค์ 2 ประการคือ 1) ยกระดับคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วย นวัตกรรมและเทคโนโลยีตามโมเดล เศรษฐกิจ BCG และ 2) ประยุกต์และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน เพิ่มคุณค่าและมูลค่ารองรับการเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์, 2566 : 56 - 57) ทั้งนี้สำนักศิลปะและวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบและสนองตอบต่องาน ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ตามเป้าประสงค์ที่ 2 นั้น จึงได้นำเอาโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มาใช้เป็นฐานในการพัฒนาชุมชน

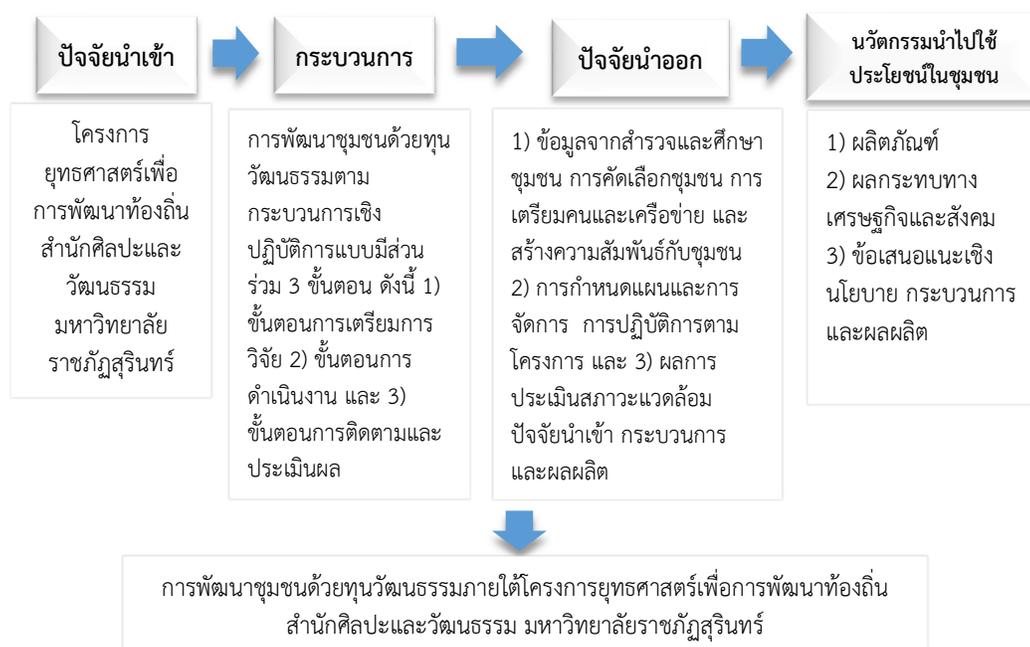
จากหลักการและเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่าชุมชนที่ได้รับงบประมาณสำหรับการพัฒนานั้นมีความชัดเจน สามารถเชื่อมสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาชุมชนตามตัวชี้วัดของแหล่งงบประมาณ การกำหนดกิจกรรมนั้นสามารถ คาดหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างชัดเจนและกระบวนการกำหนดแผนกิจกรรมสร้างผลลัพธ์หรือผลิตภัณฑ์ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้นจึงได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของโครงการดังกล่าวจึงได้สนใจศึกษา การพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรม ผลกระทบของโครงการต่อเศรษฐกิจและสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ออกแบบเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยตามกระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

อรุณวิทย์ เถลิ้มพงษ์ (2555 : 6) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้ 1) การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการให้ชุมชนเจริญขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง 2) เป็นวิธีการนำทรัพยากรธรรมชาติและคนในชุมชนมาให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนให้มากที่สุด 3) เป็นขบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยการเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ถูกต้องถูก ทิศทาง และ 4) แผนงานพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับขีดความสามารถของประชาชนและแนวนโยบายรัฐ

สนธยา พลศรี (2553 : 51) การพัฒนาชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) คนในชุมชน (Man) คนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาชุมชน เนื่องจากการพัฒนา ชุมชนเป็นการพัฒนาคน โดยความร่วมมือกันของคนในชุมชน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของคนในชุมชนด้วยตนเอง การพัฒนาชุมชนจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชนโดยตรง ทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่มและองค์กรต่าง ๆ 2) ทุนของชุมชน (Capital) ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และ ทุนสิ่งแวดล้อม 3) วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา (Materials) เช่น อาคาร สถานที่ วัสดุสำนักงาน วัสดุ ก่อสร้าง เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น โดย วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ต้องมีคุณภาพที่เหมาะสม ทันสมัยและเพียงพอกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่กำหนดขึ้น 4) ยุทธศาสตร์หรือวิธีการพัฒนา (Strategy or Methodology) การพัฒนาชุมชนมีหลายวิธีการ เช่น การให้การศึกษาอบรม การจัดระเบียบชุมชน การสร้างผู้นำ การสร้างกลุ่มและองค์กร การวางแผนและ โครงการ การประสานงาน เป็นต้น ยุทธศาสตร์เหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนต้องเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับชุมชน จึงจะเป็นประโยชน์ และสนับสนุนการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ 5) กระบวนการพัฒนาชุมชน (Community Development of Process) จะมีลักษณะเป็น ลำดับขั้นตอนในดำเนินงาน คือการศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ชุมชน การวางแผนและโครงการ การดำเนินงาน การประเมินผลและการทบทวนเพื่อไขปัญหาและอุปสรรค ซึ่งต้องดำเนินงานไปตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจน สิ้นสุดกระบวนการ 6) การสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐบาลและภาคเอกชน (Government and Private Sector Support) เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือเฉพาะในสิ่งที่มีความจำเป็น เกินขีดความสามารถของชุมชน หรือเพื่อ กระตุ้นเร่งเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา 7) การบริหารและการจัดการที่ดี (Good Management) เป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคคล กลุ่ม องค์กร การเงิน เวลา พัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ เป็นต้น ให้มีประสิทธิภาพ 8) นักพัฒนาชุมชน (Change Agent) นักพัฒนาชุมชนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นเตือน จูงใจ ประสานงาน ระดมพลังหรือศักยภาพของประชาชน และชุมชนมาใช้ในการพัฒนา 9) การประสานงาน (Coordinating) เพื่อเป็นการเชื่อมประสานระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนให้ดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกันเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ 10) ผลของการพัฒนา (Result of Development) คือเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน พัฒนาชุมชน ซึ่งจะทำให้คนที่ร่วมการพัฒนามีขวัญและกำลังใจที่ดี มุ่งมั่นที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จักรพงษ์ เจือจันทร์ และคณะ (2566 : 57 - 72) ได้เขียนบทความเรื่อง ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและการสืบสานงานหัตถศิลป์ดินเผาบ้านช่างปี พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนสามารถปั้นและขึ้นรูปเครื่องปั้นดินเผาได้ และผลงานเครื่องปั้นดินเผาทั้งหมดจากการโครงการ ได้นำมาจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สุรินทร์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมและผลงานของผู้เข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ การจัดโครงการครั้งนี้ได้มีการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ ถือเป็น การเผยแพร่ชื่อเสียงและบทบาทของมหาวิทยาลัยในอีกทางหนึ่ง

ศุภินันท์การย์ ระวีวงศ์ และ นภพร เชื้อข้า (2566) การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม : การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การพัฒนาคนและชุมชนดังกล่าวเกิดผลอย่างยั่งยืนครอบคลุม 3 มิติ ได้แก่ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม - วัฒนธรรม และมิติทางสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจาก 1) รูปแบบการมีส่วนร่วม 4 รูปแบบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2)

ลักษณะการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ การมีส่วนร่วมในเชิงเงินงบประมาณ การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในเชิงการตัดสินใจ และ 3) ระดับการมีส่วนร่วม 6 ระดับ ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ และระดับการควบคุมโดยประชาชน การพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นั่นคือเป็นชุมชนที่คนมีความสุขและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม - วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ไทยโรจน์ พวงมณี และคณะ (2567 : 1 - 15) กล่าวว่า การขับเคลื่อนและการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือที่บ้านจังหวัดเลย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยในฐานะมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนา พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยมีการขับเคลื่อนและพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือที่บ้าน ผ่านโครงการบริการวิชาการของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีรูปแบบการขับเคลื่อนและการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือที่บ้านด้วยรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการทอผ้า การโค้ช การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติการเรียนรู้และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การให้คำปรึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการเตรียมการวิจัย สำรวจและศึกษาชุมชน การคัดเลือกชุมชน การเตรียมคนและเครือข่าย และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน 2) ขั้นตอนการดำเนินงาน การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน การพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนา การกำหนดแผนและการจัดการ การปฏิบัติการตามโครงการ และ 3) ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการจากชุมชนในตำบลเมืองที่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7 จำนวน 50 คน โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มอาชีพ คือ ภูมิปัญญาการทอผ้า ข้าราชการและบุคลากรจากหน่วยงานราชการในตำบลเมืองที่ และผู้สนใจทั่วไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือในข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้กระบวนการประชุมกลุ่ม การมีส่วนร่วม แบบสังเกต เวทีชุมชน วิเคราะห์เอกสาร และการจัดทำแผนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและปัญหาอุปสรรค (SWOT)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

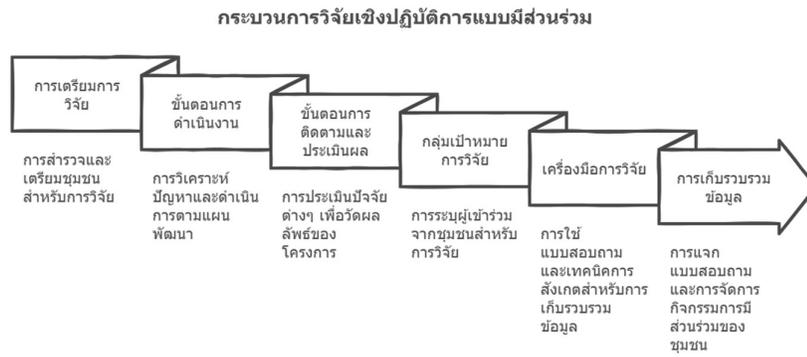
ดำเนินการจัดทำหนังสือแจ้งกลุ่มเป้าหมายให้มาร่วมกิจกรรมตามโครงการยุทธศาสตร์ฯ ที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้รับอนุมัติมาดำเนินการตามแผนงานของโครงการ และขอเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการแจกแบบสอบถามเพื่อวัดระดับทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการ และบันทึกข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม การมีส่วนร่วม เวทีชุมชนทั้งนี้เพื่อถอดบทเรียนที่เกิดจากผลลัพธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ และข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวบรวมจัดลำดับความสัมพันธ์ของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมอภิปรายผลได้ตาราง ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการทำกิจกรรม จัดความสัมพันธ์ ตรวจสอบข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน แจกแจงผลการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นนำมาพิจารณามูลค่าที่เกิดขึ้นโดยใช้วิธีการระบุ ROI

คือ
$$\frac{\text{มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น} - \text{ต้นทุน}}{\text{ต้นทุน}} \times 100$$

สามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังภาพประกอบดังนี้

ภาพที่ 2 สรุปขั้นตอนการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้ดำเนินการภายในงบประมาณที่อนุมัติให้สำนักศิลปะและวัฒนธรรมนำไปใช้สำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น “พัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ ด้วยการวิจัย นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา” มีเป้าประสงค์ 2 ประการคือ 1) ยกระดับคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามโมเดล เศรษฐกิจ BCG และ 2) ประยุกต์และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน เพิ่มคุณค่าและมูลค่ารองรับการเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนารอบแผนงานสำหรับกิจกรรมที่จะดำเนินการของโครงการ

เป็นขั้นตอนการเตรียมการ โดยการสำรวจและศึกษาชุมชน การคัดเลือกชุมชน การเตรียมคนและเครือข่าย และสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งนี้ ได้กำหนดเลือกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองที่จำนวน 5 ชุมชน เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก และหน่วยงานราชการ สถานศึกษาในเขตตำบลเมืองที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนากิจกรรม ซึ่งจากข้อมูลที่ผ่านมากระบวนการในขั้นตอนของการเตรียมการนั้นทำให้สามารถนำมากำหนดทิศทางของวัตถุประสงค์ กิจกรรม (Activities) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ผลกระทบ (Impact) และตัวชี้วัดโครงการได้ การขับเคลื่อนกิจกรรมเน้นกระบวนการเชิงปฏิบัติการมีการให้ความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบูรณาการร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับชุมชน ตามจุดเด่นของชุมชนที่เป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการก่อตั้งเมืองสุรินทร์อันมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และมีปราสาทเมืองที่เป็นประจักษ์พยานสัญลักษณ์ทางโบราณคดี การใช้กลไกทางสังคมมาเป็นเครื่องมือนำทางการพัฒนาชุมชนจึงเกิดแนวคิดนำเอาทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นเครื่องมือสร้างแรงกระเพื่อมทางสังคมให้มีความสำคัญและเกิดความตระหนักรู้ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในผลผลิตของโครงการขึ้นได้

จากการสำรวจพื้นที่สำหรับดำเนินการของโครงการนั้นตามข้อมูลที่ปรากฏขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่บริการ คือ เทศบาลตำบลเมืองที่ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลเมืองที่ นั้นพบว่า ตำบลเมืองที่มีจำนวน 14 หมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 เขตคือ หมู่ที่ 1 และ 7 อยู่ในเขตให้บริการของเทศบาลตำบลเมืองที่ และ ส่วนที่เหลืออีก 12 หมู่บ้านอยู่ในเขตให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองที่ มีโรงเรียน/ สถานศึกษาจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน จัดการศึกษาระดับขยายโอกาสมัธยมตอนต้น จำนวน 1 โรงเรียน หน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในเขตตำบลเมืองที่ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานีตำรวจตำบลเมืองที่ สถานีรถไฟ เป็นต้น ทั้งนี้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้ประชุมคณะทำงานที่ร่วมรับผิดชอบโครงการยุทธศาสตร์เพื่อ

กำหนดเลือกพื้นที่เป้าหมายสำหรับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญในความชัดเจนของพื้นที่เลือกพื้นที่ในเขตเทศบาล ตำบลเมืองที่ ซึ่งมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์อยู่ในพื้นที่อย่างครบถ้วน ตลอดจนมีทิศทางสำหรับการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลได้ชัดเจน จึงเลือกพื้นที่บ้านเมืองที่ หมู่ 1 และบ้านโคกลำดวน หมู่ 7 หน่วยงานของเทศบาลได้แบ่งเขตให้บริการของชุมชนทั้ง 2 หมู่บ้านออกเป็น 5 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านเมืองที่ ชุมชนวัดจอมสุทธาวาส ชุมชนตลาดเมืองที่ ชุมชนบ้านโคกลำดวน และชุมชนบ้านตาเตี้ย บูรณาการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมโดยมีเป้าประสงค์เพื่อการประยุกต์และพัฒนางานด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน เพิ่มคุณค่าและมูลค่ารองรับการเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

2. การดำเนินงานการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตามแผนงานของโครงการจึงได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ตลอดจนพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนา จึงกำหนดแผนและการจัดการเพื่อการปฏิบัติการตามกิจกรรมของโครงการ พบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลทั้ง 2 หมู่บ้าน 5 ชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งในด้านการทอผ้าไหมและเป็นงานที่กลุ่มผู้หญิงนั้นทำเป็นอาชีพเสริมที่มีรายได้มาจุดเจือครอบครัวได้เป็นอย่างดี ส่วนกลุ่มผู้ชายภายหลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะออกจากหมู่บ้านไปรับจ้างต่างจังหวัด ทำให้แรงงานผู้ชายเหลือน้อยสำหรับทำกิจกรรมในชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาหรือหน่วยงานราชการจัดจะนิยมนุ่งผ้าไหมร่วมกิจกรรม มีการสร้างความเข้มแข็งเชิงกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์อาชีพทอผ้าให้เกิดกระบวนการรับรองคุณภาพ เช่น กลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านโคกลำดวน ได้รับการรับรองจากกรมหม่อนไหมเป็นกลุ่มที่มีผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือ “นกยูงสีน้ำเงิน” เป็นต้น และปัจจุบันได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือ ยกระดับจากเดิม “ตรานกยูงสีน้ำเงิน (Thai Silk)” เป็น “ตรานกยูงสีเงิน (Classic Thai Silk)” (ดังภาพที่ 3) นอกจากนี้ชุมชนยังมีอัตลักษณ์การบริโภคอาหารที่มีเป็นความชาติพันธุ์ไทย - เขมรแตกต่างจากที่อื่น ความได้เปรียบเชิงพื้นที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เชิงโยงกับแหล่งโบราณคดีที่มีปราสาทเมืองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีเทศกาลเชื่อมสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ไทย - จีน และตั้งอยู่บนเส้นทางหลักถนนหมายเลข 26 เชื่อมกันระหว่างอำเภอเมืองสุรินทร์กับอำเภอศีขรภูมิ

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือ “ลายผ้าขาวม้า” ของกลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านโคกลำดวน

3. การติดตามและประเมินผล

สำหรับการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโครงการเริ่มตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2566 - 2568 เป็นต้นมานั้น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้ดำเนินการโครงการในพื้นที่ตำบลเมืองที่ทุกปีงบประมาณ มีผลการประเมิน

สภาวะแวดล้อมพบว่า พื้นที่สำหรับการดำเนินการอยู่ในเขตเทศบาล ใช้สถานที่ห้องประชุมสำนักงานเทศบาล และพื้นที่บริการของเทศบาลตำบลเมืองที่ 5 ชุมชน มีปัจจัยนำเข้าสำหรับกระบวนการพัฒนาชุมชน ได้แก่ 1) วิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ 2) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากโครงการเพื่อพัฒนาหมู่บ้านตามแผนงานของกิจกรรม 3) กลุ่มเป้าหมายมาจากพื้นที่ตำบลเมืองที่ 5 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านเมืองที่ ชุมชนวัดจอมสุทธาวาส ชุมชนตลาดเมืองที่ ชุมชนบ้านโคกลำดวน และชุมชนบ้านตาเตี้ย ไม่น้อยกว่าจำนวน 50 คน 4) หน่วยงานเครือข่ายร่วมสนับสนุนกิจกรรม ได้แก่ สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองที่ สถานศึกษาในเขตบริการตำบลเมืองที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สถานีตำรวจตำบลเมืองที่ พัฒนาชุมชนและเกษตรอำเภอเมือง ทั้งนี้สามารถนำเสนอกระบวนการและผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการ ปรากฏตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 กระบวนการและผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการ พ.ศ. 2566 - 2568

กระบวนการ	ผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการ	
	ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ	ผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
<p>พ.ศ. 2566 มี 4 กิจกรรม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมตามแนวคิดเศรษฐกิจ 2. กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการกิจกรรมอบรมยุวมัคคุเทศก์ (นักสื่อความหมายท้องถิ่น) 3. การถ่ายทอดองค์ความรู้การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวบนฐานข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม (การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวทางเดินเท้าและจักรยาน) 4. กิจกรรมกำกับ ติดตาม ประเมินโครงการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชนตำบลเมืองที่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ส่งการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบทางวัฒนธรรม รองรับการเดินทางของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชุมชนได้ผลิตภัณฑ์ชุมชน อย่างน้อย 3 ผลิตภัณฑ์ เช่น กระจเป่าสตรี หมอนอิง กล่องกระดาษทิชชู 2. ชุมชนได้องค์ความรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน 3. ชุมชนมีเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับสถานที่สำคัญภายในเขตพื้นที่ชุมชน ตำบลเมืองที่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระตุ้นความรู้ความเข้าใจในการผลิตสินค้าชุมชน ได้แก่ ผ้าไหม อาหารและสินค้าอื่น ๆ ในชุมชน 2. ผ้าไหมลายอัตลักษณ์ชุมชน “ลายอำปิลเชียงปุม” 3. ตลาดวัฒนธรรม จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน 4. สมาชิกทอผ้าไหมเพิ่มขึ้น 5. มียอดสั่งจองและจัดจำหน่ายผ้าไหมเพิ่มขึ้น 6. กระจเป่าถือ กระจเป่าสะพาย กระจเป่าเงิน และกระจเป่าคล้อง
<p>พ.ศ. 2567 มี 4 กิจกรรม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการยกระดับอาหารชาติพันธุ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน 2. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการยกระดับภูมิปัญญาการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติจากเมล็ดมะขามเพื่อสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมชุมชนของตำบลเมืองที่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยกระดับอาหารชาติพันธุ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวในตำบลเมืองที่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 2. จัดรูปแบบการท่องเที่ยว ร่วมกับการรับประทานอาหารชาติพันธุ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการ ย้อมผลิตภัณฑ์ผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติ จากพืชในท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาหารชาติพันธุ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กระบวนการ	ผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการ	
	ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ	ผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
3. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนในการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบบนฐานข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม	4. เกิดทักษะการย้อมผลิตภัณฑ์ผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติ จากพืชในท้องถิ่น	2. แผนที่การท่องเที่ยวในชุมชนโบราณและวัฒนธรรมชุมชน
4. กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการขายและการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลเมืองที	5. สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นของตนเองเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ	3. ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือที่ย้อมสีจากธรรมชาติ
	6. ระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแสวงหาแนวทางการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ปัจจุบันสู่การพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบทางวัฒนธรรม รองรับการค้าเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์	
	7. ส่งเสริมการขายสินค้าออนไลน์เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดของชุมชน	4. ช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น
พ.ศ. 2568 มีกิจกรรม 3 กิจกรรม ดังนี้	1. ได้ยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหม เพื่อต่อยอดตลาดอัตลักษณ์ผ้าไหมชุมชนตำบลเมืองที	1. คู่มือ การนวดแผนไทยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลเมืองที
1. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะการนวดแผนไทยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลเมืองที	2. ได้พัฒนาทักษะการนวดแผนไทยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลเมืองที	2. คู่มือ การพัฒนาทำรำ “อำปิลเมืองที”
2. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการยกระดับภูมิปัญญาการทอผ้าไหม เพื่อต่อยอดตลาดอัตลักษณ์ผ้าไหมชุมชนตำบลเมืองที ผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ชุมชน	3. ได้ตราผลิตภัณฑ์สินค้า “อำปิลเชียงปุม” ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน	3. ถอดบทเรียนกระบวนการผลิตการยกระดับผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม
3. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ การอนุรักษ์ เผยแพร่การเล่นและการแสดงพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน	4. ได้แหล่งเรียนรู้การทอผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม	4. เกิดกลุ่มทอผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม 1 กลุ่ม
		5. ได้นวัตกรรมชุมชนที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้าไหมที่มีความซับซ้อน

ที่มา: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม (2568)

ผลการวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรม ผลกระทบของโครงการต่อเศรษฐกิจและสังคม

ผลการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากโครงการยุทธศาสตร์ฯ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากโครงการยุทธศาสตร์ฯ

รายการผลิตภัณฑ์	จำนวน	ราคา	จำนวนเงิน (บาท)
พ.ศ. 2566 ต้นทุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์			180,000
1. ผ้าไหมทอมือของชุมชนที่มีอยู่เดิม	15	2,300	34,500
2. ผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม	120	1,900	228,000
3. กระเป๋า	35	125	4,375
4. อาหารพื้นถิ่น (เบาะโดง)	100	25	2,500
รวมยอดจำหน่าย พ.ศ. 2566			269,375
พ.ศ. 2567 ต้นทุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์			160,000
1. ผ้าไหมทอมือของชุมชนที่มีอยู่เดิม	20	2,000	40,000
2. ผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม	50	1,900	95,000
3. แก้วเซรามิกซ์	25	150	3,750
4. เสื้อ	100	150	15,000
5. อาหารชาติพันธุ์	25	35	875
รวมยอดจำหน่าย พ.ศ. 2567			154,625
พ.ศ. 2568 ต้นทุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์			120,000
1. ผ้าไหมทอมือของชุมชนที่มีอยู่เดิม	30	2,000	60,000
2. ผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม 5 ตะกอก	15	2,500	37,500
3. ผลิตภัณฑ์สำหรับนวด	25	55	1,375
รวมยอดจำหน่าย พ.ศ. 2568			98,875
รวมยอดจำหน่าย 3 โครงการจำนวน 522,875 บาท (ห้าแสนสองหมื่นสองพันแปดร้อยเจ็ดห้าบาทถ้วน)			

ที่มา: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม (2568)

จากตารางที่ 2 ผลการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากโครงการยุทธศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมจำหน่ายมีรายได้จำนวน 522,875 บาท ต้นทุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 460,000 บาท จำแนกเป็นรายปีได้ดังนี้ ยอดจำหน่าย พ.ศ. 2566 ได้จำนวน 269,375 บาท ยอดจำหน่าย พ.ศ. 2567 ได้จำนวน 154,625 บาท และยอดจำหน่าย พ.ศ. 2568 ได้จำนวน 98,875 บาท ทั้งนี้การสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกิดจากโครงการยุทธศาสตร์ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและชุมชนขึ้น กล่าวคือ การจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากกว่าต้นทุนในการดำเนินงาน เมื่อพิจารณา ROI มีค่าเท่ากับ 13.67% (ต้นทุน 460,000 บาท มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเท่ากับ 522,875 บาท ผลกำไรจากการลงทุน 62,875 บาท) สามารถแสดงเป็นภาพได้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การแสดง ROI และแนวโน้มของรายได้ชุมชน

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาและสามารถประเมินคุณค่าเป็นการผลิตภัณฑ์การบริการเชิงวัฒนธรรม คือ การละเล่นและการแสดงพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งสามารถประเมินเป็นมูลค่าได้เช่นกัน คือ การพัฒนาทำร้า “อำปิลเมืองที” สามารถยกระดับวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการนำไปจัดแสดงในงานเทศกาลการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนานาชาติ ประจำปีประเทศไทย ครั้งที่ 3 ณ สนามกีฬาเทศบาลตำบลเมืองที ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2568 และภาพรวมของโครงการนั้นได้ส่งกระทบที่ไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ การอนุรักษ์วัฒนธรรม การส่งเสริมภูมิปัญญา การสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกท้องถิ่นของคนในชุมชน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

ชุมชนตำบลเมืองที อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนที่มีทุนวัฒนธรรมดั้งเดิมจำนวนมาก และมีความเข้มแข็ง เป็นพื้นที่สำคัญเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การกำเนิดเมืองสุรินทร์ มีกระบวนการพัฒนาชุมชนดังนี้ 1) ชุมชนได้ร่วมคิดวางแผนและตัดสินใจกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2) คณะผู้รับผิดชอบโครงการได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาชุมชนสภาพแวดล้อม ศักยภาพชุมชนและกลุ่มเป้าหมาย 3) จัดให้มีการประชุมเพื่อร่วมวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับภาคีเครือข่าย 4) คณะผู้รับผิดชอบโครงการร่วมกันวางแผนกับวิทยากร ตัวแทนหน่วยงานเครือข่าย 5) คณะผู้รับผิดชอบโครงการลงมือปฏิบัติตามแผนงานของกิจกรรมที่กำหนดไว้ และ 6) ติดตามประเมินผล เกิดการพัฒนา ลดการพึ่งพิงจากสังคมภายนอก และสร้างองค์ความรู้จากการผสมผสานความรู้ของนักวิชาการกับความภูมิปัญญาดั้งเดิมให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การพัฒนาอย่างแท้จริง ผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงานของโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 - 2568 นั้นสรุปได้ดังนี้ 1) กระตุ้นความรู้ความเข้าใจในการผลิตสินค้าชุมชน ได้แก่ ผ้าไหม อาหารและสินค้าอื่น ๆ ในชุมชน 2) ผ้าไหมลายอัตลักษณ์ชุมชน “ลายอำปิลเชียงปุม” 3) ตลาดวัฒนธรรมจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) สมาชิกทอผ้าไหมเพิ่มขึ้น 5) มียอดสั่งจองและจัดจำหน่ายผ้าไหมเพิ่มขึ้น 6) อาหารชาติพันธุ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) แผนที่การท่องเที่ยวในชุมชนโบราณและวัฒนธรรมชุมชน 8) ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือที่ย้อมสีจากธรรมชาติ 9) ช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น 10) มีคู่มือ การวาดแผนไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลเมืองที 11) คู่มือ การพัฒนาทำร้า “อำปิลเมืองที” 12) ถอดบทเรียนกระบวนการผลิต การยกระดับผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม 13) เกิดกลุ่มทอผ้าไหมลายอำปิลเชียงปุม 1 กลุ่ม 14) ได้ันวัตกรรมชุมชนที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้าไหมที่มีความซับซ้อน การสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกิดจากโครงการยุทธศาสตร์ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและชุมชนขึ้น กล่าวคือ การจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากกว่าต้นทุนในการดำเนินงาน เมื่อพิจารณา ROI มีค่าเท่ากับ 13.67% และการบริการเชิงวัฒนธรรม คือ การละเล่นและการแสดงพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งสามารถประเมินเป็นมูลค่าได้เช่นกัน คือ การพัฒนาทำร้า “อำปิลเมืองที”

2. อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นั้นพบว่าชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองทีได้รับประโยชน์จากโครงการด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือ กระเป๋า เสื้อ ก้าวเซรามิค เครื่องประดับ และอาหาร สร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมมีมูลค่ามากกว่าต้นทุน 13.67 % ทั้งนี้ สืบเนื่องจากกระบวนการวางแผนเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ชุมชนและเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ให้ ความสนใจที่จะกระตุ้นให้เศรษฐกิจในพื้นที่เกิดแรงกระเพื่อม โดยตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มอาชีพของผู้หญิงในชุมชนที่มีความเข้มแข็งสร้างสามารถสร้างรายได้เสริมที่มีมูลค่าสูงกว่ารายได้หลัก ในช่วงของการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตตำบลเมืองทีนั้นมีอาชีพที่หลากหลายแต่อาชีพหนึ่งที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และได้รับยกย่องว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีบทบาททางเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดของบูร์ดิเยอ (Bourdieu, 1977 : 79) ได้กล่าวถึงทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ที่ผ่านกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม ที่เอื้อให้บุคคลสามารถนำไปเพิ่มพูนมูลค่าของตนได้ เป็นคุณสมบัติที่ติดตัวบุคคลทั้งภายในและภายนอก นำผลไปสู่การพัฒนาสร้างมูลค่าทาง

เศรษฐกิจได้ สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนของ อรวรรีย์ เฉลิมพงษ์ (2555 : 6) ซึ่งได้ให้กรอบการพัฒนาชุมชนไว้ โดยเน้นให้การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการให้ชุมชนเจริญขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นวิธีการนำทรัพยากรธรรมชาติและคนในชุมชนมาให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนให้มากที่สุด เป็นขบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยการเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ แนวคิดที่ถูกต้องถูก ทิศทาง และแผนงานพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับขีดความสามารถของประชาชนและนโยบายของรัฐ สอดคล้องกับแนวคิดทิศทางของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (2566 : 56 - 57) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น “พัฒนาท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ ด้วยการวิจัย นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา” มีเป้าประสงค์ 2 ประการคือ 1) ยกระดับคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีตามโมเดล เศรษฐกิจ BCG และ 2) ประยุกต์และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน เพิ่มคุณค่าและมูลค่ารองรับการเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ แก้วกมล และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือยุทธวิธีที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีแนวทางการจัดการหลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ โดยนำทรัพยากรต้นทุนทางวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีอยู่เดิมในพื้นที่มาปรับใช้ พัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม และสร้างผลกระทบต่อด้านบวกต่อการพัฒนาในระดับประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ เจือจันทร์ และคณะ (2566 : 57 - 72) ได้ดำเนินโครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและการสืบสานงานหัตถศิลป์ดินเผาบ้านช่างปี พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนสามารถสร้างผลงานเครื่องปั้นดินเผาและได้นำมาจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสุรินทร์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมและผลงานของผู้เข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ การจัดโครงการครั้งนี้ได้มีการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ ถือเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงและบทบาทของมหาวิทยาลัยในอีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไทยโรจน์ พวงมณี และคณะ (2567 : 1 - 15) ได้ขับเคลื่อนและการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือพื้นบ้านจังหวัดเลย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยในฐานะมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนา พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยมีการขับเคลื่อนและพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือพื้นบ้าน ผ่านโครงการบริการวิชาการของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และโครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีรูปแบบการขับเคลื่อนและการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือพื้นบ้านด้วยรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการทอผ้า การโค้ช การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติการเรียนรู้และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การให้คำปรึกษา และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภินันท์การย์ ระวีวงศ์ และ นภพร เชื้อขำ (2566) กล่าวถึง การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม : การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การพัฒนาคนและชุมชนดังกล่าวเกิดผลอย่างยั่งยืนครอบคลุม 3 มิติ ได้แก่ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคม - วัฒนธรรม และมิติทางสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจาก 1) รูปแบบการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) ลักษณะการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ การมีส่วนร่วมในเชิงเงินงบประมาณ การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในเชิงการตัดสินใจ และ 3) ระดับการมีส่วนร่วม 6 ระดับ ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ และระดับการควบคุมโดยประชาชน การพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นั่นคือเป็นชุมชนที่คนมีความสุขและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม - วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

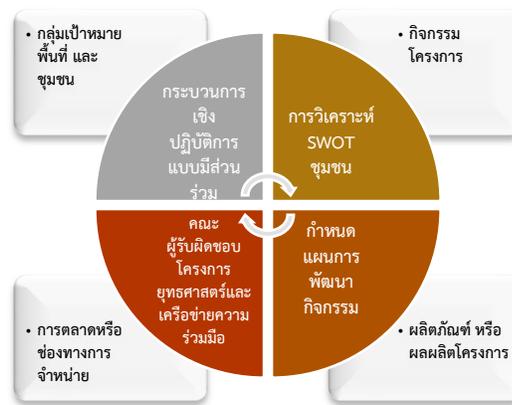
ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

จากการดำเนินการวิจัยตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ของโครงการยุทธศาสตร์ที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ได้รับนั้นจะเห็นได้ว่า ได้สร้างองค์ความรู้ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ช่องทางการตลาด และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้เกิดแรงกระตุ้นทางสังคมและสังคมได้อย่างมาก สามารถเสนอแนะไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ดังนี้

1.1 กระบวนการของการทำงานในชุมชนที่จะต้องเรียนรู้วิธีการและเข้าใจหลักการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่แรก คือ ขั้นตอนการเตรียมการมุ่งเน้นที่ความต้องการของชุมชนที่เข้าไปพัฒนา วิเคราะห์ SWOT ให้ชัดเจน นำเอาทรัพยากรทางสังคมที่เรียกว่า ทูทางวัฒนธรรม อันเป็นจุดที่สร้างตัวตนเองชุมชนได้มากที่สุด โดยการให้ความสำคัญเป็นแรงผลักดันในกระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ขั้นตอนการดำเนินงานนั้นจะต้องให้ชุมชนเป็นผู้วางแผนร่วมกับคณะผู้รับผิดชอบโครงการ และร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ กับโครงการ เพื่อสร้างการรับรู้เชิงองค์กรให้ชุมชนได้ทราบและร่วมผลักดันไปด้วยการทุกกิจกรรม การออกแบบกิจกรรมนั้นควรสร้างจุดขายหรือมุมมองที่ชุมชนจะต้องมีผลประโยชน์ร่วมด้วย เช่น การขายผลิตภัณฑ์ การเปิดช่องทางตลาด และการประชาสัมพันธ์ ตลอดทั้งการเป็นเจ้าของภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชน และขั้นตอนการประเมิน คณะผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องเก็บรายละเอียดของกิจกรรมให้ครอบคลุมทุกกิจกรรม สะท้อนทัศนคติและถอดบทเรียนจากกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด จัดเรียงข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดของโครงการให้สอดคล้องกับผลผลิตที่จะเกิดขึ้นในโครงการนั้น ๆ และจุดแข็งที่จะทำให้การประเมินนั้นเกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนนั้นก็คือ การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะต้องสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนคืนสู่สังคมได้

1.2 รูปแบบกระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กรอบกระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

จากแผนภูมิข้างต้นจะเห็นได้ว่า กรอบกระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรมภายใต้โครงการยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นั้นใช้รูปแบบของกระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยมีกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ และชุมชน เป็นฐานการดำเนินงาน เกิดการวิเคราะห์ SWOT ชุมชนเพื่อกำหนดกิจกรรมหรือแผนที่เหมาะสมกับชุมชน การกำหนดแผนการพัฒนากิจกรรมจะกำหนดเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมให้เกิดผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตของโครงการอย่างชัดเจน และคณะผู้รับผิดชอบโครงการยุทธศาสตร์และเครือข่ายความร่วมมือจะต้องผลักดันให้เกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนคืนสู่สังคมได้ด้วยการตลาดหรือช่องทางจัดจำหน่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรถอดบทเรียนที่เป็นจุดแข็งหรือจุดเด่นของโครงการยุทธศาสตร์มาสร้างกรอบการต่อยอดกระบวนการพัฒนาโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันหรือสามารถใช้แผนกิจกรรมเดียวกันได้มาสร้างเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสู่การพัฒนาโครงการต่อไป

2.2 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณโครงการดังกล่าวควรมีการทำการวิจัยเปรียบเทียบโครงการของหน่วยงานอื่นที่ได้สนับสนุนไปและส่งผลการวิจัยประชาสัมพันธ์หรือแจ้งผู้รับผิดชอบโครงการได้ทราบและนำไปพัฒนาโครงการในปีงบประมาณถัดไป

2.3 ควรมีการขยายโครงการ หรือ ช่องทางทุนสนับสนุนจากภาครัฐไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ที่สามารถใช้ฐานทุนวัฒนธรรม และนำรูปแบบที่ได้รับจากการพัฒนาจากโครงการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ทดลองต่างพื้นที่เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ แก้วกมล, นิตติคุณ ท้าวทอง, สุปวีณ์ รสรีน, อนุศิษฐ์ เพชรเชนทร์, อมรรัตน์ รัตน์สุภา, และ จันทรีศรี ภูติอริยวัฒน์. (2564). การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 11(1), 75 - 79.
- จักรพงษ์ เจือจันทร์, ณภัทษา ปานเจริญ, วุฒิพงษ์ รั้งจันทร์, และ พัชรภรณ์ เกลียวแก้ว. (2566). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและการสืบสานงานหัตถศิลป์ดินเผาบ้านช้างปี. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 57 - 72. <https://doi.org/10.14456/jasrru.2023.5>.
- ไทยโรจน์ พวงมณี, มาริษา ภิรมย์แทน เดอ เบลส์, และ จารุวัลย์ รัชมณี. (2567). การขับเคลื่อนและการพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือพื้นบ้านจังหวัดเลยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยในฐานะมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 19(67), 1 - 15.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (2566). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศุภินันท์การย์ ระวีวงศา และ นภพร เชื้อขำ. (2566). การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม : การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 7(1), 290 - 306.
- สนธยา พลศรี. (2553). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2561). *ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) (ฉบับปรับปรุง 11 ตุลาคม 2561)*. สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักศิลปะและวัฒนธรรม. (2568). *โครงการพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชนตำบลเมืองที่ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์สู่การพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบทางวัฒนธรรมรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สังกัดสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อรรวิจัย เฉลิมพงษ์. (2555). กระบวนการพัฒนาชุมชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice* (Trans. Nice, R., *Esquisse d'une théorie de la pratique*). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511812507>.

Composing the Chinese's Ancient Poetry Songbook Found in Music Textbook for Student at Star Studio in Jinan City, Shandong Province, China

Wang Chen^{1*}, Nayos Sartjinpong², and Pakorn Rodchangphuen³

Student, Music Education Department, Faculty of Music, Bangkok Thonburi University¹

Lecturer, Dr., Music Education Department, Faculty of Music, Bangkok Thonburi University²

Associate Professor, Music Education Department, Faculty of Music, Bangkok Thonburi University³

*Corresponding author, e-mail: wang.chenbtu@gmail.com

Received: March 3rd 2025; Revised: April 12th, 2025; Accepted: April 17th, 2025

Abstract

This study used a mixed - method approach with the following objectives. (1) To study the Chinese's ancient poetry, (2) to compose the Chinese's Ancient Poetry Songbook, (3) to experiment with teaching by using the songbook, and (4) to evaluate student learning outcomes. Qualitative data were collected through interviews, music composition, and analysis of Chinese's ancient poetry, while quantitative data were gathered through teaching experiments to assess the effectiveness of the songbook. The findings showed that Chinese's ancient poetry is an important part of traditional culture, included in the national education policy. The researcher selected 12 poems from the fifth - grade textbook, using Western music theory to create songs and compile a songbook. The songbook has three chapters: an introduction to Chinese's ancient poetry, basic singing techniques, and the 12 Chinese's ancient poetry. A 16 - week teaching plan was implemented with 10 students from Star Studio School in Jinan, Shandong, using pre-test and post-tests to measure learning outcomes. Results showed an improvement in student knowledge, with post - test scores increasing from an average of 40.70 to 50.40, and singing performance evaluation scores improving from 40.10 to 50.10 over three tests. The study concluded that the Chinese's ancient poetry songbook teaching method effectively enhanced students' learning of Chinese's ancient poetry and generated interest in the subject.

Keywords: Composing, Chinese's Ancient Poetry, Songbook, Star Studio, Shandong Province

Introduction

Chinese's ancient poetry is an important representative form of traditional Chinese culture. It carries the brilliant history of the Chinese nation with its own beautiful and unique rhythm. Music is also a key representative of traditional Chinese culture. Xi Jinping pointed out in the report of the 19th National Congress that China's excellent traditional culture is the root and soul of the Chinese nation. He emphasized the importance of adhering to creative transformation and innovative development in order to continuously forge new glory for Chinese culture. We should deeply explore the ideas, humanistic spirit, and moral norms embedded in China's excellent traditional culture, inheriting and innovating in accordance with the needs of the times (Jinping, 2017). The "Opinions on the Implementation of the Project for the Inheritance and Development of Excellent Chinese Traditional Culture," issued by the State Council in 2017, further explains and guides the significance and main objectives of preserving China's excellent traditional culture. The "Opinions on Effectively

Strengthening Aesthetic Education in Colleges and Universities in the New Era,” issued by the Ministry of Education in 2019, proposed the guiding ideology of “educating people deeply and transforming people rapidly” (Ministry of Education of the People’s Republic of China, 2019). These guiding principles emphasize the importance of traditional culture and music education from multiple perspectives, demonstrating the country’s commitment to traditional culture and its profound educational significance. The teaching method that combines poetry and music further enhances the effectiveness of students’ aesthetic education, offering substantial research value.

Poetry is an important medium for conveying human emotions. Chinese’s ancient poetry originated from the collective work and life of the people, becoming an integral part of both. As early as ancient times, there existed “Tange,” which described the hunting life in primitive society and was passed down through oral tradition. The earliest forms of poetry and music were integrated, and all poetry was performed as songs. Poetry was both song and song was poetry (Xu, 2019). In those times, due to the absence of musical notation, the melody in poetry could not be effectively recorded. Over time, this melody gradually separated from the poetry, and the transmission form of poetry shifted from singing to reading. As an important carrier of Chinese traditional culture, the inheritance of Chinese traditional poetry is now facing the impact of foreign cultures. Despite its long history, the development and preservation of poetry in China are not optimistic. In China, both music education and poetry education are essential components of quality education. In response to the national policy on the construction of traditional culture education for students, there are, however, challenges in the teaching of Chinese’s ancient poetry. On the one hand, students lack interest in learning Chinese’s ancient poetry. This is the motivation behind this research, which aims to present the transmission of Chinese’s ancient poetry through melody, enabling students to engage with Chinese poetry that carries meaningful lessons and wisdom.

Research Objectives

1. To study the Chinese’s ancient poetry.
2. To create Chinese’s ancient poetry Songbook.
3. To experiment with the teaching by using Songbook.
4. To evaluate students’ learning outcomes.

Research Scope

In this study, the study of Chinese’s ancient poetry was conducted through interviews and the fifth grade primary school Chinese’s ancient poetry music textbook, which was compiled into a Chinese’s ancient poetry songbook.

Research Methodology

This research is a mixed research method. The qualitative research used in - depth interviews with key informants using an interview form on Chinese’s ancient poetry and music teaching. The quantitative research collected data from the experimental group of the sample by using the songbooks, an achievement test, and a performance test to test students to assess the quality of teaching and learning levels.

Population and Sample

The population is Star Studio, which was divided into 4 classes based on the age of the students, with a total of 40 students and 10 students in each class. They are for primary school students aged 8 - 12.

The sample was 10 students selected from 1 class by Cluster sampling.

Research Tools

Interview Form: The researcher collected the information from key informants by using the interview form. And a one – on – one method was used for collecting. Use open - ended questions. Two groups of key informants are as follows: The first group is Chinese’s ancient poetry key informants. The IOC’s result score is 0.75, passing the evaluation criteria. And the second group, Music Teaching’s key informants. The IOC’s result score is 0.75, passing the evaluation criteria of 0.76. That means it can be used to collect the data from the key informants.

Achievement Test: Used for testing teaching by measuring knowledge pre-test and post - test according to the teaching plan objectives.

Performance Test: Used for testing the practice of singing, which is divided into 3 tests, covering all songs used in teaching.

Results

The researcher used qualitative research methodology to collect data, analyze data and synthesize according to various steps to create an ancient Chinese songsbook for grade 5 primary school students. The research results are summarized as follows:

1. The Chinese’s Ancient Poetry.

Chinese ancient poetry and music are both treasures of Chinese traditional culture, and they have been closely connected since ancient times. It's going through nine development periods. Each period has its unique historical background and cultural atmosphere, which profoundly influence the creative styles of ancient Chinese poetry.

In the current educational context that emphasizes the inheritance of excellent traditional culture and the promotion of aesthetic education, the teaching model that combines ancient poetry with music has important research significance and practical value. Chinese’s ancient poetry has a wide variety of styles, mainly including ten types as follows:

1. Farewell Poetry: Centered around the parting scene, it expresses emotions such as reluctance, longing, and exhortation during separation, conveying sincere friendship and easily evoking an emotional resonance among people when facing farewell.

2. Nostalgic Poetry: By means of concise words and typical images, it integrates profound insights into nature, society, and history, expressing emotions of sighing over the rise and fall of dynasties, changes in the world, or criticizing and satirizing rulers, demonstrating the author's in - depth thinking and sense of worry.

3. Scenery - Describing Poetry: Taking natural landscapes as the sustenance of aesthetics and emotions, literati depict natural scenery and infuse their own feelings, expressing emotions through scenery, and presenting the integration of the beauty of nature and the inner world.

4. Object - Chanting Poetry: Through detailed descriptions of objects, it uses techniques such as expressing aspirations through objects and expressing emotions by borrowing

objects to convey the poet's thoughts, wishes, and life insights, making the object a carrier of emotions and thoughts.

5. Homesick Poetry: The core emotion is the longing for hometown and relatives. This emotion often extends to the patriotic sentiment at the political level, full of the homesick traveler's attachment and concern for their native land.

6. Frontier - Fortress Poetry: Focusing on the life of garrisoning the border, it depicts the frontier scenery, the hardships of war, soldiers' weariness of war, their homesickness, and their ambition to serve the country, showing the spiritual outlook of soldiers and their patriotic feelings.

7. Love Poetry: It reflects the aesthetic, marriage concepts, and social customs of that time. By depicting the beauty and twists of love, it reveals the rich and colorful emotional world of the ancient people.

8. Educational Poetry: Its content covers social education and family education. In terms of social education, it involves the rulers' educational policies, the situation of school education, and the ideas of educators. There are also many folk poems with educational significance, playing an educational and enlightening role.

9. Festival - Themed Poetry: With festivals as the theme, it contains people's understanding of various aspects such as human nature, climate, and history, reflecting humanistic pursuits and spiritual aspirations, and is closely related to folklore and sociology.

10. Patriotic Poetry: Running through the development of Chinese's ancient poetry, it embodies the profound feelings, national self - esteem, and pride of the Chinese nation for the motherland. The patriotic spirit is passed down in historical processes such as resisting foreign aggression and safeguarding national unity.

Each style reveals the emotional world and various aspects of life of the ancient people from different perspectives.

2. The Creation of Chinese's Ancient Poetry Songbook.

In music creation, the logicity and standardization of Western composition techniques and the innovation of mathematical logic are fully integrated. Taking the Western harmony system as an example, by reasonably using the rules of chord construction and harmonic progression, a rich and harmonious musical atmosphere is created for the songs. At the same time, mathematical logic is used to precisely design the musical structure, such as determining the proportional relationships and development contexts of various parts of the song, making the works possess both unique structural charm and the charm of traditional music. The application of electronic music technology also adds new vitality to song creation. By simulating the timbres of ancient musical instruments and natural environment sound effects, such as using electronic music to simulate the timbres of the guzheng, erhu, and natural sound effects like wind and rain, a unique atmosphere that matches the artistic conception of Chinese's ancient poetry is created for the songs.

From this knowledge, the researcher writing for explanation the Chinese's ancient poetry. The songbook consists of 5 chapters for teaching the grade 5 primary school students as follows.

Chapter 1: Chinese's Ancient Poetry; overview of Chinese's ancient poetry, The period of Chinese's ancient poetry, The kind of Chinese's ancient poetry, Chinese's ancient poetry poets, Explanation of Chinese's ancient poetry.

Chapter 2: Singing Basic; Introduction to Singing Techniques, Singing Techniques for Chinese's ancient poetry songs.

Chapter 3: Chinese's Ancient Poetry Songbook; The researcher selected Chinese's ancient poetry based on the suggestions of key informants by selecting 3 categories out of 10 categories, which have easy – to – understand content and are suitable for fifth grade primary school students as follows.

Table 1 The list's of Chinese's ancient poetry in songbook.

Type	Song	Composer	Period
Farewell and Homesickness	Yuan Er Shi An Xi	Wang Wei	Tang Dynasty
	Feng Qiao Ye Bo	Zhang Ji	Tang Dynasty
	Chang Xiang Si	Nalan Xingde	Qing Dynasty
	Zhi Zi Nong Bing	Yang Wanli	Song Dynasty
	Cun Wan	Lei Zhen	Song Dynasty
Loving the Motherland	Shi Er	Lu You	Song Dynasty
	Ti Lin An Di	Lin Sheng	Song Dynasty
	Ji Hai Za Zhi	Gong Zizhen	Qing Dynasty
	Cong Jun Xing	Wang Changling	Tang Dynasty
	Qiu Ye Jiang Xiao Chu Li Men Ying	Lu You	Song Dynasty
	Liang You Gan		
	Shi Er	Lu You	Song Dynasty

From Table 1, each song is described in detail by the researcher, including the background of the song, the lyrics of the ancient Chinese poem, the melody of the ancient Chinese poem, and the singing method.

The examples of Song yuan er shi an xi by Wang Wei (Tang Dynasty)

1. Background

This poem was written in the Tang Dynasty. At that time, the Tang Dynasty was very powerful, and the culture was very prosperous. Poetry creation was very popular. However, the transportation was not developed, and it was not easy for people to travel. Friends would be very reluctant when they parted. This poem describes the scene of Wang Wei seeing off Yuan Er in Weicheng. By urging his friend to drink one more cup of wine, it conveys his worry and concern for his friend's long journey. Because after his friend departs from Yangguan to the west, it will be very difficult for him to meet old friends and relatives again.

2. Singing and Performance Skills.

2.1 Singing Skills

1. Rhythm Grasping: The rhythm of the song should be stable and not too fast or too slow. You can follow the music and tap the rhythm several times. After getting familiar with it, sing.

2. Emotion Expression: When singing, you should bring the feeling of reluctance to part with your friend. The voice can be soft, showing a melancholy feeling.

2.2 Word biting Skills:

1. “Wei Cheng Zhao Yu Yi Qing Chen”: The pronunciation of the word “Yi” should be accurate. When sing, you can slow down a bit and imagine the picture of the morning drizzle wetting the dust.

wei cheng zhao yu yi qing chen
 渭 城 朝 雨 浥 轻 尘
 1=D 4/4 5 5 3 5 3 2 1 2 3 - - -

Figure 1 The Pronunciation of Wei Cheng Zhao Yu Yi Qing Chen

2. “Ke She Qing Qing Liu Se Xin”: Highlight “qing qing” and “xin”, showing the green and fresh of the willows around the inn. The intonation can be a bit lighter.

ke she qing qing liu se xin
 客 舍 青 青 柳 色 新
 6 i 6 5 1 2 3 - - -

Figure 2 The Pronunciation of Ke She Qing Qing Liu Se Xin

3. “Quan Jun Geng Jin Yi Bei Jiu”: The word “Quan” should have a sense of persuasion. The intonation can be a bit heavier. “Geng Jin” should emphasize drinking this cup. You can appropriately increase the tone.

quan jun geng jin yi bei jiu
 劝 君 更 尽 一 杯 酒
 2 1 2 3 5 5 6 5 -

Figure 3 The Pronunciation of Quan Jun Geng Jin Yi Bei Jiu

4. “Xi Chu Yang guan Wu Gu Ren”: This sentence should be full of melancholy and worry. The intonation should be slowed down, and the voice can be low.

xi chu yang guan wu gu ren

3 3 3 5 3 2 3 | 1 - - - ||

西 出 阳 关 无 故 人。

Figure 4 The Pronunciation of Xi Chu Yang guan Wu Gu Ren

2.3 Song Appreciation

song yuan er shi an xi
送 元 二 使 安 西

♩ = 80 [唐] 王 维 词
王 晨 曲

wei cheng zhao yu yi qing chen

1=D 4/4 5 5 3 5 3 2 1 2 | 3 - - - |

渭 城 朝 雨 浥 轻 尘，

3

ke she qing qing liu se xin

6 1 6 5 1 2 | 3 - - - |

客 舍 青 青 柳 色 新。

5

quan jun geng jin yi bei jiu

2 . 1 2 3 | 5 5 6 5 - |

劝 君 更 尽 一 杯 酒，

7

xi chu yang guan wu gu ren

3 3 3 5 3 2 3 | 1 - - - ||

西 出 阳 关 无 故 人。

Figure 5 Song yuan er shi an xi Notation

3. The result of experiment the teaching by using Songbook.

The researcher designed the teaching plan to be divided into 16 weeks. A systematic and comprehensive teaching plan was developed. Use a pre-test to measure students' knowledge level before beginning instruction. For teaching each week, clear teaching objectives, key and difficult points, and diverse teaching methods were set for each Chinese's ancient poetry song. Taking "Song Yuan Er Shi An Xi" as an example, the teaching objectives include enabling students to understand the meaning of the poem, experience the poet's emotions, master the singing and recitation skills of the song, and guide students to think about the similarities and differences between ancient and modern farewell ways. In the teaching process, the lecture method was used to introduce the author, the meaning of the poem, and the historical background; the discussion method was adopted to organize students to discuss their experiences of farewell in life, stimulating students' thinking and expression; the demonstration method was applied to play the song and demonstrate recitation, allowing students to intuitively feel the rhythm and emotion of the song; and the practice method was arranged to let students practice singing the song and writing, consolidating the learned knowledge and skills.

The researcher used pre-test and post - test to measure the knowledge skills of each music student in the sample. The total score of the test was 60 points. The passing criteria were 70% on the pre-test, 42 points. Ten students passed the pre-test with an average score of 40.7 points. The post - test was 80%, 48 points. Ten students passed the post-test with an average score of 50.4 points. This indicates that before the study, the students had some knowledge but did not pass the evaluation criteria. After the study, the students gained more knowledge and understanding of the content that was taught, passing the evaluation criteria.

In addition, the performance assessment is based on songs from Chinese's ancient poetry books. The test is divided into 3 rounds according to the teaching plan. The full score is 60 points. Students are asked to choose one song for the performance test at a time. The assessment criteria are as follows Figure 6.

Performance Test

Performance Method	Total	Score
Pronunciation	20	
Rhythm	20	
Timbre quality	10	
Emotional expression	10	
Total	60	

Figure 6 Performance Test

Table 2 The result of the performance test's summarized.

Student	Performance Test					
	(1)	Grade	(2)	Grade	(3)	Grade
Student A	44	B	49	B	53	A
Student B	37	C	48	B	52	A
Student C	45	B	48	B	51	A
Student D	39	C	45	B	51	A
Student E	37	C	45	B	48	B
Student F	38	C	48	B	51	A
Student G	28	D	32	C	35	C
Student H	39	C	48	B	52	A
Student I	48	B	51	A	54	A
Student J	46	B	48	B	54	A
Average score	40.1		46.2		50.1	

From the evaluation of 2 forms, pre-test and post - test and 3 performance tests, all 10 students as a sample group understood the content, songs, background and depth of Chinese's ancient poetry. Each form resulted in the students' significant development from the scores that passed the standard criteria. As for the performance test of singing Chinese's ancient poetry, from the 3 tests, it was found that the students had a good understanding of the content of the songs and could access the songs. Therefore, they were able to perform well by singing, resulting in the singing evaluation that passed the performance criteria. However, some students had low scores. This may be related to their singing skills. Chinese's ancient poetry has been adapted into interesting musical stories. Composing melodies and inserting lyrics from Chinese's ancient poetry stimulates students' interest in learning. Each songbook is written clearly, with detailed steps and diverse content. It covers the appreciation of Chinese's ancient poetry, explaining singing techniques and introducing the background of songwriting, which is a rich and comprehensive source of information for teaching. These will allow students to learn and be proud of Chinese traditional culture and appreciate its value. The use of melodies helps develop students' memory.

This significant overall change fully demonstrates that after applying specific teaching methods, students' understanding and mastery of relevant knowledge have been gradually strengthened, and their performance has achieved stable growth in a series of assessment processes. It strongly confirms that this teaching method has played a positive and effective role in promoting students' learning of corresponding knowledge.

Moreover, from the perspective of the change in the average scores, the average score of the first examination was 72.80 points, which increased to 79.50 points in the second examination and further rose to 85.60 points in the third examination. This series of data further demonstrates the stability and reliability of the teaching effectiveness from a macro perspective, providing powerful quantitative support for the effectiveness of this teaching method.

4. Evaluate students' learning outcomes

From the evaluation of 2 forms, pre-test and post-test and 3 performance tests, all 10 students as a sample group understood the content, songs, background and depth of Chinese's ancient poetry. Each form resulted in the students' significant development from the scores that passed the standard criteria. As for the performance test of singing Chinese's ancient poetry, from the 3 tests, it was found that the students had a good understanding of the content of the songs and could access the songs. Therefore, they were able to perform well by singing, resulting in the singing evaluation that passed the performance criteria. However, some students had low scores. This may be related to their singing skills. Chinese's ancient poetry has been adapted into interesting musical stories. Composing melodies and inserting lyrics from Chinese's ancient poetry stimulates students' interest in learning. Each songbook is written clearly, with detailed steps and diverse content. It covers the appreciation of Chinese's ancient poetry, explaining singing techniques and introducing the background of songwriting, which is a rich and comprehensive source of information for teaching. These will allow students to learn and be proud of Chinese traditional culture and appreciate its value. The use of melodies helps develop students' memory.

Conclusion and Discussion

The importance of Chinese's ancient poetry, it is a cultural transmission method, which is used in this research to allow students to learn about traditional Chinese culture and ancient teachings. Accordant to Rui (2023) said, using Chinese's ancient poetry, a highly condensed Chinese culture carrier, to conduct Chinese culture teaching is an excellent way to learn Chinese culture. For teaching, the researcher used a method of explaining the history of Chinese's ancient poetry, the origins and types of poetry, and then used an explanation of the story of the origin of the song so that students could understand the basics of the song first, as Xingjie Xie said, about teaching objectives: 1) Provide a foundational understanding of the history and development of ancient Chinese poetry and art songs. 2) Utilize emotional teaching methods to nurture students' aesthetic and musical appreciation abilities (Xie & Punvaratorn, 2024 : 278 - 295). Combining Chinese's ancient poetry with music is something that must be considered appropriately. The poetry must be consistent because it will affect the melody, which will promote understanding and interest even more, as Xia & Roongruang (2024) said, the genre of art songs was originally imported, and the writing of western art songs has strict rules. Western melodies are designed according to the severity and strength of the melody, while traditional Chinese poetry and music are tuned according to themelody and level. In comparison, the ancient poetry and art songs created by modern composers are relatively flexible. A good song is inseparable from the mutual support and matching of poetry and music. Only good words and good music can be regarded as an excellent work. In the works, we have to analyze the changes of harmony and music from different angles. Music is a further expression of words and a re - enrichment of the color of words. We use different methods to realize the expression structure of music and words, and find the internal relationship between them in the rhythm. For example, the emotionally intense part of the text is in the music remake, and the key words need to be given prefixes and emphasis when singing. (Xia & Roongruang, 2024 : 615 - 624)

Suggestions

1. Theoretical Suggestion

In theory, we may use other theories together to obtain qualitative results, such as sociocultural theory emphasizes the importance of social interaction and cultural context in learning, suggesting that poetry should be explored not only as an individual endeavor but also as a collective experience. By discussing ancient Chinese poems in a group setting, students develop a shared understanding of cultural symbols, metaphors, and poetic themes, which enhances both their social and emotional development. This approach encourages learners to view poetry as a bridge between language, culture, and self-expression. Additionally, Constructivist Learning Theory supports active, hands-on learning, where students engage in activities like performing, discussing, and creating poetry. This enables students to construct meaning based on their experiences and interactions with the material, fostering deeper cognitive engagement. By incorporating music teaching into this process, such as singing poems or using traditional instruments, students can connect with the rhythm, melody, and emotional expression inherent in poetry. This multidisciplinary approach not only nurtures an appreciation for poetry but also enhances creativity, collaboration, and cultural understanding, allowing students to fully experience poetry as both a literary and musical form.

2. Policy Suggestions

Policy recommendations for teaching Chinese's ancient poetry to grade 5 students should focus on integrating cultural, historical, and artistic elements into the curriculum. Schools should prioritize the inclusion of poetry not just as a literary subject, but as a means to explore Chinese culture, history, and values. Teacher training programs should emphasize interdisciplinary approaches, combining literature, music, and performance techniques to engage students actively. Furthermore, the curriculum should be designed to promote collaborative learning, where students can discuss and perform poems together, fostering both social and emotional growth. Policies should also encourage the use of multimedia tools and resources, such as audio recordings and visual aids, to enhance understanding and appreciation of poetry.

3. Practical Suggestions

To effectively teach Chinese's ancient poetry to grade 5 students, educators should integrate historical context, singing techniques, and creative activities. Start by introducing the history of Chinese poetry with simple explanations of key poets, periods, and poetic forms, using visual aids like timelines and maps to enhance understanding. Incorporate songs based on the poetry, focusing on basic singing techniques and expression to engage students in both reading and performing the poems. Select poems with relatable themes such as nature and family, and use audio and visual aids to help students connect with the material. Encourage interactive discussions and creative writing activities to deepen their understanding and allow for personal expression. By keeping the process enjoyable through games, art, and critical thinking exercises, students will develop a deeper appreciation for the cultural and literary significance of Chinese's ancient poetry.

4. The program should be expanded to other schools.

References

- Jinping, X. (2017). *Secure a Decisive Victory in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects and Strive for the Great Success of Socialism with Chinese Characteristics for a New Era*. http://www.xinhuanet.com/english/download/Xi_Jinping's_report_at_19th_CPC_National_Congress.pdf.
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2019). *Opinions on Effectively Strengthening Aesthetic Education in Institutions of Higher Learning in the New Era*. http://www.moe.gov.cn/srcsite/A17/moe_794/moe_624/201904/t20190411_377523.html. (In Chinese)
- Rui, L. (2023). The Application of Ancient Chinese Poetry in Chinese Culture Teaching. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(7), 57. (In Chinese)
- Xia, W., & Roongruang, P. (2024). Studying Chinese Ancient Poetry Artistic Songs in Tang Dynasty for Teaching 2nd - Year Students at Shenyang Conservatory of Music in China. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(2), 615 – 624.
- Xie, X., & Punvaratorn, M. (2024). The Study of Vocal Music in the Context of Ancient Chinese Poetry. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 8(1), 278 – 295.
- Xu, Z. (2019). *An Analysis of the Artistic Connotation and Contemporary Significance of “Poetry” and “Music”*. China Academic Journal Electronic Publishing House. (In Chinese)

A Design Thinking Process of Developing Souvenir Products from Cultural Capital of the Tai Yuan Ethnic Group in Phitsanulok Province

Keeratiya Sornnoey¹, and Jiraphat Kaewsritong^{2*}

Lecturer Dr., Department of Home Economics, Faculty of Science and Technology,
Pibulsongkram Rajabhat University¹

Associate Professor Dr., Department of Home Economics, Faculty of Science and Technology,
Pibulsongkram Rajabhat University²

*Corresponding author, e-mail: jiraphat@psru.ac.th

Received: March 17th 2025; **Revised:** April 24th, 2025; **Accepted:** April 25th, 2025

Abstract

This article aims to study the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province, develop products from the cultural capital by using design thinking processes, and evaluate the developed prototype products. The population of this research and development was the ethnic group in Tambon Samokhae, Phitsanulok Province. There are research methods including Step 1 : study the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group by collecting data in documents and in the field through in - depth interviews, focus group meetings, and using content analysis. Step 2 : Develop products from the cultural capital by using design thinking processes by designing products in the categories of clothing and decorative items. Step 3 : Evaluate the developed prototype products according to community product standard criteria and evaluate from the satisfaction of those interested in the prototype products using a satisfaction questionnaire. Analyze the data using descriptive statistics. The results revealed that the selected cultural capital of the Tai Yuan ethnic group consisted of the tradition of the ordination ceremony with wooden horses carried by people to the rhythm of musical instruments, and the culture of dressing in navy blue indigo-dyed shirts with red stripes, black red and green sarongs, sash, and red Sai-pla-lai loincloth. To use this knowledge to design and develop products such as clothing and accessories to be souvenirs. It was also found that the product design and development included images of Thai Yuan clothing patterns, wooden horse patterns, and Thai Yuan style dressing products. In addition, the evaluation of the prototype products showed that characteristics of the products met the community product standard criteria and received a high level of satisfaction.

Keywords: Design Thinking, Products Design, Tai Yuan, Cultural Capital, Phitsanulok Province

Introduction

Creating added value from cultural capital in the community is a driving mechanism that will promote the people's quality of life and the strength of the community; this is in line with the national strategy in terms of building competitiveness that focuses on enhancing the country's potential based on the concept of expanding the past by looking back to the economic roots, identity, culture, traditions, way of life, and the distinctive features of diverse natural resources by applying them together with technology and innovation suitable for the context of the modern global

economy and society (Office of the Secretary of the National Strategy Committee, 2020). The set indicators are product expansion, national income, and investment in research and development. Recent study showed that cultural capital management could create value and enhance the community economy based on the concept of creating cultural value (Turee et al., 2024). In addition, the government places importance on promoting Thai cultural products (Cultural Product of Thailand : CPOT) by assigning the Ministry of Culture to carry out a project to create products that use the country's cultural capital to further develop quality cultural products with standards that can compete commercially at the international level. This is a way to continue, preserve and develop the national arts and culture and cultural diversity to stimulate the community to have a sense of conservation and cherish cultural heritage. Thai cultural products cover all 76 provinces, with a variety of types such as clothing, accessories, household items, and decorative items, which can generate income for the community of more than 100 million baht per year (Bangkok Business, 2023). Also, according to the research results on consumer demand for cultural products, it was found that 75.99 percent of the consumers had purchasing experience, and they thought that the top 3 cultural products' strengths were that they were handicrafts, they maintained their identity, and they reflected arts and culture (Ministry of Culture & Chulalongkorn University, 2022).

The Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province is a community with diverse and distinct cultural capital. They migrated from Ratchaburi Province and settled in Tambon Samo Khae, Mueang District, bringing cultural capital, traditional customs and traditions with unique identities in terms of language, dress culture, local food wisdom, and handicrafts to lead their way of life. These are considered to be highly valuable cultural heritages. However, the current of social changes have affected the local identity of the Thai Yuan people in the Samo Khae community in many aspects, especially the lack of preservation of important culture and wisdom by descendants as well as their migration to work in other areas. This is consistent with the results of the study by Cherdchoo et al. (2020) showing that the Tai Yuan people lacked the inheritance of knowledge from their ancestors' wisdom. For example, their traditional weaving culture was nearly extinct, and they also lacked of the knowledge of creating and developing products for the community. Therefore, the community has established the Thai Yuan Conservation Center in Samo Khae Subdistrict as a learning resource and cultural conservation center for the new generation of Thai Yuan people. They have also started to communicate cultural capital through learning activities and product presentations. However, from the interview with wisdom teacher (personal communication, March 15, 2024), the president of the Thai Yuan group, it was found that the production of products from local wisdom was still not in line with market demand. In addition, the weaving culture was not inherited to their descendants because the weaving process required meticulousness, effort, and ability, so it did not interest the younger generation. Only the elderly group still preserved the original wisdom. It was also found that the number of craftsmen or artisans who created wooden horses used in the Thai Yuan monk procession tradition decreased, and only the models created for display in the learning center were left.

In summary, it can be seen that the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group is valuable for creating added value through cultural products that are being promoted. In order to solve the problems of cultural conservation and inheritance, this research applied the design thinking process to develop products from cultural capital. As the design thinking process is like a tool for developing and solving problems creatively together with the participation process from stakeholders, the

research objectives were to study the cultural capital of the Thai Yuan ethnic group to understand the context, analyze the possibilities of both social and business opportunities, and the potential of producers by studying documents and fieldwork using observation, interviews, and group discussions. Then, the products were developed, and the developed prototypes were evaluated.

This research article presents the results of the design thinking process to develop products from the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province, beginning on the study of cultural capital and further development to obtain a prototype product with quality and standards according to the product context. This research provides benefits to people in terms of academic knowledge to integrate the design thinking process to develop products from effective cultural capital, economics to generate income for the community, and social aspects in the cultural network dimension.

Research Objectives

1. To study the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province.
2. To develop products from the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group using the design thinking process.
3. To evaluate the developed prototype products from the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group.

Literature Review

Design thinking is a process of creative development and problem solving that emphasizes action to find appropriate approaches and methods to solve problems for humans or areas. Therefore, the development of products from cultural capital of the Thai Yuan ethnic group can apply the design thinking process to design and set research objectives in 3 steps as follows, 1) Deeply understanding the problem and the context of the community, especially in terms of tangible and intangible cultural capital through study, interview, group discussion, observation and then analyzing and synthesizing setting a clear framework of issues to select cultural capital for further development. 2) Product development from cultural capital starts with brainstorming , creating development guidelines, analyzing feasibility from concepts, business opportunities, society, community context, potential of the producer group, skills, and then creating a prototype product and 3) Evaluating the developed prototype product by testing the quality to meet the standards before being used for commercial production or being distributed to the market, leading to income generation for the community and preserving the culture of the Thai Yuan ethnic group. This is consistent with the approach to creating value and added value from cultural capital, namely conservation, restoration, application, and reconstruction. In addition, it was found that the design thinking process is consistent with the principles of product development and is in the same direction as cultural capital management, but there has been no concrete integration to develop products from cultural capital. Therefore, this research will apply the knowledge from all three parts to design and conduct research to create new knowledge that will lead to further social, economic, and environmental benefits.

The cultural capital of the Thai Yuan ethnic group reflects the way of life and things that people in the community have created and passed down because they believe that they are valuable and useful for the lives of people in the community. The Thai Yuan ethnic group has a distinct culture

in terms of language, local food wisdom such as finger-shaped rice cakes, weaving, arts and crafts, and clothing culture, especially wisdom in weaving with patterns and stories told through the fabric. The sarong has a red base color and black and green in rows. The Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province is a community with diverse and distinct cultural capital. They migrated from Ratchaburi Province. The current of social changes have affected the local identity of the Thai Yuan people in the Samo Khae community in many aspects, especially the lack of preservation of important culture and wisdom by descendants as well as their migration to work in other areas. This is consistent with the results of the study by Cherdchoo et al. (2020) showing that the Thai Yuan people lacked the inheritance of knowledge from their ancestors' wisdom. For example, their traditional weaving culture was nearly extinct, and they also lacked of the knowledge of creating and developing products for the community.

Conceptual Framework

This research is a research and development (Research and Development). The researchers set the research conceptual framework based on the design process concept of Osann et al. (2020) and the community product development process, including the cultural capital value-adding approach of Wanichakorn (2017) to set the research conceptual framework with details as shown in Figure 1.

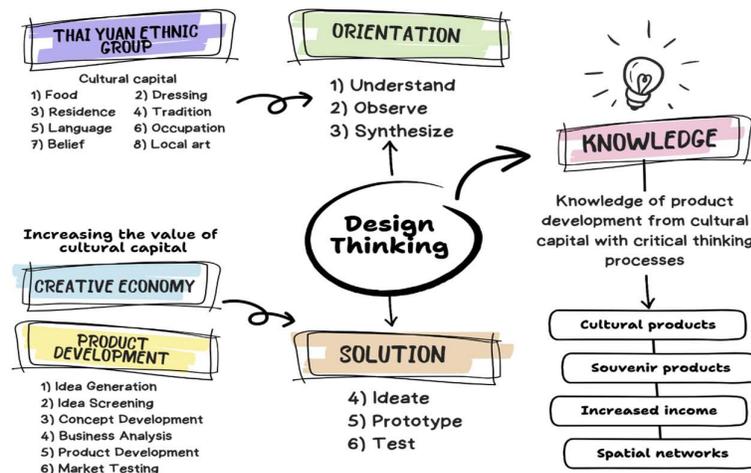

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

The area of this research and development covers the Tai Yuan ethnic community, Samo Khae Subdistrict, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province. The research process is divided into 3 steps as follows.

Step 1 : Studying the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province

1) The 15 informants included community leaders, local scholars, local wisdom teachers of the Yuan people (considering those who were accepted), community product entrepreneurs, and

community representatives, selected by purposive sampling and then the snowball technique was used to spread the word.

2) The research instruments used were an interview schedule and focus group discussions. The open-ended questions were about community context information, local problems, culture, and traditions.

3) Data collection involved documentary research and field study by using in-depth interviews and focus group meetings about community stories, identity, local wisdom, customs, traditions, distinctive culture, opportunities and possibilities for further development into cultural products.

4) The data were verified by using data triangulation to ensure the accuracy and reliability. First, method triangulation was carried out by using different methods to collect data to study the same information, such as interviews and documentary research. Second, investigator triangulation was conducted by changing the interviewer to see if the data would be the same or different with different interviewers. Third, data source triangulation was undertaken by checking different sources, times, places, and individuals to see if the data would be the same or different when the data were collected differently.

5) The qualitative data were analyzed by using content analysis.

Step 2 : Developing products from cultural capital of the Thai Yuan ethnic group using a design thinking process

1) The information gathered from the field study and focus group meetings was synthesized to determine development guidelines using value creation and added value from community capital through conservation, restoration, and application or reconstruction.

2) The type of products to be designed and developed (based on the criteria of community products) was determined, including clothing and decorative items, as there were groups of community product producers involved and there was an opportunity for development.

3) The products were designed based on local wisdom by setting design guidelines from available community materials and designing patterns from selected prominent cultures to be used to decorate products.

4) The designed drafts were taken to experts to select the most appropriate one.

5) A prototype product was developed from the selected and improved draft.

Step 3 : Evaluation of the prototype product developed from the cultural capital of the Thai Yuan ethnic group.

The evaluation of prototype products was based on two approaches, including evaluation based on community product standards and evaluation based on the satisfaction of interested people towards the prototype products.

1) The sample consisted of 100 people interested in the products in Phitsanulok Province, obtained from the sample size determination of Taro Yamane (with an error of $\pm 10\%$) (Yamane, 1967, as cited in Yuktirat, 2020) using accidental sampling.

2) The tools used in the research were a satisfaction questionnaire and a community product standards assessment form (M.P.C.835/ 2021). The questionnaire was a rating scale format with 5 levels such as very satisfied, satisfied, neither satisfied nor dissatisfied, dissatisfied, and very

dissatisfied. The content validity was checked for the Index of Item Objective Congruence (IOC), which was 0.80 - 1.00. The result of reliability test from Cronbach's alpha coefficient was 0.77.

3) The data were collected by taking the prototype products to be evaluated according to the community product standard criteria and displaying them at Central Plaza Phitsanulok Department Store, and the participants' satisfaction was assessed by using an online questionnaire (Online Questionnaires) via Google Form.

4) The qualitative data were analyzed by using content analysis, and the quantitative data were analyzed by using mean, and standard deviation. The interpretation based on the specified criteria was presented in the form of tables and descriptions.

This research project was reviewed by the Human Research Ethics Committee, Pibulsongkram Rajabhat University. The research project number was PSRU - EC2023/ 054.

Results

The study of the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province.

The results showed that the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group living in Samo Khae Subdistrict, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province, according to 8 cultural ways, consisted of food, dress, housing, tradition, language, occupation, belief, and local art (as shown in Table 1). Also, the results of the selection from the evaluation of the value of cultural capital to be used as a guideline for product development indicated that the culture of dress and the tradition of ordination using wooden horses of the Tai Yuan people showed a clear identity which was consistent with the community's needs to conserve and further develop.

Table 1 Cultural capital including 8 cultural ways of the Tai Yuan Ethnic Group in Samo Khae Subdistrict.

Types	Details
Foods	Main dishes include Wolffia (green Caviar) curry, sour jackfruit soup, Bon (caladrum) curry, banana stalk curry, bamboo shoot curry with Tiliacora juice, jackfruit stir-fry, stir-fried noodles, lotus stem coconut milk soup, red chili paste, and eggplant salad. Desserts include finger-shaped sticky rice cake, pan-fried glutinous rice cake, tongue-like rice cake, luem-kluen rice cake, and kuea rice cake
Dressing	Female includes wearing a sarong (the sarong has three basic colors which are the colors of their identity black, red, and green) and a navy blue shirt with red stripes, with a hang- pla-lai sash (red cloth with green at the edge, about 1 foot long, which is called sai pla lai because the green, yellow and white stripes are the same size). Male includes wearing Chinese-style shorts, with a navy blue shirt, and a red loincloth with an sai-pla-lai pattern around the waist.
Housing	Thai Yuan houses have a veranda and a place to wash your feet before entering the house. Chalalai (showing that one is a Thai Yuan person)

Table 1 (Cont.)

Types	Details
Tradition	The ordination ceremony using wooden horses carried by people moving with the rhythm of musical instrument.
Dialect	Tai Yuan dialect is similar to the northern Thai or Lanna but with some different vocabulary. The Tai Yuan dialect is rough and abrupt, similar to the Tai Lue and Tai Khen dialects.
Occupation	Agriculture, handicrafts, trade
Beliefs	Buddhism, worships of ancestral spirits, house spirits and household spirits.
Local Arts	Making a wooden horse (the frame is made from large bamboo woven with small bamboo to form a structure similar to a rattan ball, and then paper cutting and drawing are used to decorate it into the shape of a horse) Cloth weaving patterns that are the identity of the Thai Yuan people Making needle flowers and fans from cotton threads

The development of products from the cultural capital of the Thai Yuan ethnic group using the design thinking process.

It was found that the design and development of products from cultural capital of dressing and the ordination tradition of the Thai Yuan ethnic group through design concepts could be designed as patterns and clothing products, including guidelines for using patterns to decorate a variety of products to meet the changing market demands. The details are as follows.

1) The design results of the pattern images were the creation of a cartoon image of the Thai Yuan people's clothing culture, but still maintaining the shape, form and colors that reflected the identity of the dressing. Also, the wooden horses, a symbol of the ordination tradition and a local art work, were used to design a pattern image, as shown in Figure 2 and Figure 3.

SKETCH DESIGN

Thai Yuan Ethnic Group

Figure 2 Patterns adapted from the cultural capital of the Thai Yuan Ethnic Group's dressing.

SKETCH DESIGN

Thai Yuan Ethnic Group

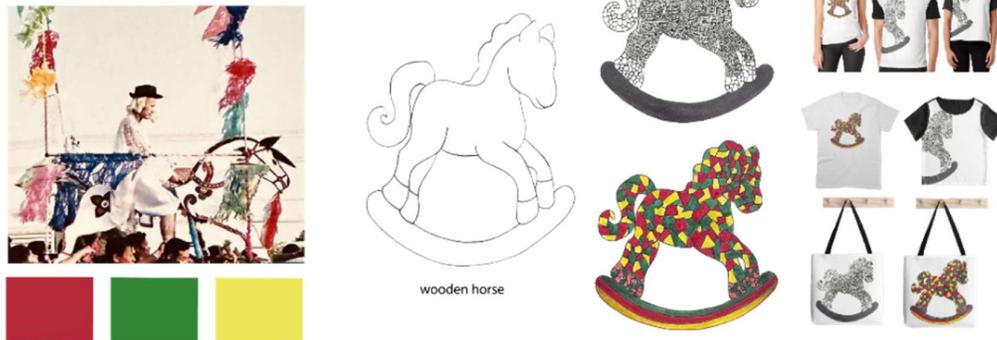

Figure 3 Wooden horse patterns of the Thai Yuan Ethnic Group.

2) The result of the development of the applied Thai Yuan dressing was the use of woven fabric, the identity of the Thai Yuan people, to design and decorate casual ethnic clothing to reflect the dressing culture and make it more contemporary and convenient to wear. As the entrepreneurs in the community had sewing skills, this was an integration of using the community's capital and building participation between the weaving group and the sewing group to distribute income within the community. In addition, in the design and production process, the standard criteria of the community's products were used as a factor in selecting bonding materials. The refinement of sewing and cutting the fabric had to be tight and not easily loose, which was in accordance with the principles of the design thinking process. That is, after the data were analyzed, a prototype product must be made. It started with design 9 product designs, as shown in Figure 4, and then selected by experts to be 3 designs to be used as prototypes, as shown in Figure 5. Therefore, the product design had a simple production process but still showed the pattern of the fabric, the identity of the Thai Yuan people.

SKETCH DESIGN

Thai Yuan Ethnic Group

Figure 4 Sketch design applied Thai Yuan dressing.

Figure 5 Applied Thai Yuan dressing prototype products.

The evaluation of the developed prototype products from the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group.

The research results showed that the characteristics of the prototype products from cultural capital, namely the three types of adapted Thai Yuan dressing, met the community product standard criteria by evaluating them using the list of community product standards for women's ready-made clothing (M.P.C. 835/ 2021) in the category of woven fabrics in terms of general characteristics and sewing, namely, being clean, neat, meticulous, consistent stitches both inside and outside, folding the fabric edges, sewing, and cutting the fabric tightly and appropriately, not wrinkled or frayed, unseparated seams, and without sharp-edge binding materials. The evaluation of the prototype products through the satisfaction assessment of those interested in the developed prototype products shown in Table 2.

Table 2 Results of the evaluation of satisfaction with the prototype products.

Evaluation List	Prototype Products					
	Set 1		Set 2		Set 3	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. Indicating the identity of the community/ place	4.50	0.50	4.40	0.61	4.31	0.64
2. Reflecting the use of resources in the community (raw materials, labor)	4.48	0.50	4.32	0.66	4.45	0.55
3. The product design is interesting.	4.75	0.43	4.41	0.57	4.80	0.42
4. The sewing is meticulous, neat, and firmly attached, not easily wrinkled or frayed.	4.22	0.75	4.10	0.77	4.18	0.79
5. The binding materials are of the appropriate colors and sizes.	4.93	0.25	4.83	0.42	4.83	0.37
6 The fabric texture is comfortable to wear.	4.71	0.45	4.63	0.54	4.72	0.45
7. The dressing can be worn on a variety of occasions.	3.49	0.71	3.49	0.71	3.54	0.71
8. Feasibility of production and distribution	4.71	0.51	4.68	0.53	4.81	0.44
	4.47	0.30	4.35	0.32	4.45	0.30

From Table 2, the satisfaction assessment of those interested in the developed prototype products revealed that most respondents were highly satisfied with the prototype product set 1 (\bar{x} = 4.47, SD = 0.30), prototype product set 2 (\bar{x} = 4.35, SD = 0.32), and prototype product set 3 (\bar{x} = 4.45, SD = 0.30)

Conclusion and Discussion

1. Conclusion

The application of design thinking process to develop products from cultural capital of ethnic groups consists of 3 steps including 1) understanding the community context (Understand), especially tangible and intangible cultural capital indicating the identity of the place and reflecting the use of resources in the community through studying, interviews, group discussion, observation (Observe), then analyzing, synthesizing (Synthesize), setting a clear development framework to select possible cultural capital for further development; 2) operating product development, to make the product design is interesting, starting from brainstorming (Ideas) of stakeholders, creating development guidelines, analyzing feasibility from concepts, business opportunities, society, community context, potential of producer groups, skills, then proceeding to create a prototype product (Prototype); and 3) evaluating the developed prototype product by testing (Test) the quality to meet the standards before being used for commercial production or being distributed to the market

2. Discussion

A Design Thinking Process of Developing Souvenir Products from Cultural Capital of the Tai Yuan Ethnic Group in Phitsanulok Province can be discussed as follows.

1. As for the study of the cultural capital of the Tai Yuan ethnic group in Phitsanulok Province to apply for the design and development of products, it was found that the culture of dressing and the tradition of ordination of monks have a distinctive identity that can be disseminated and further developed for the future use. This is because the dressing style of the Tai Yuan people is navy blue shirts with red stripes. Women wear black, red, and green sarongs as their identity colors. Men wear Chinese-style pants and a red loincloth with a sai-pla-lai pattern unique to the Tai Yuan people. In addition, the tradition of ordination of monks uses a wooden horse model, which is a local art made from wood and decorated with drawings and cutting colored paper to create the shape of a horse for use in the procession of monks This makes their identity distinctive. Furthermore, using the design thinking process to develop the products results in creating cartoon pattern images of the Thai Yuan people's clothing and a wooden horse pattern images that can be used to decorate various types of products. In addition, the developing of the cultural prototype products results in a production of applied Thai Yuan outfits using the identity woven fabric of the Thai Yuan people to design and decorate casual ethnic outfits to reflect the culture of dressing, and it is convenient and contemporary to wear. This may be because the design thinking process is the process used to develop the community and solve problems creatively. This is consistent with the concept of Osann et al. (2020) who argued that design thinking is a creative development process that emphasizes action to find appropriate approaches and methods to solve human or spatial problems. It can be seen that product development begins with a search to study the cultural capital of ethnic groups in order to understand the problem as a way to access people and areas and use observation to define the problem clearly. This is also consistent with Vaide (2023) who stated that observation is a very

important method to understand a given social space and it can also be applied to analyze and synthesize real needs, and brainstorm with the participation process of stakeholders to find development approaches. Also, Carella et al. (2023) found that entrepreneurs can adapt the design thinking process as a guideline for product development, create a prototype product, and test it to find the conclusion before it is actually used. Besides, Pratumaneechai et al. (2023) studied the integration of knowledge in terms of principles of design thinking with entrepreneurs to develop products from local wisdom of the Koh Lat E Tan community, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province, resulting in innovative community products, which have a variety of beautiful prototypes that clearly indicate the type of product, consistent with local wisdom that shows the cultural foundation of the community that emphasizes symbols, culture, beliefs and approaches to the creative process focusing on developing prototypes. Moreover, Turee et al. (2024) applied cultural fund management, cultural product design, T-shirts, bags, and glasses to screen print patterns to create cultural value through thinking processes and participatory processes, beginning from searching for the identity and value of the area with a collaborative network of historians, cultural entrepreneurs, and community product entrepreneurs. This study is also in line with Chaidirek (2022) who argued that the product design guidelines by applying identity in product design by using various methods, such blending patterns from art and culture, arranging traditional patterns into a new pattern, changing ideas out of the box, modifying the usage and meaning to meet the needs of the target group of product buyers, using representatives of the place or mascot to design the silhouette, pattern, and color aspects.

2. The characteristics of the developed prototype products met the criteria of the community product standard. This may be because in the design and production process, the criteria and requirements of the community product standard were used as a guideline for the development of the products in terms of stories, the neatness of the sewing, the materials used, and the skills of the producers in the community. Besides, the satisfaction assessment of those interested in the developed prototype product revealed that most respondents were very satisfied with the overall prototype products because the product design complied with the criteria for developing Thai cultural products. That is, it had cultural and artistic content, creativity and commercial feasibility, product quality, and aesthetics and usability. The product was interesting, reflecting the identity of the community. The materials used for binding were of appropriate color and size. The fabric texture was convenient to wear, and it was feasible to produce and sell. This is in line with the Ministry of Culture & Chulalongkorn University (2022), which studied the needs of consumers for Thai cultural products and found that the success factors of product development at the community level were the application of cultural stories to products. At the government level, a process must be created to collect knowledge, local wisdom, production steps and methods, and sales to consumers. Also, this study is in line with Santhitiwanich (2024) who further developed the community towards a social enterprise with a design thinking process in Ubon Ratchathani Province and found that, their products could be used in everyday life. It was the selling of culture and arts that could create value and careers for the new generation; therefore, Products that reflect identity should be developed along with creating products that are more specific to the target group. The results of this study are also consistent with the study results of the Ministry of Culture & Chulalongkorn University (2022) which found that the motivating factors and purchasing decisions in terms of products are practicality, and

refinement. The buyers were willing to pay an additional 1 - 10 percent when the product was developed to have desired characteristics. It was also found that popularity influenced the decision to buy if the design was similar to the lifestyle. The study results of the situation and conditions showed that the strengths of cultural products were uniqueness, attractiveness, reflecting the identity of the community, choosing to use local materials to create strength in the community, combining beliefs, traditions, culture, and local wisdom.

Suggestions

1. Design thinking processes should be applied to develop products from the cultural capital of other ethnic groups, such as the Thai Song Dam, Tai Phuan, Tai Lue, Hmong, and Yong ethnic groups, to create added value and value from diverse cultures.

2. Product development should include surveys of marketing data and consumer behavior to provide guidelines for designing and developing cultural products so that the developed products can meet the needs of various consumer groups, leading to production and distribution to generate income for the community.

3. A product development model should be created from the cultural capital of ethnic groups, and the efficiency of the model should be evaluated to create new knowledge that can be used to expand and transfer knowledge and technology in the area

References

- Bangkok Business. (2023). *Get to Know 'CPOT' a Thai Cultural Product that is Now on the Shelves of Department Stores*. Bangkok Business. <https://www.bangkokbiznews.com/health/social/1061268>. (In Thai)
- Carella, G., Cautela, C., Melazzini, M., Pei, X., & Schmittinger, F. (2023). Design Thinking for Entrepreneurship : An Explorative Inquiry into its Practical Contributions. *The Design Journal*, 26(1), 7 – 31. <https://doi.org/10.1080/14606925.2022.2144565>.
- Chaidirek, P. (2024). Developing the C - K Theory Concept to Create the Identity of Fashion Goods from Mon Cultural Capital : A Case Study of Sabai Mon in Pathum Thani Province. *Journal of Social Science and Cultural*, 8(11), 49 – 61. (In Thai)
- Cherdchoo, W., Umasin, N., Tanaspansarrat, P., Chotimukta, Q., & Yoosuk, S. (2020). Tai - Yuan Ethnic Group : Conceptual Framework for Creation and Product Development. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 11(2), 200 - 222. (In Thai)
- Ministry of Culture, & Chulalongkorn University. (2022). Consumer Demand for Thai Cultural Products. *Research Report*. Chulalongkorn University. (In Thai)
- Office of the Secretary of the National Strategy Committee. (2020). *National Strategy 2018 - 2037 (Summary)*. National Strategy Secretariat Office, Office of the National Economic and Social Development Board. (In Thai)
- Osann, I., Mayer, L., & Wiele, I. (2020). *The Design Thinking Quick Start Guide*. Carl Hanser Verlag.
- Pratumaneechai, K., Thangthong, P., Pukdum, J., & Kongcharoen, S. (2023). Knowledge Integration of Design Thinking Principles with Entrepreneurs to Create Local Wisdom Products in the Kohlade than Community of Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. *NRRU Community Research Journal*, 17(4), 137 - 149. (In Thai)

- Santhitiwanich, A. (2024). Advancing Communities towards Social Enterprises through Design - Thinking Process : A Case Study of Ubon Ratchathani Province. *Humanity and Social Science Journal, Ubon Ratchathani University*, 15(1), 129 – 156. (In Thai)
- Turee, S., Jantarangsee, R., Chanthanasut, S., Chhinnasota, P., Boonsuk., T., & Rawichawakorn, T. (2024). Value Creation of Cultural Capital through the Imagery of Thung Luang Rangsit. *Journal of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University*, 16(2), 317 - 344. (In Thai)
- Vaide, J. (2023). Henri Lefebvre’s Spatial Theory as Methodology - A Methodological Reconsideration of the Spatial Triad. *Journal of Urban Culture Research*, 26, 298 - 311.
- Wanichakorn, A. (2017). *Local Product Design (OTOP)*. Chulalongkorn University. (In Thai)
- Yamane, T. (1967). *Statistics : An Introductory Analysis* (2nd Ed.). Harper and Row.
- Yuktirat, C. (2020). *Research and Development (R&D) in Product Design*. O.S. Printing House. (In Thai)

Study and Analysis Heishan Petroglyphs by Digital Preservation in Jiayuguan City

Dayong Zhao^{1*}, Sathit Thimwatbunthong², and Chakapong Phaetlakfa³

Student, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University¹

Associate Professor, Dr., Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University²

Assistant Professor, Dr., Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University³

*Corresponding author, e-mail: 41669664@qq.com

Received: February 25th 2025; **Revised:** April 22th, 2025; **Accepted:** April 24th, 2025

Abstract

This article aims to study Heishan Petroglyphs. (1) Classification and characteristics, cultural significance, and historical value. (2) Digital protection methods. (3) Source development and use for teaching, research, and creativity. The research samples are six rock painting sites located in the Heishan area of Jiayuguan, Gansu Province, China, classified based on their content. We analyzed the data using descriptive statistics and content analysis, which involved literature analysis, field surveys, high-definition photo collection, and interviews with rock art researchers, managers, and other professionals. The results are as follows: 1. Petroglyphs are divided into six categories including human figures, animals, dance (rituals), hunting, religion, fonts, and plants. They depict the local people's daily life, spiritual beliefs, and ecological environment at different periods. The rock paintings hold significant cultural and historical value, reflecting ancient narratives, artistic expressions, and the relationship between humans and nature. However, they also face challenges such as natural erosion, human destruction, and insufficient protection. 2. Conducting field surveys and collecting photographs to establish a petroglyph photo library. 3. Designed and developed the Petroglyphs Digital Resource Library, integrating field-collected data and other digital materials related, facilitating access and utilization for researchers, educators, and cultural institutions, and aiding in the study, protection, and dissemination of Heishan Petroglyphs. This study emphasizes the importance of combining traditional methods with modern technology in cultural heritage preservation, providing an effective example for the digital preservation of similar artifacts.

Keywords: Heishan Petroglyphs, Digitization, Resource Base, Conservation Research, Jiayuguan City

Introduction

The study of Heishan Petroglyphs is of significant importance for understanding the history and cultural evolution of ancient civilizations in Northwest China. This research builds upon the work of Yang & Zhang (2001) on the artistic and anthropological value of petroglyphs and further expands its cultural analytical perspective by incorporating digital preservation strategies. Although their study provided valuable insights into the symbolic and historical significance of petroglyphs, it also highlighted the urgent need for more adaptive and effective preservation methods in the face of ongoing degradation caused by environmental and human factors.

Currently, the daily management and protection of the Heishan Petroglyphs face numerous challenges, including a large protection area, a complex geological environment, and limited

protection methods. The lack of systematic digital records and monitoring tools exacerbates these issues. While some regions in China, such as the Huashan Petroglyphs in Guangxi, have begun exploring the use of virtual reality and digital platforms for cultural heritage preservation (Nie, 2023), these methods have not yet been applied to the Heishan Petroglyphs. This gap emphasizes the urgent need for a systematic digital preservation study of the Heishan Petroglyphs.

In response to this need, this study focuses on six petroglyph sites in the Heishan area of Jiayuguan, Gansu Province (Sidaoguxing Gully, Hongliu Gully, Shiguan Gorge, Mozigou Gully, Jiaohao Gully, and Jiaohe Gully). This research integrates traditional archaeological fieldwork with digital humanities through a combination of literature analysis, field surveys, high-definition image collection, and expert interviews. Inspired by the successful virtual reality project at Huashan and using Smith & Akagawa's (2009) ideas on "cultural openness" and "public participation," this study aims to not only carefully record the Heishan Petroglyphs but also to raise public awareness and encourage people to get involved in protecting and studying this cultural heritage.

This study was conducted from the end of 2023 to the end of 2024. This study carried out systematic literature analysis, field surveys, image collection, and technological development, establishing a digital resource database for Heishan Petroglyphs. This database provides a new perspective for interpreting the historical narratives contained within the petroglyphs. The research outcomes are expected to promote academic research, optimize cultural heritage management, and support educational innovation through digital tools. Ultimately, this study aims to enrich the theory and practice of cultural heritage preservation and offer a replicable model for integrating traditional cultural research with digital technologies.

Research Objectives

1. To study the characteristics, classification, and cultural connotations of Heishan Petroglyphs, the content has been studied, and a classification system for Heishan Petroglyph images has been established.
2. To study the preservation of Heishan Petroglyphs using digital means, images of Heishan Petroglyphs were collected, and a photo database of Heishan Petroglyphs was established.
3. To study the better study and develop the resources of Heishan Petroglyphs, a teaching resource base has been established for teaching, research, and creation.

Literature Review

1. Core Conceptual Definitions

1.1 Heishan Petroglyphs.

Petroglyphs represent a form of rock-carved culture, wherein prehistoric and early historical human societies inscribed images and symbols onto rock surfaces to document their lives and beliefs. These carvings serve as a repository of rich social memory and historical information. In the Heishan region of Jiayuguan, Gansu Province, the petroglyphs are predominantly found on exposed rock outcrops. Since their initial discovery in 1972, it has been confirmed that they were produced using techniques such as grinding, chiseling, and line engraving (Chu et al., 1990), and they constitute an important cultural legacy of the ancient nomadic peoples of Northwest China (Team, 1972).

1.2 Digital Preservation.

Digital preservation refers to the systematic use of digital technologies to document, record, and disseminate cultural heritage. Based on computer, multimedia, intelligence, and information dissemination technologies, it is an approach that ensures the vitality of cultural heritage through features such as mobility, fragmentation, socialization, and interactivity (Xu, 2020). UNESCO has identified information-based methods as one of the recording and protection strategies for cultural heritage and advocates their adoption as a key means for safeguarding intangible cultural heritage (Deng, 2015). The rapid development of digital information technology has also provided an excellent opportunity for the protection, utilization, and transmission of cultural heritage (Zou, 2022).

2. Theoretical

This study is primarily supported by the theories of semiotics and visual narratology, with additional guidance from digital humanities theory to underpin its digital preservation research. Semiotics was initiated by Saussure and further developed by Peirce and Barthes, among others. It provides a fundamental tool for interpreting the symbolic meanings embedded in petroglyph imagery. Heishan Petroglyphs are not only a reproduction of ancient life but also a symbolic expression of socio-cultural and belief systems (Barthes, 1972; Chandler, 2004). In this research, the petroglyphs are regarded as a form of cultural language, and their visual structure and emblematic elements are analyzed in depth.

Visual Narratology originates from the field of visual culture studies, examining how images communicate stories, construct historical narratives, and form collective memories. Research by Mitchell (1995) and by Veltman (1996) demonstrates that images do more than merely transmit information; they play a crucial role in building historical identities and cultural memory. This study further explores how the petroglyphs sequence visual elements to reflect the survival modes and worldviews of early humans and reveal their underlying narrative structures.

In addition, the integration of digital humanities theory supports the digital preservation and dissemination of cultural heritage. Gold (2012) emphasizes the importance of digital technologies in the protection and spread of cultural assets. The design and construction of the digital resource library for Heishan Petroglyphs is a practical manifestation of this concept, facilitating the preservation, sharing, and further research of cultural materials.

3. Related Research

The northern petroglyph system in China is mainly distributed across regions such as Inner Mongolia, Xinjiang, Ningxia, Gansu, and Qinghai. These petroglyphs predominantly depict animals and nomadic life in a realistic style (Chen, 2002). Their extensive distribution and large quantity are unparalleled by other petroglyph systems (Gong & Zhang, 2006). Since the discovery of Heishan Petroglyphs in 1972, preliminary assessments have dated the carvings from the Warring States period to the Ming Dynasty. Scholars generally categorize them into three stages—early (emergence), middle (maturity), and late (continuation)—with their content closely tied to the social structure and ecological environment of the time (Yang & Zhang, 2001) In recent years, natural weathering and human-related influences have led to various levels of deterioration of these carvings (Yang, 2023).

Despite the significant cultural value of the Heishan Petroglyphs, research on their digital preservation remains in its infancy. In contrast, the virtual reality protection of the Huashan Petroglyphs in Guangxi has already demonstrated the potential of digital technologies for cultural

heritage conservation (Nie, 2023). However, Heishan Petroglyphs lack a dedicated digital resource library and do not benefit from a systematic, comprehensive protection mechanism. Some scholars have predicted that the digitalization of cultural heritage will become the core direction for its preservation in the coming decades (Cao, 2023) and is now internationally recognized as the mainstream preservation paradigm (Deng, 2015). In addition, researchers have identified key processes in the digital preservation of petroglyphs, including image data acquisition (Zhao, 2016), resource database construction and maintenance (Gao, 2020), as well as the detailed collection and digital conversion of materials (Jin, 2017). Nevertheless, there is yet to be an established, authoritative national-level petroglyph database system in China, a situation that is particularly urgent given the vast amount of petroglyph resources in the country (Zhu, 2019).

In summary, while the Heishan Petroglyphs possess significant historical, artistic, and anthropological value, existing research has primarily focused on the interpretation of their content and cultural functions. In contrast, systematic preservation—especially through digital means—has been notably insufficient. Therefore, this study will adopt the digital preservation of Heishan Petroglyphs as its entry point and, through methods such as image acquisition, semiotic analysis, and content classification, will construct a comprehensive digital resource library. This will serve as the basis for future comparative studies, cultural dissemination, and establishing digital standards for petroglyphs.

Conceptual Framework

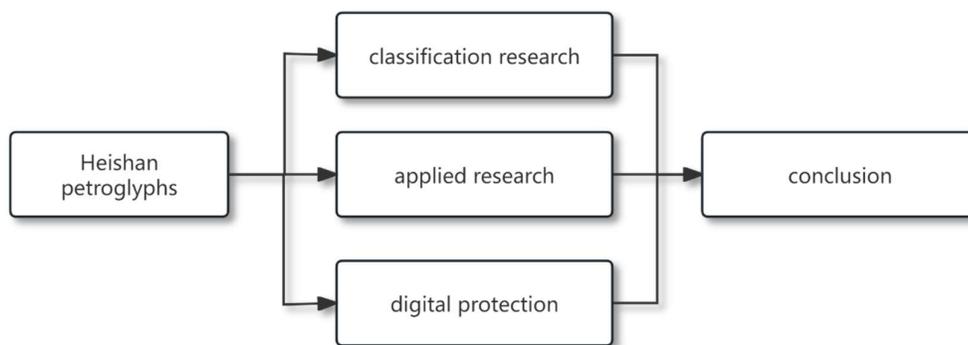

Figure 1 Research conceptual framework.

Research Methodology

This study adopts a clearly sequenced, goal-oriented approach to achieve the research objectives of comprehensively documenting the Heishan Petroglyphs, analyzing their cultural and historical significance, and constructing a digital resource library. It ensures that each research objective has a specific corresponding step.

Literature Analysis

To establish the theoretical foundation and research background, books, dissertations, academic reports, and news articles related to the Heishan Petroglyphs were systematically collected, organized, and analyzed. This step helps to understand the cultural, historical, and economic

backgrounds of the petroglyphs and also points out gaps in current conservation and digital research, giving a strong foundation for future studies.

Field Survey and Image Data Collection

To accurately record the physical characteristics and spatial distribution of the petroglyphs, detailed field surveys and high-definition image acquisition were conducted at six petroglyph sites in the Heishan region. This phase is designed to achieve the goal of comprehensive image data collection and provides key data support for subsequent data classification and resource library construction.

Open-Ended Interviews

To further elucidate the cultural and social significance of the Heishan Petroglyphs and to gather suggestions and research information on digital conservation, open-ended interviews were conducted with petroglyph administrators, experts, researchers, and local residents. The interviews focused on three main themes including the interpretation of petroglyph content, their impact on the local economy and culture, and the prospects and recommendations for digital conservation. This step provides the basis and practical advice for developing effective conservation strategies and designing the digital resource library.

Results

The study of the characteristics, classification, and cultural connotations of Heishan Petroglyphs, the content has been studied, and a classification system for Heishan Petroglyph images has been established.

After field surveys, information collection, visits and interviews, fully listening to the analyses of petroglyphs by relevant experts and staff of Heishan Petroglyphs, combing with the overall combing on the basis of a full study of the existing literature, classifying the petroglyphs of Heishan Petroglyphs of Jiayuguan Mountain based on the commonality of the petroglyphs in different locations, and classifying the petroglyphs according to their contents into six categories of figures, animals, rituals (dances), hunts, religions, writings, and plants, the research was carried out. Data records were made on the petroglyphs in terms of their contents, production techniques, locations, and colors.

Table 1 Jiayuguan Heishan Petroglyphs classification list.

NO	Sample image	Name	Type	Method	Colour	Position
1		ninny	animals	engraving	light green	Jiaohaogou

Table 1 (Cont.)

NO	Sample image	Name	Type	Method	Colour	Position
2		hunting map	Hunting	engraving	ash-colored	Sidaoguxin ggou
3		Dance, sacrificial offerings	Dance, sacrificial offerings	pester	ocher (pigment)	Sidaoguxin ggou
4		stupa (Buddhist shrine)	stupa (Buddhist shrine)	engraving	ash-colored	Shiguan Gorge
5		Tibetan language	text-based	engraving	ash-colored	Hongliu Gully
6		plant species	plant species	engraving	ash-colored	Shiguan Gorge

Animals are the most numerous motifs in the Heishan Petroglyphs, mainly appearing in the Shiguan Gorge and the Sidaoguxing Gullies. Indicates that there was frequent human and animal activity in both places at that time, and most of the rendering techniques are chiselled and engraved. The animal images in the Heishan Petroglyphs appear in the form of single or group images, with rich styles and diversified contents, and the number of animals in the largest one reaches 83, which demonstrates the close connection between the ancient nomads and the natural world and conveys the people's understanding of survival, religion, beliefs, and the social structure in different periods. It reflects a natural observation and record of the state of life and the environment at that time; the painting method, modeling, and composition are very artistic and natural in their sense of form and beauty. Cows and sheep in Heishan Petroglyphs animals accounted for the largest proportion of the longest time in Heishan, indicating that they existed in the Heishan area and had the closest

relationship with human beings. Tapirs, pythons, and moose are all subtropical animals that have long since become extinct. Birds, deer, and tigers are said to have been worshipped by ancient humans.

Figure 2 Animal images from Heishan Petroglyphs.

Source: Zhao (2024a)

The main content of the hunting pictures is people and animals forming a hunting scene, mostly appearing in the Sidaoguxing Gully. Heishan Petroglyphs hunting picture enough to reflect the hunting tools, scale and different hunting methods. Hunting is divided into categories such as driven game hunting, standing hunting with bow and arrow, and hunting from horseback; the most frequent hunting tool was the bow and arrow, reflecting the gradual improvement of productivity at that time. It also reflects the main way that people in ancient times relied on to survive, demonstrating hunting techniques and reflecting the interaction between humans and nature. The petroglyphs also reflect domesticated dogs and eagles as hunting helpers, and researchers have classified the number of participants in the Heishan petroglyphs into different ways, such as single hunting, two-person hunting, and roundup hunting, and hunting commanders can be seen in several petroglyphs. (Yang, & Zhang, 2001).

Figure 3 Hunting images in Heishan Petroglyphs.

Source: Zhao (2024b)

Heishan Petroglyphs figure more; the content is presented mainly in the dance and rituals on two expressions including the earliest human dance is in the primitive activities such as rituals, celebrating the harvest and other activities. The Heishan Petroglyphs of the dance are mainly in the four stock grooves. Heishan Petroglyphs dance image content on a grand scale, a variety of forms, showing a part of the primitive society of human life, contains a deep historical and cultural significance. The origin of dance can be traced back to the earliest labor activities of mankind, and the art of dance developed along with the progress of labor. According to the spikes worn by the dancers in the Heishan Petroglyphs, one can judge the status and gender of the characters in the activities, such as the dress code, which may be symbolic of the sexes, e.g., a long gown may be symbolic of the women's dress code, and a short gown was worn by the men when they hunted.

Figure 4 Dance (ritual) images in Heishan Petroglyphs.

Source: Zhao (2024c)

Religious Heishan Petroglyphs are relatively concentrated, with the main contents of halls, pagodas, Buddha statues, etc., reflecting the religious culture of Heishan at that time, and the pagoda figure in the petroglyphs has long been regarded as a Buddhist relic, and even some scholars explicitly pointed out that it is a lama tower (Zhang, 1994), which belongs to the Late Heishan period according to the investigation. The religious images in the Heishan Petroglyphs reflect the cultural exchanges between the East and the West along the early Silk Road.

Figure 5 Religious images in Heishan Petroglyphs.

Source: Zhao (2024d)

Heishan Petroglyphs are mainly in Tibetan and Chinese characters and are known as rock carvings. The content of the first is the middle and late Tang Dynasty appearing in Tibetan or Tubo, mostly accompanied by pagodas and other patterns; the Tibetan text on the wall of the Shiguan Gorge scholars have determined that it should be the Yuan Dynasty Tibetan; the second is the Chinese characters of the Ming, Qing Dynasty and the Republic of China, which mainly appear in modern times.

Figure 6 Text in Heishan Petroglyphs.

Source: Zhao (2024e)

The plants in the petroglyphs of the Heishan s are mainly ferns, confirming the claim that Gansu belonged to the subtropical climate 1,000 years ago, and these contents are the objective reflections of the ancestors on the local plants, and part of the plants have already died out with

the history, but there are also some plants and the existing existence of a certain correlation, such as poppies can still be seen now, and the scrolling grasses are often found under the beams and columns in modern times as the decorative patterns.

Figure 7 Plants images in Heishan Petroglyphs.

Source: Zhao (2024f)

The continuation of Heishan Petroglyphs from prehistory to modern times fully proves the continuity of long-term population activities in the Heishan area, and the human beings in different periods recorded the unique phenomena of the society at that time in the way of petroglyphs. Through the study of petroglyphs, it is possible to have a more comprehensive understanding of the historical development of the Jiayuguan Pass area and cultural inheritance, and to strengthen the protection and utilization of Heishan Petroglyphs is of great significance for the development of the Jiayuguan cultural cause and cultural industry. It is important for the development of Jiayuguan's cultural cause and cultural industry. Early petroglyphs in the four stock-shaped gorges of Heishan are the cultural relics of the ancestors in the late Paleolithic to mid-Neolithic period, with animals predominating; middle-period Petroglyphs in Hongliu Gully and Shiguan Gorge are the works of ethnic minorities in the period from the Warring States period to the time of the Qin and Han dynasties, and they belong to the cultural relics of nomadic herdsmen in the period from the Warring States period to the Qin and the establishment of the four counties of the Hexi County in the Western Han dynasty; and the Buddhist petroglyphs in the late period Petroglyphs in Hongliu Gully and Shiguan Gorge of Heishan are the religious relics of the TuFan tribe after the middle period of the Tang Dynasty, which mainly reflect religious culture (Yang, & Zhang, 2001). Heishan Petroglyphs not only record the production and life of the ancestors in Heishan but also reflect the geographic evolution of different eras and the characteristics of ethnicity and religion. The judgment of the Petroglyphs' era has had a positive effect on the local area, including the protection of cultural heritage, promotion of academic research, development of cultural tourism, economic and social development, cultivation of talents, and digital preservation, which together promote the sustainable development of the local culture and economy.

The Heishan petroglyphs have a significant positive impact on the local economy and culture in terms of tourism and cultural and creative products and effectively complement the Dunhuang culture and the Great Wall culture in the same region; the unique Petroglyphs content of Heishan Petroglyphs has also become the source of cultural and creative products in Jiayuguan. The visual design works with the regional characteristics of Jiayuguan Heishan Petroglyphs through art forms can promote the protection and development of the resources of Jiayuguan Heishan Petroglyphs and enhance the popularity and influence of Heishan Petroglyphs (Feng, 2021). Based on

the premise of cultural relics protection, the cultural and creative products of Heishan Petroglyphs made by specific technical means have positive significance to the promotion of Heishan culture. In recent years, Jiayuguan has gradually strengthened the protection and utilization of its cultural heritage, focusing on the high-quality development of the integration of local culture and tourism, promoting the development of the cultural tourism market and the local economy, while also having a positive effect on the application of the Heishan petroglyphs in the cultural tourism market.

The study of the preservation of Heishan Petroglyphs using digital means, images of Heishan Petroglyphs were collected, and a photo database of Heishan Petroglyphs was established.

The protection of Heishan Petroglyphs is difficult in practice due to natural and technical constraints. Building a digital resource library can effectively protect and preserve existing resources while also helping to popularize the important value of petroglyph resources among the general public and get more people involved in their protection. Due to the particularities of intangible cultural heritage, such as its living nature, high degree of personalization, inheritance, and variability, the resource database is both a carrier of knowledge and a medium of communication. The interviewed experts, managers of petroglyph protection units and researchers all said that the establishment of a digital resource database is currently an effective means of Heishan Petroglyphs and provides a research basis for the future digital protection of the Heishan Petroglyphs. We conducted five field surveys and collected image information on Heishan, taking pictures and videos of six petroglyph sites. During the collection process, we found that Heishan has a complex terrain, and there are problems such as insufficient manpower, difficulties in transporting equipment, and difficulties in collecting images. In addition, there is no signal in the mountainous area, which poses considerable difficulties for digital protection. Field investigations in the Jiayuguan Heishan area began in March 2024, and the collection of image information has now been completed, effectively ensuring the accuracy, validity, and rationality of the information. The Heishan petroglyph digital teaching resource library has been established, laying a solid foundation for the construction of the petroglyph image database and providing basic research conditions for later research.

The study of the better study and develop the resources of Heishan Petroglyphs, a teaching resource base has been established for teaching, research, and creation.

Research Objective 3. The purpose of creating and improving data repositories is mainly to apply them, and in order for databases to have the value of applying this value, it is necessary to give database utilizers a fuller range of functions (Gao, 2020). We have systematically designed the Heishan Resource Base, upholding the concept of sharing, co-construction, and continuous maintenance, serving researchers, teachers, students, and social enthusiasts, and dividing it into several first-level columns according to the required content, such as international exchange, resource construction, documentation, network resources, policies and regulations, cultural and creative products, etc., and in terms of resource construction, it is divided into a total of eight types of digital resources.

There is no uniform standard for the construction of the Petroglyphs resource base, and there is no standard specification for digitization, so it is difficult to have an accurate basis for specification. In the process of researching Heishan Petroglyphs, the authors classified the petroglyphs according to their contents and formulated the coding form of the resource library. The Heishan

Petroglyphs exhibit specificity and the English nomenclature incorporates heishan, a symbol for unique geographical features. During the coding process, HS serves as the initial letter, and to emphasize its regional nature and set it apart from the geographical features of Heishan in other locations, J, the initial letter of Jiayuguan Pass, precedes it. Consequently, the digital resource library of Heishan Petroglyphs takes the name JHS, and for various types, it's referred to as JHS+resource types.

Table 2 Coding table for Heishan Petroglyphs data.

NO	CATEGORISATION	ENCODINGS	TYPICAL EXAMPLE
1	Photo Images	JHS-P	JHS -P-a-s-001202404-p
2	Shooting Video	JHS-D	JHS -D-a-s-001202404-p
3	Web links	JHS-I	JHS-I-001202404
4	Animation for film and Television	JHS-V	JHS-V-001202404
5	Documentation	JHS-T	JHS-T-001202404
6	Creative industries	JHS-C	JHS-C-001202404
7	Policies and regulations	JHS-Z	JHS-Z-001202404
8	Other information	JHS-O	JHS-O001202404P

Since its completion, the Heishan Teaching Resource Library has demonstrated outstanding application value and significance in teaching practice and cultural and creative design. Through the combination of teaching and practice, especially in the exploration of the integration of cultural heritage and creative design, the Resource Bank has provided strong support for the modern inheritance of Heishan Petroglyphs and, at the same time, providing students with a unique platform for learning and practice. In practical activities, relying on local universities and museums, the creative teaching content of Heishan Petroglyphs has been integrated into curriculum teaching and educational activities, and good results have been achieved. It can be seen that the resource bank of Heishan Petroglyphs will play a significant role in cultural inheritance and protection, scientific research and education, tourism, and cultural dissemination, as well as management and maintenance, which will not only provide valuable information for academic researchers but also provide the public with the opportunity to learn about the ancient culture and history.

Conclusion and Discussion

Conclusion

This study looked closely at the Heishan Petroglyphs by combining reading existing research, visiting the site, talking to people, and using digital tools, focusing on three main areas including sorting them into categories, gathering images, and finding ways to use the resources. The research achieved the following three objectives including (1) It analyzed the content characteristics of the petroglyphs and proposed a content-based classification framework; (2) it collected a large number of digitized images and established a Heishan Petroglyphs image database; and (3) it built a resource platform for teaching, research, and creative practices.

The findings indicate that the Heishan Petroglyphs possess significant historical, artistic, and spiritual value and serve as important legacies by recording early human interactions with nature, society, and belief systems. This not only enriches our understanding of regional cultural diversity but also reveals historical traces of human migration and cultural interactions in the Hexi Corridor, underscoring their importance to the economic and cultural development in the context of the Ancient Silk Road.

The establishment of the Heishan Petroglyphs Digital Repository provides a viable digital solution to current preservation challenges. It reduces research costs and enhances accessibility, fosters interdisciplinary collaboration, and enables long-term preservation. The “cultural cognition—heritage protection—digital dissemination” integrated mechanism proposed in this study offers a reference model for the digital conservation of rock art and other cultural heritage in different regions.

In summary, this study advances the theoretical understanding of the Heishan Petroglyphs and provides practical strategies for cultural heritage preservation, laying a solid foundation for the future integration of traditional heritage with modern technology.

Discussion

This study classified the Heishan Petroglyphs based on their thematic imagery and chiseling techniques. The classification results reveal the diversity of petroglyph content, including historical records, spiritual beliefs, and reflections of early social structures. Before the advent of written language, people were limited by the tools available, and carving on stone became a primary means of recording daily life and expressing ideas. This practice reflects early humans’ fundamental understanding of nature, society, and religion. These findings align with Whitley’s (2001) theory that prehistoric rock art served symbolic and communicative functions.

During the research process, detailed field investigations were conducted at six petroglyph sites, and a Heishan Petroglyph Image Database was established. This image-based documentation preserves valuable visual materials and lays a solid foundation for future research. The collection of original photographs ensures the accuracy and validity of information, aligning with Wang’s (2015) emphasis on data reliability. The construction of the digital resource repository in this study follows current digital heritage preservation strategies and reflects the application of digital humanities in the documentation and management of cultural heritage.

The study also developed a teaching resource repository to facilitate educational applications, interdisciplinary teaching, and artistic practice. The way petroglyph data is organized and processed digitally has greatly improved how easily the public can access the Heishan Petroglyphs, following the idea of “cultural openness” promoted by Smith & Akagawa (2009), which focuses on education and getting the public involved.

From the perspectives of iconography and semiotics, the imagery of the Heishan Petroglyphs depicts aspects of material life and conveys symbolic meanings related to ritual, belief, and social structure. These elements collectively reflect the early human conceptualization of the world and reinforce the significance of the Heishan region as a cultural crossroads. The petroglyphs provide vivid evidence of regional cultural diversity.

At the same time, the study reveals that the current state of preservation of the Heishan Petroglyphs remains weak. Present efforts rely primarily on traditional methods such as patrolling and fencing, while ongoing threats from natural erosion, weathering, and human damage persist. This highlights

the urgent need to adopt systematic and scientific digital preservation technologies. The establishment of a digital resource repository offers a forward-looking solution, closely aligning with the protective approaches advocated in the UNESCO (2003) “*Charter on the Preservation of Digital Heritage*”.

New knowledge from the study

This study, through field investigations and research data, categorizes the Heishan Petroglyphs based on their content and conducts an in-depth analysis from three main perspectives including history, culture, and art. It establishes a foundation for further research on Heishan Petroglyphs. The study also examines and summarizes aspects such as petroglyph content, the construction of an image database, and digital preservation strategies. Additionally, it develops and establishes a digital resource database for Heishan Petroglyphs, reducing research costs and providing practical value for future studies.

This study explores pathways for the digital preservation of petroglyphs. The Digital Resource Library not only enhances the protection of the Heishan Petroglyphs but also promotes cultural openness and accessibility through co-construction and sharing. The integration of petroglyph resources enhances the dissemination and promotion of petroglyphs as an art form. This initiative advances the integrated development and utilization of cultural resources, laying a research foundation for future studies on petroglyphs. It holds practical application value and provides practical guidance for the preservation of petroglyphs in other regions.

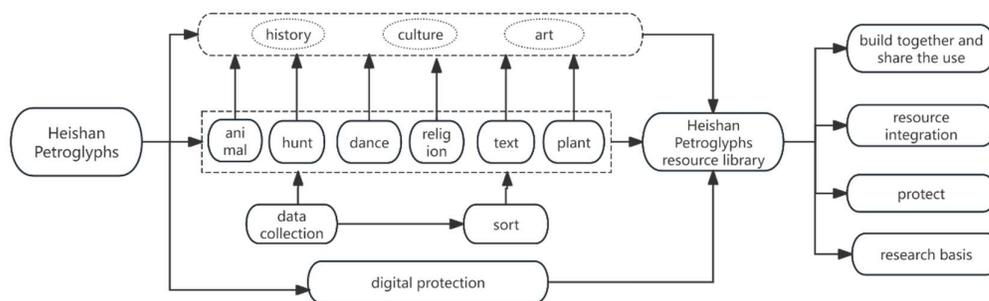

Figure 8 Framework of new knowledge from the study.

Suggestions

The Digital Repository of the Heishan Petroglyphs provides an excellent research resource and foundation for scholars and artists. In addition to deepening academic research, efforts should be made to enhance the creation and dissemination of digital art related to the Heishan Petroglyphs and to expand its application in education and museum exhibitions, thereby further increasing public cultural awareness.

Future research should combine ideas from archaeology, anthropology, and art history and fully use advanced technologies like artificial intelligence and virtual reality to gather and preserve digital data, encourage public involvement, and create a rich digital resource library. Such an approach

will provide solid support for in-depth study and practical exploration and ultimately promote continuous advancements in cultural heritage preservation theory and practice.

References

- Barthes, R. (1972). *Mythologies*. Hill & Wang. <https://archive.org/details/barthes-roland-mythologies-en-1972/page/n1/mode/2up>.
- Cao, X. J. (2023). Research on the Construction of Digital Resource Library of Non-Heritage under Digital Information Technology. *Office Automation*, 28(11), 51 - 53. (In Chinese)
- Chandler, D. (2004). *Semiotics : The Basics*. Routledge.
- Chen, Z. F. (2002). *Ancient Petroglyphs*. Artifacts Publishing House. (In Chinese)
- Chu, S. B., Han, J. S., & Li, Y. L. (1990). Ancient Petroglyphs in Jiayuguan Heishan, Gansu. *Archaeology*, (04), 344 – 359 + 389 - 392. (In Chinese)
- Deng, Q. Y. (2015). Multimedia Spatial and Temporal Presentation and Digital Analysis of Chinese Rock Painting. *Folk Art*, 6. (In Chinese)
- Feng, G. W. (2021). *Research on Visual Design Based on Petroglyphs in the Heishan s of Jiayuguan Pass* [Unpublished Master's Thesis]. Lanzhou University. (In Chinese)
- Gao, Y. (2020). Reflections on the Construction of Intangible Cultural Heritage Resource Database in the Era of Big Data. *Art Appraisal*, (12), 208 - 209. (In Chinese)
- Gold, M. K. (2012). *Debates in the Digital Humanities*. University of Minnesota Press.
- Gong, T. F., & Zhang, Y. S. (2006). Cultural coordinates of Chinese rock paintings. *Heilongjiang Ethnic Series*, (1), 96 - 99. (In Chinese)
- Jin, X. J. (2017). Research on the Construction of the Resource Library of Yongfeng Peasant Paintings. *Agricultural Network Information*, (8), 80 - 82. (In Chinese)
- Mitchell, W. J. T. (1995). *Picture Theory : Essays on Verbal and Visual Representation*. The University of Chicago Press.
- Nie, H. (2023). Application of Virtual Reality Technology in Digital Protection and Dissemination of Cultural Heritage - The Case of Huashan Rock Painting in Guangxi. *China Nationalities Expo*, (5), 100 - 103. (In Chinese)
- Smith, L., & Akagawa, N. (2009). *Intangible Heritage*. Routledge.
- Team, J. C. H. C. (1972). Petroglyphs of Ancient Nomads in Gansu Region - Preliminary Survey of Petroglyph Portraits in Heishan. *Heritage Conservation*, (12), 42 – 46 + 84. (In Chinese)
- UNESCO. (2003). *Draft Charter on the Preservation of the Digital Heritage*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000131178>.
- Veltman, R. (1996). Gunther Kress and Theo van Leeuwen. Reading Images: The Grammar of Visual Design. *Functions of Language*, 3(2), 275 – 277. <https://doi.org/10.1075/fol.3.2.15vel>.
- Wang, S. (2015). Technical realization of the construction of “Heilongjiang Province Intangible Cultural Heritage Resource Database”. *Henan Library Journal*, 35(12), 123 - 126. (In Chinese)
- Whitley, D. S. (2001). *Handbook of Rock Art Research*. AltaMira Press.
- Xu, C. (2020). Analyzing the Role and Direction of Digital Preservation of Cultural Heritage. *Old Name for China*, (13), 25 - 26. (In Chinese)

- Yang, H. F., & Zhang, J. W. (2001). *Jiayuguan Heishan Petroglyphs in the Gansu Corridor*. Gansu People's Publishing House. (In Chinese)
- Yang, M. (2023). Exploration on the Disease Types and Protection Strategies of Northern Rock Painting Heritage - Taking Jiayuguan Heishan Rock Painting as an Example. *The Silk Road*, (03), 166 - 175. (In Chinese)
- Zhang, J. W. (1994). Symbols of Ancient Civilisation in Heishan Petroglyphs. *The Silk Road*, (02), 13. (In Chinese)
- Zhao, D. (2024a). *Animal Images from Heishan Petroglyphs* [Photograph]. Personal Collection.
- Zhao, D. (2024b). *Hunting Images in Heishan Petroglyphs* [Photograph]. Personal Collection.
- Zhao, D. (2024c). *Dance (Ritual) Images in Heishan Petroglyphs* [Photograph]. Personal Collection.
- Zhao, D. (2024d). *Religious Images in Heishan Petroglyphs* [Photograph]. Personal Collection.
- Zhao, D. (2024e). *Text in Heishan Petroglyphs* [Photograph]. Personal Collection.
- Zhao, D. (2024f). *Plants Images in Heishan Petroglyphs* [Photograph]. Personal Collection.
- Zhao, Y. (2016). Design and Conceptualization of Dance Intangible Cultural Heritage Resource Database Construction in Guangdong Province. *Journal of Beijing Dance Academy*, (06), 103 - 107. (In Chinese)
- Zhu, L. F. (2019). Construction of a Database System for Petroglyph Heritage Archives. *Library Theory and Practice*, (09), 101 - 105 + 112. (In Chinese)
- Zou, T. Z. (2022). Current Situation, Problems and Countermeasures of Cultural Digitization Development in China. *People's Forum-Academic Frontier*, 23. (In Chinese)

The Future of New Zealand's Cities as Forecast by the Literary Method of Urban Design

Alan Marshall¹

Lecturer Dr., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University¹

*Corresponding author, e-mail: alan.mar@mahidol.ac.th

Received: March 13th 2025; **Revised:** April 11th, 2025; **Accepted:** April 17th, 2025

Abstract

An exploration of a novel design method (called the Literary Method of Urban Design) is attempted and applied to three New Zealand cities. This Literary Method uses local or national literary works as a lens to forecast urban futures. Working with this Method, this paper interprets the city of Christchurch through Samuel Butler's 19th century novel *Erewhon*, the city of Napier through Herbert Guthrie-Smith's ecological book *Tutira*, and the city of Auckland through John Mulgan's interwar novel *Man Alone*. These case studies highlight how literature can inform urban sustainability, offering insights into technological progress and restraint, environmental adaptation, and communal resilience. The findings suggest, generally, that literature -- as both art and foresight -- provides a powerful tool for reimagining cities in response to 21st century challenges. In this paper, specifically, the findings indicate that New Zealand futures may well be prosperous in some cases, but also catastrophic in others. Even in the catastrophic cases, though, the literary texts explored can offer a pathway to urban survivability.

Keywords: Literature, Art Design, Future Cities, Urbanism, New Zealand

Introduction

Here in this article, I set out a series of urban case studies from a distinct geographical area, that is New Zealand, as processed through a new conceptual relationship between literature and art, that is the Literary Method of Urban Design. Despite its name, the Literary Method of Urban Design is less a technical process of designing urban settings, and more an artistic project aimed at utilizing the wisdom of literature to predict the grave challenges and hopeful opportunities as the 21st century proceeds. For New Zealand cities, as in other nations, this included the real and impending environmental and climate tragedy. By the articles' end, I'm hoping the reader will see the Literary Method relies just as much on art as it does on literature, design or social studies.

Unlike traditionally technical urban design methods that purportedly focus on functionality, the Literary Method of Urban Design emphasizes imaginative forecasting by intertwining social narrative and scenario art. By engaging with well-known national literary products set within urban environments, this approach not only offers some form of aesthetic experience for its users but also encourages a more radical reflection upon the social possibles of urban life. As most New Zealand cities are located on -- or very close to -- the coast, this pattern is followed in the selection of these cities, all of which are located next to the sea. All of them also serve as port cities, importing industrial products in exchange for the primary produce, agricultural products, which forms the main trade of New Zealand's economy. At this point, I will also presage the case studies outline below by

acknowledging the importance of sheep-farming and the wool trade for the historical growth of New Zealand’s economy and upon the economic growth of the three case study cities discussed below, as well.

Also, as with the case of most New Zealand cities, even those right next to the sea, these cities are not faraway from highland ranges. This geographical commonality of these chosen New Zealand cities (and most other New Zealand cities) – that is urbanism between the sea and the mountains – means that urban expansion is usually only able to occur into elevated / hilly zones. The exception in these chosen cities is Christchurch, which has an expansive plain between it and the Southern Alps some forty miles away. Still this is close enough for Christchurch citizens to be affected by the mountains – as we shall see in the second case study listed below.

Taking into consideration these features of New Zealand’s urban geography and economic history, this paper works through the above listed steps to arrive at conclusions which indicate that New Zealand’s urban futures may well be prosperous and positive, in some cases, but also catastrophic and worrying in others. Even in the worrying catastrophic cases, though, the literary texts referred to for inspiration can offer a pathway to survivability.

As noted in Marshall (2023), the Literary Method of Urban Design consists of three core steps including 1. Select a literary work, 2. Select a city, and 3. Apply the themes from the selected literary work to create a graphic scenario of the future for the chosen city.

A fourth step would involve the manner by which the plan is represented to an audience, which might be via architectural plans, urban maps, or in the case of this paper, visual and textual narrative. If put into diagrammatic form, the method might visualized as follows (see Figure 1, below).

Figure 1 Steps in the literary method of urban design.

Previously, this Method was applied to many urban settings in Europe and Asia, where its creator had been working. The results were then presented in the references above and their associated scenario art exhibited at the Museum of London (Olarewaju, 2018), the Bauhaus (Klassik Stiftung Weimar, 2023) and the Tartu University Art Museum (University of Tartu Art Museum, 2024), the latter as part of Tartu's celebration as 2024 European Capital of Culture. For this illustrated expository, I've chosen three different urban settings based on three distinct literary works from my native homeland, each of which features the selected city either as a backdrop or a central element in the narrative. These are 1. A future scenario for Christchurch inspired by Samuel Butler's *Erewhon*, 2. A future scenario for Napier inspired by the Herbert Gutrie-Smith book *Tutira*, and 3. A future scenario for Auckland inspired by John Mulgan's novel *Man Alone*.

This set of three novels were selected because they were written by New Zealand residents or citizens who display obvious intimate connection with New Zealand’s landscape and culture, and because all three reference the corresponding selected cities in a way which describes their economic setting and urban geography. Also, because a major part of the plot-line -- or the main characters --

are (partially or fully) based in -- or have links with -- these cities and their hinterlands -- they serve as deep and rich reserve of information to construct a proper “social picture” of the chosen cities. The novels also exude themes which are very social in nature related to how the characters interact with either the natural landscape, with community members (human and non-human) and with indigenous peoples and native flora and fauna. Each novel also has the various characters working to find solutions to the geographical, environmental, and social problems that they encounter -- sometimes successfully, sometimes not.

Incidentally the fourth step indicated in the diagram above (Diagram One) has -- in this paper-- been facilitated in its visual mode by the help of AI generative art tools. For this paper, this means all of the art has been processed through the OpenArt software program after being penciled by the author, scanned into online form, then prompted by this pencil drawing. A grand series of artworks then emerged and were reiterated many dozens of times until one that conveys the ideas in the textual narrative of the urban future emerged. This emergent image was then taken into Paint Shop Pro software and edited heavily by the author, to fully convey the textual narrative as artistically and sociologically / environmentally / geographically judged by the author.

The Future of Christchurch as Inspired by Butler’s *Erewhon*

Samuel Butler travelled from England to Christchurch in late 1859 aboard the sailing ship *Roman Emperor*. Trekking across the vast tussock plains of lowland Canterbury, Butler set up a sheep station in the shadow of the Southern Alps (Armstrong, 2012) When he had time, he explored deep into the mountains’ remote inner valleys, plotting out for the first time a number of passes between Canterbury and Westland. When not exploring, Butler also took to speculating about Darwin’s newly published theory of evolution, writing articles about it in the Christchurch press (see Macdonald, 1926). Butler entertained the idea that there will come a day when machines will soon perhaps begin evolving like animals and plants do but that they may do so far more rapidly and quickly (as explored by Turbil (2019).

After nearly five years in New Zealand, Butler cashed in his land and sheep for a handsome profit then sailed away from New Zealand. Living in London, Butler indulged his passions for the arts, especially painting and novel writing (Jones, 1959). In 1872, he published his first novel *Erewhon*, subtitled *Over the Range*, about a Utopian land discovered via an Englishman’s journeying alone across a vast mountain range. *Erewhon* is actually an anagram of ‘Nowhere’. Despite this suspiciously placeless title, it’s likely Butler dreamt up *Erewhon* as he pondered what was on the other side of the New Zealand mountains where he kept his sheep (Jones, 1959, Armstrong 2012).

The story involves a lone English explorer surpassing a highland range who then falls into the hands of the native people of Erewhon. The natives welcome the stranger in a congenial and curious manner -- except for one thing. When Butler revealed his pocket watch, the people of Erewhon tear it from him in anger and throw him in prison. Before too long, though, the King of Erewhon pardons the explorer, and we learn that his Kingdom had long ago forsaken and forbade machines as unnecessary and inherently risky. The people of Erewhon also feared machines not for what they were capable of -- but how they could perhaps evolve to be so intelligent that might take over the whole land Thus, Butler presages our contemporary anxieties regarding AI by more than a century and half.

Though not fond of machines, the people of Erewhon were very well disposed to caring for plants, valuing them – at least philosophically – on some parity with humans, and trying to encourage their welfare within the land (see scholarly explorations in Paradis (2002). Inspired by this loathing of machines, and the love of plant, the following image of future Christchurch – see Figure 2 -- is offered up as a prediction of the city's future.

Here future Christchurch is redolent with an urban woodland but has no place for advanced technology. A careless reader might admonish the people of Erewhon as irrational technophobes hardly worth emulating. However, Butler informs us that the Erewhon had technology roughly equivalent to the 13th century, and by this time, the 'medieval industrial revolution' has washed over his own homeland, ushering in a grand series watermills and windmills, all rather radical but sustainable forms of technology that improved food security and allowed medieval populations to thrive. Thusly, future Christchurch, if it follows the path laid out in Erewhon, might be bereft of automobiles and AI but it will have plenty of healthy food to feed the population and will be powered by renewable forms of energy which pollute neither the air or water. If Cantabrians of the future build such an urban future, it's because they've learnt from Erewhon that they'll probably stand a likelier chance of survival and freedom than cities living under through climate change and malevolent intelligent machines.

Figure 2 The future of Christchurch inspired by Butler's *Erewhon*

Source: Marshall (2025a)

Of course, the question arises how we get from here to there; from the Christchurch of today to the Christchurch shown above. Again, Butler's *Erewhon* offers a roadmap, suggesting the transition must be very gradual, proceeding as serenely and sedately as the growth of the trees of Christchurch's urban woodlands itself. *Erewhon*'s English explorer realizes that if his late 19th century homeland was to instantly de-industrialize, committing itself only to the machines of medieval times, it would likely prompt much unemployment and perhaps starvation and misery. However, Butler noted whilst living in Christchurch that New Zealand was rural society, a kind of agrarian utopia in the making,

If the nation then – or now – only selectively adopted certain ‘appropriate’ technologies - not taking it on board willy nilly at the behest of pushy industrialists, or politicians engrossed by the myth of progress, then it might serve as a model for how industrialized England could slowly disentangle itself over many years and gradually de-industrialize -- or at least purge itself of ever-smartening machines.

Future Napier Inspired by Herbert Guthrie-Smith’s *Tutira*

Tutira is a well-known New Zealand documentary book published in 1921 (Guthrie-Smith, 1921). It explores -- in great detail -- the environmental changes of one particular farm landscape, Tutira, from the 1880s to the 1920s. Tutira, the farm, is located some twenty-five kilometers north of the coastal city of Napier, comprising a run of land from the Hawke’s Bay coast to the highland lake called Tutira. More generally, ecologists in the early 20th century (Gleason & Guthrie-Smith, 1922) and into late 20th century as well (Wynn, 1997) saw Tutira as a magnificent case study of the impact of European settlement on a colonized landscape and also a detailed look into the longterm relationship between farming and nature.

One effect that Guthrie-Smith observes is the way native plants have been pushed out of the lowland parts of the landscape to form refuges in the upland areas or around boggy areas. In his book, he indicates these refuges are like isolated botanical citadels perched faraway from gnawing teeth or scurrilous invaders. Though he does not state so explicitly, Guthrie Smith’s description evokes the manner which Highlanders had to find refuge in the Scottish uplands as the English encroached into his native homeland in medieval times, as well as the way resistant Māori kingdoms also had to find refuge in new Zealand’s interior highlands to find refuge from British invaders in the 19th century.

A century after *Tutira* was published, we now realize that human impact is so pronounced at the global level, that human settlements are becoming endangered by it. Just as Guthrie-Smith noted anthropogenic disturbances pushed native New Zealand plants into botanic refuge “citadels” above lowland Tutira, so the people of the nearby city of Napier will -- in the future -- be pushed by sea level rise into abandoning their low lying city environs to rebuild upon higher ground (see Figure 3).

Figure 3 The Future of Napier inspired by Guthrie-Smith’s *Tutira*

Source: Marshall (2025b)

The Future of Auckland as Inspired by John Mulgan's *Man Alone*

The two case studies above feature sheep farming in some way and this is hardly a surprise given the importance of sheep farming to the economic and cultural history of New Zealand. As explained in prior studies (see Marshall, 2024), along with canon fire and deceptive legal practice, British colonies across the globe were also dependent upon sheep farming, no more so than New Zealand where introduced Merino and Romney found the New Zealand environment, once felled of trees, was much to their liking.

Like the case studies above, our third case study also features sheep farming, *Man Alone*, first published in 1939 follows Johnson, an Englishman whose mind is scarred by the First World War, and who drifts across the world as a lone traveler to Auckland. Though New Zealand was regarded as a land of opportunity, Johnson arrives as the Great Depression hits the country. Things were okay for a while but soon he is laid off from work and gets sucked into the Auckland riots of 1932. He ends up bashing a cop in the face to protect himself.

Like the other rioters, Johnson is moneyless and purposeless. He sympathizes with the rioters but their penchant for violence invokes memories of the Great War, reminding Johnson. he's seeking a quieter, more stable life. In light of this, Johnson journeys to the countryside to become a shepherd. The sheep serve to symbolize not only economic security -- for the nation as a whole and for Johnson as well -- but also of the burdens of living in society, for their care requires constant vigilance as well as being lock-downed to a certain place.

In sheep country, Johnson briefly enjoys a sense of fellowship with fellow farmer folk yet he cannot escape a sense of isolation and restlessness. These emotions push him into an affair with his boss's wife. The affair ends disastrously when Johnson's boss confronts him violently -- and Johnson is forced to slay the man in self-defense.

Johnson then goes on the run, retreating into the hilly wilderness of New Zealand's North Island. Mulgan here vividly describes the environs where Johnson's survives hidden as a fugitive, emphasizing his solitude but also his tenacity to adapt, to stay alive and to keep moving. Johnson realizes he's going to have to get on another ship sooner or later and get clear out of the country; escaping the land that was supposed to be his escape.

As the story winds down, Johnson sails to Europe, seeking to join anarchists fighting in the Spanish Civil War. Johnson figures that if his whole life is to be one of struggle and conflict, he might as well fight in fellowship with like-minded folk in the pursuit of freedom (as analysed by McNeill, 2012)

Whilst the book's title, *Man Alone*, evokes the struggle of one man against the world, it was not Mulgan's choice but that of his London publisher. Mulgan had in mind another title entirely "Talking of War" which would have neatly tied together Johnson's Great War experiences with his personal struggles and the war drums sounding once again in the late 1930s. As such it might have offered readers a chance for reflection on the relationship between war, individuality and freedom as European powers drew up plans for conflict again (or so says O'Sullivan, 2012).

Alas, the novel was all but physically destroyed by the War it may have been presaging since the storehouse used by its London publisher was bombed in the blitz of 1940 and all but a few copies were burnt away by the ensuing fires.

The novel had a post-war rebirth in New Zealand, republished by a Waikato publisher to much critical acclaim. However, this was only after Mulgan found himself alone in Cairo after having fought for both British and New Zealand regiments all across the Mediterranean. It is there, on the evening of Anzac Day 1945, New Zealand's WWI memorial day, and with WWII coming to an end, Mulgan overdosed on morphine (Brown, 2011).

If *Man Alone* suggests that war prompts a special kind of fellowship between men usually isolated from society, then we might dream that the future of Auckland is at some kind of war. Let's suppose it's not a fight against another nation, though, but a war against impending climate tragedy.

In *Man Alone*, shepherding, sheep and sheep's wool symbolized security and stability. This theme is reprised for future Auckland (see Figure 4) where the use of sheep's wool -- as roof covers -- provides Aucklanders some security and stability from global emergency of climate change. Woolly insulation can keep homes warm during winter, obviating the need for fossil-fueled heating. Wool can keep homes cool during the summer, drastically cutting down the need for powered air conditioning.

Recently, in the United Kingdom, a battle for home insulation has erupted on the streets as 'insulation' eco-warriors battle against climate catastrophe by calling on the state-sponsored insulation of each and every home. Even the United Kingdom's Head of State, King Charles III, came out in sympathy for their goal (see Burford, 2021; Rowlatt, 2021). As New Zealand's king (and as a proponent of organic farming, see Horowitz (2022) Charles III might also be happy to see New Zealand sheep as organic lawn mowers, quietly and sedately trimming urban lawns and fertilizing its renewal with their manure.

Figure 4 The Future of Auckland inspired by Mulgan's *Man Alone*

Source: Marshall (2025c)

Acknowledgements

The digital images in Figure 2 to Figure 4 included in this article were produced using the following software programs, both of which utilize "AI", Openart and Paintshop Pro. The exact rendering process differed for each image, but generally the image was initially pencilled or penned onto paper, then scanned into a computer and edited in PaintShopPro, then colorized, then the

resulting image was used as an image prompt in OpenArt before a suitable rendition appeared. Then an image was chosen, put back into PaintShop pro and edited and rearranged and fixed up manually in a digital form.

Conclusions

Can New Zealand’s urban futures be predicted by the Literary Method of Urban Design? The provisional answer is quite possibly. (However, allow me to write part two of this article around the year 2100 confirming more assuredly, yes or no). Of course, rather than being a scientific forecasting process, the Literary Method of Urban Design is a way of scraping any wisdom – the old fashioned way – from the cultural products of a nation and then projecting it into outlining and addressing the problems of now so that future cities are a more likely to be livable. In this case, we identify Literary Method as an ‘art; or a ‘craft’ rather than a science.

In this case, the wisdom of *Erewhon*, *Tutira*, and *Man Alone* suggest that urban settings might be in for trouble as environmental change becomes more real, more urban, and indeed, more tragic. The *Erewhon* case study suggests, as a remedy that urban folk might readily experiment with foregoing their reliance on technology to address such tragedies whilst the *Man Alone* case study suggests that traditional New Zealand technology coupled with a sense of communal fellowship will likely do the job as well. Maybe though, environmental change will be so rapid that there will be little time to halt the sea from sweeping away New Zealand’s towns, as predicted by the *Tutira* case study. These and other similarities can be summarized in tabular form in the following way (see Table 1.)

Table 1 A Comparison of the Potential Futures of Each Case Study City.

Potential Urban Futures as Inspired by Reference Text	Case Study One City of Napier Inspired by <i>Tutira</i>	Case Study Two City of Christchurch Inspired by <i>Erewhon</i>	Case Study Three City of Auckland Inspired by <i>Man Alone</i>
Positive Future?	Not really	Yes	Yes
Can catastrophic environmental change be avoided?	No	Yes	Yes
What are the major change agents?	Relocation of citizens/ city	‘Retrofication’ of technology	Use of appropriate insulation technology
Can the change agents help the city survive the climate emergency?	Maybe	Yes	Yes
Chance of urban prediction narrative being wholly, right?	Moderate	Moderate	Moderate
Chance of urban prediction being wholly wrong?	Low	Low	Low

To further develop the Literary Method of Urban Design, future research should explore its applicability beyond New Zealand by testing it in a diverse range of international urban settings. Expanding this method to countries with distinct literary traditions, historical trajectories, and urban challenges would provide valuable comparative insights. For example, applying it to South West Asian cities could reveal alternative perspectives on postcolonial urbanism, while testing it in Scandinavian towns might highlight different ecological and technological responses. Additionally, interdisciplinary collaborations with environmental scientists, urban planners, and cultural historians could refine the method's predictive capacity and enhance its impact on policy-making. Finally, longitudinal studies assessing how urban futures envisioned through literature align with real-world developments over time would further validate the approach and offer practical guidance for sustainable urban transitions.

References

- Armstrong, P. (2012). Samuel Butler's Sheep. *Journal of Victorian Culture*, 17(4), 442 – 453. <https://doi.org/10.1080/13555502.2012.735449>.
- Brown, M. (2011). The Political Context of John Mulgan's Greek Wartime Life and Death. *The Journal of New Zealand Studies*, (10), 89 – 113. <https://doi.org/10.26686/jnzs.v0i10.155>.
- Burford, R. (2021). *Prince Charles : "My Sympathy for the Eco Disruptors"*. The Standard. <https://www.standard.co.uk/news/uk/prince-charles-understands-extinction-rebellion-insulate-britain-climate-change-b959789.html>.
- Gleason, H. A., & Guthrie-Smith, H. (1922). Tutira. *Ecology*, 3(4), 339. <https://doi.org/10.2307/1929437>
- Guthrie-Smith, H. (1921). *Tutira : The Story of a New Zealand Sheep Station*. Blackwood.
- Horowitz, J. (2022). *Charles the Entrepreneur? How the New King Built a Top Organic Food Brand*. *CNN Business*. <https://edition.cnn.com/2022/09/16/business-food/king-charles-duchy-originals-waitrose/index.html>.
- Jones, J. J. (1959). *The Cradle of Erewhon : Samuel Butler in New Zealand*. University of Texas Press.
- Klassik Stiftung Weimar. (2023). *Ways to Utopia : Life Between Desire and Crisis*. <https://www.klassik-stiftung.de/en/your-visit/exhibition/ways-to-utopia>.
- Macdonald, W. L. (1926). Samuel Butler and Evolution. *The North American Review*, 223(833), 627 - 637.
- Marshall, A. (2023). The Literary Method of Urban Design : Design Fictions Using Fiction. *Utopian Studies*, 34(3), 560 – 569. <https://doi.org/10.5325/utopianstudies.34.3.0560>.
- Marshall, A. (2024). *Sheeplands : How Sheep Created Wales and the World*. University of Wales
- Marshall, A. (2025a). *The future of Christchurch inspired by Butler's Erewhon* [Digital Arts]. Personal Collection.
- Marshall, A. (2025b). *The Future of Napier inspired by Guthrie-Smith's Tutira* [Digital Arts]. Personal Collection.
- Marshall, A. (2025c). *The Future of Auckland inspired by Mulgan's Man Alone* [Digital Arts]. Personal Collection.
- McNeill, D. (2012). Man alone/Mulgan/Marxism. *Journal of New Zealand Studies*, 13(2012), 2 – 10. <https://doi.org/10.26686/jnzs.v0i13.1182>.
- O'Sullivan, V. (2012). *Long Journey to the Border : A Life of John Mulgan*. Bridget Williams Books.

- Olarewaju, O. (2018). Exhibition Review: Museum of London. <https://michaelolarewaju.wordpress.com/2018/02/14/exhibition-review-museum-of-london>.
- Paradis, J. G. (2002). *Samuel Butler, Victorian Against the Grain : A Critical*. University of Toronto Press.
- Rowlatt, J. (2021). *Prince Charles : I Understand Climate Activists' Anger*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/science-environment-58847456>.
- Turbil, C. (2019). Memory, Heredity and Machines: From Darwinism to Lamarckism in Samuel Butler's Erewhon. *Journal of Victorian Culture*, 25(1), 61 – 46. <https://doi.org/10.1093/jvcult/vcz038>.
- University of Tartu Art Museum. (2024). *Exhibition : Transforming Literary Places, University of Tartu Art Museum*. <https://kirjandusfestival.tartu.ee/en/exhibition-transforming-literary-places-at-the-university-of-tartu-art-museum>.
- Wynn, G. (1997). Remapping Tutira : Contours in the Environmental History of New Zealand. *Journal of Historical Geography*, 23(4), 418 – 446. <https://doi.org/10.1006/jhge.1997.0061>.